

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 23 Οκτωβρίου 2022 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 737

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

WIM VAN AKEN

ESM: Ευνοϊκές οι προοπτικές για την Κύπρο

Ο επικεφαλής του ESM για τη χώρα Wim Van Aken λέει σε συνέντευξη στην «Κ» ότι η Κύπρος έχει αντιμετωπίσει αρκετά καλά τα σοκ της πανδημίας και του πολέμου, εκμεταλλευόμενη τις μεταρρυθμίσεις και την ισχυρή της δημοσιονομική θέση και έχει διαχειριστεί αρκετά καλά τη δημοσιονομική της κατάσταση. **Οικονομική, σελ. 3**

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ

Συμφώνησαν μεν, αλλά... οι 27

Το βράδυ της προηγούμενης Πέμπτης, οι 27 ηγέτες των κρατών μελών της Ε.Ε. συμφώνησαν με προϋποθέσεις που δυσκολεύουν συμφωνία στο πλαφόν στις συναλλαγές φυσικού αερίου. Τα άλλα μέτρα (κοινές αγορές και ενεργειακή αλληλεγγύη) φαίνονται να προχωρούν. **Σελ. 9**

ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ Ε.Ε.

Μία μη ρεαλιστική προεκλογική πρόταση

Θεσμικά προβληματική η προεκλογική ιδέα για τον διορισμό μεσολαβητή της Ε.Ε. με ξεκάθαρο ρόλο στο Κυπριακό. Μοιάζει να είναι συζητήσιμη για χάρη της συζήτησης ή για σκοπούς ιδεολογικής συσπείρωσης, παρά ρεαλιστική πρόταση. **Σελ. 10**

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Το εθνικό σχέδιο για παιδική προστασία

Μια δέσμη παρεμβάσεων σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης, με σκοπό τον συντονισμό των υπηρεσιών στην ανίχνευση κρουσμάτων παιδικής κακοποίησης, θα θέσει τις επόμενες ημέρες σε διαβούλευση η ελληνική κυβέρνηση. **Σελ. 20, 21**

ΝΙΚΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ

Όταν κατέβηκα στα καταφύγια...

Ο υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας γράφει για το ταξίδι του στη βομβαρδιζόμενη ουκρανική πρωτεύουσα και για τα πολλαπλά μηνύματα που θέλησε να στείλει με την παρουσία του εκεί. **Σελ. 17**

Το τελευταίο εκατοστάρι του Αβέρωφ

Στόχος η ανατροπή του κλίματος, που παρουσιάζει τον Χριστοδουλίδη φαβορί και η συσπείρωση του ΔΗΣΥ

Εκατό μέρες μένουν περίπου για τη λήξη του προεκλογικού, με τον Αβέρωφ Νεοφύτου να έχει στήσει στρατηγικό πλάνο με στόχο την ανατροπή του σκηνικού. Το επιτελείο θα προωθήσει τις επόμενες μέρες τις προ-

εκλογικές του προτάσεις, ενώ έμφαση θα δώσει, με τη βοήθεια των υπουργών και άλλων αξιωματούχων, στην ανακοπή των διαρροών προς τον Ν. Χριστοδουλίδη και την επιστροφή στο κόμμα. Το μεγάλο στοίχημα

είναι αν μπορεί ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ να ανατρέψει τα δημοσκοπικά ευρήματα που θέλουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη πρώτο με διαφορά. Έχει μπει χρονοδιάγραμμα μέχρι το τέλος των γιορτών που θα δείξει αν η

ανατροπή είναι εφικτή. Στον δρόμο αυτό του τελευταίου εκατοσταρίου, θα πρέπει να χειριστεί τη συναγερμική ψυχολογία, τον ρόλο του Νίκου Αναστασιάδη αλλά και τις εμφανείς εσωκομματικές έριδες. **Σελ. 6**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ
Οι μεταλλάξεις

Σελ. 12

ΑΡΙΣΤΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ
Ας μιλήσουμε ξεκάθαρα

Σελ. 4

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ
Η ευθύνη του συνοδηγού

Σελ. 10

Ζητείται πρωθυπουργός για πλήρη απασχόληση

Πρωθυπουργό ψάχνει πάλι η Μεγάλη Βρετανία μετά την παραίτηση της Λιζ Τρας και την έναρξη της διαδικασίας διαδοχής της στην ηγεσία του κόμματος των Συντηρητικών. Αύριο εκπνέει η προθεσμία υποβολής των υποψηφιοτήτων, αλλά το πρόβλημα είναι πολύ βαθύτερο. Ξεπερνάει τα όρια του κόμματος, της κυβέρνησης ή της βρετανικής οικονομίας και αντανακλά την ευρύτερη κρίση που ταλανίζει τη χώρα μετά το Brexit. **Σελ. 23**

Η τροπολογία έφυγε οι όροι παραμένουν

Τα F-16 και η οπτική της Αγκυρας

Η μη στήριξη της τροπολογίας Μενέντεζ δεν σημαίνει στήριξη του αιτήματος της Τουρκίας για αγορά και αναβάθμιση των F-16, λένε πηγές του Κογκρέσου στην «Κ». **Σελ. 5**

Ο χειμώνας αυτός θα είναι πιο δύσκολος

Πόσο θα επηρεάσει το κόστος θέρμανσης τα κυπριακά νοικοκυριά

Πετρέλαιο και ηλεκτρικό ρεύμα θα επιβαρύνουν τα οικονομικά των νοικοκυριών για περίοδο τεσσάρων μηνών. Σύμφωνα με ειδικούς, στον χώρο της θέρμανσης η πιο συμφέρουσα επιλογή παρουσιάζεται να είναι οι εξωτερικές αντλίες θέρμανσης.

Η μεγάλη πλειοψηφία που χρησιμοποιεί το πετρέλαιο για θέρμανση, ωστόσο, θα επιβαρυνθεί με 750 ευρώ επιπλέον σε σύγκριση με την περσινή περίοδο, προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες της για τον φετινό χειμώνα. **Σελ. 8**

Προδιαγεγραμμένο το ναυάγιο των «4»

Το χρονικό και το παρασκήνιο

Μόνο έκπληξη δεν προκάλεσε το ναυάγιο γύρω από τις διαβουλεύσεις για κοινή υποψηφιότητα των τεσσάρων ανεξάρτητων Δημητριάδη, Ηλιάδη, Πρωτοπαπά, Χριστοφίδη. Υπήρξε εξαρχής καχυποψία για τις προθέσεις του καθενός, σημαντικές πολιτικές διαφωνίες αλλά και προσωπικές φιλοδοξίες που δεν μπορούσαν να παραμεριστούν. **Σελ. 7**

Τεταμένες σχέσεις Λευκωσίας - Stewart

Η αιτία του διαβήματος

«Συμφωνία» στο ζήτημα του γηπέδου της Τσετίνκαγια επικαλείται η ΟΥΝΦΙ-ΚΥΠ, αφήνοντας να εννοηθεί ότι η Κυπριακή Δημοκρατία έχει δώσει τη συγκατάθεσή της προς αυτή την κατεύθυνση. Τα περί συμφωνίας απορρίπτει η Λευκωσία, όμως οι γενικότερες ενέργειες της Ειρηνευτικής Δύναμης Κύπρου προκαλούν ήδη δυσφορία στο ΥΠΠΕΕ. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Κάνει ενίοτε και κρύο

Ο φετινός χειμώνας προβλέπεται δύσκολος, αφού η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έφερε τα πάνω κάτω και στα ενεργειακά. Τα 27 κράτη μέλη εδώ και καιρό προσπαθούν να βρουν κοινά αποδεκτές και κυρίως εφικτές λύσεις, ώστε οι χώρες της Ένωσης να μην παγώσουν. Η Κύπρος δεν επηρεάζεται προς ώρας από τα πάνω-κάτω του φυσικού αερίου, αλλά σαφώς και την ενδιαφέρουν τα скаμπανεβάσματα των τιμών του πετρελαίου. Μπορεί τουριστικά να προμοτάρουμε τον ήλιο μας, αλλά θα πρέπει να θυμόμαστε ότι έχουμε και ορεινά!

Καλύτερη Τράπεζα στην Κύπρο για το 2022

Σύμφωνα με το διεθνές περιοδικό «Euromoney»

800 00 800

bankofcyprus.com

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΕΚΘΕΣΗ

Στο ατελιέ του Γιάννη Μόραλη

Η «Κ» επισκέπτεται το ατελιέ του ζωγράφου Γιάννη Μόραλη, και στις 26 Οκτωβρίου εγκαινιάζεται στο Μουσείο Μπενάκη στο Κολωνάκι η έκθεση «Γιάννης Μόραλης. Χώρος ιδιωτικός». **Τέχνες, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

Το νησί του έρωτα και των αγίων

Ο Αιμίλιος Χαραλαμπίδης σκηνοθετεί την «Πικρία Χώρα» της Κωνσταντίας Σωτηρίου και λέει πως στην παράστασή του κρατήθηκε η βασική ιστορία των δύο γυναικών που γεννήθηκαν με την προίκα της κοινής απελπισίας για τους χαμένους τους ανθρώπους. **Τέχνες, σελ. 3**

ΣΧΕΔΙΟ

Η νέα πρόταση της Μαρίας Λοϊζίδου

Η εικαστικός Μαρία Λοϊζίδου μιλάει στην «Κ» για την έκθεσή της στη γενέτειρά της Λεμεσό, με τίτλο «What happens to me is written up there», στην εϊνς γκαλερί. **Τέχνες, σελ. 4**

ZENITH

TIME TO REACH YOUR STAR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

DEFY SKYLINE

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Cyprus Made

Τρία είναι τα μεγάλα θέματα που απασχολούν τις κυρίες του καρτέ: Το πρώτο αφορά την ελεύθερη πτώση της πρωθυπουργού της Βρετανίας Λιζ Τρας. Το δεύτερο, είναι τα debates που εξελίσσονται από συνήθεια σε τηλεοπτική λατρεία. Και το τρίτο, είναι η Μεγάλη Του Γένους Μοντελική Σχολή, η οποια αποτελεί αστειρευτη πηγή έμπνευσης.

Για την «καημενούλα την Τρας», όπως την αποκαλεί συγκαταβατικά η Ιουλία, δεν υπάρχει κάτι ν’ αναλύσει κανείς, μετά και την παραίτησή της, πλην του ότι τα πολιτικά κύμβαλα δεν ευδοκιμούν μόνο στο εϋκρατο μεσογειακό κλίμα. «Επιπλέον, προβληματίζομαι τα μάλα πώς τα καταφέρνουν και αποφοιτούν κάποια μπουμπουκία, όπως η εν λόγω Λιζ, από ένα πανεπιστημιακό ίδρυμα εγνωσμένου κύρους όπως η Οξφόρδη» είπε η χήρα. «Υπονοείς κάτι;» την προκάλεσε η σieroκουτάλα Κούταλου. «Δεν υπονοώ απολύτως τίποτε. Απλώς παρακολουθώ την όλο μπριο και αισιοδοξία, επίσης απόφοιτο της Οξφόρδης, Νατάσα Πηλείδου και προβληματίζομαι».

Βγίκε μέσα στην καλή χαρά η φωτογενής υπουργός και παρουσίασε το Cypus Made ως τη νέα ταυτότητα των αυθεντικών κυπριακών προϊόντων. «Μα γιατί το κάνουμε τόσο θέμα;» αναρωτήθηκε η Ιουλία. «Η Κυπριακή Προέλευση, κοπέλες, είτε μιλάμε για προϊόν είτε για γεγονός ή συνήθεια, δεν χρειάζεται διακριτικά. Το ιδιосυγκρασιακό DNA μας ξεχωρίζει από μακριά!». Και περιέγραψε στο καρτέ, με ομολογουμένως αξιοζήλευτη γλαφυρότητα, την «επιχείρηση forklift» στο χωριό Έμπα της επαρχίας Πάφου...

«Μη με ρωτήσετε γιατί η Έμπα, απ’ όλα τα χωριά της τιμημένης κυπριακής επαρχίας, γνωρίζει σε αυτές τις εκλογές τόσο μεγάλο σουξέ. Το γεγονός, αν και ολίγον μπαγιάτικο, εί-

Προς Επίτροπο Περιβάλλοντος Κλέλια Βασιλείου ενταύθα - Όπως είπε και η Μέριλ Στριπ στο «The devil wears Prada»: A million girls would kill for this job.

ναι ότι μετά την πολυσυζητημένη εμφάνιση του Φούλλα όπου έδωσε τα ρέστα του για το μεταναστευτικό, έκανε επίσκεψη στο χωριό ο Νίκος της Σιωπής, άλλως Άλλος. Όταν ο επαρχιακός του ΔΗΣΥ Πάφου έμαθε ότι ο Άλλος έκανε προεκλογικό σε καφενείο που φέρει τα διακριτικά του Συναγερμού, έκανε ένα ηρωικό ντου καβάλα σε forklift και επιχείρησε να ζηλώσει την ταμπέλα. Αυτό τώρα θέλει σήμανση Cypus Made, αγαππητή Νατάσα; Αφού η πραγματικότητα βοά εκεί έξω: πελλότοπος, μάνα μου!..

Προς επιρρωση της πιο πάνω διαπίσωσης, η αριστερή (με την καλή έν-

νοια) Κουλλίτσα Κυριακού ενημέρωσε το καρτέ για την επαναστατική διακήρυξη του υποψηφίου προέδρου Χαράλαμπου Αριστοτέλους: «Μετά την απαράδεκτη δήλωση του κυρίου Ανδρέα Μαυρογιάννη ότι το κοινωνικό σύστημα του Σοσιαλισμού-Κομμουνισμού είναι παρωχημένο καλούμε την Κυπριακή εργατική τάξη και τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα, τις δυνάμεις της προόδου, της Αριστεράς και του ριζοσπαστισμού να γυρίσουν την πλάτη στο δεκανίκι της μπουρζουαζίας και των πολιτικών που εξυπηρετεί τόσο το ντόπιο όσο και το πολυεθνικό κεφάλαιο και ακούει στο όνομα Ανδρέας Μαυρογιάννης». «Πιο Cypus Made πεθαί-

νεις!» ομοφώνησε το καρτέ. Μοναδική εξαίρεση, η αριστερή (με την κακή έννοια) Ανδριάνα Ζιβάνια Βλαδική έπιασε την μπηχτή της να καταγραφεί στα πρακτικά: «Αγωνιστικούς χαιρετισμούς στον σύντροφο Χαράλαμπο και μην ξεχνάτε αγαπητές φίλες ότι Η Επανάσταση Δεν Είναι Καθόν, Είναι Χαρά!».

«Τι συμπέρασμα βγάζουμε από το ναυάγιο της προσπάθειας των Τεσσάρων να γίνουν Ένας;», έθεσε το ακανθώδες ερώτημα η Καλαμαρού. Για όσους ενδεχομένως δεν παρακολούθησαν την πολιτική τρικυμία εν ποτηρίω, να πούμε ότι πρώτος τα βρόντηξε ο Χριστόδουλος Πρωτο-

παπάς και εν συνέχεια αποσύρθηκε ο Αχιλλέας Δημητριάδης. Αξιοσημείωτη επίσης υπήρξε η μπηχτή του εκπροσώπου του τέως Πρύτανη: «Δεν θα αποφασίσει κανείς συστηματικός υποψήφιος ποιος θα είναι ο ανεξάρτητος υποψήφιος» (Όπερ μεθερμηνευόμενον εστί: Λέγε με Αβέρωφ). «Το συμπέρασμά μας, κοπέλες;» επανήλθε η Ευγενία. «Τα μεγάλα ατεκμηρίωτα εγώ» απάντησε σιβυλλικά η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον και οι υπόλοιπες συγκατάνευσαν.

«Ο Άλλος συνεχίζει να ατενίζει την Πινδόρου από ψηλά;» έριξε το φαρμάκι της η Κούταλου με αφορ-

μή τις τελευταίες δημοσκοπήσεις. Έξαλλη η Καλαμαρού απάντησε με κάτι που αφενός δεν γράφεται κι αφεντέρου δεν αρμόζει σε μια αξιοπρεπή συνταξιούχο φιλόλογο. «Τι άλλο να κάνουμε ως διακυβέρνηση για να ενισχύσουμε τον Φούλλα; Εδώ βάλαμε μέχρι την Κλέλια Βασιλείου και τον Κώστα Χαμπιαούρη να μαζεύουν σκουπίδια για να κερδίσουμε τη βοήθεια του κοινού». «Μα πού καλέ;». «Στις κοινόττες Μοναγρίου και Παραμύθας». «Ο Χριστός! Καμιά δουλειά όμως δεν είναι ντροπή» σχολίασε η Ιουλία κι ευθύς συμπλήρωσε: «Με την ευκαιρία, καλό είναι να θυμάται η Επίτροπος Κλέλια αυτό που η Μέριλ Στριπ δεν κουραζόταν να επαναλαμβάνει στο «The devil wears Prada»: A million girls would kill for this job». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν ας κάνουν και οι Επίτροποι κάτι χρήσιμο αφού τους έφεξε μια τέτοια κυβερνητική τύχη».

Η απογευματινή σύναξη του καρτέ έκλεισε με το τρίτο αγαπημένο θέμα των ημερών: το κοινωνικό και ψυχαγωγικό έργο που επιτελεί η Μεγάλη Του Γένους Μοντελική Σχολή GNTM και πιο συγκεκριμένα οι προφεσόροι του στιλ κριτές της. Αγαπημένη στιγμή της εβδομάδας, η παρότρυνση του Τάσου Σωφρονίου σε επίδοξο Top Model: «Γίνε ψηλή! Γίνε αιθέρια! Νιώσε πλούσια!». Ήταν λες και αυτό το σινιάλο περίμενε μια ολόκληρη ζωή η αδικημένη από τη φύση (της) Κούταλου. «Ούτε το ύψος, ούτε η ιδιοσυγκρασία κι ούτε βεβαίως το κάλλος υπήρξαν ποτέ καλοί σύμμαχοι για σένα, καλή μου» είπε σε μια έκρηξη ειλικρίνειας η Ιουλία. Αλλά συμπλήρωσε, μιμούμενη τη μεγαλοσύνη της Καθηγήτριας Μοντελικής Βίκυς Καγιά: «Γίνε ψηλή! Γίνε αιθέρια! Νιώσε πλούσια Φώφη Κούταλου!». Και τότε, ένα δάκρυ αulάκωσε τη La Prairie της άσπονδης φίλης της...

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
23.10.1932

ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ: Αγγέλλεται εκ Παρισίων ότι η επιτροπή του Ανωτάτου Στρατιωτικού Συμβουλίου εις πν ανετέθη η εξομάλυνσις των μεταξϋ Κυβερνήσεως και Επιτελείου διαφορών επί του σχεδίου του αφοπλισμού, συνήλθε σήμερον (χθες) το απόγευμα υπό την προεδρίαν του κ. Ερριώ. Λέγεται ότι η επιτροπή δεν κατάρθωσε να εξεύρη λύσιν εις το δημιουργηθέν αδιέξοδον και να διευθετήση την διαμάχην μεταξϋ στρατιωτικών και πολιτικών. Εν τω μεταξύ ο αγών οϋτος μεταξϋ των υπό του ριζοσπαστικού τύπου αποκληθέντων αποστόλων της ασφαλείας, εξακολουθεί ν’ απορροφά εξ ολοκλήρου την προσοχήν της κοινής γνώμης και να δημιουργή ανησυχίας. Λέγεται ότι ο στρατηγός Βεϊγκάν [φωτ.] από κοινού μετά του στρατηγού Γκοκελέν, προσπαθούν να κινητοποιήσουν όλους τους ανωτέρους αξιωματικούς του γαλλικού στρατού κατά της Κυβερνήσεως. Κατόπιν των γεγονότων τούτων ενισχύονται οι φόβοι ότι η δημιουργηθείσα κατάσταση θα έχη σοβαρόν αντίκτυπον.

ΣΑΤΙΡΑ: Εις εν των κεντρικωτέρων θεάτρων της γερμανικής πρωτεύουσας παίζεται από δύο μνηνών η οπερέττα του Λέχαρ «Βασιλεύς των Ορέων» διασκευασθείσα εκ του γνωστού έργου του Εδμόνδου Αμπού εις το οποίον, μεταξύ άλλων, εμφανίζεται και η ελληνική αστυνομία ως δωροδοκουμένη. Το έργον είχε και άλλοτε προκαλέση τας διαμαρτυρίας της ελληνικής Πρεσβείας. Ήδη, κατόπιν νέου εντόνου διαβήματος του Έλληνος Πρεσβευτού, όστις εξέφρασε φόβους ότι η εξακολούθησις της παραστάσεως του έργου τούτου δυνατόν να έχη άμεσον συνέπειαν επί των διεξαγομένων διαπραγματεύσεων διά την σύναψιν εμπορικής συνθήκης μεταξύ Ελλάδος και Γερμανίας και γενικώς επί των Ελληνογερμανικών σχέσεων, οι διευθυνταί των θεάτρων διετάχθησαν αρμοδίως να μεταρρυθμίσουν το έργον. **ΠΟΛΙΤΙΚΟΛΟΓΙΑ:** Εν χαρακτηριστικόν σημείον της παρούσης ώρας είναι ότι οι φονατικώτεροι από τους πολιτικομανείς συμπολίτας έπαυσαν πλέον να συζητούν διά την εξέλειξιν της πολιτικής καταστάσεως και η στερεότυπος ερώτησις «τι νέα;» ουδαμού ακούεται.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ / Γράφει Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Με άριστα το 10

1 Στα πτυχία. Απλώς να ενημερώσουμε τους υποψήφιους προέδρους πως δεν είναι για καθηγητές στο πανεπιστήμιο που τους θέλουμε αλλά για ν’ αποφασίζουν για τις ζωές μας. Τα πτυχία ας τα κρεμάσουν στον τοίχο της μαμάς τους.

2 Στις διάνοιες. Steve Jobs, Bill Gates, σίγουρα δεν θα μπορούσαν να ήταν πρόεδροι της Κύπρου, μιας και είναι χωρίς ρhd.

3 Στα θαύματα. Ένωσε τον Λεμεσό με τον Αρχιεπίσκοπο, ένωσε τον Καρογιάν με τον Νικόλα, τώρα ενώνει τον Σιζό με τον Παπαδάκη. Θα περπατήσει στο νερό και θα ταΐσει με ψάρι και ψωμί δέκα χιλιάδες κόσμο.

4 Στην αστοχία. Είπαμε ο Φούλης μας έχει λίγη δυσκολία με τους συναγερμικούς, αλλά όχι και 14 ρε παιδιά. Δεκατέσσερα τοις εκατό είναι από μόνα τους οι κουμπιριές, η Αργάκια, ο Εθνικός Άχνας και τα τζάκια της Λευκωσίας. Εκτός τα σουπερμάρκετ.

5 Στην επιστημοσύνη. Ούτε ο Τσόκκος από την άλλη πλευρά δεν θα του έκανε καρδιά ν’ αναποδογυρίσει την τράπουλα με τέτοιον τρόπο.

Οι Άγγλοι είναι ένα έθνος μαγαζάτορυν. *Ναπολέον Βοναπάρτης.*

Όταν η διαφορά μειωθεί στο πέντε τοις εκατό με ξυπνάτε, είπε ένας εκ των ιστορικών στελεχών του ΔΗΣΥ. Και έπεσε σε πολιτικό λήθαργο.

6 Στο σαφάρι. Ο famous Πρόεδρος έχει επιδοθεί σε ένα ταξιδιωτικό μαραθώνιο με στόχο πριν αποχωρήσει να έχει επισκεφθεί τουλάχιστον 150 χώρες από τις 193 των Ηνωμένων Εθνών. Του το ζήτησε και η κ. Άντρη, γιατί θέλει να ολο-

κληρώσει το βιβλίο της με συνταγές απ’ όλο τον κόσμο. Προβλέπω πως θα χρειάζεται απόσυρση το Air Force οπε μέχρι να το παραλάβει ο συνεργάτης του επόμενος πρόεδρος.

7 Στα όνειρα. Τι ιδέα ήταν και αυτή, οι υπεύθυνοι της ελληνικής πολεμικής αεροπορίας όταν έβραφαν με τα κυπριακά χρώματα το αεροπλάνο του Κύπριου προέδρου, έγραψαν στην άτρακτο «Cypus Air

Force». Το είδε και ο Νίκaros και μετά από τα γέλια που έβαλε τους είπε να το σβήσουν.

8 Στο δίκαιο. Πάντως, οι λεγόμενοι και ως οι 4 κατάφεραν να τραβήξουν την προσοχή μας. Θα μπορούσαν να είναι και κωμική σειρά του Τσιάκκα: Ο τρελός επιστήμονας, ο παππούς με το απωθημένο, ο μοσέμ καθηγητής και ο ταβερνιάρης της παλιάς Λευκωσίας. Ήθελαν να γίνουν πρόεδροι της τάξης τους και κατέληξαν να τσακώνονται σε ταβερνεiα.

9 Στη γνώση. Είπε ο πρόεδρος Φούλης στους Ρώσους της Λεμεσού να γίνουμε «silicon bay» της Μεσογείου και οι ξανθιές κυρίες από την Πετρούπολη με τα αγγλικά προφίρσενι άρχισαν να βλέπουν περιεργα η μία την άλλη.

10 Στην αυτοκρατορία. Όταν οι Βρετανοί αλλάζουν πρωθυπουργούς όπως ο Μάικη αλλάζει προπονητές, το Βασίλειο θα γίνει κομμάτια. Όπως είπε και η κυρία στην παραίτησή της... «Ξαναφτιάχνουμε το Ηνωμένο Βασίλειο μετά την επανάκτηση της ελευθερίας μας με το brexit». Οι αυτοκρατορίες πάντα διαλύονται από μέσα.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε μια νεο εποχή. Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νεο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

«Συμφωνήσαμε» λέει ο ΟΗΕ για Τσετίνκαγια

Επιστολή της Ειρηνευτικής Δύναμης προκαλεί αντιδράσεις από το ΥΠΕΞ – Προσπάθεια κατευνασμού του ψευδοκράτους για SOFA

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«**Συμφωνία**» στο ζήτημα του γηπέδου της Τσετίνκαγια επικαλείται η ΟΥΝΦΙΚΥΠ, αφήνοντας σαφώς να εννοηθεί ότι η Κυπριακή Δημοκρατία έχει δώσει τη συγκατάθεσή της προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ οι γενικότερες ενέργειες της Ειρηνευτικής Δύναμης Κύπρου προκαλούν έντονο προβληματισμό και δυσφορία στο ΥΠΕΞ, σε όλα τα επίπεδα. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι σε επιστολή ημερομηνίας 17 Οκτωβρίου, την οποία έστειλε η ΟΥΝΦΙΚΥΠ στο υπουργείο Εξωτερικών, ενημέρωσε για την έναρξη εργασιών στο γήπεδο της Τσετίνκαγια, διατυπώνοντας τον ισχυρισμό ότι αυτές θα γίνουν «ως συμφωνήθηκαν (as agreed)».

Η επιστολή της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, έκτασps δύο μόλις παραγράφων, απεστάλη την ημέρα έναρξης των εργασιών, δίνοντας στίγματα απλής ενημέρωσps. Απευθύνθηκε στη διεύθυνση Κυπριακού του ΥΠΕΞ και δημιουργεί την εντύπωση ότι οι εργασίες στο γήπεδο προχωρούν με τη σύμφων γνώμη της Κυπριακής Δημοκρατίας, προκειμένου να παραληφθεί στην τουρκοκυπριακή ομάδα Τσετίνκαγια. Κάτι που το υπουργείο Εξωτερικών όχι μόνο απορρίπτει, αλλά στην απαντητική επιστολή προς την ΟΥΝΦΙΚΥΠ εκφράζει, όπως πληροφορούμαστε, απορία, για τα περί δήθεν «συμφωνίας» στο όλο ζήτημα και ζητάει να ενημερωθεί πότε επήλθε μια τέτοια συμφωνία, την ύπαρξη της οποίας αμφισβητεί. Σε κάθε περίπτωση, οι εκ διαμέτρου αντίθετοι ισχυρισμοί για το αν δόθηκε ή δεν δόθηκε η συγκατάθεση της Λευκωσίας, δημιουργούν αν μη τι άλλο, εικόνα αδυναμίας συνεννόησps μεταξύ της κυπριακής κυβέρνησps και της ΟΥΝΦΙΚΥΠ. Και δίνει την εντύπωση ότι η ΟΥΝΦΙΚΥΠ μπορεί να διαχειρίζεται τη νεκρή ζώνη, τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως έδαφος του ΟΗΕ και να το εκχωρεί κατά το δοκούν, εάν και εφόσον επιθυμεί στο ψευδοκράτος, χρησιμοποιώντας

ως πρόσχημα αθλητικές δραστηριότητες και προπονήσεις.

Συγκλίνουσες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η ΟΥΝΦΙΚΥΠ είχε ενημερώσει γενικώς για κάποιες σκέψεις το ΥΠΕΞ, με τη Λευκωσία να διατείνεται θετικά εφόσον το γήπεδο θα χρησιμοποιείτο για δικοινοτικές εκδηλώσεις και νοομμένο ότι θα εκλαμβάνονταν ως ΜΟΕ, με την προσδοκία μάλιστα και ανταλλαγμάτων. Σύμφωνα με διπλωματικές πηγές, συμφωνία δεν

Οι εκ διαμέτρου αντίθετοι ισχυρισμοί για το αν δόθηκε ή δεν δόθηκε η συγκατάθεση της Λευκωσίας δημιουργούν ενόχωση μεταξύ κυβέρνησps και ΟΥΝΦΙΚΥΠ.

υπήρξε, καθώς το ΥΠΕΞ ζήτησε από τους εκπροσώπους της ειρηνευτικής δύναμης να υποβάλουν γραπτώς την πρότασή τους. Αντί γι' αυτό όμως, η ΟΥΝΦΙΚΥΠ αρκέστηκε να στείλει την ενημερωτική επιστολή δύο παραγράφων στο ΥΠΕΞ, στις 17 Οκτωβρίου, γνωστοποιώντας την έναρξη των εργασιών στο γήπεδο, «ως συμφωνήθηκαν (as agreed)». Με αποτέλεσμα το ΥΠΕΞ να απαντήσει με επιστολή, αμφισβητώντας την ύπαρξη συμφωνίας και ζητώντας επίσης άμεση αναστολή εργασιών και αναστροφή της κατάστασps που έχει ήδη δημιουργηθεί. Αποδίδοντας προφανώς κακόπιστη συμπεριφορά στην ΟΥΝΦΙΚΥΠ.

Συγκλίνουσες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η στάση που επέλεξε να τηρήσει η ΟΥΝΦΙΚΥΠ στο ζήτημα της νεκρής ζώνης, αγνοώντας και παρακάμπτοντας πραγματικά την Κυπριακή Δημοκρατία, δεν είναι άσχετη με την αξίωση Άγκυρας - Τατάρ για συνολόγηση

Η στάση που επέλεξε να τηρήσει η ΟΥΝΦΙΚΥΠ στο ζήτημα της νεκρής ζώνης δεν θεωρείται άσχετη με την αξίωση Άγκυρας - Τατάρ για συνολόγηση μνημονίου συμφωνίας στρατιωτικού καθεστώτος (SOFA-Status of Forces Agreement).

μνημονίου συμφωνίας στρατιωτικού καθεστώτος (SOFA-Status of Forces Agreement). Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, η «προσφορά» του γηπέδου της Τσετίνκαγια από την ΟΥΝΦΙΚΥΠ στο ψευδοκράτος,

εκλαμβάνεται και ως μια προσπάθεια χρυσώματος του χαπού και κατευνασμού της τουρκικής πλευράς, ώστε να μην εμμένει σε συνολόγηση μνημονίου στρατιωτικού καθεστώτος και να δεχθεί μια «πρα-

κτική λύση». Την οποία προκρίνει ο Κόλιν Στιούαρτ και που φαίνεται να κινείται στη λογική ανταλλαγής επιστολών μεταξύ ΟΗΕ-ψευδοκράτους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το εγχείρημα αυτονόμησps σχέσεων και συνεπώς αναβάθμισps της κατοχικής οντότητας.

Η Λευκωσία ενημερώθηκε από τον ίδιο τον Κόλιν Στιούαρτ για την «πρακτική λύση» που επιδιώκει η ΟΥΝΦΙΚΥΠ και εκφράζει ανησυχία ότι οι εξελίξεις θα είναι και πάλι στα μέτρα της τουρκικής πλευράς. Με πρόσχημα, να μην τεθεί θέμα εκδίωξης της ΟΥΝΦΙΚΥΠ από τα στρατόπεδα στον Καράολο Αμμοκώστο και στη Λεύκα, κάτι για το οποίο φρόντισε να προειδοποιήσει η τουρκική πλευρά.

Η «Κ» έχει επανειλημμένα επισημαίνει την προκλητική –αν μη τι άλλο– προσέγγιση του Κόλιν Στιούαρτ έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας και τις προσπάθειες ικανοποίησps τουρκικών θέσεων και αιτημάτων, με επίκεντρο την ανα-

βάθμιση του ψευδοκράτους. Όπως είχαμε αποκαλύψει, ο ειδικός αντιπρόσωπος του γενικού γραμματέα είχε πρωτοστατήσει προκειμένου το πρόσφατο ψήφισμα του ΟΗΕ να περιλαμβάνει αναφορά θετικής υποδοχής επί των ιδεών των δύο ηγετών, περιλαμβανομένης και αυτής του Ερσίν Τατάρ για δύο κράτη στην Κύπρο. Η Λευκωσία απέτρεψε τα χειρότερα, επικαλούμενη και το γεγονός ότι η «ιδέα» του Τουρκοκύπριου ηγέτη είχε υποβληθεί εκπρόθεσμα και άρα δεν θα μπορούσε να περιληφθεί στο ψήφισμα του ΟΗΕ. Ο κ. Στιούαρτ είχε εισηγηθεί επίσης προς τον ΥΠΕΞ Ιωάννη Κασουλίδη όπως η ελληνοκυπριακή πλευρά προχωρήσει στη νομιμοποίηση του αεροδρομίου Τύμψου, χαριστικά και χωρίς να θέτει ως προϋπόθεση την επιστροφή της περικλεισμένης Αμμοκώστου στους νομίμους κατοίκους της.

Ούτε αυτή η προσπάθεια Στιούαρτ απέδωσε καρπούς. Όμως, οι συνεχείς και επανειλημμένες ενέργειες του και η άνεση που αισθάνεται να λειτουργεί κατά παράβαση των όρων εντολής του, συγκλίνοντας με τις τουρκικές θέσεις, σε όλα τα επίπεδα, καθιστούν σαφές ότι το ζήτημα του γηπέδου της Τσετίνκαγια δεν αποτελεί την κορυφή του παγόβουνου. Είναι ένα ακόμη δείγμα προθέσεων, με πυξίδα τη δεδηλωμένη προθυμία του ίδιου του γενικού γραμματέα Αντόνιο Γκουτέρες να τετραγωνίσει τον κύκλο, υπαναχωρώντας από τους δικούς του όρους εντολής για λύση διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας και προσεγγίζοντας τις τουρκικές θέσεις που κατατέθηκαν γραπτώς ενώπιόν του, για δύο αυτόνομα κράτη στην Κύπρο. Δεν είναι επίσης τυχαίο ότι ο επικεφαλής του διεθνούς οργανισμού, στον οποίο η Λευκωσία επενδύει για οριστική διευθέτηση του προβλήματος στην Κύπρο, έχει επιλέξει να εξάσκει τις δυνάμεις του τελευταίες εκθέσεις του το πλαίσιο λύσps, αποφεύγοντας να αναφερθεί σε λύση διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας.

Ενταση στο τηλεφώνημα Κασουλίδη-Στιούαρτ

Σε «έντονο και αυστηρό διάβημα» προς τον Κόλιν Στιούαρτ προέβη ο ΥΠΕΞ Ιωάννης Κασουλίδης, ο οποίος την περασμένη Παρασκευή είχε τηλεφωνική επικοινωνία με τον ειδικό αντιπρόσωπο του γενικού γραμματέα. Το διάβημα δεν εξαντλήθηκε στο ζήτημα του γηπέδου της Τσετίνκαγια, αλλά επεκτάθηκε στη γενικότερη συμπεριφορά της ΟΥΝΦΙΚΥΠ απέναντι στην Κυπριακή Δημοκρατία. Όπως αναφέρεται σε γραπτή δήλωση, ο ΥΠΕΞ «εξέφρασε την έντονη δυσφορία της πλευράς μας για τον τρόπο με τον οποίο ο κ. Στιούαρτ και η ΟΥΝΦΙΚΥΠ ασκούν τους

όρους εντολής τους στην Κύπρο, με τρόπο μάλιστα που δημιουργούνται επιπλοκές και προβλήματα, κυρίως σε βάρος της δικής μας πλευράς.

Αναφέρθηκε σε συγκεκριμένα παραδείγματα που λαμβάνουν χώρα κατά μήκος της γραμμής κατάπαυσps του πυρός, στην περιοχή της Πύλας, καθώς και εντός της περικλεισμένης περιοχής των Βαρωσιών. Για το θέμα των έργων στο γήπεδο της Τσετίνκαγια, ο κ. Κασουλίδης ζήτησε από τον κ. Στιούαρτ την άμεση αναστολή της εργάσιών που βρίσκονται σε εξέλιξη, έτσι ώστε να υπάρξει διαβού-

λευση με τις αρχές της Δημοκρατίας και να εξηγηθεί το σκεπτικό που οδήγησε την ΟΥΝΦΙΚΥΠ στην παραχώρηση άδειας εργασιών χωρίς τη συγκατάθεση ή/και συναίνεση της Κυπριακής Δημοκρατίας».

Ωστόσο, όπως πληροφορείται η «Κ», ο Κόλιν Στιούαρτ επιχείρησε να εμφανιστεί καθουσιαστικός, εμμένοντας ουσιαστικά ότι το γήπεδο θ' αξιοποιηθεί για προπόνηση της Τσετίνκαγια και ότι σε καμιά περίπτωση δεν συνιστά αλλαγή του καθεστώτος της νεκρής ζώνης.

Ανάλογες θέσεις διατύπωσε και ο εκπρόσωπος της ΟΥΝΦΙΚΥΠ Άλμιν Σιντίκ, ο οποίος υποστήριξε (ΚΥΠΕ)

ότι οποιοσδήποτε ισχυρισμός για αλλαγή του καθεστώτος του γηπέδου «Ταξίμ» της Τσετίνκαγια είναι λανθασμένος και παραπλανητικός. Ωστόσο, παραπλανητική είναι μάλλον η τοποθέτηση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ και του εκπροσώπου της, που οφείλουν να γνωρίζουν ότι η νεκρή ζώνη αποτελεί έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας και υπό την έννοια αυτή, απαιτείται άδεια από τις Αρχές του κράτους για οποιαδήποτε ενέργεια, η οποία θα πρέπει μάλιστα να δοθεί γραπτώς κατόπιν αποφάσps του Υπουργικού Συμβουλίου.

Και συνεπώς δεν μπορεί να απο-

φασίζεται από τον Κόλιν Στιούαρτ η εκχώρηση ενός τμήματος της νεκρής ζώνης στο ψευδοκράτος. Πόσω μάλλον όταν τα έργα που έχουν δρομολογηθεί, φαίνεται ότι θα χρηματοδοτηθούν από την Άγκυρα, για ευνόητους λόγους.

Σημειώνεται ότι ο ΥΠΕΞ Ιωάννης Κασουλίδης είχε καλέσει τον ειδικό αντιπρόσωπο του γενικού γραμματέα στο γραφείο του, προκειμένου να προβεί σε διάβημα. Ωστόσο, ο κ. Στιούαρτ προέβαλε πρακτική αδυναμία για πραγματοποίηση συνάντησps στο ΥΠΕΞ, με αποτέλεσμα το διάβημα να γίνει τηλεφωνικά.

Όπως πληροφορείται η «Κ», ο Κόλιν Στιούαρτ επιχείρησε να εμφανιστεί καθουσιαστικός στο διάβημα Κασουλίδη, εμμένοντας ουσιαστικά ότι το γήπεδο δεν συνιστά αλλαγή του καθεστώτος της νεκρής ζώνης.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΡΙΣΤΟΥ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Ας μιλήσουμε λοιπόν ξεκάθαρα

Όπως έχουν διαμορφωθεί τα δεδομένα στο Κυπριακό, οι προεδρικές εκλογές του ερχόμενου Φεβρουαρίου αποκτούν αυξημένη σημασία. Αφενός η σκλήρυνση της τουρκικής στάσps και αφετέρου οι γεωπολιτικές δυναμικές που αναβαθμίζονται –δυστυχώς– τον ρόλο της, επιβάλλουν ανάληψη πρωτοβουλιών στο Κυπριακό από τον επόμενο Πρόεδρο, για αποτροπή της διχοτόμησps. Αν υπάρχει μια πραγματικά τελευταία ευκαιρία για λύση που θα απελευθερώσει και θα επανενώνει τον τόπο και τον λαό μας, το πολιτικό σύστημα αλλά πρωτίστως οι πολίτες οφείλουμε να απαντήσουμε σε ένα συγκεκριμένο ερώτημα: πώς μπορούμε να αποφύγουμε τα σκληρά αδιέξοδα και να διεκδικήσουμε ακόμα μια ευκαιρία για λύση;

Στη δική μας αντίληψη η εποχή των ψευδαισθήσεων, των μεγαλό-

στομων διακηρύξεων –στα όρια της πατριδοκαμπλίας– έχει παρέλθει προ πολλού. Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, οι κατοχικές δυνάμεις ετοιμάζονται να εποίκισουν, να εκμεταλλευτούν εμπορικά και να ξαναβεβηλώσουν την περικλεισμένη περιοχή των Βαρωσιών, την Αμμόκωστο. Τελικά βρήκαν τρυπάνια, ακυρώνοντας ουσιαστικά το γεωτρηρικό πρόγραμμα και τον σχεδιασμό της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Οι δε κυρώσεις από τους Ευρωπαίους εταίρους που θα πονούσαν την Τουρκία, μεταφράστηκαν σε δύο-τρεις υπαλλήλους σε μια ανύπαρκτη μαύρη λίστα. Αν συγκρίνουμε την προκλητικά προνοημακή μεταχείριση της κατοχικής Τουρκίας από την Ε.Ε. με τις κυρώσεις κατά της Ρωσικής Ομοσπονδίας για την εισβολή στην Ουκρανία τότε θα δούμε το μέγεθος του προ-

βλήματός μας. Επομένως χρειάζεται διεκδίκηση, αλλά χρειάζεται και ρεαλισμός. Μα πρωτίστως απαιτείται σταθερότητα στόχων.

Ο μόνος συμφωνημένος στόχος, το μόνο συμφωνημένο, από όλους ανεξαιρέτως τους προέδρους και ηγέτες της ελληνοκυπριακής κοινότητας, πλαίσιο είναι εκείνο της δικονομικής, διζωνικής ομοσπονδίας, με πολιτική ισοτιμία ως ερμηνεύεται από τον ΟΗΕ. Όποτε λοξοδρομήσαμε (βλ. φλερτ με λύση δύο κρατών) πληρώσαμε τιμήμα.

Είναι, λοιπόν, αδήρτη η ανάγκη να μιλήσουμε ξεκάθαρα.

Οι βασικοί υποψήφιοι οφείλουν να μιλήσουν ξεκάθαρα. Γιατί το δίλημμα είναι απλό: ομοσπονδία ή διχοτόμηση. Εδώ συνίσταται το έλλειμμα ξεκάθαρης πολιτικής τοποθέτησps ενός εκ των τριών βασικών υποψηφίων. Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης δεσμεύεται σε συνέχιση

της προσπάθειας, αξιοποιώντας το κεκτημένο των συνομιλιών. Ανάλογα δηλώνει ο Αβέρωφ Νεοφύτου με τη σημαντική παρατήρηση ότι η θέση του για ένταξη στο ΝΑΤΟ αφίσταται διαχρονικών θέσεων του Εθνικού Συμβουλίου αλλά και του ίδιου του κεκτημένου των συνομιλιών.

Πρόσφατα, υπό την πίεση δημοσιογράφου, ως βάση για συζήτηση αποδέχτηκε το πλαίσιο Γκουτέρες και ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Διότι γραπτώς πουθενά δεν ανέλαβε στο Πρόγραμμα του ανάλογη δέσμευση. Αβίστα, λοιπόν, προκύπτει το ερώτημα κατά πόσο το εννοεί ή ακόμα πιο σημαντικό, αν οι πολίτες τον οδηγήσουν στο Προεδρικό Μέγαρο, κατά πόσο οι δυνάμεις που στήριζαν τον κ. Χριστοδουλίδη θα βρεθούν δίπλα του σε μια προσπάθεια επανεκκίνησης του διαλόγου ή αν θα τον εγκατα-

λείψουν καθιστώντας τον ένα Πρόεδρο με μηδενική πολιτική στήριξη. Εκτός αν όλα –μηδενός εξαίρουμένου– τα υποστηρίζοντα κόμματα αρνηθούν εαυτόν.

Αλήθεια, μπορεί η ΕΔΕΚ να εγκαταλείψει τη συνεδριακή θέση ότι η δικονομική, διζωνική ομοσπονδία αποτελεί τη χειρότερη μορφή νομιμοποίησps της διχοτόμησps; Μπορεί η Αλληλεγγύη να εγκαταλείψει τη θέση για ενιαίο κράτος και «ευρωπαϊκή λύση»; Μπορεί το ΔΗΚΟ να διαγράψει την απόρριψη του πλαισίου Γκουτέρες, το οποίο θεωρεί ανάθεμα; Πώς μπορούν –όλοι μαζί– να στήριζον τον κ. Χριστοδουλίδη που δηλώνει ότι το πλαίσιο Γκουτέρες είναι βάση για συζήτηση και εξεύρεση λύσps;

Να μιλήσουμε, λοιπόν, ξεκάθαρα. Είτε ο κ. Χριστοδουλίδης δεν εννοεί αυτά που λέει γι' αξιοποίηση

του πλαισίου Γκουτέρες, είτε τα κόμματα που τον στηρίζουν θα επιβάλουν την πολιτική τους θέση σ' έναν πρόεδρο που θα είναι ευάλωτος, χωρίς ουσιαστική στήριξη στο Εθνικό Συμβούλιο και χωρίς κοινοβουλευτική πλειοψηφία για να μπορεί να κυβερνήσει. Δεν μπορεί να ισχύουν και τα δύο. Εκτός αν ενδόμυχα κάποιοι φλερτάρουν με τη «δευτέρα καλύτερη λύση», τη διατήρηση του διχοτομικού στάτους κβo, πράγμα επικίνδυνο. Ας τοποθετηθεί, λοιπόν, ξεκάθαρα ο κ. Χριστοδουλίδης, διότι το εθνικό μας πρόβλημα, στο οριακό σημείο που βρίσκεται, δεν αντέχει νέους πειραματισμούς την ώρα που κινδυνεύουμε να δρασκελίσουμε, ελέω Τουρκίας, το κατώφλι της οριστικής διχοτόμησης.

Ο κ. Αριςτος Δαμιάνου είναι μέλος του Πολιτικού Γραφείου ΑΚΕΛ και βουλευτής.

Η τροπολογία «πάγωσε», οι όροι μένουν

Πώς εξηγούν στην αμερικανική πρωτεύουσα την απόσυρση του πακέτου Μενέντεζ για την προμήθεια των F-16 στην Τουρκία

Αντιαπόκριση από την ΟΥΑΣΣΠΚΤΟΝ
ΛΕΝΑ ΑΡΓΥΡΗ

Ενόχληση έχει προκαλέσει στο Κογκρέσο και σε κύκλους της αμερικανικής κυβέρνησης, ο τρόπος με τον οποίο η Τουρκία εκμεταλλεύθηκε επικοινωνιακά το θέμα της απόσυρσης της τροπολογίας Μενέντεζ. Στην Ουάσιγκτον, όπου όλοι γνωρίζουν ότι αυτή η εξέλιξη δεν οφείλεται ούτε στην επιρροή του ακριβοπληρωμένου τουρκικού μηχανισμού πίεσης ούτε σε κάποια ιδιοφυή στρατηγική των επιτελών του Ερντογάν, εξεπλάγησαν από τους πανηγυρισμούς και τις θριαμβολογίες. Και αντιστοίχως προβληματίστηκαν από το αφήγημα που διαμορφώθηκε στην Αθήνα περί ελληνικής ήττας.

Στην πραγματικότητα, οι παράγοντες που συνετέλεσαν στη μη συμπερίληψη της εν λόγω τροπολογίας στο κείμενο της Γερουσίας είναι τρεις. Η επικράτηση του γνώριμου αμερικανικού ρεαλισμού, ο οποίος εν προκειμένω συνοψίζεται στη φράση κορυφαίου γεροϋσιαστή, «μη δένετε τα χέρια του προέδρου, είμαστε σε πόλεμο». Διαδικαστικοί λόγοι, καθώς υπό την πίεση των ενδιάμεσων εκλογών πέρασαν, χωρίς να πάνε στην ολομέλεια, μόλις 75 από τις 900 τροπολογίες που είχαν αρχικά ενσωματωθεί στον αμυντικό προϋπολογισμό του σώματος. Και η επιλογή του Λευκού Οίκου να διατηρήσει αμετάβλητο τον παραδοσιακό μηχανισμό λήψης αποφάσεων που σχετίζεται με τις διεθνείς πωλήσεις αμυντικού υλικού.

Και τα δύο κόμματα στο Κογκρέσο συμφωνούν ότι τέτοιου είδους αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται από τις αρμόδιες επιτροπές και να μην επιβάλλονται μέσω τροπολογιών. «Σήμερα είναι η Τουρκία, αύριο θα είναι η Σαουδική Αραβία και κάποια στιγμή θα αποδυναμωθούν τελείως οι επιτροπές», είπαν στην «Κ» πηγές του Κογκρέσου, επιχειρώντας να αιτιολογήσουν τη στάση τους υπέρ της απόρριψης της τροπολογίας. Αυτό που καθιστούν σαφές, όμως, και είναι ίσως το πιο σημαντικό, είναι ότι η μη στήριξη της συγκεκριμένης τροπολογίας δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση στήριξη του αιτήματος της Τουρκίας για αγορά και αναβάθμιση. Είναι δύο τελείως διαφορετικά πράγματα, όπως διευκρινίζουν.

Οι επιτροπές

Σε σχέση με το καθ' αυτό αίτημα και τις φήμες που το θέλουν να προχωράει, σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες δεν

Πηγές του Κογκρέσου καθιστούν σαφές στην «Κ» ότι η μη στήριξη της τροπολογίας του Ρόμπερτ Μενέντεζ (φωτογραφία) δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση στήριξη του αιτήματος της Τουρκίας για αγορά και αναβάθμιση. Είναι δύο τελείως διαφορετικά πράγματα, όπως διευκρινίζουν.

Το γεγονός

ότι για πρώτη φορά η παροχή στρατιωτικού υλικού συνδέθηκε με την παραβατική συμπεριφορά στο Αιγαίο λογίζεται ως κεκτημένο.

έχει αλλάξει απολύτως τίποτα, τουλάχιστον στην παρούσα φάση. Οι τεχνικές συνομιλίες που εξακολουθούν να βρίσκονται σε εξέλιξη καθυστερούν για μια σειρά από λόγους, αλλά όπως και να έχει αναμένεται να ολοκληρωθούν κάποια στιγμή τους επόμενους μήνες.

Στο επόμενο στάδιο η αμερικανική κυβέρνηση θα στείλει ειδοποίηση στις αρμόδιες επιτροπές διεθνών υποθέσεων Βουλής και Γερουσίας και θα περιμένει την τελική ετυμλογία, η οποία θα ληφθεί από τη λεγόμενη «ομάδα των 4». Εκεί οι αποφάσεις λαμβάνονται ομόφωνα και η γνώμη του προέδρου μιας επιτροπής έχει την ίδια βαρύτητα με τη γνώμη του αντιπροέδρου της, με ό,τι αυτό σημαίνει για το τουρκικό αίτημα, ακόμη και έπειτα από μια ενδεχόμενη

εναλλαγή ρόλων που ίσως προκύψει στις ενδιάμεσες εκλογές.

Είναι σημαντικό πάντως να γίνει κατανοητό το σκεπτικό της αρχικής απόφασης προώθησης των δύο τροπολογιών (Πάπας - Μενέντεζ). Επρόκειτο για μια επιπρόσθετη δικλίδα ασφαλείας απέναντι στην τουρκική επιθετικότητα, ένα ακόμη εργαλείο ανακοπής της. Κανείς από όσους λειτουργούν παρασκηνιακά για την εξυπηρέτηση των ελληνικών συμφερόντων δεν βασίστηκε ούτε επένδυσε αποκλειστικά σε αυτές για την επίτευξη των στόχων. Μάλιστα, όπως εξηγεί στην «Κ» σημαντικός παράγοντας του ελληνοαμερικανικού λόμπι, «τα οφέλη της εισαγωγής των δύο τροπολογιών είναι πολύ περισσότερα από την τελική κατάληξη τους, όσο και αν αυτό δυσκολεύεται να γίνει αντιληπτό σε πρώτη ανάγνωση».

Όταν κατατέθηκε το τουρκικό αίτημα περί αγοράς και αναβάθμισης των F-16, ελάχιστοι στην Ουάσιγκτον το συνέδεαν με τις υπερπτήσεις και τις παραβιάσεις στο Αιγαίο. Αυτό που έχει επιτευχθεί σήμερα, έναν χρόνο μετά, είναι τα δυο θέματα να είναι αλληλένδετα και να αποτελούν «ένα κοινό πακέτο». Αυτό το πακέτο έχει υπερπληρωθεί στην ατζέντα κάθε είδους συνομιλιών ΗΠΑ - Τουρκίας, έχει γίνει

αντικείμενο προβληματισμού στο Κογκρέσο, έχει φθάσει στο Οβάλ Γραφείο, έχει αποτελέσει πεδίο ανάπτυξης από κάθε δεξαμενή σκέψης και αμερικανικό ΜΜΕ και, σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, έχει επιπράξει σημαντικά και την εξέλιξη των τεχνικών συζητήσεων για την αγορά και την αναβάθμιση.

Οι προϋποθέσεις

Εχει γίνει κατανοητό ακόμη και σε όσους εξακολουθούν να στηρίζουν την Τουρκία, ότι ενδεχόμενο μελλοντικό πράσινο φως για αναβάθμιση ή πώληση των F-16, θα πρέπει να συνοδεύεται με κάποιον τρόπο από συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τις υπερπτήσεις και τον σεβασμό της ελληνικής κυριαρχίας στα νησιά του Αιγαίου. Προϋποθέσεις οι οποίες αν δεν τηρηθούν με συνέπεια από την Τουρκία (μία και από τη συμφωνία π.χ. αναβάθμισης έως την παράδοση του αναβαθμισμένου προϊόντος μεσολαβούν χρόνια) θα πυροδοτήσουν σειρά εξελίξεων, που ίσως να θυμίζουν την υπόθεση των F-35. Αν έχει διδάξει κάτι αυτή η ιστορία, όπως λέμε με νόημα στην Ουάσιγκτον, είναι ότι όλες οι συμφωνίες σε όσο προχωρημένο στάδιο και αν βρίσκονται, μπορούν να ανατραπούν.

Η γκάφα με τους S-300 και τα αυστηρά μηνύματα

Αποτελεί μια προϊόν κοινής παραδοχής τόσο στην κυβέρνηση όσο και στο Κογκρέσο ότι η τουρκική προκλητικότητα στο Αιγαίο και το πρωτοφανές επίπεδο της επιθετικής ρητορικής είναι πολύ δύσκολο να αγνοηθούν. Δύσκολα μπορεί να αγνοηθεί και το έλλειμμα αξιοπιστίας της Τουρκίας, το οποίο επιβαρύνθηκε ακόμη περισσότερο με την αβάσιμη κατηγορία της χρήσης των S-300 εκ μέρους της Ελλάδας. Μια κατηγορία που κατέπεσε με ευκολία, καθώς η ελληνική πλευρά απέδειξε με στοιχεία στους συνομιλητές της ότι είχε γίνει χρήση άλλου αμυντικού συστήματος και όχι της ρωσικής αντιπυραυλικής συστοιχίας.

Είναι μια ξεκάθαρο για τους Αμερικανούς ότι η Τουρκία κατηγορεί βάσει σχεδίου την Ελλάδα, χωρίς όμως να μπορεί να στηρίξει και να αποδείξει τους ισχυρισμούς της. Είναι χαρακτηριστικό ότι πριν από λίγες εβδομάδες στη Νέα Υόρκη, υψηλόβαθμος Αμερικανός αξιωμα-

τούχος μετέφερε προσωπικά στον κ. Ερντογάν το μήνυμα ότι «αν δεν σταματήσεις την επιθετικότητα στο Αιγαίο δεν θα δεις ποτέ F-16». Και στην αναμενόμενη απάντηση του Τούρκου προέδρου ότι «οι Έλληνες είναι αυτοί που κάνουν τις παραβιάσεις», του ζήτησε να του προσκομίσει όλα τα αποδεικτικά στοιχεία. Ακόμη περιμένει να του αποσταλούν, όπως διαβεβαιώνουν από το γραφείο του.

Στο ίδιο πλαίσιο των δυσκολιών συζητήσεων που διεξάγουν πίσω από κλειστές πόρτες οι Αμερικανοί με έναν συνομιλητή που δεν εμπίστεύονται, είναι και η οργισμένη προτροπή κορυφαίου στελέχους της κυβέρνησης προς τον υφυπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας, που βρέθηκε πρόσφατα στην Ουάσιγκτον. «Βοηθήστε», του είπε, «τον εαυτό σας σταματώντας το επικίνδυνο παιχνίδι που παίζετε στο Αιγαίο, αν δεν το πράξετε μην περιμένετε από εμάς να σας βοηθήσουμε να πάρετε τα F-16».

Πώς οι δυτικές κυρώσεις έχουν ενισχύσει τους δεσμούς Τουρκίας - Ρωσίας

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

«Δεν μπορούν να έρθουν επιπλέον πτήσεις στο αεροδρόμιό μας, παρά τη μεγάλη ζήτηση, καθώς δεν υπάρχουν αεροσκάφη. Όλες οι αεροπορικές εταιρείες βάζουν όσα αεροπλάνα μπορούν σε πτήσεις από και προς τη Ρωσία. Τώρα όλοι ασχολούνται με τις πτήσεις της Ρωσίας, όποιο αεροσκάφος βρουν το βάζουν εκεί», μας είπε υπεύθυνος μεγάλου αεροδρομίου της Τουρκίας σε πρόσφατη συνομιλία μας. Μας είχε κάνει εντύπωση πως παρά τη μεγάλη αύξηση της κίνησης στο συγκεκριμένο αεροδρόμιο με μεγάλη τουριστική κίνηση και γεμάτα τα αεροπλάνα, δεν πραγματοποιούνταν περισσότερες από 7 ή 8 πτήσεις την ημέρα.

Η Τουρκία έχει μετατράπεί σε κόμβο για τη Ρωσία καθώς, παρά τη μείωση της τουριστικής κίνησης, εκτελούνται καθημερινά 100 πτήσεις προς τη Ρωσία και άλ-

«Μαύρες» εξαγωγές από τα τουρκικά λιμάνια και πύκνωση των διμερών οικονομικών σχέσεων από την έναρξη του πολέμου.

λες τόσες από τη Ρωσία προς την Τουρκία. Τον Αύγουστο ο αριθμός αυτός άγγιζε τις 200 πτήσεις! Οι Ρώσοι μέσω της Κωνσταντινούπολης παρακάμπτουν τις κυρώσεις και μπορούν να ταξιδέψουν προς τρίτες χώρες, γεγονός που έχει μεγάλο όφελος στην τουρκική οικονομία.

Αυτά τα στοιχεία είναι κάποια από τα δεδομένα που δείχνουν πως Τουρκία και Ρωσία γίνονται στενοί σύμμαχοι και εταίροι στον οικονομικό, ενεργειακό, αλλά και αμυντικό τομέα, γεγονός που ήδη παρατηρείται με ιδιαίτερη ανησυχία από τις ΗΠΑ και την Ε.Ε. Η άδεια που έδωσε η Ρωσία για

παράλληλες εισαγωγές, από τον περασμένο Μάρτιο, έχει μετατρέψει την Τουρκία σε «διαμετακομιστικό κόμβο», μέσω του οποίου παρακάμπτεται ο οικονομικός αποκλεισμός. Τα φορτία από διάφορες χώρες που δεσμεύονται από το εμπάργκο εκφορτώνονται σε λιμάνια της Τουρκίας, όπου μεταφέρονται σε πλοία με προορισμό τη Ρωσία, χωρίς να φαίνεται η προέλευσή τους.

Παρόμοια μέθοδος παράκαμψης χρησιμοποιείται και στις οδικές μεταφορές. Πολλές ρωσικές εταιρείες άνοιξαν αντιπροσωπείες στην Τουρκία και συνεργαζίζονται με τουρκικές, πραγματοποιώντας εισαγωγές πίσω από τουρκικές «ταμπέλες». Ο αριθμός των εταιρειών με ρωσικά κεφάλαια που είναι εγκατεστημένες στην Τουρκία τετραπλασιάστηκε, επίσης σε ετήσια βάση, τους πρώτους 8 μήνες του 2022. Σε αυτό το διάστημα 729 εταιρείες με ρωσικά κεφάλαια ιδρύθηκαν στην Τουρκία. Επιταχύνθηκαν επίσης οι

εξαγωγές από την Τουρκία στη Ρωσία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τουρκικής στατιστικής υπηρεσίας, στους 9 μήνες του τρέχοντος έτους οι εξαγωγές στη Ρωσία αυξήθηκαν κατά 43% και ξεπέρασαν τα 5 δισ. δολάρια. Οι εισαγωγές από τη Ρωσία στην Τουρκία, από την άλλη, αυξήθηκαν κατά περίπου 125% και ξεπέρασαν τα 45 δισ. δολάρια. Παρά τις κυρώσεις της Δύσης προς τη Ρωσία, η Αγκυρα σχεδιάζει να γίνει ενεργειακός κόμβος του ρωσικού φυσικού αερίου. Ο Ρώσος πρόεδρος και ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, στη συνάντησή τους στην Ασάνα, συζητήσαν το ενδεχόμενο δημιουργίας αποθηκευτικού χώρου στην ανατολική Θράκη, με τον πρόεδρο της Τουρκίας αυτή την εβδομάδα να ανακοινώνει το συγκεκριμένο σχέδιο.

«Η Τουρκία θα είναι κόμβος για το φυσικό αέριο. Στην τελευταία μας συνάντηση συμφωνήσαμε με τον Πούτιν για αυτό το θέμα», δήλωσε ο Ερντογάν στη

συνεδρίαση της ομάδας του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ). «Θα δημιουργήσουμε έναν κόμβο εδώ με φυσικό αέριο που προέρχεται από τη Ρωσία», πρόσθεσε. «Και με τα δικά του λόγια: ο Πούτιν ανακοίνωσε στον κόσμο ότι η Ευρώπη μπορεί να πάρει το φυσικό της αέριο από την Τουρκία», είπε ο Ερντογάν, προσθέτοντας ότι στις δυτικές χώρες αυξάνονται οι ανησυχίες για την επίλυση της ενεργειακής κρίσης, αλλά η Τουρκία «δεν έχει τέτοιο πρόβλημα».

Οι διαβουλεύσεις

Πριν από λίγες ημέρες ο γενικός διευθυντής της ρωσικής κρατικής υπηρεσίας ατομικής ενέργειας, Rosatom, Αλεξέι Λιχάτσόφ ανακοίνωσε πως ξεκίνησαν οι διαβουλεύσεις μεταξύ της Τουρκίας και της Ρωσίας για την κατασκευή πυρηνικού σταθμού στη Σινώπη στις ακτές της Μαύρης Θάλασσας. Ο Ερντογάν στη συνάντησή που είχε με τον Πούτιν είχε εκφράσει αυτό το αι-

τημα της Τουρκίας και φαίνεται πως οι διαδικασίες τρέχουν γρήγορα. Ο Λιχάτσόφ σημείωσε πως η Σινώπη είναι ένα πρόσφορο σημείο για την κατασκευή ενός μεγάλου πυρηνικού σταθμού με τέσσερις αντιδραστήρες.

«Λαμβάνοντας υπόψη τη μελλοντική κατασκευή ενός μεγάλου πυρηνικού σταθμού ξεκινήσαμε τις συνομιλίες με τους Τούρκους συνεργάτες μας για τη σύνταξη τεχνολογικών συμβασιών, τη διαμόρφωση της επενδυτικής πολιτικής και της ενεργειακής αγοράς της Τουρκίας», δήλωσε.

Αυτός θα είναι ο δεύτερος πυρηνικός σταθμός. Η συμφωνία σχετικά με τον πρώτο πυρηνικό σταθμό της Τουρκίας στο Ακούγιου στη Μερσίνη, είχε υπογραφεί το 2010 με τη Ρωσία. Ο σταθμός που θα κατασκευαστεί στο Ακούγιου θα αποτελείται από τέσσερις αντιδραστήρες και θα έχει εγκαταστημένη δύναμη 4.800 μεγαβάτ. Ο πρώτος αντιδραστήρας αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το 2023.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα έχει να διαχειριστεί ένα πολύ περίπλοκο σκηνικό τις επόμενες εκατό μέρες μέχρι και την εκλογική μάχη, αρχίζοντας από τη διατήρηση ελέγχου στο κόμμα του.

Οι 100 μέρες της υποψηφιότητας Αβέρωφ

Ο ρόλος που παίζει ο Νίκος Αναστασιάδης, η μάχη με τις δημοσκοπήσεις και το παρασκήνιο που εκτυλίσσεται στον ΔΗΣΥ

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη εβδομάδα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαβεβαίωνε το Μέγαθρο Αγωνιστών ότι και με το τέλος της θητείας του θα έχει την επιρροή να μεταλαμπαδεύσει την ίδια αγάπη (για το Μέγαθρο) στον επόμενο Πρόεδρο, καθώς οι τρεις βασικοί υποψήφιοι είναι στενοί του συνεργάτες, η συζήτηση επικεντρώθηκε πρώτα γύρω από τον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Πώς αυτό έπληττε καίρια την υποψηφιότητά του και το αντιπολιτευτικό προφίλ, που προσπαθεί εδώ και καιρό να κτίσει, γι' άλλους ήταν η απόδειξη ότι ο έμπειρος διπλωμάτης δεν θεωρείται το αντίβαρο της κυβέρνησης του ΔΗΣΥ, με αποτέλεσμα να απαντήσει αμέσως ο ίδιος και να διαμηνύσει ότι δεν αποτελεί δεκανίκι κανενός. Η αλήθεια, όμως, είναι πως εκείνη ακριβώς η δήλωση πλήγωσε πολύ περισσότερο το επιτελείο Αβέρωφ Νεοφύτου. Και αυτό γιατί τη στιγμή που η Πινδάρου προσπαθεί αγωνιωδώς να συσπειρώσει το κόμμα γύρω από την υποψηφιότητα Αβέρωφ και να ανακόψει τις διαρροές προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας άφησε να νοηθεί πως είτε ο ένας εκλεγεί, είτε ο άλλος, στην ουσία θα εφαρμοστεί η ίδια πολιτική με τη δική του. Μία δήλωση που ερμηνεύθηκε ως άφεση αμαρτίας για τους απειθαρχους Συναγερμικούς που βλέπουν προς την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη, γι' άλλους όμως ήταν το πράσινο φως.

Η καθαρή ένδειξη δηλαδή ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας παρά τις δημόσιες δηλώσεις του, υπογείως στηρίζει τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Την ψιθυρολογία προσπάθησε να κόψει λίγα εικοσιτετράωρα αργότερα και να ανασκευάσει με το γνωστό «ήταν αστείος» ωστόσο η ζημιά έγινε. Το ερώτημα που εγείρεται εντόνος το τελευταίο διάστημα, ιδιαίτερα όσο δημοσιοποιούνται δημοσκοπήσεις που παρουσιάζουν φαβορί για την προεδρία τον Νίκο Χριστοδουλίδη, είναι κατά πόσο μπορεί πλέον να ανατραπεί το υπάρχον κλίμα. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει

100 μέρες μπροστά του μέχρι και τις εκλογές για να προσπαθήσει ν' ανατρέψει το σκηνικό υπέρ της υποψηφιότητάς του και να ελέγξει το κόμμα του, ωστόσο ρόλο σε όλο αυτό θα παίζει το πώς θα λειτουργήσει τελικά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, η διαχείριση των δημοσκοπικών ευρημάτων και η αποφυγή άλλων λαθών, περιλαμβανομένης της απώλειας της ψυχραιμίας του.

Ο ρόλος Αναστασιάδης

Ο αστείος του Νίκου Αναστασιάδη υπήρξε η κορυφή του παγόβουνου ενός δύσκολου δεκαήμερου για τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ. Σίγουρα επιπρέασε την ήδη κακή ψυχολογία του από την παρουσία του Νίκου Χριστοδουλίδη λίγα εικοσιτετράωρα προηγουμένως στον ΔΗΣΥ Έμπας. Έδειξε πως το θεώρησε χτύπημα κάτω από τη μέση, με τη δήλωσή του στο ΣΙΓΜΑ, πως ουδέποτε στο παρελθόν, ανθυποψήφιοι για την Προεδρία επισκέπτονταν σωματεία που «ανήκουν» σε άλλους υποψήφιους. Δεν έστειλε ωστόσο μήνυμα σοβαρότητας ή διατήρησης της ψυχραιμίας, η κίνηση Τσόκκα να προσέλθει στο καφενείο με το ανυψωτικό για να αφαιρέσει την πινακίδα του ΔΗΣΥ Έμπας, ως ένδειξη τιμωρίας των εμπλεκόμενων. Όσο όμως κι αν η κατάσταση στην Έμπας χαρακτηριζόταν ως ένα τοπικό ατυχές περιστατικό, η δήλωση του Προέδρου ήταν η αφορμή για να ξεκινήσει πάλι η συζήτηση για το ποιον στηρίζει τελικά.

Δεν είναι λίγα τα στελέχη που εκτιμούν πως αν ο Αναστασιάδης δεν ευνοούσε την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη, τότε θα είχε τη δύναμη και την επιρροή να την ανακόψει εξ αρχής, λόγω της σχέσης τους. Ενίσχυσε αυτή την άποψη και η απόφαση Καρογιάν να συμπλεύσει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Και αυτό γιατί τόσο στη ΔΗΠΑ όσο και στον ΔΗΣΥ θεωρούν βέβαιο πως ο Μάριος Καρογιάν διαβουλεύθηκε με τον Πρόεδρο πριν να περάσει μία τέτοια θέση. Ένα κλίμα σίγουρα όχι φιλικό για τον Αβέρωφ Νεοφύτου που ενισχύει η κατάσταση που επικρατεί στη Λεμεσό. Δεν είναι τυχαίο

άλλωστε πως η «χειρότερη» επαρχία για τον ΔΗΣΥ θεωρείται αυτή της Λεμεσού, καθώς εκεί βρίσκεται ο περίγυρος Αναστασιάδη-δικηγορικό γραφείο και θυγατέρες- αλλά και η οικογένεια Καρσερά που δουλεύουν υπέρ της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη. Το ζήτημα για την Πινδάρου είναι πως από τη στιγμή που το επιτελείο Νεοφύτου θέλει να περάσει το μήνυμα ότι το σενάριο διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη ενδέχεται να είναι καταστροφικό για τον τόπο, τότε οι δηλώσεις Αναστασιάδη περί

Τις δημοσκοπήσεις που θα διεξαχθούν μετά τις γιορτές των Χριστουγέννων θα λάβουν υπόψη στον ΔΗΣΥ για να κρίνουν αν τελικά μπορεί να ανατραπεί το σκηνικό.

Τα μαθηματικά του επιτελείου Αβέρωφ, ο ρόλος της χαλαρής ψήφου και η συμβολή υπουργών για επιστροφή των δυσαρστημένων ψηφοφόρων.

συνέχισης της πολιτικής του από τον τέως υπουργό Εξωτερικών ακυρώνουν την οποία προσπάθεια συσπείρωσης.

Η επόμενη μέρα

Πέραν όμως των δημοσκοπήσεων, το κύριο ερώτημα που έχουν να απαντήσουν στελέχη είναι ποια θα είναι η θέση του ΔΗΣΥ σε μία ενδεχόμενη νίκη του Νίκου Χριστοδουλίδη. Ποια θα είναι δηλαδή η επόμενη μέρα στον ΔΗΣΥ. Ήδη οικονομικοί παράγοντες έχουν προσεγγίσει στελέχη που βρίσκονται κοντά στον Αβέρωφ Νεοφύτου για να περάσουν το μήνυμα πως ο ΔΗΣΥ θα πρέπει να συγκυβερνήσει, αν το ζητούμενο είναι η σταθερότητα

στην οικονομία. Επί του παρόντος κομματικές πηγές σημειώνουν πως ο ΔΗΣΥ, σε ένα σενάριο νίκης του Νίκου Χριστοδουλίδη θα είναι υπεύθυνη αντιπολίτευση. Δεν θα καταψηφίζει δηλαδή προϋπολογισμούς αλλά θα ασκεί κριτική εκεί που πρέπει. Το κατά πόσο συμφωνούν όλοι με αυτή την προσέγγιση, είναι βεβαίως ανοικτό. Θα εξαρτηθεί εν πολλοίς από την επόμενη μέρα εντός του Δημοκρατικού Συναγερμού. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου διαμνήσκει πάντως πως σε περίπτωση που δεν κερδίσει τις εκλογές θα κηρύξει έκτακτο συνέδριο και όσοι πιστοί as προσέλθουν. Ήδη πολλά ονόματα έχουμε καταγράψει το τελευταίο διάστημα, όμως είναι ένα ερώτημα πόσοι από αυτούς ή αν κάποιος τελικά θα βρεθεί να αμφισβητήσει τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Υπάρχουν στελέχη που είναι έτοιμα να στηρίξουν μέχρι τέλους τη θέση ότι ο ΔΗΣΥ θα πρέπει να είναι αντιπολίτευση, όπως οι Πετρίδης και Γεωργιάδης. Υπάρχουν ωστόσο κομματικοί κύκλοι που ανησυχούν πως μία συνέχιση της κόντρας ΔΗΣΥ-Χριστοδουλίδη θα στοιχίσει στο κόμμα, με τις διαρροές ν' αυξάνονται προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη που ενδεχομένως να ιδρύσει κόμμα για να στεγάσει τον κόσμο του. Αν και κανένα στέλεχος δεν εκφράστηκε επί του παρόντος υπέρ της συμπλεύσης ΔΗΣΥ - Χριστοδουλίδη, δεν πέρασε καθόλου απαρτηρήτη η δήλωση ευσήμων του Νίκου Χριστοδουλίδη προς την πολιτική Νίκου Νουρή στο μεταναστευτικό. Του Νίκου Νουρή, ο οποίος ενδιαφέρεται για την προεδρία του κόμματος. Η εκλογική διαδικασία βεβαίως είναι μία μάχη γεμάτη ανατροπές, όπως άλλωστε κατέδειξε και η εκλογική μάχη του 2008 και σύμφωνα με τους Συναγερμικούς τα πάντα μπορεί ν' αλλάξουν εντός των επόμενων 100 ημερών. Άλλωστε, ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει στο πλευρό του όλα τα πρωτοκλασάτα στελέχη που είναι έτοιμα να ανατρέψουν το κλίμα και τη βεβαιότητα ότι οι προεκλογικές προτάσεις που θα προωθήσουν τις επόμενες μέρες θα ενισχύσουν τη δυναμική της υποψηφιότητάς του.

Τα μαθηματικά και το χρονοδιάγραμμα

Όμως στην προσπάθεια συσπείρωσης σίγουρα δεν βοηθούν και οι δημοσκοπήσεις που σε αυτό τον προεκλογικό ποικίλουν. Όσο, λοιπόν, και αν κάποιοι θέλουν να αμφισβητήσουν μεθόδους ή εταιρείες η πραγματικότητα είναι πως όλες καταδεικνύουν είτε σε μεγάλο βαθμό είτε σε μικρότερο σαφές προβάδισμα του Νίκου Χριστοδουλίδη έναντι των ανθυποψηφίων του. Σε αυτό το πλαίσιο, η δημοσκόπηση που άλλοτε αντανάκλασε αποκλειστικά τη στιγμή και λειτουργούσε ως καθρέφτης της κοινής γνώμης, αυτή τη φορά λειτουργεί εν πολλοίς ως μοχλός που επηρεάζει τις τελικές αποφάσεις κομμάτων και προσώπων.

Οι δημοσκοπήσεις είναι που εγείραν άλλωστε την πλάστιγγα στην τελική απόφαση των ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ να συμπλεύσουν με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Σε αυτό το κλίμα και μετά από σωρεία αντιδράσεων, ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ εγκατέλειψε πλέον την τακτική αμφισβήτησης της αξιοπιστίας των δημοσκοπήσεων. Υπάρχουν βεβαίως στελέχη όπως ο Ευθύμιος Δίπλαρος που υποστηρίζουν ότι μυστικές δημοσκοπήσεις δείχνουν τον Αβέρωφ Νεοφύτου δεύτερο με πολύ μικρή διαφορά από τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Το κατά πόσο όμως πράγματι υπάρχει αυτή η δημοσκόπηση, το γιατί δεν δημοσιοποιείται ή αν ο Ευθύμιος Δίπλαρος αναπαράγει το ιδεατό για τον ΔΗΣΥ σενάριο, είναι βεβαίως ανοικτό. Το σίγουρο είναι πως στο επιτελείο Αβέρωφ Νεοφύτου τις παρακολουθούν και έχουν βάλει χρονοδιάγραμμα για να διαπιστώσουν πόσο μπορεί να ανατραπεί το κλίμα. Το πρώτο χρονοδιάγραμμα που έβαζαν και που εκτιμούσαν ότι θα αλλάξει άρδην το σκηνικό

ήταν ο Σεπτέμβριος, όμως βάσει των τελευταίων ευρημάτων δεν επιβεβαιώθηκε. Σήμερα λένε πως αν οι δημοσκοπήσεις που διεξαχθούν μετά τις γιορτές των Χριστουγέννων καταδείξουν τη διαφορά μεταξύ των δύο υποψηφίων να μειώνεται σε μονοψήφιο ποσοστό, τότε εκτιμάται αφενός πως θα αλλάξει η ψυχολογία και αφετέρου πως το κλίμα μπορεί ν' ανατραπεί μέχρι τις εκλογές. Για να γίνει αυτό θεωρείται πως θα πρέπει να μειωθεί το ποσοστό διαρροών συναγερμικών ψήφων στο 20%.

Αυτό βεβαίως που παρατηρείται είναι πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης διατηρεί την πρωτιά ωστόσο με μία μικρή πτώση. Με αυτή τη μικρή πτώση ανεβαίνουν λίγο τα ποσοστά των δύο ανθυποψηφίων του, δεν ανατρέπουν ωστόσο την κατάσταση καθώς ενισχύεται κυρίως η τάση των αναποφάσιστων. Η ενίσχυση των αναποφάσιστων προκαλεί αίσιοδοξία σε στελέχη, καθώς, όπως λένε, η τάση υπέρ του Αβέρωφ Νεοφύτου δεν θ' αλλάξει από τη μία μέρα στην άλλη αλλά σταδιακά. Τις ελπίδες τους εναποθέτουν και στην εκτίμηση που δίδεται από αρκετούς, πως η ψήφος Χριστοδουλίδη είναι κυρίως χαλαρή. Σε αυτό όπως λένε ρόλο θα παίξουν οι τηλεμαχίες που όπως εκτιμούν πλήττουν σιγά σιγά το προφίλ του Νίκου Χριστοδουλίδη. Ήδη ο κομματικός μηχανισμός πάντως εργάζεται πυρετωδώς για την συσπείρωση του κόμματος με το οργανωτικό σκέλος να δίδει ιδιαίτερη έμφαση στους δυσαρστημένους ψηφοφόρους, τους οποίους όπως ελπίζεται η «Κ» θα κληθούν να πείσουν να στηρίξουν Αβέρωφ Νεοφύτου, οι υπουργοί της κυβέρνησης Αναστασιάδη και άλλοι αξιωματούχοι.

MLC
MEDOCHEMIE

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

46
ΧΡΟΝΙΑ
Φροντίδα για τον Άνθρωπο
και την Υγεία

Το χρονικό ενός προαναγγελθέντος ναυαγίου

Οι διαφωνίες που κρύβονταν κάτω από το χαλί, οι διαφορετικές προσεγγίσεις και όλο το παρασκήνιο μέχρι την ανακοίνωση

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Η ανάρτηση του Αχιλλέα Δημητριάδη στις 19 του μήνα με την οποία ανακοίνωσε και επίσημα το τέλος της προσπάθειας για συνεργασία των τεσσάρων «μικρών» υποψηφίων ενόψει προεδρικών ήταν φυσικό επακόλουθο μιας απόπειρας που από τα αρχικά της στάδια είχε προδιαγράψει το άδοχο τέλος της. Μπορεί οι Αχιλλέας Δημητριάδης, Μάριος Ηλιάδης, Χριστόδουλος Πρωτοπαπάς και Κωνσταντίνος Χριστοφίδης να πραγματοποιήσαν τις αρχικές τους συναντήσεις τον περασμένο Σεπτέμβριο σ' ένα ευχάριστο και φιλικό κλίμα, αναρτώντας φωτογραφίες από κοινά τρα-

Παρά τη συμφωνία για διεξαγωγή δημοσκοπήσεως αυτή δεν έγινε, καθώς οι τέσσερις δε μπορούσαν να συμφωνήσουν ούτε στις ερωτήσεις. Κάποιοι εκ των τεσσάρων δεν έδωσαν καν το ανάλογο χρηματικό ποσό για τη διεξαγωγή της.

πεζώματα όμως στην τέταρτη συνάντηση, στις 21 Σεπτεμβρίου οπότε και η συζήτηση προχώρησε επί της ουσίας καταγράφηκαν και οι πρώτες σοβαρές διαφωνίες. Διαμήνυαν μεν ότι αυτά που τους ενώνουν είναι πολλά, αν και στην πορεία αποδείχτηκε λανθασμένη εκτίμηση, όμως τους χώριζε από την αρχή το πιο βασικό: ποιος θα ηγηθεί του συνδυασμού.

Οι συζητήσεις για τον τρόπο επιλογής του προσώπου που θα ηγείτο του κουαρτέτου κατέδειξαν έντονες διαφωνίες αλλά και διαφορετικές προσεγγίσεις, κυρίως μεταξύ των κυρίων Χριστοφίδη και Δημητριάδη ως προς τα χαρακτηριστικά με τα οποία θα πρέπει να προχωρήσει η συγκεκριμένη διαδικασία. Με υποχωρήσεις ένθεν και ένθεν αποφάσισαν τη διεξαγωγή μιας επιστημονικής και πολιτικής δομικής διαδικασίας, δηλαδή μιας δημοσκοπήσεως στην οποία θα τίθεντο συγκεκριμένα ποιοτικά στοιχεία περισσότερο.

Οι τέσσερις κατέληξαν σε αυτή τη λύση κυρίως λόγω της πίεσης που δέχθηκαν από υποστηρικτές και φίλους αναμεσά τους ο καθηγητής και πρώην πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου Κωνσταντίνος Ζένιος, ο οποίος με επιστολή του προς τους ανεξάρτητους υποψηφίους ανέφερε μεταξύ άλλων ότι «τρεις από εσάς δεν θα είσαοτε στο Προεδρικό».

Αλλά όλοι θα έχετε επιτύχει τον ευγενή στόχο της προσπάθειάς σας να αλλάξετε τη χώρα. Προκαλώ και σας παρακαλώ: Τολμήστε! Η κοινωνία θα σας ευγνωμονεί, η ιστορία θα σας καταγράψει».

Ωστόσο, τα πρώτα σύννεφα είχαν ήδη φανεί και οι γνώστες των όσων συζητούσαν μεταξύ τους ήταν εύκολο να καταλάβουν πως το αδιέξοδο στην όλη προσπάθεια

Το εν πολλοίς προδιαγεγραμμένο άδοχο τέλος της προσπάθειας των τεσσάρων υποψηφίων δεν σημαίνει πως κάποιος αποχωρεί από την κούρσα. Και των τεσσάρων τα επιτελεία εργάζονται πυρετωδώς, όπως άλλωστε έκαναν καθ' όλη τη διάρκεια των συζητήσεων.

ήταν προ των πυλών. Στις 25 Σεπτεμβρίου μάλιστα η «Κ» είχε παραθέσει τα γεγονότα μέχρι τη δεδομένη στιγμή και εξηγούσε πως με τον τρόπο που εξελίσσονταν σύντομα η προσπάθεια των τεσσάρων πιθανότατα να οδηγήτο σε ναυάγιο για να έρθει μία μέρα αργότερα με ανακοίνωση ο πρωτοστάτης και ένθερμος υποστηρικτής της συνεργασίας Μάριος Ηλιάδης να δηλώσει ότι «η προσπάθεια των τεσσάρων υποψηφίων ούτε οδηγείται προς ναυάγιο, αλλά ούτε και αντιμετωπίζει πρόβλημα ως προς την επιλογή του κοινού υποψηφίου, γιατί απλούστατα, το συγκεκριμένο ζήτημα δεν μας έχει ακόμη απασχολήσει».

Μία δημοσκοπήση που δεν έγινε

Η αντίστοιχη μέτρηση όμως είχε ήδη αρχίσει. Τις επόμενες μέρες με ένα tweet Αχιλλέας Δημητριάδης, Μάριος Ηλιάδης, Χριστόδουλος Πρωτοπαπάς και Κωνσταντίνος Χριστοφίδης ανακοίνωσαν ότι συμφώνησαν στις λεπτομέρειες διεξαγωγής ειδικευμένης ποιοτικής δημοσκοπήσεως που θα αποτελέσει βασικό εργαλείο για τα επόμενα βήματα. Η συμφωνία διεξαγωγής κλείστηκε με τη Symmetron Market Research και τον Μιχάλη Βρυωνίδη ωστόσο ποτέ δεν διεξήχθη. Αιτία η μη λήψη τελικής απόφασης από τους τέσσερις σε σχέση με τις ερωτήσεις που θα έθետαν προς τους πολίτες ώστε να αναδειχθούν όλα εκείνα τα ποιοτικά κριτήρια που επιθυμούσαν οι υποψήφιοι αν και για τον καθένα ήταν όπως διαφάνηκε διαφορετικά, ενώ δεν υπήρχε συμφωνία ως προς το κατά πόσον το αποτέλεσμα της έρευνας θα ήταν δεσμευτικό με τον Κωνσταντίνο Χριστοφίδη να αναφέρει ότι θα μελετήσει το αποτέλεσμα και στη συνέχεια θα αποφανθεί για

τα επόμενα βήματα. Μάλιστα, κάποιοι δεν κατέβαλαν ούτε το χρηματικό ποσό το οποίο τους αναλογούσε για να πληρωθεί η έρευνα ίσως γνωρίζοντας και την παραπέρα πορεία της.

Η αργοπορία στη λήψη αποφάσεων ήταν και η αιτία που επισημως χρησιμοποίησε ο κ. Πρωτοπαπάς για να ανακοινώσει πρώτος και αιφνιδώς κατά πολλούς την αποχώρησή του από την προσπάθεια. Ανέφερε χαρακτηριστικά «έχει περάσει σημαντικός χρόνος από την έναρξη των διαβουλεύσεων, χωρίς ορατό χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσής τους ώστε να διαφανεί η ενδεχόμενη θετική ή αρνητική κατάληξη της προσπάθειας των τεσσάρων υποψηφίων για την ΠτΔ», προσθέτοντας ότι αυτό έχει ισπεράσει αισθητά την προώθηση της υποψηφιότητάς του.

Η επιστολή που καίει

Γι' αυτή του την απόφαση ενημέρωσε νωρίτερα τους συνυποψηφίους του με μία μακροσκελή επιστολή στην οποία αναγράφονται αναλυτικά οι λόγοι της αποχώρησής. Επιστολή την οποία ο κ. Πρωτοπαπάς δεσμεύτηκε πως δεν θα δημοσιοποιήσει μιας και σε αυτήν καταγράφονται συγκεκριμένες συμπεριφορές, τοποθετήσεις και απόψεις των άλλων τριών που δεν βρίσκουν σύμφωνο τον υποψήφιο.

Την απόφαση αποχώρησής φαίνεται να επηρέασε και η έρευνα από την Analytica Market Research για τη Cyprus Times για το ποιος εκ των τεσσάρων ανεξάρτητων θεωρείται ικανότερος να ηγηθεί της σύμπραξης ως υποψήφιος στις επερχόμενες Προεδρικές Εκλογές.

Μία έρευνα που περιέλιξε περισσότερο τις σχέσεις των τεσσάρων, αφού εκφρά-

στηκαν παράπονα σε σχέση με τη χρονική συγκυρία, μιας και την ίδια ώρα βρίσκονταν σε εξέλιξη οι διεργασίες, αν αναλογιστεί κανείς πως συγκεκριμένο επιτελείο απέστειλε την έρευνα και στα κινητά των φίλων και ψηφοφόρων τους για να συμμετέχουν.

Οι έξωθεν παρεμβάσεις

Ερωτηθείς στην εκπομπή του ΣΠΟΡ FM «Διασπορά Ειδήσεων» ο υποψήφιος Αχιλλέας Δημητριάδης αν έχει οποιαδήποτε εμπλοκή με τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας, μιας και ήταν και αυτός που έλαβε και τα ψηλότερα ποσοστά, το αρνήθηκε κατηγορηματικά. Είπε ότι τη διάβασε μαζί με όλους τους πολίτες, παρατηρώντας μάλιστα το εμπειροταγμένο ερωτηματολόγιο πολύ αργότερα. Μάλιστα, κληθείς να σχολιάσει τις δηλώσεις Χριστόδουλου Πρωτοπαπά νωρίτερα την ίδια μέρα στο ραδιόφωνο του Πολίτη και στην Κατερίνα Ηλιάδη ότι μπορεί να υπήρξαν έξωθεν παρεμβάσεις ή εμπλοκή οποιουδήποτε από τους υποψηφίους ο ίδιος είπε ότι δεν γνώριζε τίποτα αλλά και ότι δεν πιστεύει στη συνωμοσιολογία. Χαρακτηριστική του κλίματος που επικράτησε μετά και τη δημοσιοποίηση της συγκεκριμένης δημοσκοπήσεως ήταν και η ανάρτηση του εκπροσώπου Τύπου του επιτελείου Κωνσταντίνου Χριστοφίδη, Αναστάσιου Αντωνίου: «Υπενθυμίζουμε πως οι τέσσερις ανεξάρτητοι έχουν συμφωνήσει να διεξαχθεί δική τους δημοσκοπήση η οποία θα χρηματοδοτηθεί από τους ίδιους, είναι τηλεφωνική και περιλαμβάνει συγκεκριμένα ποιοτικά κριτήρια. Δεν θα αποφασίσει κανείς συστηματικός υποψήφιος ποιος θα είναι ο ανεξάρτητος υποψήφιος».

Το NATO και τα like

Πάντως και η στάση των υπολοίπων υποψηφίων καταδεικνυε πως το τέλος πλησίαζε. Η συνέχιση της παρουσίας των θέσεων της μεμονωμένα όπως και η έντονη πλέον καταγραφή των διαφορών αρχής γενομένης των θέσεων στο Κυπριακό, με τον Κωνσταντίνο Χριστοφίδη να μιλά για λύση μέσω NATO και τον Αχιλλέα Δημητριάδη να αναλύει τα θετικά της ευρωπαϊκής παρέμβασης αποδείκνυε πως οι διαφορές τους είναι πλέον αγεφύρωτες. Δυσφορία εκφράστηκε και σε σχέση με τους πώς αντιμετωπίζονται οι μεμονωμένες εμφανίσεις των υποψηφίων στα debates τηλεοπτικών καναλιών από τα επιτελεία των άλλων τριών. Χαρακτηριστική ήταν η αναφορά υποψηφίου ότι δεν του έκαναν ούτε ένα like τα στελέχη των υπολοίπων επιτελείων ενώ αυτός στήριζε την κάθε προσπάθεια. Άλλωστε έφτασαν ένα βήμα πριν από τη διεξαγωγή δημοσκοπήσεως χωρίς να έχουν συμφωνήσει στο πώς θα συγκεραστούν οι διαφορετικές απόψεις. Στην τελευταία συνάντηση των τριών πλέον ο Μάριος Ηλιάδης φέρεται να ήταν ο πρώτος που ξεκαθάρισε πως με βάση το πώς έχει διαμορφωθεί η εικόνα δεν μπορούν να συνεχίσουν την προσπάθεια. Σε σχέση με τους δύο εναπομείναντες, δεν υπήρχε τίποτα πλέον να τους ενώνει. Ο Κωνσταντίνος Χριστοφίδης είπε ότι πλέον θα πρέπει να διαβουλευτεί με το Νέο Κύμα για να αποφασίσει αν θα συνεχίσει αυτή την προσπάθεια, ενώ ο Αχιλλέας Δημητριάδης ανέφερε ότι προχωρεί και αν επιθυμούν να ακολουθήσουν καταδεικνύοντας ότι δεν υπάρχει πρόσφορο έδαφος. Μία απόφαση που, όπως διαμνύνουν μέλη της πάλι ποτέ αγαπημένης τετράδας, πιθανόν να διαφοροποιήσει και τα ποσοστά κάποιων εξ αυτών αφού πια κανείς δεν θα μπορεί να παρουσιάζεται ως εκπρόσωπός τους και πλέον η αναμέτρηση θα είναι με τον ίδιο τους τον εαυτό. Ήδη τα επιτελεία και των τεσσάρων έχουν πιάσει δουλειά, με τις μηχανές αναμμένες, θέλοντας να κερδίσουν τον χαμένο χρόνο. Αυτό πάντως που δηλώνουν ξεκάθαρα και οι τέσσερις είναι πως κανείς δεν αποχωρεί από την προεκλογική κούρσα. Οι προσωπικές φιλοδοξίες δεν κατάφεραν τελικά να μπουσνουν τον περιθώριο όπως αρχικά διαμήνυαν οι υποψήφιοι για χάρη του κοινού καλού.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΕΡΖΗ**

Δημογραφικό: ένα ζήτημα διόλου «πιασάρικο»

Είθισται στις δημοσκοπήσεις τα θέματα που αφορούν στην καθημερινότητα ή ανακλούν πάγιες κοινωνικές αντιλήψεις να καταγράφονται στην κορυφή των προτεραιοτήτων των πολιτών, ακόμα και εις βάρος κρίσιμων ζητημάτων, των οποίων οι επιπτώσεις είναι μεσομακροπρόθεσμες και έτσι δυσδιόρατες στους μη ειδικούς. Στην κατηγορία αυτή ανήκει, δυστυχώς, το μείζον εθνικό πρόβλημα του Ελληνισμού εδώ και μερικές δεκαετίες, το δημογραφικό, η αδιαφορία (ή άγνοια) για το οποίο παρατηρείται και στις μετρήσεις εν όψει των προεδρικών εκλογών, αφού δεν φαίνεται να απασχολεί σοβαρά κανέναν υποψήφιο.

Κοινή πεποίθηση στις τάξεις όσων ασχολούμαστε με την αντιμετώπιση του προβλήματος αποτελεί η διαπίστωση πως η κατάσταση έχει προ πολλού καταστεί απογοητευτική και τείνει να γίνει μη αναστρέψιμη, σε όλον σχεδόν τον δυτικό κόσμο. Στον χαρακτηριστικό Δείκτη Γονιμότητας (Fertility Rate), ο οποίος πρέπει να είναι τουλάχιστον 2,10 παιδιά ανά γυναίκα ώστε να ανανεώνεται υγιώς ο πληθυσμός, η Ευ-

ρωπαϊκή Ένωση καταγράφει μέσον όρο 1,49 καθώς πολλές χώρες αντιμετωπίζουν ήδη έντονο δημογραφικό πρόβλημα. Κατά κοινή ομολογία, η Ευρώπη είναι μια ήπειρος που γερνάει.

Στην Ελλάδα η τιμή του Δείκτη Γονιμότητας έπεσε για πρώτη φορά κάτω από το 2,10 (στο 2,09) το 1981, για να ακολουθήσει έκτοτε πτωτική πορεία, φτάνοντας το 1,28 το 2021 και εκτιμώμενη στο 1,27 για το 2022. Τοιούτωντρόπος, σε συνδυασμό και με τη μετανάστευση λόγω οικονομικής κρίσης, ο πληθυσμός μειώθηκε από περίπου 10,82 εκατομμύρια το 2011 σε 10,43 εκατομμύρια το 2021 και αναμένεται να συρρικνωθεί ακόμα και στα 8 εκατομμύρια ως το 2050, σύμφωνα με τις δυσμενέστερες προβλέψεις, ενώ και η σύνθεσή του από ολόένα μεγαλύτερο ποσοστό ηλικιωμένων (και αλλοδαπών, για να μην παραβλέψουμε την απειλή της ανεξέλεγκτης μετανάστευσης) προσοιωνίζεται εφιαλτικό μέλλον για τις επόμενες γενιές.

Αντιστοίχως, στην Κύπρο ο Δείκτης Γονιμότητας έπεσε κάτω από 2,10 (στο 2,07) για πρώτη φορά το 1996, ήταν 1,31 το 2021 και φέτος

αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω σε μόλις 1,30 παιδιά ανά γυναίκα. Σχετική Έρευνα της Eurostat (2021) προβλέπει κυπριακό πληθυσμό περίπου 1 έως 1,1 εκατομμυρίων ως το 2050, αυξημένο κατά μόλις 10% - 20% σε σχέση με τα 0,9 εκατομμύρια του 2021 και με παρόμοια προβλήματα λόγω διαρκούς γήρανσης (και μετανάστευσης, συμπληρώνω). Η Μεγαλόνησος, δηλαδή, ακολουθεί κατά πόδας τις αρνητικές επιδόσεις της Ελλάδας, με 15 χρόνια καθυστέρηση (έναρξη το 1996 αντί για το 1981).

Ο ενδιαφερόμενος αναγνώστης μπορεί να πληροφορηθεί αναλυτικότερα από το Διαδίκτυο τις αρνητικές προεκτάσεις του δημογραφικού σε κρίσιμους εθνικούς τομείς, όπως το εκπαιδευτικό σύστημα (σχολεία χωρίς παιδιά), η κοινωνική πολιτική (αυξημένες δαπάνες πρόνοιας για έναν πληθυσμό που διαρκώς γερνάει), η αγορά εργασίας (δραστική μείωση του ενεργού εργατικού δυναμικού), η οικονομία (συρρίκνωση ΑΕΠ και κρατικών εοδών), το ασφαλιστικό (αδυναμία αναχρηματοδότησης των συντάξεων) και, αναπόφευκτα, η ασφάλεια (πλημμελής

στελέχωση Ενόπλων Δυνάμεων και Σωμάτων Ασφαλείας). Γίνεται, λοιπόν, εύκολα κατανοητό πως η έκταση και η περιπλοκότητα των επιπτώσεων του προβλήματος τρομάζουν όποιον αποπειράται να αναζητήσει πιθανές λύσεις, με συνέπεια οι πολιτικές ηγεσίες είτε να μην ασχολούνται καν, ή να αρκούνται σε αποσπασματικά, βραχυπρόθεσμα και, εν τέλει, αναποτελεσματικά μέτρα – δοθέντος και του ότι, όπως ήδη αναφέρθηκε, η κοινή γνώμη ελάχιστα δείχνει να συγκινείται.

Παρά τη συνεχιζόμενη αδιαφορία, όμως, οι συνέπειες του δημογραφικού καθίστανται πλέον αρκούντως εμφανείς, ώστε η περίπτωση άγνοια να ελαχιστοποιείται. Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, η μεγάλη οικονομική κρίση της περασμένης δεκαετίας επέβαλε στον δημόσιο διάλογο τις συνέπειες του προβλήματος στο ασφαλιστικό σύστημα, λόγω έλλειψης κρατικών χρηματοδοτικών πόρων. Στην Κύπρο η κατάσταση ίσως δεν είναι τόσο δραματική ακόμα, αλλά με απλή αριθμητική αντιλαμβάνεται κανείς ότι σύντομα θα γίνει. Άλλωστε, η σχετική επιστήμη της Δημογραφίας

στηρίζεται σε ικανό βαθμό στα μαθηματικά, όπου δεν χωρούν παρερμηνείες, και συνεπώς ουδείς από τους ιθύνοντες δικαιούται να επικαλείται έκπληξη.

Το θετικό είναι πως υπάρχουν πρακτικές, εφαρμόσιμες και δοκιμασμένες λύσεις, τα αποτελέσματα των οποίων γνωρίζουμε από άλλες χώρες, αλλά και από την Ελλάδα, όποτε υιοθετήθηκαν. Ασφαλώς, πρωτεύον συστατικό τέτοιων λύσεων, με τις οποίες αξίζει να ασχοληθούμε σε ειδικότερο σημείωμα, αποτελεί το υψηλό οικονομικό κόστος, που όμως είναι συνολικά πολύ μικρότερο από το να αφεθεί η κατάσταση να συνεχίζεται διαρκώς επιδεινούμενη. Η ευαισθητοποίηση και ο προσανατολισμός της κοινής γνώμης συνιστά επίσης μέτρο εκ των ων ουκ άνευ. Προϋπόθεση όλων, όμως, είναι η μακροχρόνια και διακομματική δέσμευση της πολιτικής ηγεσίας στην αναζήτηση και εφαρμογή των ενδεδειγμένων μέτρων, προτού η κατάσταση καταστεί μη αναστρέψιμη.

Αν η πολιτική ηγεσία της Κύπρου δεν βρίσκει το κίνητρο να ασχοληθεί σοβαρά με το δημογραφικό, λόγω

χαμηλού ενδιαφέροντος της κοινής γνώμης, τουλάχιστον κάθε νυν ή μελλοντικός υποψήφιος για την Προεδρία αν αναλογιστεί ότι η εικόνα του/της ως ηγέτη (η οποία σίγουρα επηρεάζει καιρίαι τη δημοτικότητά του/της) σφυρηλατείται από τις θέσεις και τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει στα μεγάλα εθνικά θέματα. Ιδού λοιπόν πεδίο δόξης λαμπρόν για τον επόμενο Πρόεδρο αλλά και για τη Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας!

Επίμετρο: Σε πρόσφατη προεκλογική εκστρατεία, της οποίας είχα την ευθύνη, συνεργάτις που με άκουσε να προτείνω ενασχόληση με το δημογραφικό, σχολίασε αυθόρμητα ότι «αυτό δεν είναι πιασάρικο». Βεβαίως τον αγνόησα και, με ατζέντα που τοποθετούσε το ζήτημα στην κορυφή (συν πολλή ακόμα δουλειά, φυσικά), το 2019 η Βουλή των Ελλήνων απέκτησε ένα νέο μέλος, εκλεγμένο για πρώτη φορά. Ίσως πρέπει να το τολμήσουν και στην Κύπρο οι πολιτικοί. Σίγουρα δεν θα χάσουν!

Ο κ. Δημήτρης Τερζής είναι Μηχανικός Η/Υ (PhD) - Πολιτικός Επιστήμων (MSc)

Χειμωνιάτικο σοκ από το κόστος θέρμανσης

Πετρέλαιο και ηλεκτρικό ρεύμα θα επιβαρύνουν περαιτέρω τα οικονομικά των νοικοκυριών για περίοδο τεσσάρων μηνών

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Με την Ε.Ε. να συνεχίζει τις προσπάθειες προκειμένου να βρει λύσεις για την ενεργειακή κρίση που μαστίζει τη Γηραιά Ήπειρο, ο φετινός χειμώνας αναμένεται να είναι ιδιαίτερα δύσκολος για τους ευρωπαίους πολίτες. Για την ώρα τα σενάρια ελλείψεων στην ενέργεια εστιάζουν περισσότερο στην κεντρική και βόρεια Ευρώπη και λιγότερο στον ευρωπαϊκό νότο, ωστόσο εδώ ο μεγάλος βραχνάς είναι το υψηλό ενεργειακό κόστος που θα επωμισθούν οι καταναλωτές προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες τους σε θέρμανση. Από την ενεργειακή εξίσωση δεν εξαιρείται η Κύπρος παρά τις ήπιες κλιματολογικές συνθήκες, σε σύγκριση με άλλες χώρες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης. Με θετικό πρόσημο την απουσία φυσικού αερίου ως καυσίμου παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ο Κύπριος καταναλωτής αναμένεται να πεστεί οικονομικά τους επόμενους μήνες προκειμένου το επίπεδο και η ποιότητα διαβίω-

Συμφέρουσες επιλογές υπάρχουν, ωστόσο η πλειοψηφία που χρησιμοποιεί το πετρέλαιο για θέρμανση θα επιβαρυνθεί με 750 ευρώ επιπλέον προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες για τον χειμώνα.

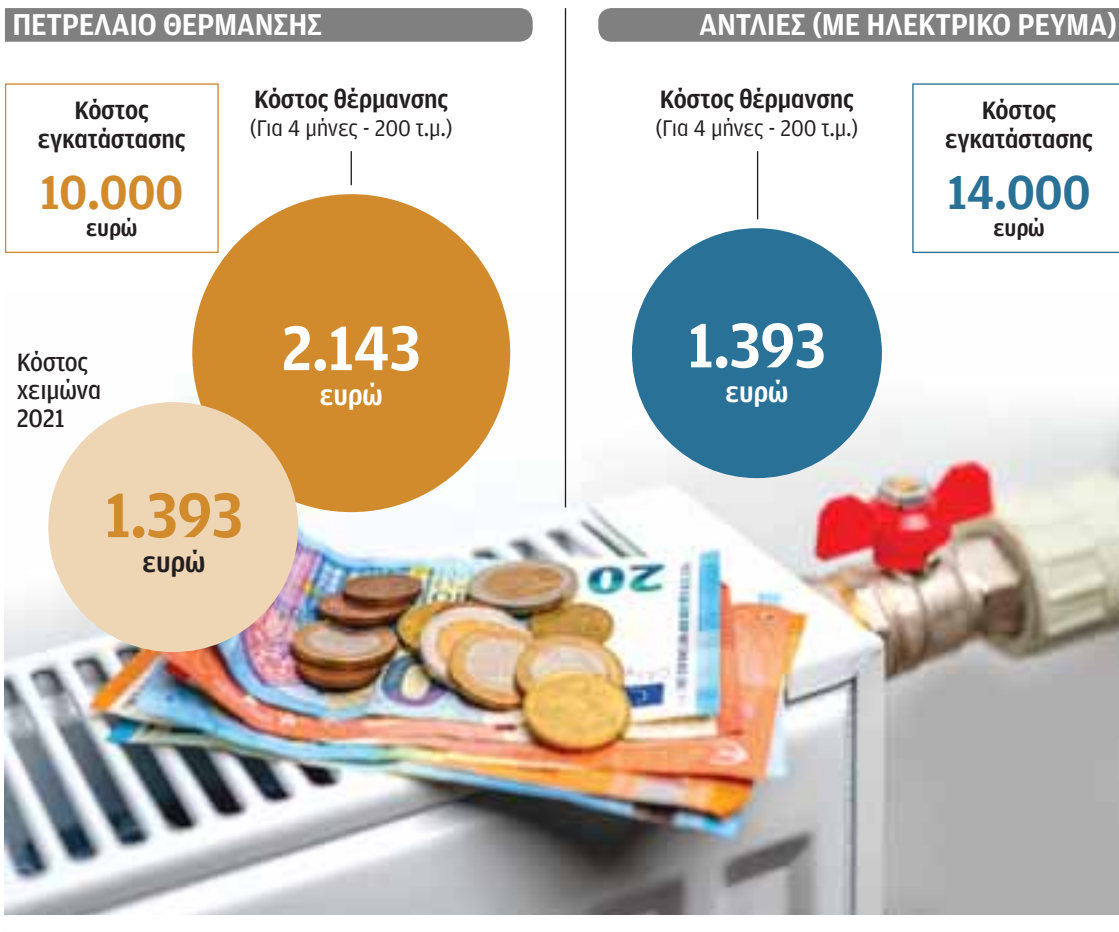
Πετρέλαιο θέρμανσης Vs αντλίες θέρμανσης

Σύμφωνα με ειδικούς στον χώρο της θέρμανσης η πιο συμφέρουσα επιλογή παρουσιάζεται να είναι οι εξωτερικές αντλίες θέρμανσης.

σής του να παραμείνουν στα ίδια επίπεδα με τα προηγούμενα χρόνια. Λαμβάνοντας υπόψη το άλμα που έχει πραγματοποιήσει η τιμή του πετρελαίου από πέρυσι, το κόστος θέρμανσης σε κάποιες περιπτώσεις αναμένεται να ξεπεράσει τα 2.000 ευρώ κατά τη χειμερινή περίοδο και με την προϋπόθεση ότι οι καιρικές συνθήκες θα είναι «ομαλές», αυτό που λέγεται κυπριακός χειμώνας. Η αγορά καυσίμων θέρμανσης εμφανίζεται μούδιασμένη με τους καταναλωτές να τηρούν στάση αναμονής, προφανώς μέχρι να ξεκαθαρίσει το τοπίο σε επίπεδο Ε.Ε. Η «Κ» αναζήτησε και πήρε απαντήσεις από ειδικούς για το κεφάλαιο θέρμανσης. Το κόστος θέρμανσης, τις επιλογές που έχουν οι καταναλωτές προκειμένου να συγκρατήσουν τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς και ποιο σύστημα θέρμανσης είναι η συμφέρουσα οικονομική επιλογή.

Οι επιλογές θέρμανσης

Χρήσιμες και χρηστικές συμβουλές στο κομμάτι θέρμανσης των κυπριακών νοικοκυριών έδωσε στην «Κ» ο Ξένιος Παπασταύρου, Μηχανολόγος μέλος της διοικούσας του ΕΤΕΚ. Στην Κύπρο το σύστημα θέρμανσης στηρίζεται ως επί το πλείστον στο πετρέλαιο θέρμανσης και το ηλεκτρικό ρεύμα. Η μεγάλη πλειοψηφία των συστημάτων θέρμανσης στηρίζεται στις κεντρικές θερμάνσεις με καύσιμο λειτουργίας

το πετρέλαιο και τα τελευταία περίπου δέκα χρόνια το Φ.Α. Όπως μας εξηγεί ο κ. Παπασταύρου, τα τελευταία πέντε χρόνια αρκετά νοικοκυριά αλλά και νέες κατασκευές στρέφονται στις εξωτερικές αντλίες θερμότητας με ηλεκτρικό ρεύμα. Η τρίτη επιλογή είναι τα κλιματιστικά. Ωστόσο, εδώ όπως μας εξηγεί, αυτά χρησιμοποιούνται κυρίως σε κοινόχρηστους δημόσιους χώρους. Μια τέταρτη επιλογή που παρου-

σιάζεται κυρίως στις ορεινές περιοχές είναι ο συνδυασμός κεντρικών θερμάνσεων με τη λειτουργία τζακιού.

Το κόστος θέρμανσης

Το βασικό μέλημα των καταναλωτών είναι το κόστος που θα επωμισθούν για τη χειμερινή περίοδο που στην Κύπρο καθορίζεται περίπου στους τέσσερις μήνες. Λαμβάνοντας υπόψη πως η μεγάλη

πλειοψηφία των συστημάτων θέρμανσης είναι οι κεντρικές θερμάνσεις με λέβητα πετρελαίου θέρμανσης, οι καταναλωτές θα νιώσουν στην τσέπη τους τις ιδιαίτερα τσουχτερές τιμές στο πετρέλαιο. Μία εικόνα για το πού θα κινηθούν οι φετινές ανάγκες σε πετρέλαιο θέρμανσης και το κόστος έδωσε στην «Κ» ο Κυριάκος Λουκάς, μέλος του οκταμελούς συμβουλίου του Παγκύπριου Συνδέσμου Πρατηριούχων.

Κατά τη χειμερινή περίοδο ένα σπίτι 180 τ.μ. χρειάζεται κοντά στα 1.500 λίτρα πετρέλαιο θέρμανσης. Με την τιμή του πετρελαίου θέρμανσης στο 1,43 ευρώ το λίτρο το κόστος θέρμανσης θα ανέλθει στα 2.143 ευρώ. Πέρυσι την ίδια περίοδο με την ίδια ποσότητα, το κόστος αγοράς (0,93 ευρώ το λίτρο) ήταν στα 1.393 ευρώ, 750 ευρώ αύξηση. Για όσους έχουν μετατρέψει τους λέβητες σε Φ.Α. το κόστος σίγουρα θα είναι μεγαλύτερο από του πετρελαίου θέρμανσης, αν ληφθεί υπόψη η διεθνής τιμή του. Η άλλη επιλογή αυτή της εξωτερικής αντλίας θέρμανσης που χρησιμοποιεί ηλεκτρικό ρεύμα, όπως υποστηρίζει ο κ. Παπασταύρου, υπό τις περιστάσεις είναι η πιο συμφέρουσα. Σύμφωνα με τον ίδιο όσοι διαθέτουν αντλίες θέρμανσης το κόστος είναι μικρότερο κατά 30% με 35% σε σχέση με τα παραδοσιακά συστήματα.

Οι αντλίες θέρμανσης

Όπως εξηγεί ο κ. Παπασταύρου οι αντλίες θέρμανσης είναι η οικονομικότερη επιλογή, ωστόσο, κάποιος καταναλωτής θα πρέπει να υπολογίσει και το κόστος εγκατάστασης. Για μία κατοικία 200 τ.μ. για μία αντλία θέρμανσης το κόστος ανέρχεται στις 14.000 ευρώ. Για μία κεντρική θέρμανση με πετρέλαιο ή Φ.Α. το κόστος είναι στις 10.000. Ωστόσο, όπως μας διευκρινίζει το όφελος για τον καταναλωτή εντοπίζεται στο κόστος λειτουργίας των δύο συστημάτων συν τις εγκαταστάσεις του εξοπλισμού. Στην περίπτωση της εξωτερικής αντλίας θερμότητας δεν απαιτείται μηχανοστάσιο, το δε σύστημα θέρμανσης είναι υποδαπέδιο και το οποίο αυξημένο κόστος εγκατάστασης θα επιστραφεί στον καταναλωτή από τη μείωση του κόστους λειτουργίας.

Χρυσάφι τα φωτοβολταϊκά σε οικίες

Η αύξηση που παρατηρείται τελευταία στις διεθνείς τιμές του πετρελαίου, καθώς και μια ανεξήγητη, κατά τους πρατηριούχους, ανοδική τάση στις λιανικές τιμές του πετρελαίου δεν αφήνουν πολλά περιθώρια αισιοδοξίας για τους καταναλωτές που θα αναγκασθούν να προμηθευτούν πετρέλαιο θέρμανσης. Κατά τον Κυριάκο Λουκά οι τιμές του πετρελαίου θέρμανσης δεν αναμένεται να υποχωρήσουν, στην καλύτερη περίπτωση να παραμείνουν στα ίδια επίπεδα, όπως μας εξηγεί. Την περίπτωση των εξωτερικών αντλιών θέρμανσης ως την πιο συμφέρουσα επιλογή για θέρμανση ενισχύει και ένας άλλος παράγοντας. Η ύπαρξη φωτοβολταϊκών σε οικίες. Για τους καταναλωτές που παράγουν οι ίδιοι ηλεκτρικό ρεύμα από τον ήλιο και έχουν μετατρέψει το σύστημα θέρμανσης σε εξωτερική αντλία, το κόστος θα υποχωρήσει κατά πολύ και κατά τους χειμερινούς μήνες μιας και οι αντλίες θέρμανσης χρησιμοποιούν ηλεκτρικό ρεύμα από τα φωτοβολταϊκά συστήματα που είναι εγκατεστημένα σε οικίες. Για τις υπόλοιπες περιπτώσεις τα τιμολόγια ηλεκτρικού ρεύματος δεν αναμένεται να παρουσιάσουν σοβαρή διαφοροποίηση εάν ληφθεί υπόψη η μείωση που καταγράφκε τελευταία στις διεθνείς τιμές.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ ΡΙΠΗ

Η ατολμία δεν είναι χαρακτηριστικό και κοστίζει στην Αριστερά

Ηταν φανερό από την αποτυχία του ΑΚΕΛ στην πενταετία Χριστόφια και αυτήν του ΣΥΡΙΖΑ να «φέρει την ελπίδα» στην Ελλάδα, πως η Αριστερά – ιδιαίτερα στην Ευρώπη – διέρχεται μια δύσκολη εποχή.

Ελαφρυντικά προφανώς και υπάρχουν τόσο για το ΑΚΕΛ όσο και για τον ΣΥΡΙΖΑ, καθώς το πολιτικό περιβάλλον σε Κύπρο και Ελλάδα οδηγεί την Αριστερά στην απομόνωση, ενώ η μιντιακή περιρρέουσα τείνει και αυτή να είναι εκθροική, είτε λόγω ιδεολογικής ταύτισης με τη Δεξιά, είτε επειδή αυτό επιτάσσουν τα οικονομικά συμφέροντα των εκδοτών.

Τα ελαφρυντικά αυτά, όμως, δεν μπορούν να αποτελούν δικαιολογία για την οπισθοχώρηση της Αριστεράς. Όταν ο Δημήτρης Χριστόφιας αναλάμβανε την προεδρία της Δημοκρατίας το 2008, το ΑΚΕΛ

βρισκόταν λίγο πιο κάτω από το απώγειό του: στις βουλευτικές εκλογές τον Μάιο του 2011, το κόμμα που ήθελε να εκπροσωπή την κυπριακή Αριστερά λάμβανε 32,7% και ήταν μόλις 1,6% πίσω από τον ΔΗΣΥ. Δέκα χρόνια μετά, η εκλογική επιρροή έχει συρρικνωθεί στο 22,3% και η ψαλίδα από τον ΔΗΣΥ –που συμπληρώνει δεύτερη θητεία στην εξουσία– άνοιξε στο 5,4%, με το πολιτικό σκηνικό να μετατοπίζεται όλο και δεξιότερα.

Η οπισθοχώρηση αυτή γίνεται ακόμα περισσότερο δυσνόητη, αν αναλογιστεί κανείς ότι ο «ανεπτυγμένος κόσμος» βρίσκεται ουσιαστικά σε ένα φαύλο κύκλο κρίσεων από το 2008: κατάρρευση της Lehman Brothers στις ΗΠΑ, χρηματοπιστωτική και δημοσιονομική κρίση στην Ευρώζων, προσφυγική κρίση στη Μεσόγειο, κορωνοϊός,

Η Αριστερά δείχνει να μαραίνεται, αδυνατώντας να προτάξει εφικτές λύσεις στα τρέχοντα καυτά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες.

εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Οι κρίσεις αυτές έχουν οδηγήσει σε φτωχοποίηση εκατομμύρια ανθρώπων και έχουν διευρύνει τα κοινωνικά χάσματα, αφανίζοντας σε πολλές περιπτώσεις την άλλοτε μεσαία τάξη.

Θα ανέμενε κανείς σε αυτές τις συνθήκες την Αριστερά να ανθίζει. Αντί αυτού δείχνει να μαραίνεται, αδυνατώντας να προτάξει εφικτές λύσεις στα τρέχοντα καυτά ζητή-

ματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες. Από τα μισόλογα των Εργατικών στο δημοψήφισμα για το Brexit το 2016 (που ουδέποτε έπρεπε να γίνει), στο «όχι» των Ελλήνων στα τότε μέτρα της Τρόικα που ο ΣΥΡΙΖΑ μετέτρεψε σε «ναι» στο ελληνικό δημοψήφισμα το 2015 (που και αυτό δεν έπρεπε να γίνει), στο «όχι για να τιμμεντώσουμε το ναι» του ΑΚΕΛ στο δημοψήφισμα για το Σχέδιο Ανάν το 2004 (που έγινε βιαστικά και εκβιαστικά, με την ελληνοκυπριακή ηγεσία να αντιτίθεται σχεδόν σύσσωμη και τους πολίτες εντελώς ανενθέρμους), διαφαίνεται μια ατολμία της θεσμικής Αριστεράς να αναλύσει τα σύγχρονα ζητήματα και να πάρει ξεκάθαρες θέσεις.

Αυτή η ατολμία στοιχίζει. Δεν μπορεί το 2022, η Αριστερά να εξαντλείται σε παρελθοντολογία και σε ιδεολογικές τοποθετήσεις.

Η σχεδόν ψυχαναγκαστική τάση να ερμηνεύουμε ιστορικές προσωπικότητες της Αριστεράς στο σήμερα, δεν μπορεί κατ' ανάγκην να δώσει λύσεις στα τρέχοντα ζητήματα. Ούτε είναι χρήσιμο για την Αριστερά ν' ανασύρει αριστερόμετρο, εάν θέλει να κάνει συμμαχίες για να κυβερνήσει. Διότι προφανώς, ούτε το 34,7% που λάμβανε το ΑΚΕΛ το 2001, ούτε το 36,3% που λάμβανε ο ΣΥΡΙΖΑ τον Γενάρη του 2015 ήταν «καθαρόαιμοι». Φτάνει οι όποιες συμμαχίες να γίνονται βάσει των αρχών και των αξιών που η Αριστερά θέλει και πρέπει να υπηρετεί. Κάτι που δεν ίσχυε ούτε με το ετερόκλητο δίδυμο Τσίπρα – Καμμένου στην Ελλάδα, ούτε με τις καιροσκοπικές συμμαχίες του ΑΚΕΛ το 2003 και το 2008 στην Κύπρο.

Στην περίπτωση της Κύπρου τουλάχιστον, υπάρχει ένα σεβαστό

ποσοστό πολιτών –και αυτό διαφάνηκε περίτρανα στις κινητοποιήσεις του Ως Δαμέ– το οποίο διψά για προοδευτική αλλαγή, αλλά επιλέγει συνειδητά να απέχει από την εκλογική διαδικασία, μια επιλογή σεβαστή, αλλά και με κόστος τόσο σε προσωπικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Όσο το όποιο ΑΚΕΛ επιμένει στην ατολμία, στην οποία εμφανέστατα συγκαταλέγεται και η επιλογή Μαυρογιάννη, τόσο θα αποξενώνει αυτό το κομμάτι της κοινωνίας, το οποίο αργά ή γρήγορα θα αναγκαστεί να αναζητήσει εναλλακτικές εκτός του παρόντος πολιτικού συστήματος.

ΥΓ.: Η μόνη φορά που το ΑΚΕΛ βγήκε κερδισμένο τα τελευταία 11 χρόνια, ήταν όταν ρίσκαρε να κατεβάσει τον Νιάζι Κιζιλγιουρεκ στις ευρωπαϊκές εκλογές του 2019.

Αστερίσκοι στη συμφωνία για ενεργειακό

Ένα ακόμα βήμα μπροστά προς μέτρα για τις τιμές ενέργειας έκαναν οι 27

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Σε μια συμφωνία, η οποία δίνει κατευθύνση και παραπέμπει τις ουσιώδεις λεπτομέρειες στους υπουργούς Ενέργειας, κατέληξαν αργά το βράδυ της Πέμπτης οι 27 ηγέτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με προϋποθέσεις και αστερίσκους όμως, που δυσκολεύουν όσο ποτέ το ενδεχόμενο να υπάρξει συμφωνία σύντομα στο πλαφόν στις συναλλαγές φυσικού αερίου. Αν και τα συμπεράσματα κράτησαν τις αναφορές σε όλα τα μέτρα τα οποία πρότεινε η Κομισιόν, οι επιπρόσθετες διατυπώσεις που προστέθηκαν στα προσκείμενα που ακολούθησαν του δείπνου της Πέμπτης θέτουν μεν αμφιβολία την εφαρμογή του πλαφόν, ενώ τα λιγότερο αμφιλεγόμενα μέτρα, όπως οι από κοινού αγορές και η ενεργειακή αλληλεγγύη σε περίπτωση κρίσης φαίνονται να προχωρούν, με κάποιους όρους και προϋποθέσεις, όμως. Για παράδειγμα, η προώθηση του πλαισίου για κοινή αγορά φυσικού αερίου έγινε «εθελοντική κοινή αγορά φυσικού αερίου» στα συμπεράσματα μετά από επιμονή της Ουγγαρίας.

Ευρύτερα, στα συμπεράσματα έχουν μπει μια σειρά από προϋποθέσεις στην εξέταση και προώθηση των μέτρων, συγκεκριμένα την αξιολόγηση «των επιπτώσεών τους ιδιαίτερα στα υπάρχοντα συμβόλαια, συμπεριλαμβανομένου του μη επηρεασμού των μακροχρόνιων συμβολαίων, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά ενεργειακά μειγ-

ματα και εθνικές συνθήκες». Η Γερμανία παραμένει το κύριο πρόβλημα όσον αφορά την επιβολή πλαφόν στην τιμή του φυσικού αερίου, καθώς θεωρεί πως θα επηρεαστεί η βιομηχανία της, με το ζήτημα αυτό να συνεισφέρει σε πάγωμα των σχέσεων με τη Γαλλία. Τα πρώτα σημάδια ωστόσο μιας επαναπροσέγγισης άρχισαν να διαφαίνονται με το «μαλάκωμα» της Γερμανίας το βράδυ της Πέμπτης και τη δέσμευση της Γαλλίας να συζητήσει ενεργειακό διάδρομο με την Ισπανία και την Πορτογαλία, κάτι το οποίο το Παρίσι είχε αποκλείσει στο παρελθόν, προκαλώντας ενόχληση στο Βερολίνο.

Η σκληρή δουλειά και το παζάρι για τις λεπτομέρειες που θα καθορίσουν την ουσία θα συνεχιστούν στην συνάντηση των υπουργών Ενέργειας στις 25 Οκτωβρίου, αλλά και σε μετέπειτα έκτακτη συνάντησή τους που προγραμματίζεται για τα μέσα Νοεμβρίου. Δεν αποκλείεται μάλιστα, αν οι προσπάθειες των υπουργών δεν φέρουν αποτέλεσμα, οι ηγέτες να επανέλθουν εκτάκτως στις Βρυξέλλες.

Η Κύπρος... ήσυχη

Πάντως, η Κύπρος δλώνει, στο προσκήνιο και στο παρασκήνιο, ευχαριστημένη με την επίτευξη συναίνεσης, θεωρώντας πως σε αυτό το στάδιο δεν έχει μεγάλα διακυβήματα, καθώς δεν χρησιμοποιεί φυσικό αέριο – για τη Λευκωσία τα δύσκολα πέρασαν με την παλαιότερη συμφωνία των μέτρων για περιορισμό των κερδών από φτηνότερα καύσιμα όπως το πε-

Η Γερμανία παραμένει το κύριο πρόβλημα όσον αφορά την επιβολή πλαφόν στην τιμή του φυσικού αερίου, καθώς θεωρεί πως θα επηρεαστεί η βιομηχανία της, με το ζήτημα αυτό να συνεισφέρει σε πάγωμα των σχέσεων με τη Γαλλία. Στη φωτογραφία ο Γερμανός καγκελάριος Όλαφ Σολτς.

Η Κύπρος δλώνει, στο προσκήνιο και στο παρασκήνιο, ευχαριστημένη με την επίτευξη συναίνεσης, θεωρώντας πως σε αυτό το στάδιο δεν έχει μεγάλα διακυβήματα.

τρέλαιο, το οποίο καίμε και για το οποίο όπως υπενθυμίζεται υπάρχει εξαίρεση για την Κύπρο και τις αναενώσιμες πηγές ενέργειας, για τις οποίες θα υπάρξει περιορισμός στα κέρδη της ΑΗΚ προς όφελος καταναλωτών και επιχειρήσεων.

Αν και παραδέχονται πως στο μέλλον οι συζητήσεις για το φυσικό αέριο θα επηρεάσουν την Κύπρο, καθώς η χώρα προχωρά προς την εισαγωγή, χρήση για παραγωγή ενέργειας, και κάποια στιγμή εξορυξη φυσικού αερίου, κυβερνητικές πηγές επισημαίνουν πως τα μέτρα που αποφασίζονται τώρα είναι προ-

σωρινά. Ωστόσο το πλαίσιο, το οποίο τώρα δημιουργείται και παραπέμπει σε κοινούς μηχανισμούς αγοράς φυσικού αερίου, αλληλεγγύης σε περίπτωση σοβαρής διακοπής και κοινής αποθήκευσης είναι κάτι που η Κύπρος θα πρέπει να παρακολουθήσει προσεκτικά, καθώς είναι το πλαίσιο στο οποίο η χώρα μας θα ενταχθεί σύντομα.

Ιδιαίτερα, καθώς οι διενείς συγκυρίες και η εξέλιξη της αγοράς ενέργειας σπρώχνουν προς την κατευθύνση του υδρογονανθρακικού αερίου αντί των αγωγών, αλλά και προς την κατευθύνση των αναενώσιμων ως πιο μεσοπρόθεσμης λύσης. Κι αυτό γιατί η «γέφυρα» της χρήσης φυσικού αερίου καθ' οδόν προς την πράσινη μετάβαση έχει για τώρα γίνει πολύ πιο ακριβή λόγω της ανόδου των τιμών.

Ενοχλεί ακόμα η Τουρκία

Εν τω μεταξύ η ενόχληση των εταίρων με την Τουρκία για την επαμφοτερίζουσα στάση της όσον αφορά τις κυρώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδιαίτερα τις οικονομικές κοινότητες όπως αποτυπώθηκαν

σε συμφωνίας των G7 παραμένει, με το ζήτημα της παράκαμψης των κυρώσεων να είναι το κύριο θέμα που απασχολεί τις ευρωτουρκικές σχέσεις. Παρά τις συστάσεις στις εκθέσεις προόδου για την Τουρκία και τη Σερβία να συμμορφωθούν με τις κυρώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς είναι κράτη υποψήφια για ένταξη (με την Τουρκία μέλος της Τελωνειακής Ένωσης), η Ε.Ε. δεν έχει τα ίδια εργαλεία που έχουν οι ΗΠΑ για «υπερεδαφική» (extraterritorial) ισχύ των κυρώσεων που επιβάλλουν.

Γι' αυτό και ενώ στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 20ής και 21ης Οκτωβρίου γίνεται μια γενική αναφορά στην ανάγκη συμμόρφωσης τρίτων χωρών, το θέμα έχει γίνει κεντρικό αντικείμενο στον διάλογο μεταξύ ΗΠΑ και Τουρκίας, με τα διεθνή ΜΜΕ να αναφέρονται σε επαφές μεταξύ Αμερικανών και Τούρκων αξιωματούχων με αντικείμενο ακριβώς τη συμμόρφωση με τις διενείς κυρώσεις, ιδιαίτερα τις οικονομικές. Ενδεικτικό είναι το γεγονός πως η

αποστολή από τις ΗΠΑ που ταξίδεψε στην Τουρκία από τη Δευτέρα μέχρι την Τετάρτη σύμφωνα με το πρακτορείο Reuters, αποτελείτο από αξιωματούχους εξειδικευμένους στην καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και του οικονομικού εγκλήματος.

Σύμφωνα με ανακοίνωση των αμερικανικών αρχών, η συζήτηση κάλυψε μεταξύ άλλων τις κυρώσεις και τους ελέγχους στις εξαγωγές που έχουν επιβληθεί στη Ρωσία από πάνω από 30 χώρες, καθώς και θέματα ενεργειακής ασφάλειας, πολιτικών καταπολέμησης του εξοπλισμού βρώμικου χρήματος και αντιμετώπισης της καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Μόλις την Πέμπτη εκπρόσωπος του υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ σχολίασε τις δηλώσεις περί δημιουργίας κέντρου διανομής ρωσικού φυσικού αερίου στην Τουρκία, επισημαίνοντας πως η Ουάσινγκτον έχει προτρέψει την Άγκυρα και άλλους εταίρους και συμμάχους πως κανείς δεν πρέπει να γίνει καταφύγιο για παράνομα ρωσικά περιουσιακά στοιχεία ή συναλλαγές.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ**

Έχει αποτύχει ο μακροχρόνιος αγώνας;

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια οργανωμένη και μεθοδευμένη προσπάθεια αποδόμησης του Μακαρίου. Προέρχεται κυρίως από τους ενόχους και τους συνενόχους της μεγάλης καταστροφής, που έφερε το πραξικόπημα. Στην προσπάθειά τους να απεκδυθούν των ευθυνών και της ενόχης για την καταστροφή της Κύπρου, φορτώνουν όλα τα κακά στον Μακάριο. Δικαιώνουν έτσι τη χούντα, την ΕΟΚΑ Β' και τους εαυτούς τους. Γι' αυτούς δεν υπάρχει κακό στην Κύπρο, για το οποίο δεν ευθύνεται ο Μακάριος. Όλοι οι άλλοι είναι αθώες περισσότερες και «κούπιες άπαντες».

Η ένωση δεν έγινε, γιατί δεν ήθελε ο Μακάριος να χάσει την εξουσία, ο Μακάριος δεν δέχτηκε την ένωση, που μας πρόσφεραν οι Αμερικανοί με κομιστή τον Πέτρο Γαρουφαλιά. Ο Μακάριος με τα 13 σημεία ευθύνεται για την τουρκανταρσία. Ο Μακάριος οργάνωσε το πραξικόπημα, για να ρίξει τη χούντα. Ο Μακάριος κάλεσε τον Ετζεβίτ να κάνει την εισβολή. Αυτά

φυσικά τα διαδίδουν κάποιοι ψευδοκασμένοι και τους πιστεύουν οι φανατισμένοι νεαροί και μεσήλικες, που δεν γνώρισαν τον Μακάριο και την εποχή του. Μία από τις πιο επιπόλαιες κατηγορίες, που την προσάπτουν οι οπαδοί της όντας λύσης και εραστές του σχεδίου Ανάν, είναι ότι ο Μακάριος ευθύνεται για τη σημερινή κατάσταση στην Κύπρο, επειδή κήρυξε το 1975 τον μακροχρόνιο αγώνα για δικαιοσύνη της Κύπρου.

Έτσι ακολουθήσαμε τον μακροχρόνιο αγώνα και δεν αποδεχόμαστε τις «σωτήριες λύσεις» που μας πρότειναν. Και φτάσαμε σήμερα στην τουρκοποίηση του κατεχόμενου τμήματος, στην απώλεια της Αμμοχώστου και ένα βήμα πριν από τη διχοτόμηση. Αυτά, λένε, είναι αποτέλεσμα του μακροχρόνιου αγώνα του Μακαρίου.

Έχει πράγματι αποτύχει ο μακροχρόνιος αγώνας; Σε αυτόν οφείλονται όλα τα κακά των τελευταίων 48 χρόνων και του επικίνδυνου αδιεξόδου; Αν δεν είχε κηρύξει ο Μακάριος τον μακροχρόνιο αγώνα,

Ο Νίκος Αναστασιάδης ήταν και είναι ένας από τους σφοδρότερους αντίπαλους του Μακαρίου και της πολιτικής του. Στην επιδίωξη της λύσης του συμπαραστέκεται και το ΑΚΕΛ.

θα είχαμε μια λύση καλύτερη από το σημερινό αδιέξοδο; Η ερώτηση που υποβάλλω είναι απλή. Ο Μακάριος απεβίωσε το 1977. Πριν από 45 χρόνια. Γιατί οι μετέπειτα ΠΓΔ, ανάμεσά τους και φανατικοί αντί-

παλοι του Μακαρίου, δεν αποκλήρυξαν τον μακροχρόνιο αγώνα και δεν συμφώνησαν σε μια αποδεκτή λύση; Ο Μακάριος διακήρυξε ότι ο αγώνας θα είναι μακροχρόνιος, όταν αντιλήφθηκε τις προθέσεις των Τούρκων και την ανοχή των προστατών τους. Στην ουσία τόνισε ότι η αντίστασή μας θα είναι μακροχρόνια.

Τα δύο μεγάλα κόμματα εργάζονται με πάθος για να επαναρχίσουν οι συνομιλίες από εκεί που έμειναν. Δεν ξέρω τι εννοούν, όταν λένε από εκεί που έμειναν. Έμειναν στις απαράδεκτες υποχωρήσεις Χριστόφια - Αναστασιάδη, που κατ' ευφημισμόν τις αποκαλούν συγκλίσεις. Έμειναν σε αυτό που θεωρούν «ευαγγέλιο» της λύσης, το πλαίσιο Γκουτέρες. Έμειναν ένα βήμα πριν τα δώσουν όλα. Και είναι έτοιμοι να συνεχίσουν με νέες υποχωρήσεις, που είναι απαραίτητες για να προσέλθει το πόδι του σουλτάνου στις συνομιλίες. Λένε ότι δεν συμβιβάζονται με τη διχοτόμηση και την κατοχή. Και είναι

έτοιμοι να τη μονιμοποιήσουν και να τη νομιμοποιήσουν με τη λύση τους, που θα αποτελεί και κατάργηση της Κ.Δ. Αν ο μακροχρόνιος αγώνας είναι επιλογή των «διχοτομιστών», γιατί «οι πατριώτες του ρεαλισμού» δεν τερματίζουν τον μακροχρόνιο αγώνα και να τερματίσουν έτσι και τη διχοτόμηση; Τα τελευταία δέκα χρόνια κυβερνά την Κύπρο ο Νίκος Αναστασιάδης και ο ΔΗΣΥ, οι εκφραστές του λεγόμενου «πατριωτικού ρεαλισμού».

Ο Νίκος Αναστασιάδης ήταν και είναι ένας από τους σφοδρότερους αντίπαλους του Μακαρίου και της πολιτικής του. Στην επιδίωξη της λύσης του συμπαραστέκεται και το ΑΚΕΛ. Γιατί για δέκα χρόνια ο Νίκος Αναστασιάδης δεν τερμάτισε τον μακροχρόνιο αγώνα; Γιατί δεν τον αποκλήρυξε;

Έκανε τόσες απαράδεκτες υποχωρήσεις και παραχωρήσεις για την εξεύρεση λύσης και «επένεωση» της Κύπρου. Γιατί όμως αναγκάστηκε να ενεργήσει με τρόπο που τώρα να τον κατηγορούν, ότι εγκατέλειψε τη λύση στο Κραν

Μοντάνα; Φαίνεται ότι ακόμα και ο πρώτος αντιμακαριακός κατανόησε ότι το δίλημμα δεν ήταν λύση ή μακροχρόνιος αγώνας, αλλά απαράδεκτη υποταγή στις ορέξεις της Τουρκίας ή μακροχρόνια αντίσταση. Ο μακροχρόνιος αγώνας δεν είναι δηλαδή επιλογή. Είναι απλή λογική.

Για να αποφύγουμε την υποταγή, τη νομιμοποίηση της διχοτόμησης και την καταστροφή του Ελληνισμού της Κύπρου, είμαστε αναγκασμένοι να ακολουθήσουμε μια μακροχρόνια αντίσταση και άρνηση της υποταγής. Δεν είναι επιλογή μας. Η μακροχρόνια αντίσταση, όπως μετεξελέχθη ο μακροχρόνιος αγώνας, δεν απέτυχε. Κρατεί ακόμα ζωντανή την Κ.Δ. και την ελπίδα. Διατηρεί παράνομη την κατοχή και τη διχοτόμηση. Και η ελπίδα θα πεθάνει, όταν υποταχθούν στις τουρκικές απαιτήσεις και αποδεχτούν κατάργηση της Κ.Δ. Ο μακροχρόνιος δεν έχει αποτύχει. Η μακροχρόνια υποχωρητικότητα και προσπάθεια εξευμενισμού της Τουρκίας έχει χρεοκοπήσει.

Συγκρατημένοι για Ανατολική Μεσόγειο

Την ίδια στιγμή οι Βρυξέλλες παραμένουν δημόσια προσεκτικές όσον αφορά τον ρόλο της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο. Κληθείς από την «Κ» να σχολιάσει την προσέγγιση της Ε.Ε. απέναντι σε Κύπρο και Ελλάδα, ο εκπρόσωπος της Κομισιόν για εξωτερικές υποθέσεις Πίτερ Στάνο περιορίστηκε να αναφέρει πως «η Ε.Ε. ήταν ξεκάθαρη σ' έναν αριθμό περιστατικών σε σχέση με την προσδοκία και την ανάγκη η Τουρκία να αποκλιμακώσει και να ακολουθήσει το μονοπάτι των σχέσεων καλής γειτονίας, με την Ε.Ε. και με μεμονωμένα κράτη μέλη της».

Πρόγραμμα Εγγύησης Ελαστικών

από το δίκτυο επιλεγμένων συνεργατών της Εταιρείας Καποδιστριας

✉ warrantytyres@chrkapodistrias.com

🌐 www.safetytogether.cy

Μία πρόταση όχι και τόσο ρεαλιστική

Διορισμός αξιωματούχου από την Ε.Ε.
με ρόλο στις συνομιλίες του Κυπριακού...

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όπως στην ατζέντα του προεκλογικού για το 2023 επανήλθε το ζήτημα της ένταξης της Κ.Δ. στο ΝΑΤΟ ως καταλύτη για το ξεκλείδωμα των συνομιλιών (η «Κ» ανέλυσε το θέμα που ως πρόταση στηρίζουν οι κκ. Νεοφύτου και Χριστοφίδης), έτσι επανέρχεται και το ζήτημα του διορισμού από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσώπου που θα έχει ρόλο στις διαπραγματεύσεις με την Τουρκία. Η πρόταση επαναλαμβάνεται συνεχώς από τον κ. Χριστοδουλίδη ως τον τρόπο με τον οποίο η ευρωτουρκική διάσταση θα λειτουργήσει καταλυτικά για την ενεργό εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Κυπριακό, ενώ η ιδέα του ρόλου της Ε.Ε. υπάρχει και στο προεκλογικό πρόγραμμα του κ. Δημητριάδη. Η προσέγγιση ως προς την Ε.Ε. ως βοηθητικού παράγοντα στις συνομιλίες για το Κυπριακό δεν είναι ασφαλώς, μετά το 2004, καινούργια ιδέα. Κι επανέρχεται στην ατζέντα του προεκλογικού για το 2023 με φόντο την κορύφωση της διαδικασίας του Κυπριακού, το 2016-2017, όπου η Ε.Ε. ήταν παρούσα ως προς τη διασφάλιση των πτυχών των τεσσάρων βασικών ελευθεριών της Ένωσης –μέσω της Ύπατου Εκπροσώπου της Ένω-

Η Φεντερίκα Μογκερίνι ήταν ο τελευταίος υψηλόβαθμος αξιωματούχος της Ε.Ε. με ενεργό ρόλο στο Κυπριακό την περίοδο 2016-2017.

σπς για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, Φεντερίκα Μογκερίνι. Το Κυπριακό τόσο μέσω του ΝΑΤΟ όσο και μέσω της συζήτησης για την Ε.Ε. κυριαρχεί στις συζητήσεις –ιδίως στα debates– του προεκλογικού. Δείχνοντας ωστόσο μια συζήτηση για χάρη της συζήτησης ή για σκοπούς ιδεολογικής συσπείρωσης (χαρακτηριστική η συζήτηση για το ΝΑΤΟ στην Κύπρο) παρά ως ρεαλιστική κατάθεση μιας λειτουργικής πρότασης για άρση του αδιεξόδου τεσσάρων χρόνων στο Κυπριακό. Πόσο καλή ιδέα είναι όμως ο διορισμός ενός προσώπου, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με ρόλο στις συνομιλίες;

Θεσμικά μπάτζε

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν έχει διορίσει ποτέ μέχρι στιγμής ειδικό απεσταλμένο για πολύπλοκα θέματα όπως το Κυπριακό. Η Ε.Ε.

διορίζει ειδικούς απεσταλμένους για ζητήματα που αφορούν συνολικά την εξωτερική πολιτική της Ένωσης (το Κυπριακό είναι ζήτημα εισβολής και κατοχής που εξετάζεται μέσω του ΟΗΕ και του Συμβουλίου Ασφάλειας) όπως π.χ. το Μεσανατολικό ή θεματικά, π.χ. για το Κέρας της Αφρικής. Οι εν λόγω απεσταλμένοι μάλιστα είναι συνήθως πρώην ΥΠΕΕ των «27» ή διπλωμάτες καριέρας και ο διορισμός τους υπάγεται στο επίπεδο των όρων εντολής σε επίπεδο ομάδων εργασίας της Ε.Ε., με συντονισμό των μόνιμων αντιπροσώπων κάθε χώρας. Συνεπώς στην περίπτωση του Κυπριακού ένας σύμβουλος τέτοιου είδους θα έπρεπε:

- Να έχει διαφορετικούς όρους εντολής. Συνεπώς διαφορετική νομική βάση αλλά και ομοφωνία ως προς τη διαδικασία συναινέσης 25 χωρών (δεδομένες Κ.Δ. και Ελλάδα).

το ναυάγιο το 2017», πτυχή που ενισχύει την πολυσυλλεκτική του κομματική στήριξη, βασιζόμενη και σε δυνάμεις που απορρίπτουν τη δίωχνική, δικονομική μοσπονδία. Η συζήτηση σοβαρών ζητημάτων εξωτερικής πολιτικής, που άπτονται θεομοθετημένων εθνικής στρατηγικής σε πιο προηγμένα από την Κ.Δ. κράτη, με φόντο τον προεκλογικό του 2023 γίνεται, όπως σχεδόν κάθε σημαντικό ζήτημα πολιτικής στην Κύπρο, συζήτηση για εσωτερική κατανάλωση που στοχεύει είτε στην κινητοποίηση ψήφων, είτε στη διασφάλιση των ήδη υπάρχοντων, είτε στην πόλωση των στενών κομματικών ή ιδεολογικών ακροατηρίων που δεν έχουν

Εξ ορισμού μια δύσκολη εξίσωση και πρωτόγνωρη για τα ευρωπαϊκά δεδομένα ως προς τη διαδικασία δημιουργίας της θέσης, ορισμού του ρόλου και των όρων εντολής

- Να υπάρχει μια στρατηγική απόφαση μεταξύ Ε.Ε. και ΟΗΕ για το πώς ο εν λόγω διαπραγματευτής (γι' αυτό θα πρόκειται ουσιαστικά) θα συνεπικουρεί τις συνομιλίες του Κυπριακού. Δηλαδή πώς η Ε.Ε. εσέρχεται σε μια διαδικασία που έχει διαμορφωθεί εδώ και δεκαετίες από τον ΟΗΕ

Η πολιτική διάσταση

Πέραν των θεσμικών εμποδίων στο πολιτικό και διαπραγματευτικό κομμάτι ο διορισμός ενός τέτοιου προσώπου θα αντιμετώπιζε αντικειμενικές και ίσως και ανυπερβλήτες δυσκολίες. Φυσικά, η διάσταση της μετατόπισης του Κυπριακού από το επίπεδο του ΟΗΕ και του Σ.Α. σε

ζήτημα που άπτεται της διάστασης των ευρωτουρκικών σχέσεων εγκυμονεί σοβαρό ρίσκο. Αρχικά για υποβάθμιση της διαδικασίας από συνομιλίες μεταξύ δύο κοινοτήτων (και τριών εγγυητριών δυνάμεων) σε συνομιλίες που αφορούν τα εμπλεκόμενα συμφέροντα 27 κρατών. Επιπλέον το να δεχτεί η Τουρκία –εκτός Ε.Ε.– τον ενεργό ρόλο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε συνομιλίες φαίνεται εξαιρετικά δύσκολο. Η Άγκυρα δεν δέχεται εξάλλου συναντήσεις επί εδάφους κράτους-μέλους της Ε.Ε. ενώ η ιδιότητα Ελλάδας, Κ.Δ. και παλιότερα του Η.Β. ως μελών λειτουργούσε πάντα αποτρεπτικά. Επιπλέον στο επίπεδο των «27» διαφάνηκε τα τελευταία χρόνια (και μέσα από τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που η ίδια η Κύπρος ζήτησε για τις τουρκικές έκνομες ενέργειες σε ΑΟΖ και Βαρώσι την περίοδο 2019-2020) πως

τα εμπλεκόμενα συμφέροντα συγκεκριμένων χωρών παραμένουν σύνθετα και όχι πάντα υπέρ της Λευκωσίας. Κράτη όπως η Πολωνία, η Γερμανία, τα τρία κράτη της Βαλτικής, η Γαλλία αλλά και η Ουγγαρία στην παρούσα φάση αλλά και παλιότερα έχουν συγκεκριμένα θέματα εξωτερικής πολιτικής σε σχέση με το πώς προσεγγίζουν τις σχέσεις τους με την Τουρκία τόσο σε διμερές επίπεδο όσο και στο επίπεδο των ευρωτουρκικών σχέσεων, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα το Μεταναστευτικό και τη συμφωνία του 2016. Επιπλέον η κρίσιμη μεταβατική περίοδος που βρίσκεται η Τουρκία του Ερντογάν μπορεί να βρει την επόμενη ημέρα στην Τουρκία ως την απαρχή ενός σημείου μιας φρέσκιας επαναπροσέγγισης Βρυξελλών - Άγκυρας, στην οποία το Κυπριακό δεν θα είναι το βασικό θέμα στην ιεράρχησή της.

Εξωτερική πολιτική, εσωτερική κατανάλωση

Η συζήτηση για το Κυπριακό, με φόντο τον προεκλογικό αγώνα για το 2023, μετατρέπεται συχνά από τους προεδρικούς υποψηφίους σε μια ανάλυση προσλήψεων ή προτάσεις ιδεών για την εξωτερική πολιτική της χώρας. Κι ενώ το Κυπριακό εγγράφεται σταθερά στην ατζέντα το επίπεδο τόσο της ανάλυσης όσο και των κατατιθέμενων προτάσεων δείχνει να στοχεύει, πρωτίστως, το εσωτερικό ακροατήριο –μια προσφιλής τακτική μιας και το Κυπριακό δεν απασχολεί με τη μορφή που γίνεται η συζήτηση τον μέσο ψηφοφόρο. Στην περίπτωση του ΝΑΤΟ ο κ. Νεοφύτου και, εσχάτως, ο κ. Χριστοφίδης δείχνουν να κάνουν παραπάνω μια

πρόταση για σκοπούς ιδεολογικού διαχωρισμού/συσπείρωσης στο δίπολο «Δεξιά-στάση υπέρ ΝΑΤΟ-φιλοδυτικός προσανατολισμός» VS «Αριστερά-μη φιλική στάση υπέρ ΝΑΤΟ», αγνοώντας πως ο μόνος ρεαλιστικός τρόπος ένταξης στο ΝΑΤΟ της Κ.Δ. αφορά τη συζήτηση της επόμενης ημέρας της εφαρμογής μιας συμφωνημένης λύσης. Αντίστοιχα η προσήλωση του κ. Χριστοδουλίδη στον διορισμό, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, προσώπου στο Κυπριακό στοχεύει σε κάτι που η Τουρκία θα απέρριπτε εκ προοιμίου, ενισχύοντας έτσι το αφήγημα που επαναλαμβάνει στα debates «για το αν υπάρχει αμφιβολία για το ποιος ευθύνεται για

εξειδικευμένη γνώση, π.χ. για τη λειτουργία της Ε.Ε. σε θεσμικό επίπεδο ή τη διαδικασία ένταξης μιας χώρας στο ΝΑΤΟ. Επιπλέον, δείχνει πως το Κυπριακό, παρά την υποχώρησή του ως του βασικού κριτηρίου του εκλογικού σώματος έναντι π.χ. της οικονομίας επανέρχεται ως ένα ισχυρό εργαλείο που λειτουργεί στο συναισθηματικό επίπεδο του ψηφοφόρου που δίνει έμφαση περισσότερο στην ιδέα/πρόταση αλλά όχι στο περιεχόμενο –αυτό καθ' εαυτό– του εκάστοτε υποψηφίου. Τάση που εκτός απροόπτου θα την δούμε να ενδυναμώνεται καθώς θα πλησιάζουμε προς τις εκλογές και που έχει και σημασία για τον δεύτερο γύρο.

Το Κυπριακό επανέρχεται ως ένα ισχυρό εργαλείο που λειτουργεί στο συναισθηματικό επίπεδο του ψηφοφόρου.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Η ευθύνη του συνοδηγού

Όταν το 2015 ο Πρόεδρος Αναστασιάδης, με υπουργό Εξωτερικών τον Ιωάννη Κασουλίδη υπέγραψε τη συμφωνία ελλειμνισμού ρωσικών πλοίων στην Κύπρο, αυτό γινόταν μόλις ένα χρόνο μετά την προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία. Όταν το 2019 το αμερικανικό Κογκρέσο περνούσε το Eastern Mediterranean Security and Energy Partnership Act με αναφορά στην ανάγκη τερματισμού της πρακτικής ελλειμνισμού ρωσικών πλοίων στην Κύπρο, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης εξέφραζε τη λύπη του για «τροπολογίες που επηρεάζουν την ανεξαρτησία και κυριαρχία σε μεγάλο βαθμό της Κυπριακής Δημοκρατίας». Και αν, όπως έντονα ισχυρίζονται σήμερα, δεν ήταν η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία που τους ανάγκασε να αντιληφθούν τι σημαίνει η διευκόλυνση στα ρωσικά πλοία (και αυτό δεν έχει να κάνει με το πότε αποφασίστηκαν οι ευρωπαϊκές κυρώσεις στις θαλάσσιες μεταφορές, αλλά με την αποφασιστικότητα της Ε.Ε. απέναντι στο ειδικό της εισβολής), τότε τι ήταν αυτό που τον Μάρτιο του 2022 άλ-

λαξε την πολιτική που ο ίδιος ο ΠτΔ εφάρμοσε και υπερασπίστηκε σθεναρά;

Όλη αυτή η συζήτηση θα έπρεπε να μας υπενθυμίζει τη σημασία της πολιτικής ευθύνης. Για πόσο ακόμα λοιπόν θα ακούμε τον Αβέρωφ Νεοφύτου να μας προειδοποιεί ενάντια «στην πολιτική των δύο βαρκών» χωρίς να καλείται να απαντήσει γιατί η πολιτική που χάραξε η κυβέρνηση την οποία στηρίζει πατούσε σε δύο βάρκες τόσο καιρό;

Παραδείγματα ανακολουθίας πολλά. Χωρίς να εξετάζουμε την ουσία της πρότασης, πριν να προτάσει την ένταξη στο ΝΑΤΟ ο κ. Νεοφύτου, δεν πρέπει πρώτα να εξηγήσει γιατί ενώ ήταν προεκλογική δέσμευση της κυβέρνησης Αναστασιάδη η ένταξη της Κύπρου στον Συνεταιρισμό για την Ειρήνη (και συνεπακόλουθα στο ΝΑΤΟ έλεγαν το 2014), εν τούτοις δεν προωθήθηκε; Πριν να αναφέρεται πομπόχως στο τερματικό επανανομοίωση φυσικού αερίου στο Βασιλικό, που τώρα λένε θα είναι έτοιμο σε ένα χρόνο, δεν πρέπει πρώτα να κληθεί να εξηγήσει γιατί

Οι λύσεις που χρειάζεται ο τόπος είναι πολιτικές. Η μεγαλύτερη υποβάθμιση της πολιτικής όμως γίνεται όταν χάνεται η έννοια της πολιτικής ευθύνης.

οι τόσες καθυστερήσεις στο θεμελιώδες αυτό έργο με άμεσες συνέπειες;

Σε πολλές παρεμβάσεις του αυτή τη βδομάδα, ο κ. Νεοφύτου αναφέρθηκε στο ότι δεν ήταν ποτέ ο οδηγός μέχρι τώρα, το πολύ συνοδηγός. Πού αρχίζει και πού τελειώνει η ευθύνη του συνοδηγού όμως; Ποιος συνοδηγός δεν θα μιλήσει και προσπαθήσει να επηρεάσει τον οδηγό, όταν διαπιστώσει ότι το αυτοκίνητο εκτρέπεται, ο οδηγός δεν ακολουθεί τις κατευθύνσεις, και οδηγεί το αυτοκίνητο στο άγανθος; Ποιος συνοδηγός δεν θα κατεβεί στο τέλος, αν ο οδηγός δεν συνετίζεται; Και τι σημαίνει αυτή η τοποθέτηση για την ανάλυση πολι-

τικής ευθύνης; Αυτή έρχεται μόνο στο πρόσωπο του ΠτΔ;

Η πολιτική πραγματικότητα στο νησί όμως είναι σε τέτοιο επίπεδο που ένας υπουργός, ο οποίος ευθύνεται για την αρνητική διαχείριση ενός εκ των κυρίων θεμάτων που απασχολούν τον κόσμο, δέχεται συγκαρτηρία. Στη συζήτηση στο ΚΕΒΕ την προηγούμενη εβδομάδα ακούσαμε τον Νίκο Χριστοδουλίδη να συχαίρει τον Νίκο Νουρή για τη δουλειά του στο υπουργείο Εσωτερικών. Ένα υπουργείο το οποίο διαχειρίζεται τα τελευταία τρία χρόνια και ενώ η πιο καίρια παρακαταθήκη του κ. Νουρή, με ανυπολόγιστο πολιτικό κόστος, είναι οι φράκτες, τα κάγκελα και τα συρματοπλέγματα. Ένας υπουργός που έχει επενδύσει στον φόβο και στο μίσος, για να καλύψει τις δικές του αδυναμίες, εισπράττει τα συγκαρτηρία σε μια συνθήκη όπου πλέον η κάθε έννοια πολιτικής ευθύνης χάνεται. Ποιο είναι το μήνυμα για τη δημοκρατία την ίδια, όταν πολιτικές που ακολουθούνται δεν βρίσκουν κάποιον να αναλάβει την ευθύνη τους; Πώς λοιπόν αναμέ-

νουμε να αλλάξουν τα πράγματα, όταν ο κ. Νεοφύτου μας λέει «ξέρετε με ποιους θα κυβερνήσω» εννοώντας και τον κ. Νουρή και όταν ο κ. Χριστοδουλίδης συχαίρει τον ΥΠΕΣ, ως ένας ένθερμος συνεχιστής της κυβέρνησης Αναστασιάδη, που όμως υποστηρίζεται από αντιπολιτευτικές δυνάμεις;

Οι λύσεις που χρειάζεται ο τόπος είναι πολιτικές. Η μεγαλύτερη υποβάθμιση της πολιτικής όμως γίνεται όταν χάνεται η έννοια της πολιτικής ευθύνης. Η διαπίστωση προβλημάτων χωρίς να μιλούμε για την ευθύνη δημιουργίας ή διαίωσής τους είναι το σαράκι που σιγά σιγά τρώει την ίδια την αντιπροσωπευτική δημοκρατία στον τόπο. Ένα επικίνδυνο μείγμα δημιουργείται επί του εδάφους, όπου στο νησί μας εδραιώνονται οι «απολιτικές» προσεγγίσεις, που εστιάζουν στη δημιουργία ευκαιριακών πυροτεχνημάτων για σκοτασμό, χωρίς ουσιαστική πολιτική κριτική και ρήξη. Όλα αυτά, σε μια συνθήκη όπου η επόμενη οικονομική κρίση είναι πιο κοντά απ' όσο νομίζουμε, το κενό του Κυπριακού δεν έδειξε ακόμα τα δόντια του, τα

πράγματα αλλάζουν, ειδικά σε περιφερειακό, αλλά και σε διεθνές πλαίσιο, ενώ συνάμα οι αντοχές της δημοκρατίας δοκιμάζονται με την άνοδο της ακροδεξιάς. Όσο τρέχει η προεκλογική περίοδος φανερώνεται όμως η πολιτική μας γύμνια σε βαθμό που το αύριο πρέπει να μας ανησυχεί.

Η φαταλιστική προσέγγιση εδραιώνεται, όταν χάνεται η έννοια της πολιτικής ευθύνης, όταν οι συνετελεστές πολιτικών αποποιούνται τις ευθύνες τους, και δεν καλούνται καν να λογοδοτήσουν γι' αυτές, όταν εγκαταλείπονται. Κάπως έτσι αδρανοποιείται η πολιτική δράση και θέληση, και διαβρώνεται ο οποιοσδήποτε λόγος. Σε αντίθεση με το τι πιστεύει ο κ. Νεοφύτου, όμως, ως καταλάβουμε ότι εμείς οι πολίτες ως επιβάτες του αυτοκινήτου έχουμε ευθύνη για την πορεία του. Έτσι, δεν μπορούμε να αποποιηθούμε την ευθύνη μας, δηλώνοντας: «δεν ήμασταν οδηγοί, ήμασταν απλώς επιβάτες».

Η Ανδρομάχης Σοφοκλέους είναι πολιτική αναλύτρια.

Στην Πάφο γράφεται ιστορία

Το θαύμα στην Έμπα

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έκανε στην Έμπα την πιο αμφιλεγόμενη ίσως εμφάνισή του κατά τη διάρκεια του προεκλογικού. Εκείνη που υποσχόταν την υλοποίηση φράχτη κατά μήκος της Πράσινης Γραμμής, με το φιλοθεάμον κοινό να χειροκροτεί την ξενοφοβική πλεύση του συναγερμικού προέδρου, ωστόσο αυτός ο ενθουσιασμός κράτησε λίγο. Μάλλον ζημιά έκανε στο μετριοπαθές προφίλ του και από ό,τι φαίνεται άφησε ασυγκίνητους τους κατοίκους της Έμπας. Ενδεικτικό το «πειρατικό» του Νίκου Χριστοδουλίδη στο χωριό την εβδομάδα που πέρασε. Άλλοι στον δρόμο, άλλοι στο πιαλόκονι του ΔΗΣΥ Έμπας και άλλοι εντός, τον περίμεναν. Μεταξύ των υποστηρικτών του που οργάνωνε το χειροκρότημα, ο Χρύσανθος Σαββίδης. Οι φωτογραφίες και το βίντεο του Νίκου Χριστοδουλίδη να χαιρετά τον κόσμο που του φωνάζει «είμαστε μαζί σου» προκάλεσαν οργίλη αντίδραση σε στελέχη του ΔΗΣΥ. Καθόλου τυχαίο ότι αμέσως ο ΔΗΣΥ Έμπας έβγαλε ανακοίνωση στήριξης προς τον Αβέρωφ Νεοφύτου και κατάδικης της εμφάνισης του Νίκου Χριστοδουλίδη εντός του σωματείου. Το πόσο αναγκαίο ωστόσο ήταν να εμφανιστεί την επομένη ο αντιδήμαρχος Λίνος Τσόκκας με το ανυψωτικό για να βγάλει την πινακίδα «ΔΗΣΥ Έμπα» το αφήνουμε να το κρίνει η Πινδάρου. Για την ιστορία πάντως και επειδή η Έμπα όπως όλα δείχνουν θα αποτελέσει σημείο αναφοράς, να σημειώσουμε πως στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές στην Έμπα ψήφισαν 1.926 ψηφοφόροι με τον ΔΗΣΥ να λαμβάνει το 42,9% των ψήφων.

● ● ● ●

Ο ενορχηστρωτής

Σύμφωνα με πηγές της στήλης, ενορχηστρωτής όλου αυτού του σκηνικού ήταν ο δήμαρχος Πάφου Φαίδωνας Φαίδωνος. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου απουσίαζε στο Λονδίνο και το μόνο που γνώριζε ήταν ότι την κρίση στην Έμπα θα την διαχειριζόταν ο δήμαρχος. Μιλάμε για το ίδιο πρόσωπο που καλούσε τους «χωρκάτες» να πάνε να ψηφίσουν Αβέρωφ. Το καφενείο πάντως είναι γεμάτο όπως μαθαίνουμε με φωτογραφίες του Νίκου Χριστοδουλίδη, ενώ το πρόσωπο που χειρίζεται το εν λόγω καφενείο από το 2019 δεν στηρίζει τον ΔΗΣΥ.

● ● ● ●

Και στην Αριστερά

Πάντως, με τις περιοδείες του Χριστοδουλίδη και τα παρελκόμενα μπορεί να γελούν οι ΑΚΕΛικοί, ωστόσο καλό είναι να γνωρίζουν πως τη βόλτα του έκανε και από τις λαϊκές οργανώσεις της Έμπας. Η στήλη έχει στην κατοχή της τις φωτογραφίες, ενώ σύμφωνα με παρειρισκόμενους λέγεται πως κάποιοι από εκεί του φώναζαν να εισέλθει.

● ● ● ●

Στον προεκλογικό είναι κανόνας να αποκαλύπτονται οι σκοπιμότητες και να πέφτουν οι μάσκες.

Το νεύμα στο ΑΚΕΛ

Δεν περνά απαρατήρητο πάντως το γεγονός ότι κομματικά στελέχη του ΔΗΣΥ έχουν ήδη ξεκινήσει να αναφέρουν πως το κόμμα θα βρίσκεται στην αντιπολίτευση αν ο Νίκος Χριστοδουλίδης εκλεγεί, αφήνοντας μάλιστα αιχμές για τη δυσκολία που θα έχει να βρίσκει πλειοψηφία εντός της Βουλής. Κάποιοι ξεκίνησαν να υποστηρίζουν πως σ' ένα σενάριο δεύτερου γύρου χωρίς τον Αβέρωφ Νεοφύτου, τότε η επιλογή τους θα είναι ο Ανδρέας Μαυρογιάννης. Παρόμοιο αφήγημα πάντως είχε στηθεί και το 2008. Ηγετικό σήμερα στέλεχος του ΔΗΣΥ έλεγε σε ΑΚΕΛικά στελέχη πως αν μείνει εκτός β' γύρου ο Ιωάννης Κασουλίδης, τότε την ψήφο του θα τη δώσει στον Δημήτρη Χριστόφια, ως μετριοπαθή και υπέρ της λύσης. Χρειάστηκε να περάσουν λίγες μέρες, να μείνει εκτός β' γύρου ο Τάσσος Παπαδόπουλος για να δούμε το εν λόγω στέλεχος να προειδοποιεί στις οθόνες για τον κίνδυνο επέλασης του ΑΚΕΛ και να εκφράζει φόβους πως έτσι θα καταρτηθούν τα θρησκευτικά.

● ● ● ●

Το φιάσκο II

Η στήλη δεν είχε καμία αμφιβολία πως το εγχείρημα κοινής υποψηφιότητας μεταξύ των τεσσάρων ανεξάρτητων θα κατέληγε σε φιάσκο. Ο Αχιλλέας Δημητριάδης είχε

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Νίκος Αναστασιάδης

Ο Νίκος Αναστασιάδης που με τις δηλώσεις του πλέον προκαλεί ενγκεφαλικά σε δύο επιτελεία. Αυτό του Αβέρωφ Νεοφύτου και αυτό του Ανδρέα Μαυρογιάννη. Στο επιτελείο Χριστοδουλίδη επί του παρόντος προκαλεί χαμόγελα ανακούφισης.

εξαρχής ξεκαθαρίσει πως η υποψηφιότητά του θα μείνει μέχρι τέλους καταδεικνύοντας πως δεν είχε καμία διάθεση να κάνει πίσω. Αν οι άλλοι ήθελαν, θα έπρεπε να έρθουν κοντά του. Και μπορεί οι Πρωτοπαπάς και Ηλιάδης να ήταν έτοιμοι για μία τέτοια υποχώρηση, όχι όμως και ο πρώην πρύτα-

νης του Πανεπιστημίου Κύπρου Κωνσταντίνος Χριστοφίδης. Αρχικά ζήτησε να διεξαχθεί δημοσκόπηση για να διαφανεί ποιος από τους τέσσερις είναι ο δημοφιλέστερος, εκφράζοντας βεβαιότητα ότι ο ίδιος μπορεί να πάει ακόμα και στον β' γύρο. Η δημοσκόπηση σύμφωνα με το ρεπορτάζ της αξιόπιστης Οριάνας Παπαντωνίου, έμεινε στη μέση, καθώς ούτε με τις ερωτήσεις δεν φάνηκε να τα βρίσκουν.

● ● ● ●

Οι διαφορές

Δεν ήταν βεβαίως μόνο οι ερωτήσεις της δημοσκόπησης, είναι όπως όλα δείχνουν και διαφορετικές αντιλήψεις σε βασικά ζητήματα. Ο Κωνσταντίνος Χριστοφίδης θέλησε να κάνει σημαία του προεκλογικού την αίτηση για ένταξη της Κύπρου στο ΝΑΤΟ πριν από τη λύση του Κυπριακού. Θέση με την οποία δεν συμφωνεί κανείς άλλος πλην του Αβέρωφ Νεοφύτου. Είναι και εναντίον της εκ περιτροπής προεδρίας ζήτημα με το οποίο συμφωνεί ο Αχιλλέας Δημητριάδης. Αν δεν τα βρίσκουν λοιπόν σε βασικά ζητήματα για ποιο λόγο να συμπλεύσουν σε μία κοινή υποψηφιότητα. Και κυρίως, τι ακριβώς τους συνδέει πέραν του ότι δεν στηρίζονται από κοινοβουλευτικά κόμματα;

● ● ● ●

Οι αιχμές του εκπροσώπου

Αίσθηση πάντως κάνει στην σφαίρα του twitter, ο εκπρόσωπος Τύπου του επιτελείου Χριστοφίδη Αναστάσιος Αντωνίου. Οι δικές του αναρτήσεις κατέδειξαν πως οι διαφωνίες και οι έριδες είναι πολύ πιο βαθιές ανάμεσα στους τέσσερις. Ενώ δηλαδή ο Κωνσταντίνος Χριστοφίδης επέμενε για τη διεξαγωγή δημοσκόπησης, ο εκπρόσωπος Τύπου του επιτελείου του αμφισβητούσε πόσο βοηθούν οι δημοσκοπήσεις τη δημοκρατική διεργασία. «Η δημοκρατική διεργασία θα λειτουργούσε πολύ καλύτερα, αν δεν υπήρχε ούτε μία δημοσκόπηση μέχρι σήμερα» σημείωνε. Βεβαίως αυτό δεν αφορά όλες τις δημοσκοπήσεις, αλλά τη δημοσκόπηση της Analytica προφανώς που έδειξε πρώτα με διαφορά τον Αχιλλέα Δημητριάδη μεταξύ των τεσσάρων. Στη συνέχεια μάς υπενθύμισε πως οι τέσσερις έχουν συμφωνήσει να διεξαχθεί δική τους δημοσκόπηση που θα χρηματοδοτηθεί από τους 4, θα είναι τηλεφωνική και θα περιλαμβάνει συγκεκριμένα ποιστικά κριτήρια. Όπως είπε δεν θα αποφασίσει κανένας συστημικός υποψήφιος ποιος θα είναι ο ανεξάρτητος υποψήφιος. Την ανάρτηση έκανε like και ο πρώην πρύτανης. Να υποθέσουμε πως θεωρούν πως ένας συστημικός υποψήφιος προωθεί συγκεκριμένο υποψήφιο από τους τέσσερις και αν ναι ποιος συστημικός προωθεί ποιον;

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Προεδρική βατραχομουμαχία

Ναυάγιο η παρ' ολίγων συνεργασία των τεσσάρων... των κων Ηλιάδη, Πρωτοπαπά, Δημητριάδη και Χριστοφίδη. Δεν τα βρήκαν, διαφωνούσαν, τέλος πάντων, με το ζόρι γάμος δεν γίνεται (διαβάστε σχετικά στη σελ. 7 το ρεπορτάζ της Οριάνας Παπαντωνίου). Και φυσικά καλά έκαναν και διέλυσαν τα λογοδοσίματα, πριν από τον χορό των εκλογών. Ενώ ο κ. Χριστοδουλίδης μαζεύει γύρω του τρακόσια παρραπούλια, το ΔΗΚΟ, τη ΔΗΠΑ, που δημιουργήθηκε από τα διαγραφέντα στελέχη του ΔΗΚΟ, την ΕΔΕΚ, τον κ. Παπαδάκη, που διεγράφη από την ΕΔΕΚ, και πόσους άλλους... Τώρα πώς θα κυβερνήσει αυτή η αλλοπρόσαλλη ομάδα, αν εκλεγεί ο κ. Χριστοδουλίδης ουδείς ξέρει... Τώρα, θα μου πείτε και τον κ. Μαυρογιάννη στηρίζει η κ. Θεολόγου. Προβλέπω μια σύγχρονη κυπριακή βατραχομουμαχία και ο Θεός βοηθός.

Ένας πλακατζής

Έκανε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας το αστεϊάκι του πάλι. Αυτή τη φορά στο Gala Dinner που διοργάνωσε το Μέγαθρο Αγωνιστών, λέγοντας πως και οι τρεις κύριοι υποψήφιοι είναι πρώην συνεργάτες του, και έχει επιρροή επάνω τους, άρα να μην ανησυχούν και ό,τι χρειαστούν, είτε ο Αβέρωφ, είτε ο Αντρέας, είτε ο Νίκος, το ίδιο και το αυτό θα το πράξουν. Βέβαια, πριν πει ο κ. Αναστασιάδης πως αστείευεται κρύος ιδρώτας μάλλον έλουσε τον κ. Νεοφύτου, και τον φαντάζομαι να σιγομουρμουρίζει, «μα είμαστε, σιορ, ούλοι το ίδιο;». Αλλά, δεν τον παρεξηγούμε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, και κάποτε για

Βέβαια, πριν πει ο κ. Αναστασιάδης πως αστείεύεται, κρύος ιδρώτας μάλλον έλουσε τον κ. Νεοφύτου, και τον φαντάζομαι να σιγομουρμουρίζει, «μα είμαστε, σιορ, ούλοι το ίδιο;».

αστείο είχε πει πως θα τον πάρει ο δαίμονας όποιον δημοσιογράφο τολμήσει να ρωτήσει κάτι σχετικό με το Al Jazeera...

Από ιδρύματα, θεσπέσια!

Σ' έναν μικρό τόπο, όπως είναι η Κύπρος, που μετά τον Ιούλιο του 1974 έγινε ακόμη μικρότερη, θεωρώ πως τα πράγματα θα έπρεπε να είναι πιο μαζεμένα. Αλλά όχι, εμείς δημιουργήσαμε ένα ακόμη

ίδρυμα πολιτισμού, το Ίδρυμα Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους. Γιατί να μην κάνουμε και ένα Ίδρυμα Πολιτισμού για τα Κοκκινόχωρια, και ένα ακόμα κι ένα για τα Κατεχόμενα Χωριά και Πόλεις -και ας μένει ο πλούτος του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών ανεκμετάλλευτος! Έχουμε Επίτροπο Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων θα μπορούσε απλώς να αναπτυχθεί ένα πολιτιστικό γραφείο, εντός της ήδη υπάρχουσας

κρατικής δομής. Όχι, εμείς θέλουμε ειδικό ίδρυμα, που θα πιάνει τις κοινότητες του Τροόδους!

Τσάι και πολιτισμός

Εντύπωση μου έκανε που η Πρώτη Κυρία κα Άντρη Αναστασιάδη συνάντησε την υπουργό Πολιτισμού της Ελλάδας κα Λίνα Μενδώνη. Το σημείωνω γιατί δεν την έχω δει σε άλλες πολιτιστικές δραστηριότη-

τες, πλην μιας το καλοκαίρι, αλλά ούτε και να συναντά τον κα Δένδια ή άλλον/νη υπουργό εξ Ελλάδος. Μάλλον, ο πολιτισμός προσφέρεται για τσάι και συμπάθεια! Όπως και να έχει τα είπαν η κα Μενδώνη και ο δικός υφυπουργός Πολιτισμού Γιάννης Τουμαζής. Όλα ωραία και άγια, σημαντικές οι συνεργασίες και τα παρόμοια, αλλά αυτό το «κοινός στόχος είναι η ανάδειξη της ελληνικότητας ως αυτοπόδεικτου στοιχείου της ταυτότητας των δύο χωρών, αλλά και των αμοιβαία επωφελών προοπτικών που προσφέρει μια κοινή πολιτιστική στρατηγική» κάπως ακούγεται, διότι έχουμε και τους Τ/κ, και τους Μαρωνίτες. Χρειαζόταν διαφορετική διατύπωση. Πάντως, η κα Παναγιωταρέα σταθερό αξεσουάρ της κας Μενδώνη.

Spitfire – Τσετίνκαγια 0-1

Εργασίες στο γήπεδο της Τσετίνκαγια στη Νεκρή Ζώνη, αντιδράσεις από την πλευρά μας και η ΟΥΝΦΙΚΥΠ λέει πως όλα πάνε ως είχαν συμφωνηθεί (διαβάστε το ρεπορτάζ του Παύλου Ξανθούλη στη σελ. 4). Πάντως, αν θυμάμαι καλά, όταν εμείς πήγαμε να φτιάξουμε την πρόσοψη του Spitfire, στις αρχές του 2020, γιατί είχε αρχίσει να γίνεται επικίνδυνο για τους περαστικούς, τότε η ΟΥΝΦΙΚΥΠ είχε καλέσει όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να αναστείλουν κάθε δραστηριότητα μέσα και γύρω από το καφενείο Spitfire, ενώ και στρατιώτες είχαν πλησιάσει τους εργάτες. Τώρα, δεν υπάρχει πρόβλημα, θα δίνεται το γήπεδο για προπονήσεις απλώς! Δύο μέτρα και δύο σταθμά, από τη δύναμη που πρέπει να είναι ουδέτερη μέχρι κεραίας.

Η τοξικότητά μας πού ωφελεί;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Διαβάζω στα σόσιαλ τους καβγάδες για τους υποψηφίους προέδρους και εκπλήσσομαι. Από πού προκύπτει αυτή η πόλωση; Γιατί τόσο τοξικότητα; Ακόμα κι αν εκείνοι έφτασαν στο σημείο να ριζούν το επίπεδο της προεκλογικής εκστρατείας στα τάρταρα, εμείς γιατί ακολουθούμε το παράδειγμά τους; Γιατί υιοθετούμε χωρίς καμία σκέψη και κανένα βαθύτερο προβληματισμό την πολιτική τοξικότητα που περιφέρεται μπροστά μας ξεδιάντροπα; Δεν μας έχουν μετατοπίσει ποσώς τα όσα έχουμε περάσει τα τελευταία χρόνια; Κρίσεις, πανδημίες, αποκαλύψεις σκανδάλων, διαπλοκές, διαφθορές, έκπτωση θεσμών και αξιών κτλ.; Δεν γίναμε μέσα από αυτές τις εμπειρίες λίγο σοφότεροι; Ή έστω δεν ακονίστηκε λίγο περισσότερο η σκέψη και η κρίση μας; Οι ασφυκτικοί εγκλεισμοί και το αναποδογύρισμα του πλανήτη δεν μας ώθησαν να κάνουμε προσωπικές υπερβάσεις και να σπκώσουμε το κεφάλι μας λίγο πιο ψηλά από ό,τι το είχαμε συννηθίσει να κοιτάει;

Γιατί λοιπόν αντί να συμπεριφερόμαστε αντάξια της κρισιμότητας της εποχής, η οποία μας υπαγορεύει τη συνειδητότητα, σπεύδουμε να γίνουμε ξανά τυφλοί οπαδοί, που ξεκατινιάζονται με πάθος και μένος στα διαδικτυακά καφενεία; Και μάλιστα χωρίς καν να παραθέτουν σοβαρά και επί της ουσίας επιχειρήματα αλλά μόνο αποδομώσεις των αντιπάλων, υιοθετώντας έτσι την τακτική των υποψηφίων; Όσο λυπηρό παραμένει το επίπεδο των πολιτικών μας που επιδίδονται σε ανούσιες τηλεμαχίες, τόσο θλιβερό παραμένει και το δικό μας επίπεδο, όταν αντί να διατηρούμε ψύχραιμα μια απόσταση απέναντί τους πέφτουμε σαν ψάρια στο δίχτυ της πόλωσης που μας ρίχνουν. Ποιος και τι δικαιολογεί την πόλωση; Κανείς και τίποτα, αν θέλουμε να έχουμε σφαιρική αντίληψη όχι μόνο της εποχής που διανύουμε, αλλά και των κατεστημένων νοοτροπιών. Και ακριβώς γι' αυτό θα έπρεπε να είμαστε ψύχραιμοι παρατηρητές αντί παρανοημένοι «δοξαστές» ώστε να ζυγίζουμε στη σωστή ζυγαριά την κάθε λέξη και θέση που μας προτάσσουν. Διατηρώντας ανοικτά τα ερωτήματα που δεν τυγχάνουν των απαντήσεων που υπαγορεύει η γνώση και επίγνωση της πραγματικότητας, των εύθραυστων ισορροπιών της περιοχής μας, αλλά και της δικής μας κατάντιας. Και διατηρώντας τη θέση που θα μας επιτρέψει να παραμένουμε σκεπτόμενοι παρατηρητές και συνειδητοποιημένοι πολίτες και όχι εξοργισμένοι «πελάτες» ή προδομένοι υποστηρικτές...

Με πιο απλά λόγια, οφείλουμε να ωριμάσουμε πολιτικά και να σταθούμε στο ύψος αυτής της ωριμότητας ώστε να ακούμε, να βλέπουμε και να κρίνουμε με περιυπαλογή και όχι με παρόρμηση ή παρανόηση. Αυτό που βιώνουμε προσφάτως μέσα από τις τηλεμαχίες καταδεικνύει πως ο πολιτικός λόγος δεν έχει κανένα «νέο» να μας πει από εκείνα τουλάχιστον που θα ήταν ικανά να απαλύνουν τις ανησυχίες και τη σκληρή καθημερινότητα του πολίτη. Και γι' αυτό οφείλουμε να τους παρατηρούμε μέσα από ευργυγνόνο φακό ώστε να τοποθετούμε τον κάθε υποψήφιο στη θέση που του αρμόζει και όχι εκείνη που ευελπιστούμε ή που ευελπιστεί ότι κατέχει. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα αμφισβητούμε τα προφανή και θα εντυφούμε στα λιγότερο προφανή, τα οποία εγείρουν ουσιώδη ερωτηματικά. Όπως π.χ. το ερώτημα για χάρη ποιου και γιατί ένας Ανδρέας Μαυρογιάννης, άνθρωπος με βαθιά κουλτούρα, λάτρης του Αλμπέρ Καμυ, να πέφτει στο επίπεδο να μιλά για ψεύτικα διδακτορικά; Ή γιατί ένας Νίκος Χριστοδουλίδης, άνθρωπος με ανοικτό ορίζοντα, που οραματίζεται την ανανέωση, ανέχεται να ακούει τον εαυτό του να υιοθετεί την υπερφιρλή ατάκα του κ. Παπαδόπουλου, ότι «το ΔΗΚΟ κάνει την υπέρβαση του»; Ή το γιατί ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου, ένας άνθρωπος έξυπνος, δεν αντιλαμβάνεται πως η προσωπική του εμμονή να βγει πρόεδρος θέτει σε κίνδυνο και το κόμμα του, αλλά και τη χώρα του; Αντί λοιπόν να ανεβάζουμε τα επίπεδα της τοξικότητας, καβγαδίζοντας σαν ανεγκέφαλοι οπαδοί στα σόσιαλ, καλά θα κάνουμε να συνέλθουμε και να φέρουμε το μυαλό μας στη θέση που οριοθετεί το καθήκον μας απέναντι στον εαυτό μας και στον τόπο. Όποτε σ' αυτή την προεκλογική να παραμείνουμε αυστηροί κριτές και όχι παραπλανημένοι ψηφοφόροι.

elenixenou11@gmail.com

Γλάροι πετούν πάνω από μια λίμνη το ηλιοβασίλεμα στο Εθνικό Πάρκο Hortobagy στην Ουγγαρία.

Οι μεταλλάξεις

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την άνοιξη του 2017 η Κεντρική Επιτροπή του ΔΗΚΟ ενέκρινε με το περιβόητο «διά βοής» την υποψηφιότητα του Νικόλα Παπαδόπουλου, ΔΗΚΟϊκά στελέχη διαμαρτύρονταν δημοσίως για τη διαδικασία που ακολουθήθηκε, καθώς αυτή, όπως υποστήριζαν, εξευτέλιζε το κόμμα. Εξέφραζαν και ανησυχίες για τη συνεργασία με Αλληλεγγύη και ΕΔΕΚ, επιμένοντας για συνομολόγηση ενός κοινού προγράμματος.

Τότε ήταν η ανησυχία ότι η συνεργασία αυτή υπέσκαπτε τη διζωνική, δικονομική ομοσπονδία που λίγο πριν από τις εκλογές ένα βίντεο, αποκάλυπτε την παρασυναγωγή στελεχών, αυτοχαρακτηριζόμενων ως μετριοπαθών ΔΗΚΟϊκών. Εκεί εξέφραζαν τις ανησυχίες τους για τον κίνδυνο εκτροπής από το πλαίσιο λύσης και διαφυσούσαν για τη χρονική συγκυρία συνομολόγησης της «Νέας Στρατηγικής».

Ήταν η απόδειξη που έψαχνε το περιβάλλον του Νικόλα Παπαδόπουλου για να στοιχειοθετήσει την περιρρέουσα που επικρατούσε, ότι η εσωκομματική αντιπολίτευση υπέσκαπτε μεθοδικά την υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου και αναπαρήγαγε το σύνθημα στρατηγικής ψήφου υπέρ του Σταύρου Μαλά.

Αυτή η κατάσταση οδήγησε στις μαζικές διαγραφές Καρογιανικών αμέσως μετά τον αποκλεισμό του Νικόλα Παπαδόπουλου από τον β' γύρο. Θεωρήθηκε παράλληλα πως έβαζε ένα τέλος στη χρόνια κόντρα που κορυφώθηκε το 2014, όταν ο Νικόλας Παπαδόπουλος πήρε την εξουσία του κόμματος από τον Μάριο Καρογιάν, σ' εκείνη την αλυσωμένη εσωκομματική μάχη. Μία εσωκομματική μάχη που ήγαιε ερωτήματα, αν είχε οποιοδήποτε πολιτικό υπόβαθρο ή αν ήταν παιχνίδι επικράτησης, με κύριο λάφυρο την εξουσία. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος κλέυαζε την προσκόλληση Καρογιάν στην εκάστοτε κυβέρνηση και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο το κύριο σλόγκαν της Προεδρίας του ήταν το «δεν είναι δέλεαρ για μας η εξουσία». Και επειδή δέλεαρ δεν ήταν η εξουσία, αποχώρησε από το κυβερνητικό σκηνικό και άρχισε να κτίζει με τα κόμματα του Κέντρου τον τρίτο δρόμο. Ένας τρίτος δρόμος που διαλύθηκε μετά τον αποκλεισμό από τον β' γύρο.

Κάπως έτσι, ενώ ο Νικόλας Παπαδόπουλος κατακαρηνώνανε το ΑΚΕΛ ότι ακολουθούσε «επικίνδυνη στρατηγική στο Κυπριακό», ξαφνικά οι ανησυχίες του ήταν κοινές με αυτές του Άντρου Κυπριανού για την πορεία του Κυπριακού. Ενώ δηλαδή στον προεκλογικό του απέφυγε την ονοματολογία της λύσης, άρχισε να εκφράζει ανησυχίες για το ενδεχόμενο εγκατάλειψης της

ΔΔΟ ως πλαισίου λύσης και να ψέγει τη διαχείριση των κυρώσεων όσο ήταν υπουργός ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Αποκορύφωμα όμως της σκληρής αντιπολιτευτικής του στάσης ήταν η καταψήφιση του προϋπολογισμού της «πιο διεφθαρμένης κυβέρνησης».

Χρειάστηκε ένα κακό αποτέλεσμα στις βουλευτικές εκλογές για να δημιουργηθούν ρήγματα στην κατά τα άλλα υποσχόμενη συνεργασία ΑΚΕΛ - ΔΗΚΟ με γνώμονα το 2023. Όμως χέρι στην υπονόμευση της συνεργασίας έβαλε ο ίδιος ο Μάριος Καρογιάν, όταν αντιλήφθηκε ότι αυτή η συνεργασία επιτρέπει το δικό του πολιτικό μέλλον. Κάπως έτσι, ενώ έπεισε τον Άντρο Κυπριανού να βάλει υποψηφιότητα για την Προεδρία της Βουλής, καθώς, όπως υποστήριζε, ο Νικόλας Παπαδόπουλος θα οδηγούσε σε αποσταθεροποίηση της χώρας, βρέθηκε να στηρίζει την Αντία Δημοτική και να προκαλεί το μεγάλο ρήγμα στις σχέσεις ΔΗΚΟ - ΑΚΕΛ. Το ΔΗΚΟ, λοιπόν, που χαρακτήριζε την κυβέρνηση Αναστασιάδη ως την πιο διεφθαρμένη, το ΔΗΚΟ που ανησυχούσε ότι η Κύπρος με τις πολιτικές τους οδηγεί στη δικτοποίηση, στηρίζει σήμερα τον στενότερο συνεργάτη του Νίκου Αναστασιάδη, τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Όμως με την ίδια παραδοξότητα και στελέχη της ΔΗΠΑ που ολοφύρονταν τότε για τις καταστατικές πρόνοιες, ανακοίνωναν με ευκολία από το ραδιόφωνο τη στήριξη σε Χριστοδουλίδη πριν από τη σύγκληση των οργάνων. Η ΔΗΠΑ, που εξέφραζε ανησυχία ότι η συνεργασία με την ΕΔΕΚ και Αλληλεγγύη σημαίνει και αποκήρυξη της ΔΔΟ, μία χαρά συντάχθηκε σήμερα με όλες αυτές τις αντιμοσπονδιακές δυνάμεις. Και ο Μάριος Καρογιάν που θεωρούσε τον Νικόλα Παπαδόπουλο μοχλό αποσταθεροποίησης της χώρας, είναι έτοιμος σήμερα να κυβερνήσει μαζί του.

Θα πει κάποιος, καλά αυτό δεν είναι ένδειξη πολιτικής ωριμότητας; Θα ήταν, αν υπήρχε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο αρχών και θέσεων γι' αυτή τη μετάλλαξη. Θα ήταν, αν υπήρχε μία γραπτή συμφωνία που να κατοχυρώνει και τους ίδιους αλλά παράλληλα να δεσμεύει και τον υποψήφιο σ' ένα κοινό πρόγραμμα πολιτικών.

Όσο δεν υπάρχουν γραπτές συμφωνίες που να διασφαλίζουν –αν μη τι– τη δική τους αξιοπρέπεια, τόσο περισσότερο επιβεβαιώνεται ο κυνισμός της πολιτικής τους: Ότι σύρθηκαν δηλαδή από τις δημοσκοπήσεις, πίσω από το «φαβορί των εκλογών» για μια θέση στην εξουσία και ότι για να επιβιώσουν πολιτικά, δεν είναι μόνο έτοιμοι για μετάλλαξη, αλλά να γλείψουν εκεί που άλλοτε έφτυναν.

economidoum@kathimerini.com.cy

Κοιτάχτε την ξεφτίλα μας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Το τοξικό πολιτικό κλίμα ενίοτε μας κάνει πιο ευάλωτους. Κι έτοιμους ν' ακούσουμε αλήθειες που πληγώνουν, όπως «... στη χώρα που φυτρώσαμε, οικόπεδα κληρώσαμε, στο παρελθόν πληρώσαμε, μεγάλο ποσοστό». Το 1990 κυκλοφόρησε «Ο Έλληνας» του Σταμάτη Κραουνάκη με τη φωνή της Άννας Παναγιωτοπούλου. Το θυμάμαι σαν τώρα, γιατί ήταν πολύ φορτισμένα εκείνα τα χρόνια και το τραγούδι ακούμπισε ευθύβολα τις ψυχές των ανθρώπων. Όμοια κι εδώ, όποτε η επικαιρότητα ξεβράσει κάποιο ξεφτί του '74, οδηγούμαστε σε αυτού του είδους τη βυθοσκοπήση. Και τότε, αβίαστα σχεδόν, θυμόμαστε τους τόσο επικαιρούς στίχους του «Έλληνα» με την αποκαρδιωτική παραδοχή «... μοιράζουμε τα φύλλα μας, σκασίλα μας, κοιτάχτε την ξεφτίλα μας».

Στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Προσφύγων συνήθως, κόντρα σε ό,τι αξιολογείται ως πρώτης γραμμής επικαιρότητα, ερχόμαστε αντιμετώπιση με πραγματικότητες που δεν μας τιμούν ως κράτος. Ειλικρινά δεν βρίσκω κάτι πιο δόκιμο να ν' αποδώσει τον τελευταίο τραγέλαφο στην Επιτροπή από το «ξεφτίλα μας» κι ας μπαίνει σε άλλα χωράφια, εκεί όπου συνωστίζεται ο όχλος των social media. Αλλά τι άλλο από «ξεφτίλα μας» μπορεί να είναι το γεγονός ότι κάποιος φτωχός εργέφελος ζητούσε από πολίτη να αποδείξει πως είναι πρόσφυγας, προσκομίζοντας λογαριασμό της ΑΗΚ από την κατεχόμενη οκία του; Να το κάνω όμως πιο λιανά καθώς το θέμα δεν είναι ένας υπάλληλος, ο όποιος υπάλληλος, αλλά το απρόσωπο κράτος, το οποίο φλερτάρει απροκάλυπτα με τη γραφικότητα.

Σύμφωνα με αυτό το ανεκδιήγητο κράτος λοιπόν, ένας άνθρωπος μέσα στη δίληψη του πολέμου κι ενώ εγκατέλειπε τρομοκρατημένους το σπίτι του, έπρεπε να σκεφτεί να πάρει μαζί του τον... λογαριασμό του ρεύματος! Την ώρα που έβρεχε ο ουρανός θάνατο, κάποια δημοσιούπαλληλικά μυαλά θεώρησαν πως έπρεπε οι κατατρεγμένοι να πάρουν τον δρόμο της προσφυγιάς με τους λογαριασμούς τους. Γι' αυτό κι εμείς ξεφτίλα μας, επιμένω, καθώς δεν μας απόμεινε άλλος τρόπος αντίστασης απέναντι σε αυτό το ξεδιάντροπο κράτος. Μονάχα η απαρέσκεια και η απαξίωσή μας.

Δεν γίνεται να τα ζούμε αυτά, ούτε καν κατ' εξαίρεση. Δεν γίνεται να συμβαίνουν αυτά τα απαράδεκτα και να μην παίρνουν πόδι οι αυτουργοί. Οι οποίοι –διαβάζω στο ρεπορτάζ– αναπτύσσουν κι άλλες καινοφανείς θεωρίες. Όπως για παράδειγμα ότι ο πρόσφυγας, για να τεκμαίρεται ότι είναι πρόσφυγας, έπρεπε μετά την εισβολή να διέμενε σε αντισκάνο ή παράγκα. Αυτοί που στέγασαν τη δυστυχία τους σε ένα επιπλωμένο σπίτι επί παραδείγματι επιβαρύνονται με την υποψία ότι δεν είναι και τόσο πρόσφυγες τελικά. Πώς φτάσαμε στο τελευταίο σκαλοπάτι, να μετριούνται οι λεηλατημένες ζωές με τα μέτρα και τα σταθμά βολεμένων δημοσίων υπαλλήλων; Γι' αυτό κι εμείς ξεφτίλα μας...», αφού όταν στερεύει η λογική, μοναδικό αποκομψί είναι η διαπόμπευση.

Αναρωτιέμαι αλήθεια, τι μπορεί να σκέφτονται για όλα αυτά οι υποψήφιοι που διεκδικούν να αναλάβουν το πηδάλιο του κράτους; Την περασμένη Δευτέρα είχα την ευκαιρία να ακούσω τους τρεις επικρατέστερους, στο πλαίσιο της Digital Agenda, σε μια συζήτηση που αφορούσε στην ψηφιακή Κύπρο του αύριο. Αυτή είναι η πρώτη σκέψη που μου ήρθε στο μυαλό, όταν διάβασα την είδηση για τον λογαριασμό της ΑΗΚ σε σχέση με την προσφυγική ταυτότητα: Πόσο ακραία ανεδαφικό είναι να κάνουμε ψηφιακά όνειρα, όταν επί του εδάφους το κράτος πλειοδοτεί σε έλλειψη ενσυναίσθησης; Οι υποψήφιοι είναι ωραίο να ξεδιπλώνουν το όραμά τους και απολύτως θεμιτό να προτείνουν θέσεις larger than life. Η πολιτική, άλλωστε, χωρίς έμπνευση θα ήταν μια άνοστη διαδικασία διεκπεραίωσης. Απ' την άλλη, όμως, ίσως είναι πιο χρήσιμο να ξεκινήσουμε από τα απλά και καθημερινά. Δεν γίνεται να παρακολουθούμε απαθείς την κρατική αναληψία να συγκροτείται μετωπικά με την πραγματικότητα. Δεν επιτρέπει, 48 χρόνια μετά από εκείνο το τρομακτικό καλοκαίρι, οι διοικούντες να παραμένουν τόσο τραγικά ανεπαρκείς. Θλιβεροί χαρτογιακάδες, που αδυνατούν να κατανοήσουν την ξεφτίλα τους.

ΥΓ. Στη στήλη της περασμένης Κυριακής κατέταξα τον Ανδρέα Θेमιστοκλέους στους υποστηρικτές του Νίκου Χριστοδουλίδη. Ο βουλευτής μου απέστειλε παλαιότερη δήλωσή του με την οποία το διαψεύδει, οπότε και η σημερινή οφειλόμενη διόρθωση.

stavros.christodoulou@gmail.com

Το φαινόμενο Γκέιλ Ντίβερς, ο Νίκος, ο Αβέρωφ και ο Ανδρέας

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Δεν χρειάζεται να γκουγκλάρετε. Η Γκέιλ Ντίβερς (Gail Devers) ήταν η Αμερικανίδα αθλήτρια, η οποία στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Βαρκελώνης το 1992, φαινόταν να κάνει κυριολεκτικά περίπατο στον τελικό των 100 μέτρων μετ' εμποδίων. Ωστόσο, χωρίς την παρέμβαση κανενός, άγγιξε στο τελευταίο εμπόδιο πριν από τον τερματισμό, έχασε την ισορροπία της και έπεσε, με αποτέλεσμα να απωλέσει όχι μόνο τη σύγηση μέχρι εκείνη τη στιγμή πρωτιά και το χρυσό μετάλλιο, αλλά και να μείνει εκτός βάθρου. Στο νήμα, η Βούλα Πατουλίδου πήρε τη νίκη και μαζί και το χρυσό μετάλλιο, αναφανώνοντας το γνωστό «για την Ελλάδα, ρε γαμώτο».

Οι συνειρμοί είναι πολλοί και ξεπερνούν το πεδίο του αθλητισμού, κυρίως ενόψει προεδρικών εκλογών. Σκεφτόμουν, λοιπόν, εάν είναι δυνατόν ο Νίκος Χριστοδουλίδης να καταφέρει να πείσει μόνος του στο τέλος της διαδρομής, στην οποία η διαφορά από

τον δεύτερο και τον τρίτο είναι, εδώ και μήνες, 15 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, σύμφωνα με όλες σχεδόν τις δημοσκοπήσεις. Δεν λέω, ο κ. Χριστοδουλίδης έκανε τουλάχιστον δύο προσπάθειες να προσεγγίσει το φαινόμενο Γκέιλ Ντίβερς. Και είναι γεγονός ότι θα μπορούσε να είχε την ίδια κατάληξη με την Αμερικανίδα αθλήτρια. Η πρώτη προσπάθεια Χριστοδουλίδη αφορά στην περίπτωση αντιγραφής μέρους της ομιλίας Κασουλίδη, την οποία πίστωσε στον επικοινωνιολόγο του. Η δεύτερη, αφορά στα μηνύματα που είχαν το φως της δημοσιότητας («Πολίτες») και τα οποία, σύμφωνα με τους πολιτικούς του αντιπάλους, θα τον είχαν οδηγήσει σε παραίτηση, εάν ήταν σε άλλη χώρα. Στην Κύπρο, όμως, που βρισκόμαστε, ο Νίκος Χριστοδουλίδης όχι μόνο δεν έπεσε, αλλά οι δημοσκοπήσεις που είχαν το φως της δημοσιότητας τις τελευταίες εβδομάδες δείχνουν τα ποσοστά του, εν πολλοίς, ανέγγιχτα. Κι αν ακόμη θεωρήσουμε ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης επιτρεάστηκε, χάνοντας κάπως τον βημα-

τισμό του, οι άλλοι δύο που τον ακολουθούν δεν μπόρεσαν να γίνουν Πατουλίδου και δεν τον έχουν καν πλησιάσει.

Κι αυτό είναι ίσως το μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν ο Αβέρωφ Νεοφύτου και ο Ανδρέας Μαυρογιάννης. Με τα υφιστάμενα δεδομένα, δεν δίνουν να έχουν τις πολιτικές δυνατότητες να προσεγγίσουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη, παρά τα όποια στραβοπατήματα.

Και εδώ είναι που ίσως κάποιος πρέπει να διερωτηθεί. Μήπως ο Αβέρωφ Νεοφύτου και ο Ανδρέας Μαυρογιάννης ήταν τελικά λανθασμένες επιλογές; Δηλαδή, μήπως ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ έπρεπε να είχε κάνει άλλες σκέψεις για την υποστήριξη ενός υποψηφίου που θα είχε τη δυνατότητα να κεφαλαιοποιήσει τις ενδεχόμενες αδυναμίες του Νίκου Χριστοδουλίδη; Είναι δυνατόν οι συνεργάτες του κ. Νεοφύτου να μην μπόρεσαν να καταγράψουν ότι στον ίδιο τον κόσμο του ΔΗΣΥ υπάρχει και μια αντι-αβερωφική ψήφος, η οποία δείχνει επί του παρόντος να επικρατεί; Διότι κάποιος

θα πρέπει να έχει αναγνωρίσει ότι ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ όχι μόνο δεν είναι μια πολυσυλλεκτική επιλογή, αλλά αδυνατεί να συσπειρώσει ακόμη και τον δικό του χώρο. Εκτός κι αν κάποιος βολεύονται με μια ήττα του Αβέρωφ Νεοφύτου, επιοφθαλμιώντας τη «συναγερμική καρέκλα».

Ανάλογα ερωτήματα προκύπτουν και για τον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Τι είδε η ηγεσία του ΑΚΕΛ, προκρίνοντας την υποψηφιότητά του; Διότι επικοινωνιακό δεν τον λες και δείχνει αδύναμος να διαχειριστεί τα μείζονα θέματα της οικονομίας. Άλλωστε, εάν ένας υποψήφιος που φιλοδοξεί να γίνει πρόεδρος κράτους δεν είναι σε θέση να διακρίνει το δημόσιο έλλειμμα από το δημόσιο χρέος (τηλεμαχία ΡΙΚ), τι να πει κανείς;

Αν μάλιστα σε αυτή την αρνητική εξέλιξη προστεθούν και οι μέθοδοι των στοχευμένων επιθέσεων της τελευταίας στιγμής, όπως αυτή με την αμφισβήτηση του υπαρκτού διδακτορικού Χριστοδουλίδη (τηλεμαχία Σίγμα), τότε το αποτέλεσμα

παραπέμπει σε ανασφάλεια και πολιτική αδυναμία. Ο Στέφανος Στεφάνου, λοιπόν, (όπως και ο Αβέρωφ Νεοφύτου), οδηγήθηκε σε μια επιλογή, η οποία δείχνει να στερείται της δυνατότητας ν' αξιοποιήσει ακόμη και το φαινόμενο Γκέιλ Ντίβερς. Εκτός κι αν αυτή η επιλογή δεν στόχευε στις προεδρικές εκλογές, αλλά στο ανακάτεμα της τράπουλας στο ΑΚΕΛ, ώστε να τεθεί θέμα ηγεσίας, σε μια διαφανόμενη με τα σημερινά δεδομένα, ήττα.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και εάν ο Νίκος Χριστοδουλίδης εμφανίζει τάση φαινομένου Γκέιλ Ντίβερς, οι άλλοι δύο, Αβέρωφ Νεοφύτου και Ανδρέας Μαυρογιάννης, εμφανίζουν εγγενείς αδυναμίες και με βάση τα σημερινά δεδομένα, δεν είναι σε θέση να προσεγγίσουν το «αντίπαλο φαινόμενο». Αυτό της Βούλας Πατουλίδου, η οποία ήξερε ν' αξιοποιήσει τα δεδομένα της κούρας και να πέσει στο νήμα, κερδίζοντας μια αναμφισβήτητη μεγάλη νίκη.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Οι στόχοι των αυξανόμενων προκλήσεων της Αγκυρας

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Το ερώτημα «λέτε να στήσουν κάποιο επεισόδιο οι Τούρκοι;» τίθεται ολοένα και πιο συχνά. Δι-καιολογημένα γιατί οι απειλές είναι συνεχείς και κλιμακώνονται. Κανείς, πάντως, δεν μπορεί να το απαντήσει με βεβαιότητα. Μπορεί όμως να απαντήσει πια πολύ καθαρά στο πού στοχεύει η Τουρκία.

Στόχος πρώτος, να αναγκάσει την Ελλάδα να είναι η πρώτη που θα τραβήξει τη σκανδάλη. Θα πείξει τα πράγματα όσο γίνεται με συνεχείς υπερπητήσεις πάνω από ελληνικά νησιά και βραχονησίδες ή με κάποια προκωρημένη έρευνα κοντά στην Κρήτη. Οι Τούρκοι υπολογίζουν ότι θα αυξάνεται εσωτερικά η πίεση εδώ στην Αθήνα για κάποιο είδους αντίδραση στις τουρκικές προκλήσεις. Ειδικά μάλιστα καθώς θα μπαίνουμε στην καρδιά της προεκλογικής περιόδου. Εκτιμούν δε πως όποιος τραβήξει πρώτος τη σκανδάλη θα χάσει το παιχνίδι επίρριψης ευθυνών, το περιφημο blame game.

Στόχος δεύτερος, να συρθεί η Ελλάδα σε έναν διάλογο άνευ όρων και εφ’ όλης της ύλης. Προσέξτε όμως. Η ύλη έχει αλλάξει. Οι Τούρκοι υποστηρίζουν πλέον ότι τα νησιά που, κατά τους ισχυρισμούς τους, έπρεπε να είναι αποστρατιωτικοποιημένα θα είναι «αόρατα» σε μία διαπραγμάτευση για την παραπομπή των διαφορών μας στο Διεθνές Δικαστήριο. Η παρουσία στρατού ακυρώνει, ισχυρίζονται, την ελληνική κυριαρχία και άρα τα νησιά δεν υπολογίζονται στη χάραξη θαλασσίων συνόρων και υφαλοκρηπίδας. Εχουμε, δηλαδή, μία νέα σαρωτική διεκδίκηση που έρχεται να προστεθεί στις γκριζες ζώνες που μπήκαν στο τραπέζι μετά τα Ιμια.

Η Αγκυρα δεν μπορεί παρά να καταλαβαίνει ότι κανείς Έλληνας πολιτικός ηγέτης δεν θα δεχθεί να μπει σε τέτοιου είδους διάλογο.

Γιατί μπορεί να υπάρχουν οι αθεράπευτα αισιόδοξοι, ή και αφελείς, που πιστεύουν ότι δεν έχουμε λόγο να πούμε όχι. Αλλά λιγοστεύουν αντικρίζοντας τις τουρκικές προθέσεις σε κάθε επαφή με την ελληνική πλευρά.

Στόχος τρίτος, να επιρριφθεί η ευθύνη στην Ελλάδα αν απορρίψει την τουρκική πρόταση. Η οποία όμως μπορεί να ακούγεται εύληχη στα αυτιά καλοπροαίρετων και μη συμμάχων. «Μα γιατί να μη μιλήσουμε για τα πάντα;», θα επιμένουν οι Τούρκοι, «γιατί να μην τα βάλουμε όλα στο τραπέζι;».

Πίεση για πρόκληση ενός επεισοδίου με –δήθεν– ευθύνη της Αθήνας, πίεση για διάλογο άνευ όρων, καμπάνια για να φανεί η Ελλάδα αδιάλλακτη.

Πώς μπορούμε να απαντήσουμε σε όλα αυτά; Επικοινωνιακή επιστράτευση με στόχο την ενημέρωση στο εξωτερικό. Εχουμε μείνει απελπιστικά πίσω, όσο και αν βοηθάει ο ίδιος ο Ερντογάν με τις δηλώσεις του. Συνέχιση της προσπάθειας αμυντικής θωράκισης, που θέλει όμως χρόνο.

Μπορούμε όμως να απαντήσουμε και με κουβέντες, συζήτηση, διάλογο. Όχι για την ουσία, αλλά για οτιδήποτε άλλο. Δεν πρέπει να το φοβόμαστε αυτό, ούτε μεταξύ διπλωματών, ούτε μεταξύ στρατιωτικών. Κανένας Έλληνας στρατιωτικός ή διπλωμάτης δεν θα υποχωρήσει από την εθνική γραμμή. Έλεος! As μη φοβόμαστε τον ισκίο μας.

Και τέλος, θέλει εθνική συνεννόηση. Μπλοσστάκνς, Τσιπρας και όποιος άλλος να τσακώνονται για το αν πρέπει να καταρριφθεί ένα μη επανδρωμένο αεροσκάφος, αλλά κάπου πίσω από κλειστές πόρτες να έχουν συμφωνήσει μέχρι πού μπορεί να φτάσει η πίεση και ποια θα είναι η κοινώς αποδεκτή απάντηση της χώρας. Ίσως αυτό είναι το πιο σημαντικό, με την προϋπόθεση να μην το ξέρει κανείς άλλος...

Πολιτική τρικυμία

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Και τελικώς συνέβη το ανήκουστο. Μετά από σαράντα τέσσερις ημέρες ασκήσεως της πρωθυπουργίας στην –κατά Σαίξπηρ– εστεμμένη νήσο του Ηνωμένου Βασιλείου, η κ. Λιζ Τρας υπέβαλε την παραίτησή της στον βασιλέα Κάρολο Γ’.

Πάντως, η ολιγοήμερηυση της κ. Τρας στην πρωθυπουργία της εξασφάλισε μία θέση όντως μοναδική –αλλά όχι ζηλευτή είναι αλήθεια– στην πολιτική ιστορία αυτής της χώρας, που όχι μόνο εισήγαγε, αλλά ανέδειξε σε επίπεδο παγκόσμιο το κοινοβουλευτικό σύστημα διακυβερνήσεως.

Διότι οι κυβερνήσεις έρχονται και παρέρχονται. Κάποιοι από τους ηγέτες αναδεικνύονται σε ινδάλματα μιας παρατάξεως ή καθ’ υπερβολή βεβαίως σε σύμβολα πανεθνικής διαστάσεως. Η κ. Τρας δεν ανήκει σε καμία από τις δύο προαναφερθείσες κατηγορίες.

Είχε ως πρότυπο η κ. Τρας τη Μάργκαρετ Θάτσερ. Μόνον που κάθε εποχή έχει κάποια ειδικά στοιχεία μοναδικότητας και το αυτό ισχύει για κάθε πολιτικό. Και είναι άλλο πράγμα η διατήρηση δεσμών λειτουργικών με την παράδοση και άλλο η μίμηση προτύπου, που είναι απλώς δηλωτική αμχανιάς διαχειρίσεως της πραγματικότητας. Δεν είναι όμως αυτός ο λόγος που οδήγησε την κ. Τρας σε παραίτηση, αλλά η ασυμφιλίωτη διαίρεση του Συντηρητικού Κόμματος γύρω από το θέμα της συμμετοχής ή όχι της Βρετανίας στην Ε.Ε. Και είναι από μίαν άποψη πολιτικό παράδοξο ότι το θέμα δεν λύθηκε ούτε με την υπερψήφιση της εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου κατά το δημοψήφισμα, αλλά ούτε με τη θριαμβική εκλογική νίκη των Συντηρητικών υπό τον Μπόρις Τζόνσον το 2019.

Ενα ισχυρότατο κατεστημένο στη Βρετανία, στην Ε.Ε., αλλά και υποστηρικτών των Δημοκρατικών στις ΗΠΑ ήταν υπέρ της παραμονής του Ηνωμένου Βασιλείου στο ευρωπαϊκό σύστημα. Όλως τυχαίως το πρόβλημα του κ. Τζόνσον άρχισε όταν απείλησε να ακυρώσει το ιρλανδικό πρωτόκολλο της Βρετανίας με την Ε.Ε.

Όλως τυχαίως πάλι, το τέλος της κ. Τρας κατέστη αναπόφευκτο όταν το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αντιτάχθηκε στο οικονομικό της πρόγραμμα. Τα προαναφερθέντα, ωστόσο, αποτελούν, προς το παρόν τουλάχιστον, διαδόσεις κάποιων συνωμοσιολόγων Βρετανών.

Το βέβαιο είναι ότι η κ. Τρας ουδέποτε είχε την υποστήριξη της πλειοψηφίας των Συντηρητικών βουλευτών, αλλά υπερψηφισθηκε από τα μέλη του κόμματος. Η ανάδειξη του νέου ηγέτη αυτή την εβδομάδα θα εξαρτηθεί αποκλειστικά από την ψήφο των βουλευτών του κόμματος. Και σύμφωνα με τις υπάρχουσες ενδείξεις θα πρέπει να επιλέξουν μεταξύ του εκπαραθυρωθέντος Μπόρις Τζόνσον και του Ρισί Σούνακ, που αναμετρήθηκε ανεπιτυχώς με την κ. Τρας.

Η θεατρικότητα είναι ένα στοιχείο της βρετανικής πολιτικής ζωής. Το θέατρο του παραλόγου ήταν μία ενδιαφέρουσα και για ορισμένους ιδιοφυής δημιουργική επινόηση του Γαλλορουμάνου Ευγένιου Ιονέσκο. Θα αναμεινόμεν η διαχείριση της παραστάσεως από τους Βρετανούς επί σκηνής.

Στη διάρκεια της εβδομάδος «θα δοθεί η μάχη για την ψυχή του κόμματος», ήταν το μήνυμα της συντηρητικής Daily Mail. Την επομένη, η ίδια εφημερίδα στην πρώτη της σελίδα πρότεινε την άμεση διεξαγωγή εκλογών, που υποστηρίζει το Εργατικό Κόμμα. Ενδειξη μάλλον σοβαρής διαταράξεως.

Ο **Ιέρων** είναι ένα από τα λιγότερο γνωστά έργα του Ξενοφώντα. Πρόκειται για έναν διάλογο ανάμεσα στον τύραννο των Συρακουσών Ιέρωνα και τον ποιητή Σιμωνίδη. Ανατομία του βίου του τυράννου όπου αυτός προσπαθεί να ανατρέψει την κοινή δόξα πως ζει απολαμβάνοντας όλα τα αγαθά και τις ηδονές, σε αντίθεση με τον ιδιώτη. Ο Ιέρων εξηγεί ότι δεν έχει φίλους, φοβάται ότι θα τον δολοφονήσει όποιος τον πλησιάζει, βλέπει παντού συνωμότες και προδότες και είναι αναγκασμένος να εγκληματεί για να σώσει τη ζωή του και την εξουσία του. Όταν ο Σιμωνίδης τον ρωτάει μήπως τότε είναι καλύτερο να επιστρέψει στον ιδιωτικό βίο, ο Ιέρων του απαντά ότι ούτε αυτό μπορεί να κάνει. Αν προχωρήσει θα συνεχίσει να εγκληματεί. Αν κάνει πίσω, κανείς δεν θα τον συγχωρήσει για ό,τι ήδη έχει κάνει. Είναι εγκλωβισμένος. Το μόνο που του μένει είναι να κρεμαστεί.

Πώς να μην πάει ο νους σου στον Ιέρωνα όταν προσπαθείς να καταλάβεις τη συμπεριφορά του Πούτιν. Όταν ξεκίνησε η εισβολή στην Ουκρανία αναρωτιόμασταν τι θα γίνει αν η Ρωσία κερδίσει τον πόλεμο και κατακτήσει τη με-

γάλη χώρα. Οκτώ μήνες μετά, το ερώτημα είναι πώς θα αντιδράσει ο Πούτιν αν χάσει. Θα χρησιμοποιήσει πυρηνικά, κοινώς θα διακινδυνεύσει ένα ολοκαύτωμα στη χειρότερη περίπτωση, στην καλύτερη μια μαζική σφαγή αμάχων και μια οικολογική καταστροφή με απρόβλεπτες συνέπειες. Ούτως ή άλλως θα διασχίσει ένα όριο που η παγκόσμια κοινότητα είχε θέσει στον εαυτό της μετά τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ενα από τα τελευταία όρια που λειτουργούσαν ως ηθικές αναστολές στον κυνισμό της διεθνούς πολιτικής. Και ο ίδιος θέλει να μας πείσει ότι είναι ικανός να το κάνει.

Η ανθρωπότητα έφτασε κοντά στο πυρηνικό ολοκαύτωμα το 1962, ως γνωστόν. Απεφύχθη με την υποχώρηση και των δύο δυνάμεων. Σκέφτομαι –και το έχω ξαναγράψει– πως οι δύο ηγέτες του κόσμου δεν ήθελαν να τον καταστρέψουν. Όταν είσαι ο Κένεντι, είσαι παντρεμένος με την Τζάκι και έχεις ερωμένη, εκτός των άλλων, τη Μέριλιν Μονρόε, δεν θέλεις να καταστρέψεις τον κόσμο στον οποίο ζεις. Παράδοξη ερμηνεία; Απλώς μια ερμηνεία που δίνει το στίγμα της ευτυχίας και σου επιτρέπει να ερμηνεύσεις

τη συμπεριφορά τους. Το αντίστοιχο ίσχυε και για τον Χρουστσόφ. Ενα αγροτόπαιδο, αμόρφωτο και άξεστο, που έγινε κυρίαρχος του μισού κόσμου. Γιατί να θέλει να στερηθεί τον κόσμο που τόσο τον ευνόμει;

Το ερώτημα είναι αν οι σημερινοί ηγέτες είναι ευτυχισμένοι. Θα μου πείτε υπάρχουν διαβαθμίσεις και η ευτυχία είναι σχετική. Ο πρόεδρος Πούτιν, όμως, πληροί όλες σχεδόν τις προϋποθέσεις της δυστυχίας που περιγράφει ο Ιέρων. Ζει απομονωμένος εδώ και χρόνια, τον προστατεύει ένας ολόκληρος στρατός και η εισβολή στην Ουκρανία δεν του επιτρέπει να κάνει ούτε μπρος ούτε και πίσω. Ο υπερβολικός του φόβος για τον κορωνοϊό σίγουρα δεν εμπνέει αισιοδοξία. Είναι ένα είδος παράνοιας, που παραπέμπει σ’ εκείνον τον διοικητή της βάσης των πυρηνικών στο «Dr. Strangelove» του Κιούμπρικ που είχε μανία με την καθαρότητα των σωματικών υγρών και πάτησε το κουμπί του πολέμου για να καθαρίσει τον κόσμο. Από κοντά κι ο Ερντογάν, ο οποίος δυστυχώς για μας βρίσκεται πολύ κοντά μας. Δεν διανοείται να χάσει τις εκλογές, κοινώς να ιδιωτεύσει, γιατί αν χάσει την

προστασία της εξουσίας δεν θα του συγχωρήσουν τα εγκλήματά του.

Κρίνοντας εξ αποστάσεως, γιατί δεν είμαι μέσα στα πράγματα, τη συμπεριφορά των σημερινών ηγετών θα έλεγα ότι ο πιο ευτυχισμένος είναι ο Μπόρις Τζόνσον. Γνήσιο τέκνο της βαθιάς Αγγλίας, έδειξε να απολαμβάνει τη θητεία του ως πρωθυπουργός και συνέχισε να απολαμβάνει ακόμη και την πτώση του. Και γιατί όχι; Όταν εισπράττει 150.000 λίρες για να εκθέςεις με ποιον τρόπο μπορεί να καταστρέψει μια μεγάλη χώρα, οφείλεις να είσαι ευτυχισμένος. Θα ήταν ύβρις αν δεν ήσουν. Και η ελληνική παιδεία του τού επιτρέπει να το γνωρίζει.

Και μη μου πείτε ότι απλουστεύω. Η Ρωσία διαθέτει τη μεγαλύτερη σε έκταση επικράτεια στον κόσμο. Γιατί να θέλει να την επεκτείνει; Προφανώς συντρέχουν άλλοι λόγοι, ιστορικοί αλλά και ψυχολογικοί. Ο ανθρώπινος πλούτος των αντιφάσεων που κρύβεται πίσω από τη διάθεση για εξουσία και τον οποίον η σύγχρονη σκέψη προσπάθησε να τον αναγάγει σε οικονομικές παραμέτρους και τα ιδεολογικά τους ψιμύθια πέφτουντας συστηματικά έξω.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΝΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Ποιος εμπαιζει ποιον

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Θρηνωδία αληθής και τιμία.

Οι Έλληνες έχουμε το εκπληκτικό προνόμιο να σώζουμε στη γλώσσα μας σοφές αποφάνσεις για βασανιστικά αινίγματα, φτιάξαμε, μέσα στους αιώνες, μια γλώσσα που μπορεί να πει την αναγκαιότητα (υποταγή στη φυσική νομοτέλεια, στο ένστικτο), αλλά και να κατορθώσει τη «φιλία» (αγάπη): την ελευθερία από την απρόσωπη φυσική ορμή, την αποδέσμευση από τη νομοτέλεια.

Η λέξη σχέση για τους Έλληνες φωτίζει την ελευθερία, όχι απλώς των επιλογών, αλλά την ελευθερία ως αυθυπέρβαση, δηλαδή έμπρακτη αποδέσμευση από οποιαδήποτε αναγκαιότητα – και το αγώνισμα της αποδέσμευσης, της ελευθερίας από κάθε υποταγή σε αναγκαιότητες, τη λέμε αγάπη, έρωτα, φιλότητα.

Βέβαια, τα όσα κομίζει η γλώσσα των Ελλήνων, δεν είναι εύκολα προσίο σε κάθε γλώσσα. Υπάρχει καθώς και διαφορά στη σημαντική των λέξεων – είναι κάτι άλλο, διαφορετικό, η «αλήθεια» από την veritas, άλλο ο «λόγος-λογική» και άλλο η ratio, άλλο ο «νόμος» και

άλλο η lex, άλλο η «κοινωνία» και άλλο η societas, άλλο η «ελευθερία» και άλλο η libertas, άλλο η «δημοκρατία» και άλλο η res publica – και πάει λέγοντας. Αν εμπειρικά πιστοποιήσουμε (κυρίως με μακρά συμβίωση και επίμονη σπουδή) ότι οι διαφορές στη γλώσσα είναι και διαφορές στη νοοτροπία και οι διαφορές στη νοοτροπία αναρούν τη γνωστική δυναμική της σχέσης, τότε κάνουμε αναπότρεπτα την εμπειρία της κοινωνίας και πειθαναγκάζομαστε να υποτάξουμε τη σκέψη και τη συμπεριφορά μας στη σύμβαση.

Ετσι φτάνουμε στην τέλεια σύγκυση, αβεβαιότητα και ανασφάλεια, να αποκτούμε «φίλους» με σκόπιμες διενθείς συμβάσεις, «συμμάχους» χρηστικές αποκλειστικά σκοπιμότητας, ισχυρούς «προστάτες» που μας διαφεντεύουν και μας ταπεινώνουν στο διεθνές πεδίο πειθαρχημένους σε εξωραϊσμένο, αλλά εξευτελιστικό ζυγό. Ετσι, νομίζουμε και οι Νεοέλληνες ότι ελευθερωθήκαμε, επειδή «μεταλλάξαμε τυράννους, τους οποίους διά των εκλογών φανταζόμεθα ότι αντικαθιστώμεν τάχα συχνότερον» (Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, 1892).

Τρεις απόπειρες, ισχνότητες, πολιτικής αυτονομίας ξεμύτισαν

στο χρονικό διάστημα της μεταδικτατορικής περιόδου κομίζοντας ελάχιστο ψήγμα ελπίδας για ενθελκίωση της πολιτικής μας συνείδησης: Η πρώτη πρωθυπουργία Σημίτη (κυρίως με τη στελέχωσή της), η ελάχιστη περίοδος Εβερτ στη Ν.Δ. και η εξωθεσμική, απειροελάχιστη ελπίδα που έμοιασε ότι γεννιόταν στη δεύτερη περίοδο της πρωθυπουργίας Τσίπρα, ερήμν του. Οι υπόλοιπες στιγμές, ώρες, μήνες, χρόνια, από το 1974 ως σήμερα, κουβαλούσαν κατά περιόδους φορτίο καλών (ίσως) προθέσεων, αλλά και θλιβερά μικρονοιας, ψυχοπαθολογικής οίησης, κομικοτραγικής εκφραστικής.

Ολα αυτά τα χρόνια μάλλον απέδειξαν ότι η περίπτωσή μας, περίπτωση του μεθοδικά αφεληπνισμένου ελλαδικού κρατίδιου, ήταν και είναι μια κραυγαλέα περίπτωση συλλογικής αυτοχειρίας: Ενας μικρός λαός, με ιλιγγιώδη πλούτο πολιτικού πολιτισμού αιώων, πρωτοπόρος κάποτε στο άθλημα κατάκτησης του «αληθούς», παραδίδεται πια, άνευ όρων, σε κάθε εφήμερη γυαλιστερή προοπτική.

Δεν είναι «μοίρα» ή «ατυχία», είναι παρακμή. Μελετήστε το βιογραφικό όσων διετέλεσαν υπουργοί Παιδείας.

Ατού ο Γαβρίλης!

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Στην Κύπρο υφίσταται μια ολόκληρη κατηγορία δημοσιο-λογούντων στη δημόσια σφαίρα, στα ΜΚΑ, στα ΜΜΕ, ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι, πολιτικοί, κ.ο.κ., που μετατρέπουν κάθε συζήτηση, η οποία εμπεριέχει αντικειμενικά κριτήρια –δεδομένα– σε μια συζήτηση με όρους ιδεολογικής αντιπαράθεσης. Σε αυτό το επίπεδο ισχύει πάντα ένας παλιός κανόνας της σοφιστείας που απαγορεύει στο να επιτεθείς στην ιδεολογική θέση του αντιπάλου παρά στο επιχείρημά του, το οποίο στηρίζεται σε αντικειμενικά (μετρήσιμα ποσοτικά και καταγραφικά ποιοτικά) στοιχεία και που συνήθως υπερτερεί του δικού σου. Δύο συνομιλητές, ένας κόκκινος και ένας πράσινος, διαφωνούν για το αν η γη είναι στρογγυλή. Ο κόκκινος κατηγορεί τον πράσινο ότι γιατί έχει παραθέσει τον τρόπο με τον οποίο ο Χ επιστήμονας απέδειξε πως η Γη είναι στρογγυλή αλλά γιατί είναι... πράσινος. Αυτή η επιμονή έναντι της παραδοχής του λάθους ή της άγνοιας δεδο-

Υπάρχει μια τιμότητα μεταξύ ενός φαύλου πολιτικού συστήματος. Η μεγαλύτερη υποκρισία και ανακολουθία υπάρχει εκεί που δεν υπάρχει ο... Διάβολος που ξέρεις.

μένων, στην Κύπρο, περιλαμβάνει πάντα ένα ad hominem επίπεδο: Αυτό της ιδεολογικοποίησης κάθε συζήτησης, η οποία μετατρέπεται σε μια στείρα αντιπαράθεση με λαϊκισμό και συνθηματολογία που στοχεύει στη συσπείρωση έναντι μιας σοβαρής και ψυχρής αντιπαράθεσης με σκοπό την καλώς εννοούμενη σύνθεση.

Ο τρόπος με τον οποίο οι υποψήφιοι κυριολεκτικά πετάνε ατεκμηρίωτες προτάσεις χωρίς κανένα ίκνος τεκμηρίωσης, ελέγχου δεδομένων, κοστολόγησης, κ.ο.κ. είναι το βασικό ποιοτικό χαρακτηριστικό αυτής της προεκλογικής. Η κατάσταση γίνεται ακόμη χειρότερη όταν αυτές οι προτάσεις εδράζονται σε σοβαρά, στα όρια του υπαρξιακού, ζητήματα που αφορούν στο Κυπριακό ή στην εξωτερική πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ακούμε για ΝΑΤΟ, ειδικούς απεσταλμένους της Ε.Ε. στο Κυπριακό, ελβετικά μοντέλα και ο κατάλογος συνεχίζεται με διάφορα απίθανα τα οποία μετρά ένα τσουόρμιο από επιτελείς, τρoλς και λοιπούς τύπους υπερασπιζόμενα μέχρι τελευταίας ρανίδας, αλλά για χάριν της υπεράσπισης και της συσπείρωσης και όχι σε σχέση

με τις ίδιες τις προτάσεις και στην προκειμένη της σοβαρότητας των θεμάτων που αφορούν.

Ένα κι ένα κάνουν δύο. Ούτε τρία. Ούτε πέντε. Όταν επισημαίνει κανείς στην Κύπρο σε κάποιον πολιτικό πως έχει λάθος ως προς τον τρόπο που έκανε την πρόσθεσή του, σπάνια ακούς και την παραδοχή αυτού. Δεν είσαι θιασώτης, ξαφνικά, της αριθμητικής της Α΄ Δημοτικής αλλά ο «Χ», ο «Ψ», ο «έτσι», με τους χαρακτηρισμούς όταν τα θέματα αφορούν στους τομείς της γεωπολιτικής, της διεθνούς ανάλυσης ή της άμυνας να είναι πάντα βαρύτατοι, μειωτικοί και ιδεολογικά φορτισμένοι. Θυμάμαι, προ ετών, όταν ένας τέτοιος μου τηλεφώνησε για να με χαρακτηρίσει «προδότη» πώς αντέδρασε, όταν του ζήτησα, εκ του σύνεγγυς, τον λόγο λίγο άγαρμπα, ξεκνώντας τους κανόνες της αστικής ευγένειας και της επιχειρηματολογίας. Αλλά, αυτού ο Γαβρίλης!

Στην Κύπρο η συζήτηση με όρους πολιτικής αντιπαράθεσης δεν είναι ποτέ factual και επιστημονοκεντρική. Χειρότερα όμως από την παθογένεια του πολιτικού μας συστήματος (κόμματα, πολιτικό προσωπικό, πρακτική) δεν είναι ο μέσος κομματικός πολιτευτής. Εκεί γνωρίζει πως η πελατειακή σχέση υφίσταται και πως ακόμη κι αν κάποιος ποτέ βρεθεί στην ανάγκη το ρουσφέτι μπορεί να στο προσφέρει ακόμη και ο πολιτευτής του διπλανού κόμματος. Υπάρχει μια τιμότητα μεταξύ ενός φαύλου πολιτικού συστήματος. Η μεγαλύτερη υποκρισία και ανακολουθία υπάρχει εκεί που δεν υπάρχει ο... Διάβολος που ξέρεις. Κι εκεί υπάρχει μια ολόκληρη νέα γενιά πολιτικών, που ενώ ευαγγελίζεται το νέο, το φρέσκο, το εκσυγχρονιστικό παρήμενη βαθιά προβληματική: Είναι βαθιά συντηρητική, πολύ πρόχειρη και φιλόδοξη για τις ικανότητές της αντικειμενικά και μυρίζει... ελιτισμό από μακριά. Δεν έχει τίποτα μοντέρνο. Μόνο περιτύλιγμα. Κι όταν διαφωνείς με αυτή την κατηγορία το Ατού ο Γαβρίλης! επανέρχεται θριαμβευτικά για να επιβεβαιώσει τον ψυχισμό του μέσου Κυπριού όταν κάνει λάθος. Δεν γνωρίζει το mea culpa, δεν διορθώνει. Αναζητεί σαν δικηγόρος ή σαν λογιστής εκείνο το «κόμμα» ή εκείνο τον «αριθμό» που θα ενισχύσει την επιμονή του ή θα διαχειριστεί το σφάλμα του. Αντί να πει ένα απλό «συγγνώμη δεν ήξερα» και να αναζητήσει πώς θα βελτιωθεί από το λάθος του. Το να μαθαίνει κανείς από τα λάθη του είναι ηγεσία. Όχι το αντίθετο.

Το Ατού ο Γαβρίλης! είναι ο τρόπος για να κατανοήσει κανείς στην Κύπρο την πολιτική ευθύνη. Και την υπευθυνότητα, πολιτικά.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Ουκρανός εθελοντής κάθεται κοντά σε οβίδες σε ένα ιδιωτικό κτήριο στο πρόσφατα απελευθερωμένο χωριό Καμγανκα της περιοχής του Χάρκοβο στην Ουκρανία. Το Χάρκοβο και οι γύρω περιοχές έχουν γίνει στόχος σφοδρών βομβαρδισμών από τον Φεβρουάριο του 2022.

Η καταγγελία ως άλλοθι της απραξίας

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Εισβολή Ρωσίας στην Ουκρανία. Κυρώσεις. Τώρα ο πόλεμος συνεχίζεται και με άλλα μέσα. Σύμφωνα με το Reuters (13/10) ο Β. Πούτιν πρότεινε στον Τ. Ερντογάν πως «η Μόσχα μπορεί να εξάγει περισσότερο φυσικό αέριο μέσω Τουρκίας, μετατρέποντας την Τουρκία σε νέο εφοδιστικό ενεργειακό κέντρο». Ξηγεί: «Θα μπορούσαμε να μεταφέρουμε τις χαμένες ποσότητες από τους αγωγούς Nord Stream στον αγωγό Turk Stream που συνδέει τα ρωσικά παράλια με την Τουρκία στην Ανατολική Θράκη» (πηγή, «το Βήμα»). Ο Τ. Ερντογάν πήρε τη σκυτάλη από τον Β. Πούτιν: «Η (Ανατολική) Θράκη θεωρείται ως το πιο κατάλληλο μέρος για τη δημιουργία τέτοιου κέντρου. Έχουμε δώσει εντολή στο Υπουργείο Ενέργειας και το αρμόδιο όργανο από τη ρωσική πλευρά να πραγματοποιήσουν κοινή μελέτη... δημιουργώντας στην Τουρκία τον μεγαλύτερο κόμβο φυσικού αερίου της Ευρώπης».

Η εξέλιξη αυτή ενέχει μεγάλη γεωπολιτική αξία, μεγαλύτερες ποσότητες φυσικού αερίου από τη Ρωσία στην Τουρκία για την Ευρώπη, άρα λιγότερες μέσω αγωγών στα δυτικά της Ρωσίας. Οι δύο χώρες διατηρούν σημαντικούς διαιώνους επικοινωνίας (Ασάνα, Σιπρά, μη ταύτιση Τουρκίας με τη νατοϊκή γραμμή, πρακτικά μη κυρώσεις) και αυτό διευκολύνει τις αποφάσεις Πούτιν. Διάφοροι παικτες αναζητούν θέσεις στη ρευστότητα που έχει δημιουργηθεί. Ισραήλ και Λίβανος είναι ένα τέτοιο

παράδειγμα που δείχνει ότι όλα μπορεί να συμβούν –ακόμα και η «Χεζμπολάχ» ν' αλλάξει τον σκοπό, αφού το Φ.Α. την αφορά. Με τη συμφωνία Πούτιν - Ερντογάν προγραμματίζεται να ετοιμαστεί νέο ενεργειακό κέντρο στην Α. Θράκη. Με τη συμφωνία Ισραήλ - Λιβάνου παίζει ο ενεργειακός κόμβος του Τζεϊκάν στη Νότια Τουρκία. Η συμφωνία Ισραήλ - Λιβάνου μπορεί να διευκολύνει τη μεταφορά ισραηλινού Φ.Α. στο Τζεϊκάν. Έτσι παρακάμπτονται οι δυσκολίες που προκύπτουν στα ανατολικά της νήσου για δημιουργία αγωγών, εξαιτίας του άλυτου Κυπριακού. Ο Αμερικανός μεσολαβητής Άμος Χοχστάνι πέτυχε αυτό που λίγοι στοιχηματίζουν ότι θα μπορούσε να επιτευχθεί, δεδομένης της μη σχέσης Βρυτού - Τελ Αβίβ.

Η Κύπρος χάνει το ένα στοίχημα μετά το άλλο. Κανένας παίκτης (ούτε καν ο Λίβανος) δεν θα περιμένει πότε θα σοβαρευτούμε. Μιλούμε με τη «γλώσσα του φυσικού αερίου» το Ισραήλ με την Αίγυπτο, το Ισραήλ με την Παλαιστίνη, τώρα το Ισραήλ με τον Λίβανο, σε άλλο επίπεδο Ρωσία - Τουρκία.

Αλλά στη νήσο η μάχη για να μην αλλάξει τίποτε συνεχίζεται. Ο τίτλος από την εφημερίδα ο «Φιλελεύθερος» στις 19/10: «Τουρκική πρόλαση στο γήπεδο της Τσετινκαγιά - Σιωπή από ΗΕ». Συμπληρώνει: Δημιουργία νέων τετελεσμένων στο γήπεδο της Τσετινκαγιά, το οποίο βρίσκεται εντός της νεκρής ζώνης στη Λευκωσία, κοντά στην περιοχή του Λήδρα Πάλας». Ο Αλίμ Σιντίκ, εκπρόσωπος Τύπου της Ειρηνευτικής δύναμης των Η.Ε., απάντησε: «Οποιοδήποτε

ισχυρισμός για αλλαγή του καθεστώτος του γηπέδου «Ταξίμ» της Τσετινκαγιά είναι λανθασμένος και παραπλανητικός. Ο χώρος θα χρησιμοποιηθεί για ποδοσφαιρικές προπονήσεις μόνο, όπως γινόταν στο παρελθόν, με την εφαρμογή αυστηρών κανονισμών για διαχείριση της χρήσης και τη προστασία του καθεστώτος του εντός της νεκρής ζώνης».

Η συνέχεια πιο πίσω: Έκθεση γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτέρες, 14 Ιουνίου 2022: «Παρά τις επανειλημμένες εκκλήσεις του Σ.Α. προς τις πλευρές να σεβαστούν την εξουσία της ΟΥΝΦΙΚΥΠ στη νεκρή ζώνη, η καταπάτηση μέσω μη εξουσιοδοτημένων κατασκευών συνεχίζεται» (στη νεκρή ζώνη, η οποία θα κατασκευάζονταν στη νεκρή ζώνη, καταπατώντας κατά τόπους έως και 235 μέτρα πέρα από τη νότια γραμμή κατάπαυσης του πυρός». Ύστερα ο γ.γ. μιλάει για τα «συστήματα ηλεκτρονικής επιτήρησης» και για «μια νέα δύναμη 300 ατόμων για σκοπούς επιτήρησης».

Το πρώτο (Τσετινκαγιά), πρώτο θέμα. Ό,τι επισημαίνει ο γ.γ., τελευταίο. Ό,τι βολεύει τη στασιμότητα πρώτο, ό,τι δεν τη βολεύει, πάει και χάνεται. Γι' αυτό ο γ.γ. του ΟΗΕ ρεαλιστικά υπογραμμίζει στις 14 Ιουνίου 2022: «Οι δράσεις που αναλήφθηκαν εντός και δίπλα στη νεκρή ζώνη και από τα δύο μέρη, τα επίμονα εμπόδια στο δι-

κοινοτικό εμπόριο και τις επαφές, η συνεχιζόμενη προκλητική ρητορική και η έλλειψη προόδου στην αντιμετώπιση των ψηφισμάτων του Σ.Α. που σχετίζονται με το περιγραφόμενο τμήμα των Βαρωσίων, συνέβαλαν στην περαιτέρω εμβάθυνση της δυσπιστίας».

Προσλαμβάνουμε τις κινήσεις της Τουρκίας ως άλλοθι για την απραξία. Η καθημερινή, καταγινηστική πολιτική της επίρριψης ευθυνών του τύπου «ο Αναστασιάδης μια χαρά, για όλα φταίνε οι άλλοι» είναι μια απολύτως επικίνδυνη πολιτική, καθότι δεν απαιτεί τίποτε από την εκλεγμένη ηγεσία, μεταφέρει τις ευθύνες σε όλους τους άλλους. Έτσι μπορεί κάθε Κυριακή να κατακεραυνώνει τους εχθρούς (ΟΗΕ, Ε.Ε., τουρκική αδιαλλαξία, διεθνή κοινότητα) και έτσι να αποκατά αυτόματο πιστοποιητικό καταλληλότητας –«τους κατήγγεϊλα».

Η πολιτική της επίρριψης ευθυνών δεν είναι αθώα. Δεν αφορά λ.χ. μια αρνητική κριτική για τη στάση Τατάρ και την αντίστοιχη θετική επισήμανση της πολιτικής Ακιντζί σε αντίστοιχο θέμα. Οι σαρωτικές και ομοιόμορφες επιθέσεις, η μη διάκριση ανάμεσα στις τάσεις και τα ρεύματα που διαθέτει η τ/κ κοινότητα, καθώς και η γενικευμένη «αυτοποίηση» της πολύχρωμης ταυτότητας των Τ/κ σ' ένα («όργανα της Άγκυρας»), έχουν ως μόνο στόχο την ακινητοποίηση κάθε διάθεσης ΟΗΕ και Ε.Ε. να κάνουν κάτι. Αν δεν πείσεις ότι μιλάς σοβαρά, κανένας δεν θα ενδιαφερθεί περισσότερο από εμάς για ένα κατ' εξοχήν δικό μας ζήτημα!

www.larkoslarkou.org.cy

Η Ε.Ε. θεμελιώνει, εμείς πότε θα χτίσουμε;

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Εδώ και ορισμένες ημέρες, ο επικεφαλής της γενικής διεύθυνσης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της Κομισιόν Μάριο Νάβα οργώνει απ' άκρη σε άκρη την Κύπρο, επισκέπτεται έργα που χρηματοδοτήθηκαν από κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δικονομικές πρωτοβουλίες και εκπαιδευτικές, εκπροσώπους όλων των κοινοτήτων, πολιτικούς παράγοντες και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών. Και καλά κάνει, για να δείξει σε όσους ιδεαλιστές ή ουσιαστικά πραγματιστές (όπως θέλετε πείτε το) ακόμα εργάζονται για μια κάποια πρόοδο στις σχέσεις μεταξύ των κοινοτήτων, πως δεν έχουν αφεθεί μόνοι απέναντι στην αδιαφορία της ε/κ πλευράς, την κουτοπονηριά της τ/κ ηγεσίας και τις αδιότακτες μεθοδεύσεις του Τούρκου Προέδρου.

Ο Ευρωπαίος αξιωματούχος αναρτούσε στο Twitter φωτογραφίες από προβολές δικονομικών ντοκιμαντέρ, από επισκέψεις σε τ/κ επιχειρήσεις με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, από συνομιλίες με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη, τον ΥΠΕΕ Κασουλίδη και τον γενικό διευθυντή του ΥΠΕΕ για τον Κανονισμό Πράσινης Γραμμής, συναντήσεις, με την ηγεσία του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος και τον Τ/κ δήμαρχο Λευκωσίας που επιμένουν να μιλούν για ομοσπονδία, ενώ εμείς αφεθήκαμε μοιρολατρικά στη δικαιολογία της στάσης Τατάρ, πέρασε από το Economist Cyprus Summit, μίλησε σε δικονομικό πάνελ για την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων και σε εγκαίνια έργου της Κυπριακής Δημοκρατίας σε συνεργασία με τη UNICEF για την προδημοτική εκπαίδευση, είδε πρέσβεις και αξιωματούχους του

Οι τεχνοκράτες, ακόμα και αν το ήθελαν σε προσωπικό επίπεδο, δεν μπορούν να τελειώσουν τη δουλειά για εμάς, ούτε πρόκειται. Κάπου εκεί πρέπει η ε/κ πλευρά και η ηγεσία της να βγουν από τη νιρβάνα της απραξίας και του δόγματος Κούσιου...

ΟΗΕ, είδε τον υφυπουργό Πολιτισμού, συνέφαγε με τον υπουργό Γεωργίας Κώστα Καδή, είδε τον εκπρόσωπο των Μαρωνιτών και πήγε σε εκδήλωση προώθησης της δικονομικής επιχειρηματολογίας.

Το στοίχημα του κ. Νάβα και της Ε.Ε. είναι να είναι ορατή η Ευρώπη, η σημαία της και οι προοπτικές της στα Κατεχόμενα, ώστε να καταλάβουν και να βιώσουν οι Τουρκοκύπριοι τι εννοούμε στην ελληνοκυπριακή πλευρά όταν τους λέμε ότι θεωρούμε πως το κοινό μέλλον εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι πιο ωφέλιμο για όλους μας. Πιο ωφέλιμο σίγουρα από το να μείνουν μέχρι ποιος ξέρει πότε στο καθαρτήριο της τουρκικής επιρροής, πάντα λίγο πίσω από την εκπλήρωση των υποσχέσεων της Άγκυρας για αναγνώριση, όπως οι Ελληνοκύπριοι μένουμε πάντα λίγο πίσω από την υπόσχεση της πολιτικής μας τάξης για επιστροφή όλων των προσφύγων στα σπίτια τους.

Αυτό το κεκτημένο της ευρωπαϊκής παρουσίας στην Κύπρο, της συνεισφοράς Ευρωπαίων τεχνοκρατών στις διαπραγματεύσεις

ώστε σε περίπτωση λύσης να υπάρχει πλήρης ελευθερία διακίνησης και διαμονής, και αυτή η δουλειά που γίνεται από τεχνοκράτες που θεωρούν τη συνεργασία των κοινοτήτων όχι συναισθηματική ανάγκη αλλά παραδοτέο και a job well done, κάποτε πρέπει να μάθουμε να το αξιοποιούμε και να μη φοβόμαστε τη σκιά μας. Και να μην πουλάμε στην κοινή γνώμη ως ΜΟΕ την εφαρμογή συμφωνηθέντων στο πλαίσιο του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής.

Οι τεχνοκράτες, ακόμα και αν το ήθελαν σε προσωπικό επίπεδο, δεν μπορούν να τελειώσουν τη δουλειά για εμάς, ούτε πρόκειται. Κάπου εκεί πρέπει η ε/κ πλευρά και η ηγεσία της να βγουν από τη νιρβάνα της απραξίας και του δόγματος Κούσιου («τι θα έπρεπε να κάνει η κυβέρνηση και δεν το έκανε;») και να μην περιμένουν τις εκλογές για να διεκδικήσουν «επι-

στροφή στο Κραν Μοντάνα» ως τη νέα «επιστροφή όλων των προσφύγων στα σπίτια τους».

Το μόνο που σώζει το Κυπριακό, αν το σώζει κάτι, από την απραξία της πολιτικής τάξης, την άρνηση των υποψηφίων για την Προεδρία να διεκδικήσουν λύση, και τον ομορτισμό του Ερντογάν, είναι πως παραμένουμε μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η προστασία δεν είναι απόλυτη, και τίποτα δεν είναι μαγικό ραβδί που θα λύσει όλα τα προβλήματα ως διά μαγείας, γι' αυτό και πρέπει το συντομότερο να πάψουμε να μυζοκλαίμε για τους Τούρκους, τους απορριπτικούς, τους Γερμανούς, τους Βρετανούς, και να διεκδικήσουμε αυτά που υποτίθεται θέλουμε.

Η Ευρώπη μας έχει ήδη δώσει τις βάσεις.

ykakouris@gmail.com

Γιατροί υπεράνω των νόμων

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Βουλευτής, σπουδαίος γιατρός στο επάγγελμα, πριν από μερικά χρόνια, καθόταν σε μια γωνιά του αίθριου της Βουλής και έκλαιγε. Ο άνθρωπος δεν μπορούσε να ανεχθεί τα λάθη των γιατρών, πολλά από τα οποία ήταν μοιραία σε νέους ανθρώπους. Ο καλός γιατρός άνοιγε κατά διαστήματα την ψυχή του στους δημοσιογράφους και έλεγε τον πόνο του. «Είναι δυνατό ο τάδε και η δεινά γιατρός να μην μπορούν να αντιληφθούν ότι έπρεπε να ενεργήσουν έτσι και αλλιώς; Πώς μπορούν οι προϊστάμενοι γιατροί ν' ανεχθούν αυτά τα λάθη, τα οποία στοιχίζουν ζωές; Πού είναι ο όρκος στον Ιπποκράτη, πού είναι η συνειδησή τους και πώς μπορούν να κοιμούνται τα βράδια; Και όλοι αυτοί πληρώνονται ένα κάρω λεφτά, για να είναι διπλά και τριπλά προσεκτικοί και να μην κάνουν λάθη...». Ο καλός άνθρωπος οργιζόταν και με τη νοστορπία του Κύπριου να μην οδηγεί γιατρούς και νοσοκομεία στη δικαιοσύνη για ιατρικά λάθη. Φυσικά, λίγο αργότερα, μονολογούσε ότι είναι πολύ φυσιολογικό, αφού κανένας δεν μπορεί να τιμωρηθεί και τα έριχνε στο σύστημα που επιβάλλει να ελέγχονται οι γιατροί από γιατρούς. Και έλεγε: «Κόρακας κοράκου μάτι δεν βγάζει...».

Όταν περνούσε ο θυμός, ο φιλόανθρωπος γιατρός έψαχνε δικαιολογίες για τους γιατρούς λέγοντας ότι: «δουλεύουν ατέλειωτες ώρες, η πίεση δεν αφήνει χρόνο στους γιατρούς να σκεφτούν ψυχραιμα και είναι προβληματική η μετεκπαίδευση των γιατρών». Συνέχιζε και απαριθμούσε «άγιους» γιατρούς, οι οποίοι προσφέρουν αφιλοκερδώς τις υπηρεσίες τους σε πτωχούς και αδύναμους και για «θαυματουργούς» γιατρούς, οι οποίοι θεραπεύουν και τις πιο δύσκολες ασθένειες. Και ευτυχώς στην Κύπρο, κατέληγε, η συντριπτική πλειονότητα των γιατρών είναι αλτρουιστές.

Στην Αμερική όπου μετρούν τα πάντα υπολογίστηκε ότι κάθε χρόνο καταγράφονται από 80 έως 100 χιλιάδες ιατρικά λάθη. Η διαφορά είναι ότι στην Αμερική και σε πολλές άλλες προηγμένες κοινωνίες, υπάρχουν οι ασφάλειες των γιατρών για ιατρικά λάθη, αλλά και πολλοί εξειδικευμένοι δικηγόροι για τις αστοχίες νοσοκομείων και γιατρών. Με τον τρόπο αυτό υπάρχει έλεγχος στο σύστημα υγείας. Στην Κύπρο ακόμη είμαστε στην εντύπωση ότι ο γιατρός είναι ένας μικρός θεός και βρίσκεται πάντα στο απυρόβλητο. Ευτυχώς ή δυστυχώς αυτή η νοστορπία με την έλευση γιατρών από το εξωτερικό, με τις θεραπείες σε ξένες χώρες και κυρίως με την πληροφόρηση στο διαδίκτυο, άρχισε

να ανατρέπεται και οι γιατροί απομυθοποιούνται, καλώς ή κακώς.

Η Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας τόλμησε και έθεσε σε διαθεσιμότητα για τρεις μήνες δύο γιατρούς, δύο παιδοχειρουργούς στο Μακάρειο Νοσοκομείο, οι οποίοι θεωρούνται ύποπτοι για ιατρική αμέλεια, ή καλύτερα ήταν υπεύθυνοι για τη νοσηλεία ενός παιδιού 15 χρόνων, το οποίο τελικά κατέληξε. Η υπόθεση βρίσκεται ενώπιον της Αστυνομίας, η οποία διεξάγει ποινική έρευνα για τον θάνατο της έφηβης. Να σημειωθεί ότι η πρώτη έρευνα του υπουργείου Υγείας κατέδειξε εκ πρώτης όψεως ιατρική αμέλεια.

Σε όλο αυτό το σκηνικό εκπληκτικό είναι το γεγονός, ότι το προσωπικό του Μακάρειου Νοσοκομείου, γιατροί και νοσηλευτές, προχώρησαν σε απεργία, αμφισβητώντας νόμους και κανόνες της Πολιτείας. Εντύπωση προκαλεί η ανακοίνωση των γιατρών του Δημοσίου, η οποία αναφέρει ότι σέβεται τις νομοθεσίες άλλα προσθέτει ότι: «αυτό δεν επιτρέπει τη στόχευση και διασυρμό προσώπων, πολύ περισσότερο όταν η διαδικασία βρίσκεται υπό εξέλιξη και όταν αυτό διαταράσσει και επιφέρει βλάβη εμπιστοσύνης στη σχέση μεταξύ ιατρών και ασθενών, με απρόβλεπτες επιπτώσεις».

Η τολμηρή απόφαση της ΕΔΥ, σπάνια για τα ιατρικά χρονικά, σίγουρα θ' ανοίξει πολλά στόματα, ακόμη και επωνύμων, οι οποίοι υπέφεραν ή και υποφέρουν ακόμη από ιατρικά λάθη, από χρυσοπληρωμένους γιατρούς και πανάκριβα ιατρικά κέντρα. Οι κρυφές μαρτυρίες ίσως τώρα γίνουν φανερές καταγγελίες, ώστε να συνετιστούν οι ασυνείδητοι και απρόσεκτοι γιατροί και γιατί όχι να ξυπνήσει και το σύστημα, το οποίο έμαθε να κρύβει κάτω από το χαλί τα ιατρικά λάθη. Ο φόβος για τους μικρούς θεούς είναι μεγάλος, με την αφελέη σκέψη ότι όλοι σε κάποια στιγμή της ζωής μας θα τους χρειαστούμε και αλίμονο αν είναι εναντίον μας. Στο προσκήνιο έρχεται και πάλι η ιστορία με τις τρεις επιθυμίες του Μεγάλου Αλεξάνδρου: Να μεταφερθεί το φέρετρό του στους ώμους από τους καλύτερους γιατρούς της εποχής. Τους θησαυρούς που είχε αποκτήσει (ασήμι, χρυσάφι, πολύτιμους λίθους) να τους σκορπίσουν σε όλη τη διαδρομή μέχρι τον τάφο του. Τα χέρια του να μείνουν να λικνίζονται στον αέρα, έξω από το φέρετρο, σε θέα όλων... Και πέρα από όλα αυτά η αλήθεια είναι μία, ότι ουδείς αναντικατάστατος και ουδείς αθάνατος, ούτε και οι καλύτεροι γιατροί του κόσμου.

kaparispan@yahoo.gr

Άνοδος της στάθμης της θάλασσας και κλιματική αλλαγή

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Οι Κάτω Χώρες ανακτούν 50% της ενέργειάς τους από τη θάλασσα, στην οποία τοποθετούν ανεμογεννήτριες αλλά και drones για διεξαγωγή ερευνών και περιβαλλοντικών μελετών.

Τές που επωφελούνται κυρίως από τα αντιπλημμυρικά έργα, αφού ο περιορισμός των πλημμυρών οδήγησε στη δημιουργία κατάλληλων υποδομών για αθλητικό τουρισμό, προωθώντας επίσης τον αγροτουρισμό και τη διαμονή σε παραδοσιακά ξενοδοχειακά καταλύματα ή τροχόσπιτα δίπλα ακριβώς από τη θάλασσα. Οι τεχνίτοι ύφαλοι έχουν συμβάλει στη δημιουργία αμμόλοφων ή μικρών παραλίων με λευκή άμμο, κάτι που προσελκύει τόσο τουρίστες όσο και διάφορα είδη χλωρίδας και πανίδας. Οι γεωργοί της περιοχής αξιοποιούν το νερό των ποταμών και των λιμνών για καλλιέργεια διαφόρων ειδών λαχανικών και φρούτων όπως πατάτες, παντζάρια, ρύζι, ζαχαρή, φράουλες, άνθη, κ.ά.

Ποσοστό 40% της περιοχής Ζιλαντ βρίσκεται κάτω από τη στάθμη

της θάλασσας, κάτι που αναγκάζει τις τοπικές και περιφερειακές αρχές να λαμβάνουν συνεχώς μέτρα για αντιμετώπιση των πλημμυρών αλλά και να προωθούν τη γαλάζια οικονομία και να σχεδιάζουν έργα που να έχουν στόχο τη φύση, το φυσικό περιβάλλον, την προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και την παραγωγή ενέργειας αξιοποιώντας τα κύματα, τον ήλιο και τον άνεμο.

Οι Κάτω Χώρες ανακτούν 50% της ενέργειάς τους από τη θάλασσα, στην οποία τοποθετούν ανεμογεννήτριες αλλά και drones για διεξαγωγή ερευνών και περιβαλλοντικών μελετών. Μέσω της αιολικής ενέργειας, οι επιστήμονες στοχεύουν στον πενταπλάσιασμό της παραγωγής ενέργειας σε δέκα χρόνια, κάτι που πιθανόν να οδηγήσει στην απεξάρτησή τους από τα ορυκτά καύσιμα, και θα τους επιφέρει τεράστιο οικονομικό όφελος από την εξαγωγή ενέργειας.

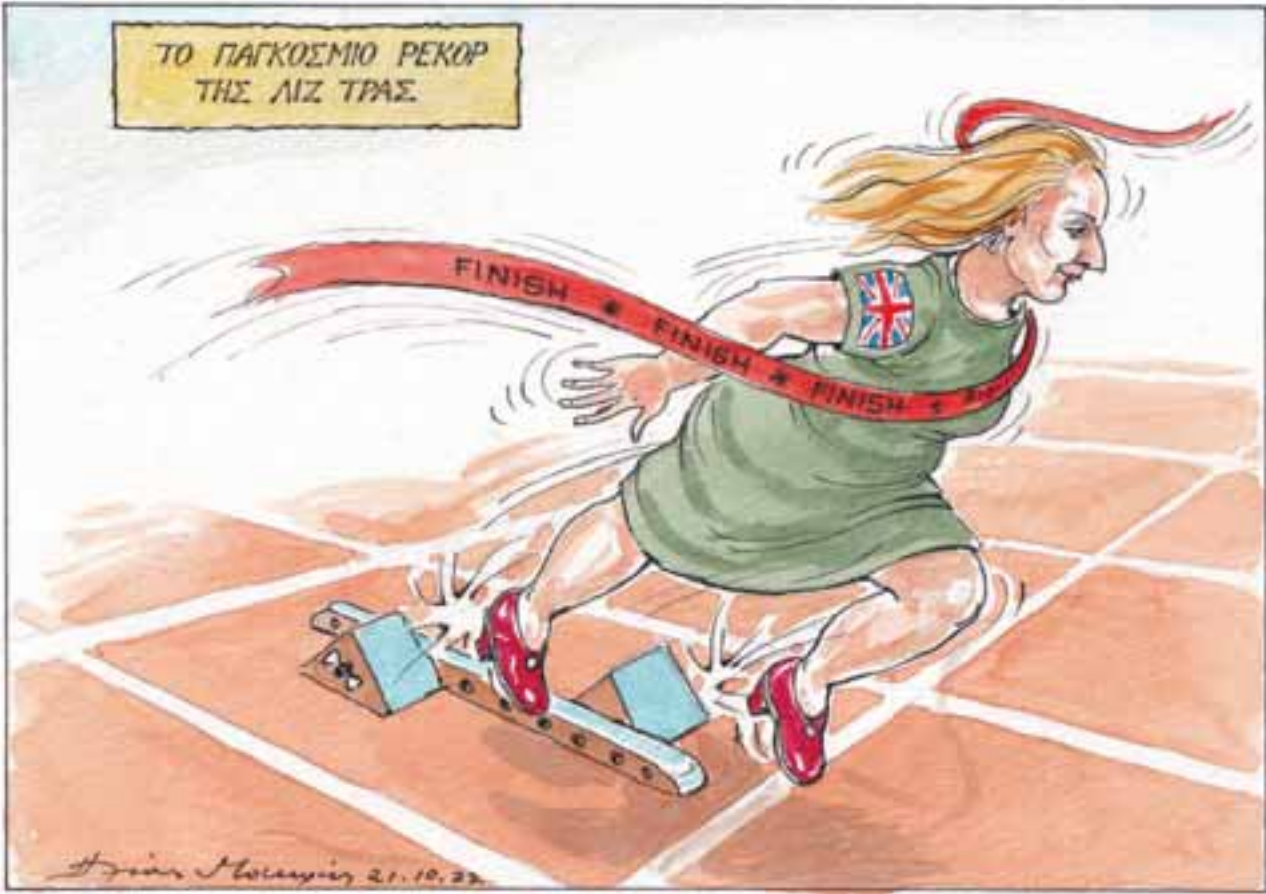
Λόγω της παλίρροιας, της περιοδικής ανύψωσης και υποχώρησης της στάθμης της θάλασσας κάθε χρόνο χάνεται 1 εκατοστό άμμου κάτι που επιφυλάσσει αρκετούς κινδύνους για τα θαλάσσια είδη. Ειδικοί επιστήμονες συμβουλεύουν τους ψαράδες και ιδιοκτήτες ιχθυοτροφείων και οστρεοτροφείων να αυξήσουν την παραγωγή τους, κυρίως στρείδιων και

οστράκων, τα οποία συμβάλλουν στη διατήρηση της άμμου της θάλασσας, δημιουργώντας αντίσταση στα υπόγεια ρεύματα.

Το νερό είναι κατά 90% άμεσα υπεύθυνο για τις φυσικές καταστροφές, όπως οι πλημμύρες και η περιβαλλοντική μόλυνση. Η έρευνα, η μελέτη αλλά και η ανάθεση έργων σε ειδικούς επέφεραν στις βυθισμένες στο νερό Κάτω Χώρες οικονομική ανάπτυξη και δημιουργήσαν προοπτικές για αξιοποίηση της γαλάζιας οικονομίας προς όφελος της κοινωνίας των πολιτών.

Οι ανθισμένες πεδιάδες, το πράσινο φυσικό περιβάλλον, ο αγροτουρισμός, οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, η υγιεινή διατροφή, τα πανέμορφα παραδοσιακά σπιτάκια στη θάλασσα, τα ξενοδοχεία ευεξίας, η καλλιέργεια και εκτροφή οστράκων, η εκτροφή και αναπαραγωγή ψαριών, αποτελούν πηγή πλούτου για τους κατοίκους των Κάτω Χωρών. Οι καταστροφικές πλημμύρες του 1953 πείσωσαν τους εργατικούς κατοίκους και επιστήμονες, οι οποίοι βλέπουν τις χώρες τους να αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση στη διαχείριση της απειλητικής ανόδου της στάθμης της θάλασσας.

Ο κ. Αντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η ψυχολογία της ανελευθερίας

Μέχρι τον Alexis de Tocqueville, η κατανόηση της ανελευθερίας αποσκοπούσε τη φιλοσοφία της εθελοδουλίας του Etienne de la Boetie. Σύμφωνα με αυτή, ο μηχανισμός της ανελευθερίας στηριζόταν στην κοινωνική και πολιτική πυραμίδα της υποτέλειας που δημιουργούσαν οι ευγενείς, οι βασισάλοι τους και οι διαφόρων λογής και ποιότητας κόλακες και υπηρέτες των συμφερόντων των φεουδαρχικών οίκων. Αυτοί προσέφεραν με ιδιαίτερη χαρά τις υπηρεσίες τους στον οποιονδήποτε ισχυρό με αντίλλαγμα την είσοδό τους στην πυραμίδα της εξουσίας. Ο κάθε ευγενής, βασισάλος, κόλακας, υπηρέτης δεχόταν να είναι υποτέλης στους ανωτέρους του υπό τον όρο, κάτω από αυτόν, να υπάρχουν άλλοι που θα είναι υποτελείς σε αυτόν. Με τον τρόπο αυτό, σταθεροποιήθηκε ένα σύστημα, το οποίο για να λειτουργήσει απαιτούσε την παντελή εξάλειψη του αίσθηματος της ελευθερίας από τις καρδιές των ανθρώπων.

Έτσι λειτουργούν σήμερα, για

παράδειγμα, τα μαφιοκρατικά και διεφθαρμένα καθεστώτα. Μπορεί όμως αυτό το σύστημα να λειτουργεί όταν αυτοί που δεν θα έχουν έστω και μια μικρή εξουσία υπερισχύουν αριθμητικά έναντι εκείνων που μετέχουν του συστήματος; Σ' αυτή την ερώτηση απαντάει στην ουσία ο Tocqueville σε διάφορα σημεία του μνημειώδους έργου του «Η Δημοκρατία στην Αμερική». Είναι προφανές πως ο μηχανισμός της εθελοδουλίας δεν αρκεί για να επιβάλει ένα καθεστώς πλήρους ανελευθερίας. Πρέπει επομένως να επικουρείται από κάποιον άλλο διακριτικό αλλά πανίσχυρο μηχανισμό. Έναν τέτοιο μηχανισμό «ταύτισης» των υποτελών με τα συμφέροντα των εξουσιαστών τους παρουσιάζει ο Γάλλος στοχαστής σχεδόν άθελά του. Αναλύοντας την ψυχολογία του δημοκρατικού ανθρώπου, ο Tocqueville αναγκάζεται σε πολλά σημεία να εκθέσει την ψυχολογία του φεουδαρχικού ανθρώπου, του ανθρώπου του Παλαιού Καθεστώτος, για να την αντιδιαστείλει με την ψυχολογία της δημοκρατικής κοινωνίας. Ιδιαίτερη έμφαση στην παλιά ψυχολογία δίνει

δε όταν επιχειρεί να ασκήσει κριτική στον άκρατο εξισωτισμό και εκδημοκρατισμό που φέρνουν τα νέα κοινωνικά και οικονομικά ήθη.

Μέλος της αριστοκρατίας, ο Tocqueville, παρότι περιγράφει με τη μεγαλύτερη σαφήνεια την αμερικανική δημοκρατική κοινωνία, μια κοινωνία που δεν γνώρισε ποτέ Παλιό Καθεστώς ή φεουδαρχία, νιώθει μια αδιόρατη νοσταλγία για την παλαιά κοινωνία, όταν επικρατούσε η καρδιά και το συναίσθημα και όχι ο νους και το συμφέρον. Εκεί ακριβώς όμως κρύβεται ο δεύτερος μηχανισμός της ανελευθερίας, ο «ταυτοτικός». Αναφερόμενος στην σχέση ανάμεσα στους βιομηχάνους και τους εργάτες τους, ο Tocqueville παρατηρεί ότι πρόκειται για κινική εκμετάλλευση χωρίς κανένα συναισθηματικό δεσμό, χωρίς κανένα όριο στην απάνθρωπη συμπεριφορά και την αδιαφορία για την τύχη των εργατών. Αντίθετα, κατά τον Tocqueville, οι φεουδαλικοί χωροδεσπότες συμπεριφέρονταν «πατρικά» απέναντι στους αγρότες που παροικούσαν τις γαίες τους. Και αντίστροφα, οι δουλοπάροικοι ένιωθαν να είναι μέρος του φεουδαρ-

χικού οίκου, φτάνοντας να υπερασπίζονται τα συμφέροντα του οίκου σαν να είναι δικά τους. Υπήρχε δηλαδή συναισθηματική ταύτιση των δουλοπάροικων με τον οίκο των δεσποτών τους. Αυτός ο ψυχικός δεσμός δεν ερμηνεύεται από τον Tocqueville. Τον θεωρεί αποτέλεσμα της ανθρώπινης διάστασης στις σχέσεις εκμετάλλευσης κατά το Παλιό Καθεστώς, σε αντίθεση με την έλλειψη του ανθρώπινου στοιχείου στις σχέσεις εκμετάλλευσης του νέου βιομηχανικού καθεστώτος. Η αλήθεια όμως είναι κάπως διαφορετική: ο «ταυτοτικός» μηχανισμός της ανελευθερίας τίθεται σε λειτουργία κάθε φορά που το υποκειμενικό αίσθημα ισχύος ενός ατόμου έρχεται σε αντίθεση με την αντικειμενική κοινωνική και πολιτική ισχύ του, όπως θα έγραφε και ο Παναγιώτης Κονδύλης. Η ταύτιση με το άτομο, την οικογένεια ή την κοινωνική ομάδα με αντικειμενική κοινωνική και πολιτική ισχύ αυξάνει το αίσθημα ισχύος των ατόμων χωρίς ισχύ. Η ταύτιση αυτή δημιουργεί σχέση εξάρτησης και ανελευθερία, αφού το άτομο καταλήγει να είναι υποχείριο των δο-

μών με τις οποίες ταυτίζεται.

Αυτό το φαινόμενο καλύπτει ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών. Παρατηρείται από την οπαδική βία μέχρι τον εθνικισμό και από τον θρησκευτικό φανατισμό μέχρι τη μαφιοκρατία. Ταυτιζόμενος με την ποδοσφαιρική ομάδα, ο ανίσχυρος κοινωνικά οπαδός επιφέρει για τα κατορθώματα της ομάδας του, νιώθοντας ευφορία, ευχαρίστηση και δύναμη μέσα από τις νίκες και αντίστοιχα υποφέρει στις ήττες. Γίνεται δε επιθετικός, όχι γιατί υπερασπίζεται την ομάδα του, αλλά γιατί έτσι προάγει το δικό του αίσθημα ισχύος. Το ίδιο νιώθει σήμερα και ο Ρώσος ή ο Τούρκος εθνικιστής: συντηρημένος από τις απολυταρχικές καθεστωτικές δομές της εξουσίας της χώρας του, βρίσκει διέξοδο στη λατρεία ενός έθνους, από το οποίο ζητάει να τον κάνει περήφανο. Μέσω δηλαδή του «ταυτοτικού» μηχανισμού, η περιφρόνηση της εξουσίας προς τους πολίτες μετατρέπεται σε εθελοδουλία των τελευταίων προς την εξουσία. Αποδέχονται περισσότερες θυσίες προκειμένου να νιώσουν περήφανοι.

Σε αυτόν τον μηχανισμό στη-

ρίζονται οι σύγχρονοι τύραννοι που παίζουν το χαρτί του εθνικισμού. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται, τέλος, σε κοινωνίες με ανύπαρκτη ή πολύ μικρή κοινωνική κινητικότητα και δυναμική, όπου τα άτομα δεν μπορούν να υπηρετήσουν τις φιλοδοξίες τους διαφορετικά από την ταύτιση και τη συστράτευση με τους ισχυρούς. Αντίθετα, στις ατομικιστικές κοινωνίες της Δύσης, όπου μοιραία επικρατεί ο νόμος της απομάγευσης και της αποξένωσης από οτιδήποτε συλλογικό, ο αυτοδημιούργητος άνθρωπος είναι η έκφραση της κοινωνικών επιτυχίας. Το άτομο δύναται να αποκτήσει ισχύ μέσα σ' ένα πλέγμα σχέσεων και θεσμών, οι οποίοι επιτρέπουν και προάγουν την απόκτηση πλούτου από την οποιαδήποτε και τον οποιονδήποτε. Η κοινωνική κινητικότητα και ο ελεύθερος ανταγωνισμός προάγουν την ελευθερία, διότι ακυρώνουν τον «ταυτοτικό» μηχανισμό της ανελευθερίας.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Κοιτώντας στο κάτοπτρο του αντιπάλου

Πώς ο ένας μονομάχος διαβάζει τον άλλον και πώς σκέφτεται να τον αντιμετωπίσει, λίγους μήνες πριν από τις εκλογές

ΤΙ ΛΕΕΙ Ο ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΣΙΠΡΑ

«Δεν μας απειλεί ο ΣΥΡΙΖΑ, αλλά μόνο τα γεγονότα»

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Περίπου έξι μήνες πριν από τις εκλογές και ο Κυριάκος Μητσοτάκης δεν κρύβει πλέον πώς θα κινηθεί σχεδόν σε όλα τα επίπεδα έως τις κάλπες: από τον χρόνο πλέον που θα διεξαχθούν οι εκλογές, που δεν επιφυλάσσει καμία εκπλήξη, αφού είναι πια βέβαιο ότι θα εξαντλήσει τη θητεία της κυβέρνησης, έως τη στρατηγική του σε μια σειρά καίριων ζητημάτων.

Την περασμένη εβδομάδα, μιλώντας στα στελέχη του κόμματός του, στη συγκέντρωση των προέδρων των κομματικών οργανώσεων που έγινε στο ΟΑΚΑ, ο πρωθυπουργός σε μία αποστροφή του ανέδειξε ακόμη μία κρίσιμη πτυχή: πώς βλέπει τον βασικό πολιτικό του αντίπαλο και πώς θα τον χειριστεί το επόμενο εξάμηνο. «Βλέπετε ότι αφιέρωσα ελάχιστο χρόνο στο να μιλήσω για τον ΣΥΡΙΖΑ», είπε χαρακτηριστικά και εξήγησε: «Διότι τελικά δεν αποζητούμε τη σύγκριση και το να είμαστε απλά καλύτεροι από έναν αντίπαλο ο οποίος θεωρούμε –και δικαίως– ότι τα έκανε θάλασσα τα τέσσερα χρόνια που κυβέρνησε και δεν άλλαξε καθόλου τα τέσσερα χρόνια που έμεινε στην αντιπολίτευση», προσθέτοντας πως «δεν είναι ο ΣΥΡΙΖΑ το μέτρο σύγκρισής μας. Αναμετριάσαμε με τα προβλήματα και με τις απαιτήσεις των πολιτών, ακούμε τους πολίτες και για το έργο μας μιλάμε με την απαραίτητη σεμνότητα, διότι αναγνωρίζουμε ότι μπορεί να έχουμε πετύχει πολλά, υπάρχουν όμως ακόμα πάρα πολλά τα οποία πρέπει να γίνουν».

Οι τρεις άξονες

Με αυτή την αποστροφή ο πρωθυπουργός αποκάλυψε τρεις άξονες της ανάλυσής του που οριοθετούν και την προεκλογική στρατηγική του. Πρώτον, η ρητορική του πρωθυπουργού δεν θα εστιάζει από εδώ και στο εξής στον ΣΥΡΙΖΑ, αλλά στα πεπραγμένα της δικής του διακυβέρνησης. Στο Μέγαρο Μαξίμου πιστεύουν πως η θετική ατζέντα είναι αυτή που στο τέλος κερδίζει και η κυβέρνηση έχει να προβάλει, λένε, πολλά και απτά επιτεύγματα. Αντιμετώπιση οικονομικών κλυδωνισμών σε υγειονομική και ενεργειακή κρίση, ενίσχυση της άμυνας της χώρας μέσω του εξοπλιστικού προγράμματος, έργα υποδομών και ψηφιοποίηση του κράτους είναι κρίσιμες δοκιμασίες της τετραετίας, στις οποίες έχει πάρει υψηλό βαθμό. Το έργο που έχει γίνει σε βασικούς τομείς θα αναδειχθεί έως τις εκλογές στη λογική που έχει ήδη εκθέσει ο πρωθυπουργός και συμπυκνώνεται στο μήνυμα «το είπαμε, το κάναμε».

Δεύτερος άξονας στον οποίο κινείται ο πρωθυπουργός είναι το πώς βλέπει την αξιωματική αντιπολίτευση. Δεν είναι μόνο τα 4,5 χρόνια διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ, στα οποία τόσο ο κ. Μητσοτάκης όσο και σύσσωμη η κυβέρνηση έχουν ασκήσει σφοδρή κριτική ήδη πριν αναλάβουν τη διακυβέρνηση. Η ετυμολογία Μητσοτάκη πως ο ΣΥΡΙΖΑ «δεν άλλαξε καθόλου τα τέσσερα χρόνια που είναι στην αντιπολίτευση» συμπυκνώνει και το πώς αντιλαμβάνεται σήμερα η κυβέρνηση τον ΣΥΡΙΖΑ: ως ένα κόμμα που δεν έκανε ουσιώδη αυτοκριτική, δεν άλλαξε και ως εκ τούτου αδυνατεί να διευρύνει την εκλογική του απήχηση. Το τελευταίο

θλιβερό γεγονός με τον βιασμό της 12χρονης στον Κολωνό αποτυπώνει για την κυβέρνηση την ένδεια της αξιωματικής αντιπολίτευσης, καθώς ο ΣΥΡΙΖΑ επιχείρησε να ταυτίσει μία ολόκληρη παράταξη με έναν βιαστή.

Στο Μαξίμου είναι εδραιωμένη η πεποίθηση πως ο Αλέξης Τσίπρας δεν μπορεί να υπηρετήσει τον σκοπό που ο ίδιος διακηρύττει, για άνοιγμα στο Κέντρο. Αφού δεν το κατάφερε 3,5 χρόνια, εκτιμούν ότι δεν θα το πετύχει τους τελευταίους έξι μήνες. Τούτο αποτυπώνεται σε όλες τις ποιοτικές μετρήσεις που φθάνουν στο γραφείο του πρωθυπουργού και στις οποίες ο Νίκος Ανδρουλάκης έχει μεγαλύτερο «πέρασμα» στους κεντρώους ψηφοφόρους.

Στην κυβέρνηση σχολίαζαν μάλιστα πως η αδυναμία του Τσίπρα να βελτιωθεί φαίνεται πλέον και στη Βουλή, που παλαιότερα λογιζόταν ως το προνομιακό πεδίο του αρχηγού της αξιωματικής

Το έργο που έχει γίνει σε βασικούς τομείς θα αναδειχθεί έως τις εκλογές και συμπυκνώνεται στο μήνυμα «το είπαμε, το κάναμε».

αντιπολίτευσης, καθώς η «ζωντανή» πολιτική αντιπαράθεση θεωρείται ότι ταιριάζει στις πολιτικές του δεξιότητες. Την τελευταία φορά που ανέβηκε στο βήμα ο Αλέξης Τσίπρας, στη συζήτηση για την ενέργεια, εμφανίστηκε, σύμφωνα με το κυβερνητικό στρατόπεδο, «πάλι αδιάβαστος» και κατέληξε να του κάνει μάθημα ο κ. Μητσοτάκης για τη διαφορά των φόρων από τα φορολογικά έσοδα.

Ο τρίτος άξονας στον οποίο θα κινηθεί η κυβέρνηση –αποτέλεσμα των δύο παραπάνω– είναι πως ο πραγματικός της αντίπαλος τελικά είναι τα γεγονότα και ο ίδιος της ο εαυτός. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης εκμυστηρεύεται σε στενούς συνομιλητές του πως αν κάτι τον προβληματίζει δεν είναι ο κ. Τσίπρας, αλλά τα απρόοπτα του δύσκολου χειμώνα που αρχίζει, με τον πόλεμο να αποτελεί μόνιμη πηγή πιθανότατα μέχρι τις εκλογές. Ειδικά σε μια φάση που η κυβέρνηση έχει δεχτεί χτυπήματα, χωρίς όμως να πέσει κάτω, οποιοδήποτε λάθος από εδώ και στο εξής ή απρόοπτο γεγονός που δεν θα αντιμετωπιστεί με επάρκεια μπορεί να κοστίσει και στην κάλπη. Στέλεχος του Μαξίμου το έχει περιγράψει παραστατικά, λέγοντας πως ένα ποτήρι γεμίζει σιγά και κάποια στιγμή μία σταγόνα αρκεί για να κυθεί το νερό.

Με τα παραπάνω ως δεδομένα, στο Μαξίμου πιστεύουν πως η αυτοδυναμία είναι ένας στόχος απόλυτα εφικτός και όπως έχει διαμορφωθεί η πολιτική κατάσταση είναι και μονόδρομος. Στην περίπτωση, δε, που επιτευχθεί, θεωρείται βέβαιο πως το χτύπημα στην αντιπολίτευση θα είναι καιριο και η εσωστρέφεια θα εγκατασταθεί στην απέναντι όχθη, δημιουργώντας προοπτικές μακράς κυριαρχίας της Κεντροδεξιάς, όπως άλλοτε είχε καταφέρει το ΠΑΣΟΚ τις δεκαετίες του 1980 και του 1990, με τη Ν.Δ. να βρίσκεται σε μόνιμη αναζήτηση προσανατολισμού.

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης εκμυστηρεύεται σε συνομιλητές του πως αν κάτι τον προβληματίζει δεν είναι ο Αλέξης Τσίπρας, αλλά τα απρόοπτα του δύσκολου χειμώνα, με τον πόλεμο να αποτελεί μόνιμη πηγή κινδύνων.

Ο Αλέξης Τσίπρας εκτιμά ότι ο Κυριάκος Μητσοτάκης είναι πολιτικά απομονωμένος και χωρίς εν δυνάμει μετεκλογικό εταίρο, μετά την υπόθεση των υποκλοπών. «Το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί πια να είναι σύμμαχος».

ΤΙ ΛΕΕΙ Ο ΤΣΙΠΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

«Έχει πιστέψει και ο ίδιος την προπαγάνδα του»

Του ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ

Αμήχανα ανεκτικά χαμόγελα, παράκαμψη του προεδρείου με επιθετικές εκατέρωθεν ερωτήσεις από το βήμα της Βουλής, βλέμματα που δύσκολα συναντώνται ή στην καλύτερη περίπτωση ένα γεμάτο ειρωνεία καταφατικό κούνημα του κεφαλιού. Η θερμοκρασία στην Ολομέλεια πέφτει κατακόρυφα, όταν Κυριάκος Μητσοτάκης και Αλέξης Τσίπρας συνυπάρχουν, έστω και για λίγες ώρες. Για το πώς βλέπει ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ τον πρωθυπουργό –ειδικά τις ποιοτικές των υποθέσεων παρακολουθήσεων από την ΕΥΠ–, είναι χαρακτηριστικά όσα μετέφεραν στην «Κ» πρόσωπα της Κουμουνδούρου που γνωρίζουν καλά το κλίμα που επικρατεί με το Μαξίμου: τον χαρακτηρίζει αλαζόνα, πορφυρογέννητο, με εμφανή έλλειψη ενσυναίσθησης, καθώς και θρασυ, επίμονο και αδίστακτο, που μπορεί να χρησιμοποιήσει κάθε μέσο, θεμιτό ή αθέμιτο, προκειμένου να πετύχει τον στόχο του. Το αφήγημα της αυτοδυναμίας δεν μπορεί να γίνει πιστευτό, γεγονός που κάνει τον Κυριάκο Μητσοτάκη πιο νευρικό και τον οδηγεί σε λάθη, έχει αναφέρει σε συνομιλητές του. Και αυτό θα ενταθεί αν έρθουν στο φως νέα ονόματα από την υπόθεση των παρακολουθήσεων που τόσο άγαρμπα επιχείρησε να κουκουλώσει.

Σε μια προεκλογική περίοδο οι τόνοι πάντα ανεβαίνουν επικίνδυνα και οι δημόσιοι χαρακτι-

«Στην πολιτική δεν είναι όλα επικοινωνία», λένε στην Κουμουνδούρου, καρφώνοντας τους Αμερικανούς επικοινωνιολόγους που συνδράμουν την Ηρώδου Αττικού.

ρισμοί από όλες τις πλευρές δεν υπακούουν στα όρια που θέτει ο πολιτικός πολιτισμός. Η πανδημική κρίση έχει δώσει τη θέση της στην οικονομική και ο Αλέξης Τσίπρας εκτιμά πως ο Κυριάκος Μητσοτάκης υποτιμά την επίδραση που θα έχουν οι αλληπαλές αυξήσεις στην αγορά. Ειδικότερα για την κατάσταση που θα επικρατήσει στα σύπερ μάρκετ, καθώς τον χειμώνα οι ανατιμήσεις των προϊόντων τους θα λειτουργήσουν αθροιστικά στις εκπληκτικές αυξήσεις σε καύσιμα και ρεύμα. Ενα εκρηκτικό - υπαρκτό κοκτέιλ θα έρθει να πλάκώσει χαμηλά, αλλά και μεσαία στρώματα που στήριξαν τη Νέα Δημοκρατία το 2019.

Οι συζητήσεις στην Κουμουνδούρου γυρνούν πάντα και γύρω από τις δημοσκοπήσεις, από τις οποίες κρατούν διακριτές αποστάσεις. Κάποιοι θυμίζουν πως στις προηγούμενες εκλογές ο ΣΥΡΙΖΑ έφτασε σχεδόν το 32%, ενώ οι μετρήσεις τον έδειχναν τουλάχιστον έξι με επτά μονάδες κάτω. Όπως έχει ειπωθεί σε κλειστή σύσκεψη παρουσία του Αλέξη Τσίπρα, ο πρωθυπουργός «έχει πιστέψει πρώτος στην προπαγάνδα του και τις ευνοϊκές μετρήσεις χάρη στις οποίες επιβίωνε πολιτικά. Αυτό τον κάνει να συμπεριφέρεται όλο και πιο αλαζονικά, υποτιμώντας τις επιπτώσεις της κρίσης ακρίβειας που διαλύει νοικοκυριά και επιχειρήσεις». Για τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης η

οίση του πρωθυπουργού επιβεβαιώνεται κάθε φορά που ο ίδιος συζητά με μια κοινωνική ομάδα για τα οικονομικά της αδιέξοδα και το Μέγαρο Μαξίμου απαντά με μια ανακοίνωση στην οποία περιγράφει μια ειδυλλιακή εικόνα, που εξοργίζει ακόμη περισσότερο τους πολίτες που δεν τα βγάζουν πέρα.

Η τελευταία σύγκρουση των δύο πολιτικών αρχηγών συζητήθηκε πολύ, τόσο στην κοινοβουλευτική ομάδα όσο και στην Κουμουνδούρου. Υποστηρίζουν πως φάνηκε ξεκάθαρα γιατί ο κ. Μητσοτάκης αρνείται πεισματικά να αναμετρηθεί σε μια τηλεμαχία με τον κ. Τσίπρα. «Στην πολιτική δεν είναι όλα επικοινωνία», επισημαίνουν, καρφώνοντας τους Αμερικανούς επικοινωνιολόγους που, όπως σημειώνουν, έχουν πιάσει δουλειά στην Ηρώδου Αττικού.

Τι γίνεται όμως με τα επιχειρήματα; Έχει καταφέρει ο πρωθυπουργός να μιλήσει στη λογική και το συναίσθημα των πολιτών; «Οχι», είναι η απάντηση. Για το πρώτο, για τη λογική, η εκτίμηση που γίνεται είναι πως ο πρωθυπουργός πήρε μετριότατο βαθμό στην Ολομέλεια, αφού υποστήριξε πως για την ακρίβεια φταίει ο Πούτιν, τη στιγμή που όλοι θυμούνται ότι στην Ελλάδα ξεκίνησε μήνες πριν από τον πόλεμο. Για το συναίσθημα πήρε κάτω από τη βάση, καθώς η επιμονή του στην ωριοποίηση και τη μετάθεση των ευθυνών δεν μπορεί να αγγίζει τον απεγνωσμένο πολίτη, που βλέπει να εξανερμίζεται το οικογενειακό εισόδημα στα μέσα του μήνα.

Ο Αλέξης Τσίπρας δεν αμφιβάλλει πως ο πρωθυπουργός θα επιμείνει μέχρι τέλους. Θα επιχειρήσει να εξαντλήσει την τετραετία, παρά το ότι αισθάνεται πολιτικά απομονωμένος και χωρίς εν δυνάμει μετεκλογικό εταίρο, μετά την υπόθεση των υποκλοπών. «Το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί πια να είναι σύμμαχος, και για τον Κυριάκο Βελόπουλο των κηραλοιφών και του φιλορωσισμού είναι πολιτικά απαγορευτικό», τονίζει. Το συμπέρασμα είναι ένα: οι δεύτερες κάλπες –αν χρειαστεί– θα στευθούν μέσα στο καλοκαίρι. Ποιότροντας στην αποχή των εργαζομένων στον τουρισμό, αλλά και των νέων, που όλα τα στοιχεία, ακόμη και το 2019, δείχνουν πως ο ΣΥΡΙΖΑ προηγείται στις ηλικίες έως 44 ετών με σαφή διαφορά.

Το προοδευτικό ρεύμα

Το συμπέρασμα που βγάξει ο Αλέξης Τσίπρας με τους συνεργάτες του είναι πως η πιο ασφαλής οδός για να κρατηθεί στην εξουσία ο Κυριάκος Μητσοτάκης και να κερδίσει πολιτικά είναι να αξιοποιήσει τα λεφτά του Ταμείου Ανάκαμψης. Με δεδομένο ότι αυτό θα γίνει τελικά εις βάρος των αναγκών της οικονομίας, από το στενό περιβάλλον του προέδρου εκτιμούν πως οι εξελίξεις θα οδηγήσουν στη συγκρότηση ενός πλειοψηφικού προοδευτικού ρεύματος που θα εκφραστεί στις εκλογές της απλής αναλογικής.

Ο Αλέξης Τσίπρας δεν αφήνει τον Κυριάκο Μητσοτάκη να ξεφύγει από το οπτικό του πεδίο ούτε και για το θέμα των ελληνοτουρκικών. Έχει υιοθετηθεί απολύτως η γραμμή του από όλα τα στελέχη, πως θα αξιοποιήσει ακόμη και την ελληνοτουρκική ένταση προς όφελος μικροκομματικών σκοπιμοτήτων. Και δεν θα σταματήσει να χτυπά καμπανάκι ότι αυτό εγκυμονεί σοβαρούς εθνικούς κινδύνους.

Ξετυλίζοντας το κουβάρι του κράτους

Να λύσει το πρόβλημα της επικάλυψης των αρμοδιοτήτων μεταξύ των υπηρεσιών έχει στόχο νομοσχέδιο του υπ. Εσωτερικών

Του Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ

Το διαπιστώνουμε συνήθως ύστερα από κάποια φυσική καταστροφή: όταν η διαχείριση κρίνεται επαρκής και επιτυχημένη στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων, διαγκώνίζονται οι αρμόδιοι για μερίδιο της επιτυχίας. Όταν το κράτος εμφανίζεται να μην έχει ανταποκριθεί στοιχειωδώς στις υποχρεώσεις του, οι εμπλεκόμενοι βρίσκουν καταφύγιο στο χάος του καταμερισμού αρμοδιοτήτων, στις επικάλυψεις ή στην απουσία σαφούς προσδιορισμού.

Απάντηση στο άλυτο επί δεκαετίες αυτό πρόβλημα επιχειρεί να δώσει η κυβέρνηση μέσω του νομοσχεδίου για την εισαγωγή του Εθνικού Συστήματος Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης, που θα εισηγηθεί στη συνεδρίαση του υπουργικού συμβουλίου της προσεχούς Τετάρτης ο υπουργός Εσωτερικών Μάκης Βορίδης. Πρόκειται για το νομοσχέδιο που είχε προαναγγείλει ο πρωθυπουργός για την «αποκρυστάλλωση των αρμοδιοτήτων σε όλα τα επίπεδα κρατικής λειτουργίας» αμέσως μετά το καταστροφικό πέρασμα της κακοκαιρίας «Μήδεια» τον Φεβρουάριο του 2021. Ήταν τότε που άναυδοι οι πολλίτες παρακολουθούσαν το «πινγκ πονγκ» ευθυνών μεταξύ του ΔΕΔΔΗΕ και των δήμων των περιοχών που είχαν πληγεί από το ακραίο καιρικό φαινόμενο, με τους δήμους να καταγγέλλουν τον ΔΕΔΔΗΕ για τη διακοπή ηλεκτροδότησης, ενώ ο ΔΕΔΔΗΕ ισχυριζόταν ότι είχε ζητήσει έναν μήνα νωρίτερα από τους δήμους να συνδράμουν στο κλάδεμα και την κοπή των δέντρων, με τους δήμους να δηλώνουν αναρμόδιοι.

Με το προωθούμενο νομοσχέδιο επιχειρείται για πρώτη φορά η χαρτογράφηση όλων των αρμοδιοτήτων ανά φορέα και ανά επίπεδο διακυβέρνησης. Στόχος είναι σε πρώτη φάση να γίνει ένα νοικοκύρεμα των αρμοδιοτήτων αυτών και να εντοπιστούν και να απεμπλακούν οι επικάλυψεις που

Το νομοσχέδιο που θα παρουσιάσει την Τετάρτη ο υπουργός Εσωτερικών Μάκης Βορίδης είχε προαναγγείλει ο πρωθυπουργός για την «αποκρυστάλλωση των αρμοδιοτήτων σε όλα τα επίπεδα κρατικής λειτουργίας» μετά το καταστροφικό πέρασμα της κακοκαιρίας «Μήδεια» τον Φεβρουάριο του 2021. Τότε, άναυδοι οι πολίτες είχαν παρακολουθήσει ένα «πινγκ πονγκ» ευθυνών μεταξύ του ΔΕΔΔΗΕ και των δήμων σχετικά με τις βλάβες στην ηλεκτροδότηση.

Το Εθνικό Συμβούλιο Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης θα χαρτογραφήσει όλες τις αρμοδιότητες ανά φορέα και ανά επίπεδο διακυβέρνησης.

δημιουργούν το μπάχαλο, ενώ σε δεύτερη φάση και με βάση τη μεθοδολογία που συστήνεται για τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων, θα γίνει η αντιστοίχιση των αρμοδιοτήτων αυτών με τους εμπλεκόμενους φορείς ανά επίπεδο διακυβέρνησης.

Το πολύπλοκο αυτό έργο θα αναλάβει να φέρει εις πέρας το Εθνικό Συμβούλιο Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης. Ένας μηχανισμός που θα αξιολογεί τις αρμοδιότητες που ανακύπτουν από την υφιστάμενη νομοθεσία και τα νομοσχέδια που ψηφίζο-

νται, ώστε στη συνέχεια να δρομολογεί την ορθή κατανομή τους ανά φορέα και σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Μπορεί να ακούγεται απλό, αλλά με την υφιστάμενη κατάσταση είναι ιδιαίτερα περίπλοκο. Ειδικότερα, αυτό που διαπιστώνεται είναι ότι σήμερα υπάρχουν ασάφειες και κενά στο περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων των δημόσιων φορέων. Τα στοιχεία των αρμοδιοτήτων τους είναι διάσπαρτα, δεν είναι συγκεντρωμένα «κεντρικά» σε ενιαίο μητρώο, αλλά τηρούνται χωριστά από τον εκάστοτε φορέα, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η δυνατότητα να εντοπιστούν οι επικάλυψεις και, δεύτερον, να αναπτυχθούν λειτουργικές επιχειρησιακές συνέργειες.

Μεγάλη δυσκολία στην άμεση απόκριση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης προκαλείται επίσης από το γεγονός ότι δεν υπάρχει ψηφιακή βάση δεδομένων για τις αρμοδιότητες, ώστε να διευκολύνεται η προσπέλαση στα

στοιχεία. Την ίδια στιγμή, δεν υπάρχει η δυνατότητα παρακολούθησης της επικαιροποίησης των στοιχείων αρμοδιοτήτων, όταν αυτές μεταβάλλονται με την ψήφιση νέων ή την τροποποίηση υφιστάμενων νόμων.

Τι θα αλλάξει σε σχέση με τα παραπάνω με το προωθούμενο νομοσχέδιο: όπως αναφέρεται, «το Εθνικό Σύστημα Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης (ΠΕΔ) θα είναι ένα σύστημα σύμφωνα με το οποίο οι ασκούμενες δημόσιες πολιτικές καταγράφονται, κατηγοριοποιούνται, κατανέμονται και εποπτεύονται ανά επίπεδο διοίκησης, ανά τομέα και θεματικό αντικείμενο, με σκοπό τη βελτιστοποίηση του συντονισμού και της παράλληλης λειτουργίας της κεντρικής δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης».

«Εργαλεία» για την υλοποίηση της συγκεκριμένης μεταρρύθμισης θα είναι:

- Το Εθνικό Συμβούλιο Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης με κύριο

σκοπό τη γνωμοδότηση επί νομικών θεμάτων πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και ειδικότερα της μεταφοράς αρμοδιοτήτων από και προς το εθνικό, το περιφερειακό και το τοπικό επίπεδο και από φορέα σε φορέα.

- Η συγκρότηση και λειτουργία ειδικότερων συντονιστικών οργάνων υλοποίησης δημόσιας πολιτικής, που όμως θα λειτουργούν μέσα σε «ενιαίο πλαίσιο» και κανόνες. Τα συντονιστικά αυτά θα αναλαμβάνουν να «ξεμπλέκουν» το κουβάρι των αρμοδιοτήτων που διαχέονται σε περισσότερα από ένα επίπεδα διοίκησης και φορείς, αλλά κατά το δυνατόν με μια «σταθερή» μεθοδολογία ως προς το ποιες από αυτές θα παραμένουν στην κεντρική διοίκηση και ποιες θα μεταβιβάζονται σε άλλα επίπεδα.

Με δεδομένο, τέλος, το χάος της ελληνικής νομοθεσίας, αλλά και τις ανάγκες που θα δημιουργεί η παραγωγή νέων νόμων, το όλο εγχείρημα θα υποστηριχθεί

ψηφιακά μέσα από την ανάπτυξη ολοκληρωμένου ψηφιακού πυλώνα που θα συμπεριλάβει τα δεδομένα για τους φορείς, τις αρμοδιότητες και τις διατάξεις που τις διέπουν, τους πόρους, τα ακίνητα, τον εξοπλισμό, το ανθρώπινο δυναμικό. Εκεί θα εισάγονται και θα επικαιροποιούνται σε διαρκή βάση τα ανωτέρω στοιχεία από όλους τους φορείς της δημόσιας διοίκησης.

Ο τρόπος λειτουργίας

Ένα παράδειγμα για το πώς θα μπορούσε να λειτουργήσει η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση είναι οι πυρκαγιές ή η αντιμετώπιση ακραίων φαινομένων κακοκαιρίας, όπως η «Μήδεια». Με το σύστημα σε πλήρη επιχειρησιακή ετοιμότητα θα μπορούν να παρασχεθούν, όπως αναφέρεται από το υπουργείο Εσωτερικών, ενδεικτικά οι κάτωθι δυνατότητες:

- Τεκμηρίωση τόσο εκ των προτέρων όσο και εκ των υστέρων σε σχέση με την αντικειμενική ευθύνη, όπως αυτή προκύπτει από τις αρμοδιότητες κάθε εμπλεκόμενου φορέα στην πολιτική αντιμετώπισης πυρκαγιών.
- Ο εντοπισμός με ακρίβεια των επικαλυπτόμενων αρμοδιοτήτων κατά περίπτωση και φορέα ώστε αυτές να διορθωθούν και να διευκρινιστεί σε επίπεδο ευθύνης ποιος κάνει τι, εκ των προτέρων.
- Ο εντοπισμός επιχειρησιακών συνεργειών μεταξύ των φορέων, ώστε να βελτιωθεί η διάδραση μεταξύ τους κατά θέμα και περίπτωση.
- Ανοικτή διαβούλευση, ώστε να συγκεντρώνονται πληροφορίες από τρίτους ενδιαφερόμενους - εμπλεκόμενους (πολίτες, επιχειρήσεις κ.ά.) οι οποίες μπορεί να συμβάλουν στην προστασία από τις πυρκαγιές.

Η ανακατανομή αρμοδιοτήτων θα συνδυαστεί με ανακατανομή πόρων, ώστε να υπάρχει και επιχειρησιακό αντίκρισμα επί του πεδίου, ενώ θα γίνει διασύνδεση με εθνικούς, συγχρηματοδοτούμενους, αλλά και άλλους πόρους και μέσα.

ΑΠΟΨΗ

Όταν κατέβηκα στα καταφύγια του Κιέβου

Του ΝΙΚΟΥ ΔΕΝΔΙΑ*

Πριν από λίγες ημέρες επισκέφθηκα το Κίεβο. Στην τρίτη επίσκεψή μου στην Ουκρανία μετά τη ρωσική εισβολή. Είχα ήδη επισκεφθεί δύο φορές την Οδησό, την κοιτίδα της Ελληνικής Επανάστασης. Στο Κίεβο, δίπλα στον σταθμό βρεθήκαμε μπροστά από κατεστραμμένα κτίρια που είχαν χτυπηθεί την προηγούμενη ημέρα από ιρανικά drones. Την εικόνα αυτή δεν την περίμενε κανείς σε ευρωπαϊκή πρωτεύουσα το 2022. Ούτε και η συνάντησή στο υπουργείο Εξωτερικών έμεινε ανεμπόδιστη από τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στη χώρα. Σήμανε συναγερμός και κατεβήκαμε στο καταφύγιο, όπου συνεχίσαμε τις συνομιλίες.

Πρώτη φορά στην Ιστορία της Ελλάδας μνημόνιο συνεργασίας υπογράφηκε σε καταφύγιο κατά τη διάρκεια αεροπορικού βομβαρδισμού. Ζήσαμε πρωτόγνωρες στιγμές λίγο αργότερα, όταν περπατώντας στον δρόμο με τον Ουκρανό ομολόγό μου, ήρθαμε σε επαφή με μια κοινωνία που προσπαθεί να διατηρήσει στοιχειά ομαλής διαβίωσης μέσα στον πόλεμο. Η επίσκεψή εμπειρείκε σειρά μηνυμάτων προς πολλούς αποδέκτες.

Πρώτον. Εκπροσώπησα την Ευρωπαϊκή Ένωση, τη στιγμή που οι άλλοι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι ακύρωναν τις επισκέψεις τους, παρέχοντας έμπρακτη στήριξη

Τα τρία μηνύματα μας σπάνιας επίσκεψης στη βομβαρδιζόμενη πρωτεύουσα της Ουκρανίας.

στην ουκρανική κοινωνία που προσπαθεί να επιβιώσει. Δείχνοντες, επί του πεδίου, ότι δεν υποκύπτουμε σε εκφοβισμό. Προβάλλοντας, τέλος, τις αξίες που πρεσβεύουμε ως ευρωπαϊκές κοινωνίες: τον σεβασμό στο Διεθνές Δίκαιο, στην ελευθερία των λαών να αποφασίζουν οι ίδιοι για το παρόν και το μέλλον των χωρών τους. Στην απόλυτη και αταλάντευτη θέση μας για την προστασία της ακεραιότητας των εθνικών συνόρων, όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί μέσα από διεθνείς συμφωνίες - συνθήκες. Εχοντας αποκτήσει ίδια εικόνα για τα τεκταινόμενα, και όχι ως παρατηρητές από την τηλεόραση. Εχοντας άποψη, απευθύνεται κανείς με άλλο βάρος στο Συμβούλιο.

Δεύτερον. Στην Ουκρανία διαβίωσι σημαντική ελληνική κοινότητα, η οποία υποφέρει. Είναι πολύ σημαντικό να δηλώσουμε την παρουσία της Ελληνικής Δημοκρατίας επί του εδάφους. Να εκφράσουμε το έμπρακτο ενδιαφέρον μας για την κοινότητα αυτή, την ανησυχία μας για το παρόν και το μέλλον της. Συνάντησα τον πρύτανη του Πανεπιστημίου της Μαριούπολης, καθηγητή Ελληνικών Σπου-

«Πρώτη φορά στην Ιστορία της Ελλάδας μνημόνιο συνεργασίας υπογράφηκε σε καταφύγιο κατά τη διάρκεια αεροπορικού βομβαρδισμού». Στη φωτογραφία, ο υπ. Εξωτερικών Ν. Δένδιας με τον Ουκρανό ομολόγό του Ντ. Κουλέμα.

δών. Υπό τελείως διαφορετικές συνθήκες από τη συνάντηση που είχαμε μόλις πριν από δέκα μήνες στη Μαριούπολη. Μια πόλη που δεν υπάρχει πια. Εξέφρασα την ετοιμότητα της Ελλάδας να στηρίξει την προβολή του ελληνικού πολιτισμού και την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, να διασώσει αυτή τη μοναδική κοιτίδα. Να επιστημόνω στο σημείο αυτό ότι ο πρόεδρος Ζελένσκι με ευχαρίστησε για την ενεργό υποστήριξη της Ελλάδας στην υποψηφιότητα για συμπεριληψη του ιστορικού κέντρου της Οδησού στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Το ελληνικό στοιχείο είναι παρόν στην Ουκρανία εδώ και αιώνες. Έχει υποστεί διωγμούς και πολέμους.

Αλλά δεν ανανίστασε. Και είναι χρέος μας να το προστατέψουμε όσο μπορούμε.

Τρίτον. Το βομβαρδισμένο Κίεβο είναι, τρόπον τινά, η ιδανική τοποθεσία για να εξηγήσουμε στην παγκόσμια κοινότητα τι αντιμετωπίζουμε εμείς οι Έλληνες. Στις επαφές μου, τόσο με τον ομολόγό μου όσο και με τον πρόεδρο Ζελένσκι, συνειδητοποιήσα ακόμη περισσότερο το στοιχείο των κοινών προκλήσεων. Οι δύο χώρες έχουν μεγάλους και επιθετικούς γείτονες στα ανατολικά τους. Γείτονες που υποστηρίζουν ότι τα εδάφη μας κακώς αποσπάστηκαν από αυτοκρατορίες του παρελθόντος, τη ρωσική, την οθωμανική. Για τους ανατολικούς γείτονες της

Ελλάδας και της Ουκρανίας τα σύνορα δεν υφίστανται. Είναι τεχνητά. Αμφισβητούνται ευθέως. Τόσο η Ελλάδα όσο και η Ουκρανία δήθεν κατέχουμε «ξένα εδάφη». Την Κριμαία, το Ντονμπάς, τα νησιά του Αιγαίου. Στην καλύτερη περίπτωση, οι χώρες μας πρέπει να ασκούν μειωμένη κυριαρχία στα εδάφη, μέσω της αποστρατιωτικοποίησής τους. Οι χώρες μας, σύμφωνα με το αναθεωρητικό αφήγημα, καταπατούν τα δικαιώματα των «εθνικών» μειονοτήτων.

Οι απειλές για εισβολή, που στην περίπτωση της Ουκρανίας έπαψαν να είναι απειλές, διαδέχονται την άσκηση υβριδικού πολέμου. Με όλα τα μέσα, όπως η εργαλειοποίηση του μεταναστευτικού, η διακοπή των ενεργειακών ροών. Ο πόλεμος προπαγάνδας και οι προσωπικές επιθέσεις εναντίον της ηγεσίας των χωρών μας αποτελούν μέρος του υβριδικού πολέμου.

Η τουρκική πλευρά έχει υιοθετήσει πλήρως τις ρωσικές μεθόδους. Το επισημαίνει ξεκάθαρα: «προσέξτε, αν δεν θέλετε να γίνετε Ουκρανία». Απέναντι στην πρωτοφανή πρόκληση που αντιμετωπίζουμε απαντάμε. Διεθνοποιώντας την τουρκική επιθετικότητα σε συμμάχους και εταίρους. Χτίζοντας τις συμμαχίες μας. Με τους Ευρωπαίους εταίρους, τις ΗΠΑ, τις χώρες της ευρύτερης γειτονιάς μας, καθώς και με ανερχόμενες δυνάμεις που ασπάζονται τις ίδιες αξίες, όπως η Ινδία και η Ιαπωνία. Σεβόμενοι πάντα τις θεμελιώδεις

αρχές του Διεθνούς Δικαίου και του ευρωπαϊκού κεκτημένου. Αλλά, όμως, είναι η βαρύτητα του λόγου μας όταν προβάλλουμε τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε, στην Αθήνα, στις Βρυξέλλες, στην Ουάσινγκτον. Και άλλη όταν τις εκφράζουμε από το καταφύγιο στο Κίεβο.

Από το Κίεβο μεταφέραμε ένα μήνυμα που είναι δύσκολο να αγνοηθεί. Για αυτό εξοργίσθηκε η Τουρκία. Το μήνυμα είναι απλό. Οι πρακτικές εναντίον της Ουκρανίας, εάν δεν θεθεί φραγμός, βρίσκουν και άλλους μιμητές. Η πιο συγκινητική στιγμή της επίσκεψής μου ήταν όταν ο Ουκρανός ομολόγός μου επανέλαβε μπροστά στις κάμερες το σύνθημα της Ελληνικής Επανάστασης «ελευθερία ή θάνατος». Η επίσκεψή αυτή εκπλήρωσε τους στόχους της. Η ουκρανική πλευρά εξέφρασε την ευγνωμοσύνη της για την παρουσία μας στο Κίεβο. Και δεν είναι τυχαίο, ότι ομολόγοί μου, όπως της Λιθουανίας και της Γερμανίας, που συνάντησα πρόσφατα, έδειξαν ιδιαίτερη κατανόηση και στήριξη για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα μας.

Η Ελλάδα σήμερα, σε κάθε ευκαιρία, αποδεικνύει ότι είναι παράγοντας ασφάλειας και σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή της, με αναβαθμισμένο κύρος και διεθνή αξιοπιστία.

* Ο κ. Νίκος Δένδιας είναι υπουργός Εξωτερικών.

Τουρκικό τσάι στο κέντρο της Αθήνας. Μετανάστες από την άλλη πλευρά του Αιγαίου λένε πως οι άνθρωποι μοιάζουν και οι Έλληνες είναι φιλόξενοι.

Ζευγάρι Τούρκων, που μόλις τέλεσαν πολιτικό γάμο στην Αθήνα, δείχνουν τις βέρες τους. Γνωρίστηκαν και ερωτεύτηκαν εδώ.

Αφίσσα με τον αδικοκαμένο Μπερκίν Ελβα (δεξιά), στο σημείο όπου δολοφονήθηκε ο Αλέξης Γρηγορόπουλος. Στα Εξάρχεια συχνάζουν αρκετοί Τούρκοι.

Οι 4 φυλές Τούρκων μεταναστών στην Ελλάδα

Τι δείχνει η πρώτη картоγράφισή τους

Της **ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ**

Το πρώτο της ταξίδι στην Ελλάδα, τον Ιανουάριο του 2018, ήταν περισσότερο αναγνωριστικό. Δεν ήξερε εάν οι Τούρκοι που ήθελε να συναντήσει θα της μιλούσαν ανοικτά ή τι θα της έλεγαν. Βασικά, δεν ήξερε καν εάν θα κατάφερνε να τους εντοπίσει. Η Γκιουλ Ουρέτ, Δανή με καταγωγή από την Τουρκία, ήθελε για το διδακτορικό της στο Πανεπιστήμιο Γκρατς της Αυστρίας να ερευνήσει το νέο κύμα μεταναστών και είχε μια πληροφόρηση πως πέρα από τους αιτούντες άσυλο υπήρχαν και άλλες κατηγορίες Τούρκων που είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα. Έτσι άρχισε να έρχεται. Αρχικά για λίγες ημέρες, σύντομα για μεγαλύτερα διαστήματα, μέχρι που κάποια στιγμή μετακόμισε στη χώρα μας. Και παρότι πήρε καιρό για να την εμπιστευθούν (αρχικά θεωρούσαν πως επρόκειτο για πράκτορα της Τουρκίας) κατάφερε με επιμονή, αλλά και τύχη, να δεισδύσει και να картоγραφήσει την άγνωστη κοινότητα τους στην Ελλάδα.

Λίγο πριν επιστρέψει στη Δανία, τη συναντήσαμε και μας μίλησε για τα ευρήματά της· τις προσδοκίες, τα στερεότυπα, για τις συναναστροφές των Τούρκων με τους Έλληνες, αλλά και την προσπάθειά της να απαντήσει σε ένα κεντρικό ερώτημα: τι σημαίνει να είσαι Τούρκος στην Ελλάδα;

Τα τέσσερα αυτά χρόνια στην Ελλάδα έκανε 65 συνεντεύξεις, αλλά βασικά πέρασε αμέτρητες ώρες παρατηρώντας όλους αυτούς τους ανθρώπους στην καθημερινότητά τους: στα σπίτια, στις δουλειές τους, σε εκδηλώσεις, τραπέζια, πορείες, ακόμη και σε γάμο Τούρκων που είχαν γνωριστεί στην Αθήνα.

Παρότι υπήρχαν πολλές διαφορές στα χαρακτηριστικά και στον τρόπο ζωής τους, βρήκε και πολλά κοινά – κυρίως στους προβληματισμούς και στις προσδοκίες που είχαν πριν έρθουν στη χώρα μας και σε σχέση με τα στερεότυπα με τα οποία είχαν μεγαλώσει. Σκεδόν όλοι μίλησαν γι' αυτά που μάθαιναν στο σχολείο: «Θεωρούσα πως η Ελλάδα φταίει που μένουμε πίσω. Ξαν ένα παιδί που μας μαχαίρωνε πσιώπλματα και κρυβόταν πίσω από την Ευρώπη ενώ ήθελε να πάρει τη γη μας», της είπε μια νεαρή κοπέλα που δουλεύει στην Teleperformance. Πλέον, της είπε, καταλαβαίνει πως επρόκειτο για προπαγάνδα που αποσκοπούσε σε μια εθνική ταυτότητα που θα ένωνε τους Τούρκους απέναντι σε έναν κατασκευασμένο εκθρό. Το ίδιο βέβαια, διαπίστωσε πως συμβαίνει και στην Ελλάδα.

Οι περισσότεροι Τούρκοι είχαν αγωνία για το πώς θα τους αντι-

μετώπιζαν. Ένας επενδυτής θυμάται να νιώθει αμηχανία επειδή το αυτοκίνητό του είχε τουρκικές πινακίδες. Ενώ μια κοπέλα τον πρώτο καιρό απέφευγε να μιλάει τουρκικά στον σκύλο της, όταν έβγαιναν βόλτα το βράδυ, μην τυχόν πέσει σε κάποιον ακραίο εθνικιστή. Πολλοί μίλησαν και για μια ενοχή που ένιωθαν λόγω του παρελθόντος των δύο χωρών. Μια γυναίκα εξηγούσε πως αποφεύγει να λείει την καταγωγή της, γιατί «οι πρόγονοί της είχαν κατασχεσει τη γη και τα σπίτια αυτών των ανθρώπων».

Όσο για την πολιτική ένταση μεταξύ των δύο χωρών και πώς τους επηρεάζει; Χαρακτηριστική η ιστορία που μοιράστηκε ένα ζευγάρι, που πήγε στο αστυνομικό τμήμα για να ανανεώσει την άδεια παραμονής του. Εκείνη την ώρα η τηλεόραση ήταν ανοικτή και αντίκρισαν τον Ερντογάν σε έξαλλη κατάσταση να φωνάζει εναντίον της Ελλάδας. Το ζευγάρι κοιτάχτηκε και χωρίς να μιλήσουν σκέφτηκαν το ίδιο πράγμα: «Την πατήσαμε. Πάμε να φύγουμε

Επί τέσσερα χρόνια, η Γκιουλ Ουρέτ έκανε συνεντεύξεις με 65 Τούρκους που ζουν πλέον στη χώρα μας, μελετώντας την καθημερινότητά τους.

και as έρθουμε άλλη μέρα». Όπως έκαναν να φύγουν, ο αστυνομικός, που είχε προφανώς αναγνωρίσει την εθνικότητά τους από τα διαβατήρια που κρατούσαν, τους έκανε νόημα: «Ελάτε! Ο δικός σας ως συνήθως λείει πάλι ανοησίες! Καλώς ήλθατε! Πώς μπορώ να σας εξυπηρετήσω;».

Στις καθημερινές συναντήσεις τους με Έλληνες, της είπαν πως οι τουρκικές σειρές ήταν συχνά αντικείμενο συζήτησης, αλλά και ότι πολλές φορές οι Έλληνες είχαν την ανάγκη να μοιραστούν μαζί τους ιστορίες προγόνων τους από τη Μικρά Ασία. Ένα από τα πράγματα που και οι 65 της ανέφεραν στις συνεντεύξεις τους, ήταν το πόσο τυχεροί τελικά ένιωθαν για την επιλογή τους. Και αυτό γιατί η Ελλάδα τους ήταν εξαιρετικά οικεία. Λόγω του φαγητού, της μουσικής, των παραδόσεων, ακόμη και του κοινού λεξιλογίου. Οι δύο χώρες, οι άνθρωποι, μοιάζουν και γρήγορα διαπίστωναν πως οι Έλληνες ήταν πραγματικά φιλόξενοι απέναντί τους. «Δεν μας χωρίζει τίποτα, αυτά είναι των πολιτικών», τους έλεγαν και εκείνοι πλέον συμφωνούν.

Η Γκιουλ Ουρέτ είναι Δανή τουρκικής καταγωγής. Στο πλαίσιο του διδακτορικού της ερευνάει το νέο κύμα μεταναστών από την Τουρκία στην Ελλάδα, εστιάζοντας και σε περιπτώσεις πέρα από τους αιτούντες άσυλο.

Επενδυτές της «χρυσής βίζας»

Σε εκείνο το πρώτο ταξίδι το 2018 η Ουρέτ είχε στόχο να έρθει σε επαφή με τους Τούρκους που είχαν επενδύσει στο πρόγραμμα golden visa – που είχαν δηλαδή αγοράσει ακίνητο αξίας 250.000 ευρώ και είχαν αποκτήσει άδεια παραμονής. Η ίδια είχε μια επαφή, που ήλπιζε πως θα τη βοηθούσε: Μια Τουρκάλα, παντρεμένη με Έλληνα, που παρότι δεν είχε υπάρξει ποτέ μεσίτρια, μετά το πραξικόπημα του '16 βρέθηκε να ψάχνει σπίτια για φίλους και γνωστούς, πολύ γρήγορα και για αγνώστους σε εκείνη Τούρκους (μέχρι σήμερα πάνω από 1.000 Τούρκοι έχουν ενταχθεί στο συγκεκριμένο πρόγραμμα).

Η «μεσίτρια» πράγματι βοήθησε την Ουρέτ και έτσι ξεκίνησε τις συνεντεύξεις. Η απόφασή τους, της είπαν οι εύποροι αυτοί Τούρκοι, ήταν κυρίως μια ασφαλής επένδυση των χρημάτων τους που παράλληλα τους έδινε τη δυ-

νατότητα να ταξιδεύουν στην Ευρώπη χωρίς βίζα. Κάποιοι βέβαια στην πορεία αποφάσισαν να μετακομίσουν στην Αθήνα. Τα παιδιά τους πηγαίνουν εδώ σχολείο και εκείνοι έχουν κάνει και άλλες επενδύσεις στη χώρα μας, συχνά με Έλληνες συνεταιίρους. Στις συνεντεύξεις με την Ουρέτ απέφυγαν να μιλήσουν για πολιτική, ωστόσο όσο περνούσε η ώρα ανοίγονταν. Της εκμυστηρεύονταν πως παρότι οι ίδιοι δεν είχαν διασχεί, η πολιτική κατάσταση τους είχε επηρεάσει. Της μίλησαν για την «Τουρκία τους» που είχε αλλάξει ριζικά, την ισλαμοποίηση της παιδείας, την κατάσταση ανασφάλειας και φόβου που επικρατεί στη γειτονική χώρα. Αυτοί ήταν οι πραγματικοί λόγοι που είχαν επιλέξει να μετακομίσουν ή να έχουν μια εναλλακτική στην περίπτωση που χρειαζόταν να φύγουν άμεσα από τη χώρα τους.

Οι επικηρυγμένοι

Μια κατηγορία που μελέτησε η Ουρέτ για το διδακτορικό της ήταν αυτή των γκιουλενιστών. Ίσως ήταν εκείνοι που τη δυσκόλεψαν περισσότερο – κυρίως λόγω του ότι το πρώτο διάστημα ζούσαν σαν φυγάδες. Διωκόμενοι και επικηρυγμένοι τρομοκράτες, πρόκειται για ανθρώπους που σε μια νύχτα έχασαν τα πάντα λόγω της σχέσης τους με το κίνημα του Γκιουλέν – του οποίου ο επικεφαλής κατηγορήθηκε ως ο εγκέφαλος πίσω από το πραξικόπημα. Μετά το 2016, τουλάχιστον 110.000 οικογένειες δραπέτευσαν προς την Ευρώπη και οι περισσότεροι πέρασαν από την Ελλάδα. Εμειναν εδώ για κάποιο διάστημα (από λίγες ημέρες μέχρι χρόνια) και σήμερα, περίπου 1.500 οικογένειες έχουν εγκατασταθεί μόνιμα εδώ. Διατηρούν ένα κέντρο στην Καλλιθέα, στο οποίο συναντιούνται καθημερινά για προσευχή, μαθήματα ελληνικών μέχρι και ψυχοθεραπεία, ενώ τα παιδιά που πλέον πάνε σε ελληνικό scho-

λείο μπορούν εκεί να αναζητήσουν βοήθεια από Τούρκους δασκάλους. Όσοι έχουν πάρει άσυλο έχουν πλέον αναπτύξει επαγγελματική δραστηριότητα. Έχουν ανοίξει εστιατόρια, ζαχαροπλαστεία και σουπερ μάρκετ, ένας γιατρός αναγνώρισε μόλις το πτυχίο του. Συναναστρέφονται κυρίως μεταξύ τους, αλλά έχουν κάνει φίλιες ακόμη και συνεργασίες με Έλληνες. Και παρότι γενικά επιδιώκουν να είναι «αόρατοι», είναι ίσως οι πιο ορατοί από τους υπόλοιπους Τούρκους καθώς οι γυναίκες φορούν μαντίλα. Αυτό ήταν ένα από τα θέματα που συζητήσαν με την Ουρέτ: Το ότι στην Ελλάδα πολλοί θεωρούν τη μαντίλα δείγμα καταπίεσης: «Κάνει ζέστη, κορίτσι μου. Εδώ δεν είσαι υποχρεωμένη να φοράς μαντίλα», τους έλεγαν συχνά, για παράδειγμα, στη λαϊκή και τις παρότρυναν να τη βγάλουν. «Δεν μπορούσαν να καταλάβουν πως είναι κομμάτι της ταυτότητάς μας», εξηγούσαν εκείνες στην Ουρέτ.

Ο πυρήνας των Εξαρχείων

Η Ουρέτ ήξερε από τη βιβλιογραφία πως υπήρχε παλαιότερα μετανάστευση, κυρίως Κούρδων, αριστερών πεποιθήσεων, και πως στο νέο κύμα που εκείνη ερευνούσε υπήρχαν πολλές αφίξεις πολιτικοποιημένων νέων, οι οποίοι είχαν δημιουργήσει ένα δυνατό δίκτυο. Έτσι βρέθηκε ένα πρωί στα Εξάρχεια, όπου ήξερε πως σύχναζαν. Περιπατούσε στο σημείο όπου είχε δολοφονηθεί ο Αλέξης Γρηγορόπουλος όταν είδε με έκπληξη τη φωτογραφία του Μπερκίν Ελβα, του 15χρονου Τούρκου που είχε σκοτωθεί από αστυνομικούς στο Γκεζί. Όπως είχε σταθεί εκεί, άκουσε τουρκικά από έναν πλανόδιο πωλητή τσιγάρων που συνομιλούσε με γνωστούς του. Την επομένη ξαναπήγε στο ίδιο σημείο και έπασε κουβέντα με τον πωλητή. Για περίπου μία εβδομάδα καθόταν

μαζί του μέχρι που της πρότεινε να πάνε στο καφέ όπου συνηθίζουν οι Τούρκοι. Όλοι ήταν επιφυλακτικοί μαζί της, αλλά δεν της είπαν να φύγει. Συνέχισε να πηγαίνει καθημερινά, μέχρι που κάποια στιγμή τους αποχαίρετσε γιατί θα ταξίδευε για Κωνσταντινούπολη. Με το που το άκουσαν, όλοι είχαν από μια παραγγελία: ένα μπουκάλι ρακί, τα χειμωνιάτικα ρούχα του μικρού που δεν μπόρεσαν να φέρουν όταν ταξίδεψαν παράνομα με βάρκα, ένα βιβλίο. Επιστρέφοντας, την κάλεσαν να πουν μαζί το ρακί και κάπως έτσι ξεκίνησε τις συνεντεύξεις. Η Ουρέτ σημειώνει πως υπάρχει μεγάλη ανομοιογένεια σε αυτή την κατηγορία: από φοιτητές που συμμετείχαν σε διαδηλώσεις, μέλη πολιτικών οργανώσεων μέχρι άτομα που έχουν πολεμήσει στα σύνορα.

Οι 30άρηδες των call-centers

Μια ενδιαφέρουσα κατηγορία είναι αυτή των «νέων» Τούρκων. Η Ουρέτ έμαθε περισσότερα για την ύπαρξή τους, σε ένα καφέ στο Κουκάκι. Εκεί, συνάντησε τυχαία έναν ακαδημαϊκό που έκανε αντίστοιχη έρευνα με εκείνη για το πανεπιστήμιο της Αγκυρας. Συζητήσαν για ώρα και στο τέλος την κάλεσε σε μια ταβέρνα όπου θα βρισκόταν με μια παρέα εργαζομένων της Teleperformance – το τηλεφωνικό κέντρο εξυπηρέτησης πελατών στο οποίο υπάρχει τουρκικό τμήμα μεγάλων πολυεθνικών όπως η Apple και η Google και απασχολούνται αποκλειστικά Τούρκοι υπάλληλοι.

Η Γκιουλ πήγε στο δείπνο και εκεί άρχισε να γνωρίζει αυτή την ομάδα μορφωμένων νέων από 25 μέχρι 30 ετών. Είχαν έρθει θέλοντας να αποκτήσουν προώθηση και παράλληλα να βιώσουν έναν πιο ευρωπαϊκό τρόπο ζωής. Σκόπευαν να μείνουν εδώ για ένα εξάμηνο

και μετά είτε να επιστρέψουν στην Τουρκία είτε να συνεχίσουν στην Ευρώπη. Οι περισσότεροι όντως τελικά παρέμειναν στην Αθήνα. Και εκείνοι, στις συνεντεύξεις τους παραδέχτηκαν πως οι λόγοι της μετανάστευσής τους ήταν η κατάσταση στη χώρα τους. Άλλωστε, η Ουρέτ έμαθε πως τις πρώτες εβδομάδες μετά το πραξικόπημα η Teleperformance δέχτηκε καταγισμό αιτήσεων και βιογραφικών. Παρότι δεν μπόρεσε να συγκεντρώσει επίσημα στοιχεία για το πόσοι Τούρκοι απασχολούνται, είναι σαφές πως είναι εκατοντάδες. Αυτό που διαπίστωσε περνώντας χρόνο μαζί τους είναι πως ζουν σε έναν δικό τους μικρόκοσμο. Μιλούν τουρκικά στη δουλειά αλλά και στον ελεύθερο χρόνο τους, αφού οι περισσότεροι συγκατοικούν μεταξύ τους και συχνάζουν –οι ίδιες παρέες– σε συγκεκριμένες ταβέρνες και μπαράκια.

GEORGE HORTON

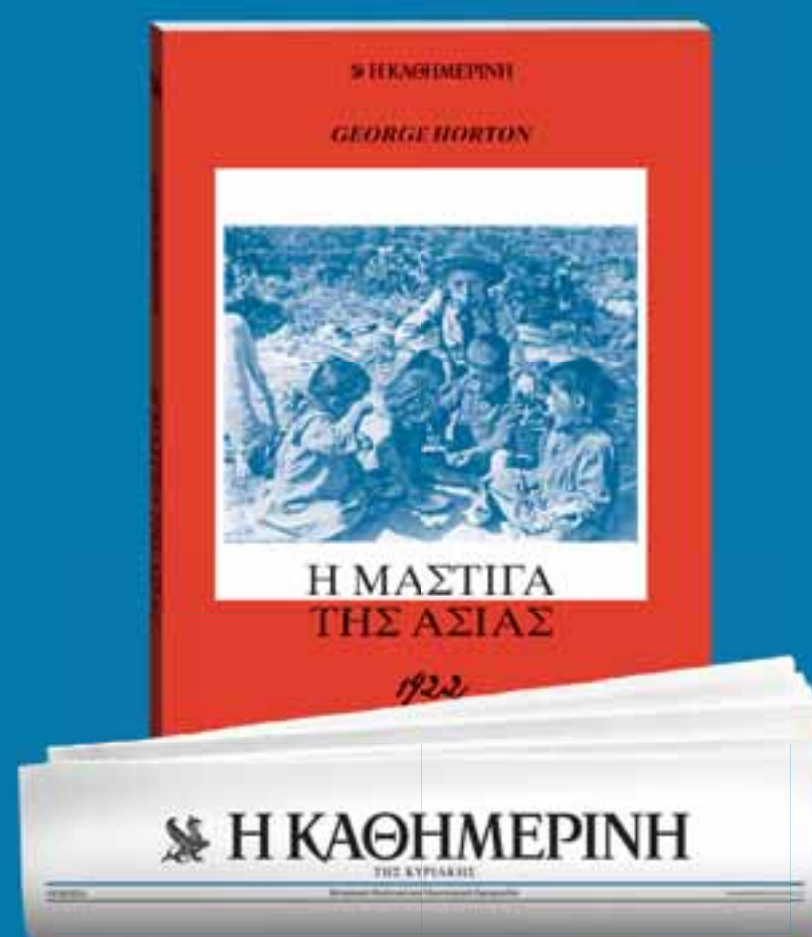
Η ΜΑΣΤΙΓΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ
30/10

Μια συγκλονιστική
μαρτυρία για
τη συστηματική εξόντωση
των χριστιανικών πληθυσμών
της Μικράς Ασίας
πριν και κατά το 1922.

1922
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ Ν Η Μ Η Σ
2022

Εθνικό σχέδιο για την παιδική προστασία

Σπάνε τα στεγανά μεταξύ των υπηρεσιών

Της **ΤΑΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ**

Τα ελλείμματα και οι δυσλειτουργίες του συστήματος παιδικής προστασίας στην Ελλάδα αναδείχθηκαν με τον πλέον εκκωφαντικό τρόπο όταν αποκαλύφθηκε η υπόθεση του Κολωνού. Το θέμα είχε απασχολήσει έντονα την κυβέρνηση σε υψηλότατο επίπεδο, ήδη πριν από το πολύκροτο έγκλημα με θύμα τη 12χρονη. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα κενά, υπό τον συντονισμό του υπουργού Επικρατείας Ακη Σκέρτσου, καταρτίστηκε ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ) για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση, που προβλέπει παρεμβάσεις σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης: κοινωνικές υπηρεσίες, εκπαίδευση, δικαιοσύνη, αστυνομία, υγεία.

Το σχέδιο είχε παρουσιαστεί στις γενικές προβλέψεις του στο υπουργικό συμβούλιο στο τέλος του καλοκαιριού. Πλέον έχει λάβει την τελική του μορφή και τις επόμενες ημέρες αναμένεται να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση. Τις βασικές προβλέψεις και τη φιλοσοφία του παρουσιάζει σήμερα η «Κ». Κάποιες από τις πολιτικές που περιέχονται βρίσκονται ήδη σε διαδικασία υλοποίησης από τους φορείς, ενώ άλλες αναμένεται να χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Κυβερνητικές πηγές αναγνωρίζουν ότι η πολυνομία, οι ασάφειες αλλά και αντιφατικές συχνά προβλέψεις στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο οδηγούν σε αδυναμία του συστήματος να λειτουργήσει αποδοτικά, ενώ, ακόμη και το εξειδικευμένο προσωπικό των υπηρεσιών (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί) έχει περιοριστεί σε γραφειοκρατικό ρόλο, χωρίς να διαθέτει τα αντανακλαστικά που θα επέτρεπαν να εντοπίσει και να διαχειριστεί περιπτώσεις όπου υπάρχουν ενδείξεις κακοποίησης. «Έχουμε ένα κοινωνικό κράτος προσανατολισμένο στο να δίνει επιδόματα, και όχι να παρέχει υπηρεσίες», επισημαίνει χαρακτηριστικά κυβερνητικός παράγοντας.

Ενιαίο πρωτόκολλο

Το ΕΣΔ έχει ως στόχο να διευκολύνει τις καταγγελίες στις αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες έτσι ώστε να σπάσει το ταμπού της ανοχής και της σιωπής. Η δυσκολία του εγχειρήματος έγκειται στο γεγονός ότι στην εφαρ-

μογή του εμπλέκονται –με βάση τη σημερινή διάρθρωση των υπηρεσιών– 12 υπουργεία (Παιδείας, Προστασίας του Πολίτη, Δικαιοσύνης, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Εσωτερικών, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Μετανάστευσης και Ασύλου, Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Τουρισμού, Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Οικονομικών). Στο πλαίσιο της αντιμετώπισης των προβλημάτων που προκύπτουν από την πολυδιάσπαση των αρμοδιοτήτων, το «κλειδί» –σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές– είναι ο συντονισμός μέσω της δημιουργίας ενός Ενιαίου Εθνικού Πρωτοκόλλου Διαχείρισης Κρουσμάτων, το οποίο θα καθορίζει σαφή και συγκεκριμένα βήματα και αλληλουχία ενεργειών των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

Μεικτά κλιμάκια

Προβλέπεται επίσης η δημιουργία μεικτών κλιμακίων σε υπηρεσιακό επίπεδο με τη συνεργασία εισαγγελίας και αστυνομίας, έτσι ώστε το παιδί-θύμα να μην αναγκάζεται να επαναλαμβάνει τη μαρτυρία του ξανά και ξανά.

Κάθε κρούσμα θα καταγράφεται σε Εθνικό Αρχείο Καταγραφών και Επιτήρησης Κρουσμάτων ανεξάρτητα από το ποια υπηρεσία θα το εντοπίσει αρχικά ή σε ποια υπηρεσία θα γίνει η καταγγελία. Οι επαγγελματίες που βρίσκονται σε πιθανά σημεία υποδοχής κρουσμάτων, όπως προβλέπεται στο ΕΣΔ, θα εκπαιδεύονται σε αυτή τη διαδικασία και θα έχουν πρόσβαση στο αρχείο.

Όροι και εκπαίδευση

Όσοι εργάζονται με παιδιά ή έρχονται εξαιτίας της εργασίας

1 στα 5

παιδιά στην Ε.Ε. έχει πέσει θύμα κακοποίησης

16%

είναι το αντίστοιχο ποσοστό στην Ελλάδα, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έρευνα

2%

των περιστατικών τίθενται υπ' όψιν των Αρχών

Το εθνικό σχέδιο δράσης για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση έχει στόχο να διευκολύνει τις καταγγελίες στις αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες, έτσι ώστε να σπάσει το ταμπού της ανοχής και της σιωπής.

τους σε επαφή με παιδιά καθημερινά, ακόμα και αν προσφέρουν εθελοντικά υπηρεσίες, θα ελέγχονται για εγκλήματα σεξουαλικής φύσεως χωρίς περίοδο παραγραφής. Θα είναι υποχρεωμένοι να προσκομίζουν ειδικό Ποινικό Μητρώο για αδικήματα σεξουαλικής βίας κατά ανηλίκων. Όσοι επαγγελματίες έρχονται σε επαφή με παιδιά συχνά θα εκπαιδεύονται ώστε να μπορούν, αφενός να αναγνωρίσουν τα σημάδια πιθανής κακοποίησης, αφετέρου να γνωρίζουν τα βήματα που θα πρέπει να ακολουθήσουν στη συνέχεια προκειμένου να αντιμετωπίσουν ενδεχόμενο περιστατικό.

Ο υπεύθυνος

Απαραίτητη προϋπόθεση ώστε ένα παιδί να εξομολογηθεί τι του συμβαίνει αλλά και για τους ενήλικους που διαπιστώνουν κάποια παράξενη συμπεριφορά να προχωρήσουν στην καταγγελία, είναι η δημιουργία κλίματος ασφάλειας και εμπιστοσύνης. Στο πλαίσιο αυτό το ΕΣΔ προβλέπει τον καθορισμό υπεύθυνου παιδικής προστασίας σε όλους τους φορείς δημόσιους και ιδιωτικούς, οι οποίοι διαχειρίζονται παιδιά ή έρχονται σε καθημερινή επαφή με παιδιά. Στο συγκεκριμένο πρόσωπο, το οποίο ο κάθε φορέας θα πρέπει να ορίσει, θα μπορούν να απευθύνονται ανήλικοι και ενήλικοι, εφόσον έχουν υπόνοιες για ενδεχόμενη κακοποίηση. Επίσης όλοι οι φορείς, δημόσιοι και ιδιωτικοί, που έρχονται σε καθημερινή επαφή με παιδιά θα πρέπει να αναπτύξουν σαφείς και δεσμευτικές προβλέψεις για τη διαβίβαση στον εισαγγελέα ή στην αστυνομία κάθε περίπτωσης καταγγελίας ή και υπόνοι-ας σεξουαλικής θυματοποίησης ανηλίκου.

Οι βασικές δράσεις σε 3 υπουργεία

Το εθνικό σχέδιο δράσης για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση περιλαμβάνει δράσεις και ρυθμίσεις που διακένονται σε πολλούς τομείς και υπουργεία.

Υπουργείο Παιδείας

Το σχολείο είναι ο χώρος που μπορεί να παίξει ουσιαστικό ρόλο στην πρόληψη ή τον εντοπισμό φαινομένων σεξουαλικής κακοποίησης. Έχει δρομολογηθεί η πρόσληψη 3.200 ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών. Παράλληλα έχει θεσμοθετηθεί ο σύμβουλος σχολικής ζωής στις σχολικές μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: πρόκειται για εκπαιδευτικό ο οποίος έχει αποστολή να λειτουργεί ως σημείο αναφοράς μαθητών για περιστατικά που τους απασχολούν.

Στο πλαίσιο της εφαρμογής του εθνικού σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης των παιδιών, προβλέπεται η πρόσληψη εκπαιδευτικών, βοηθητικού προσωπικού και σχολικών νοσηλευτών για την υποστήριξη των παιδιών με ειδικές ανάγκες. Τα παιδιά με αναπηρία υπολογίζονται από ερευνητές ότι διατρέχουν 10 φορές μεγαλύτερο κίνδυνο να υποστούν σεξουαλική κακοποίηση στην παιδική τους ηλικία σε σχέση με τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης.

Στα σχολεία έχει ξεκινήσει να διδάσκεται το μάθημα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στην τρίτη και έκτη δημοτικού, καθώς και στην τρίτη γυμνασίου. Παράλληλα, σε εφαρμογή του

ΕΣΔ έχουν ξεκινήσει εργαστήρια δεξιοτήτων. Βασικός στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι η ενημέρωση και η ενδυνάμωση των παιδιών, ώστε να προστατεύουν τον εαυτό τους από τη σεξουαλική θυματοποίηση και βία, μαθαίνοντας και αναπαράγοντας στη συμπεριφορά τους απλούς κανόνες αυτοπροστασίας. Για παράδειγμα, να μάθουν να διαχωρίζουν το ασφαλές από το μη ασφαλές άγγιγμα και πως

Το σχολείο είναι ο χώρος που μπορεί να παίξει ουσιαστικό ρόλο στην πρόληψη ή στον εντοπισμό φαινομένων σεξουαλικής κακοποίησης.

υπάρχουν «μυστικά» που δεν τα «κρατάμε», αλλά τα αναφέρουμε σε ενήλικες που εμπιστευόμαστε.

Ενδεικτικά, στο δημοτικό εφαρμόζεται το πρόγραμμα «Ασφαλές άγγιγμα» του φορέα Ελίζα - εταιρεία κατά της κακοποίησης του παιδιού και ο «Κανόνας των εσωρούχων», πρόγραμμα διαμορφωμένο από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Υπουργείο Δικαιοσύνης

Το υπουργείο Δικαιοσύνης θα προχωρήσει στην ανάπτυξη των παρακάτω πρωτοκόλλων για ανήλικα θύματα εγκληματικών πράξεων και ανήλικους παραβάτες:

- Πρωτόκολλο και οδηγός για

τη διαχείριση της επικοινωνίας των ανηλίκων παραβατών - ανηλίκων θυμάτων και των οικογενειών τους.

- Πρωτόκολλο και ενημερωτικός οδηγός με θέμα την πρόσβαση και την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών (ανηλίκων δραστών και ανηλίκων θυμάτων) στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης.
- Πρωτόκολλο γονεϊκού οδηγού διαχείρισης και επικοινωνίας ανηλίκων παραβατών και του οικογενειακού τους περιβάλλοντος.
- Πρωτόκολλο διαχείρισης ανηλίκων που διαβιούν σε ενδοοικογενειακό περιβάλλον με περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.

Υπουργείο Υγείας

Με πόρους από το Ταμείο Ανάκαμψης και φορέα υλοποίησης το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού δημιουργούνται δύο Κέντρα ημέρας για κακοποιημένα παιδιά στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη για τη στήριξη της ψυχικής τους υγείας, με χρηματοδότηση 280.000 ευρώ ετησίως για το καθένα.

Επίσης δημιουργούνται τρία Κέντρα ημέρας εξειδικευμένα στον τομέα υποστήριξης της οικογένειας ολιστικά, με ετήσια δαπάνη 350.000 ευρώ σε Αθήνα, Πειραιά και Θεσσαλονίκη.

Έχει προκρυχθεί η δημιουργία Κέντρων ημέρας (8-9 σε όλη τη χώρα) για την ενίσχυση της ψυχικής υγείας των πολιτών έτσι ώστε να υποστηριχθούν για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

Αλλαγές για να παραταθεί ο χρόνος έκτισης της ποινής

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΜΑΝΔΡΟΥ**

Η πρόταση του υπουργού Εσωτερικών Μάκη Βορίδη για χημικό ευνοουχισμό των παιδεραστών και γενικά των καταδικασμένων για βιασμούς μπορεί να προκάλεσε αντιδράσεις, όμως πυροδότησε προβληματισμούς, που έτσι κι αλλιώς αναπτύσσονται στο υπουργείο Δικαιοσύνης και ευρύτερα στον χώρο της Δικαιοσύνης, για το ποια τελικά πρέπει να είναι η πιο ενδεδειγμένη ποινική αντιμετώπιση αυτής της κατηγορίας εγκλημάτων.

Έτσι όπως είναι σήμερα η νομοθεσία μας, μετά τις τροποποιήσεις που έγιναν επί της παρούσας κυβέρνησης, οι βιασμοί ανηλίκων τιμωρούνται με την ανώτατη ποινή του νόμου, δηλαδή ισόβια.

Σήμερα όσοι καταδικάζονται για βιασμό (όχι παιδιών) τιμωρούνται με κάθειρξη 10 ή 15 χρόνων και μένουν στη φυλακή το πολύ εννέα χρόνια.

Μάλιστα η ποινή των ισοβίων προβλέπεται ως μόνη ποινή, δηλαδή δεν δίνεται δυνατότητα στο δικαστήριο να επιβάλει άλλη.

Με την ισχύουσα νομοθεσία για τα ισόβια των δραστών - παιδοβιαστών, ο χρόνος σίγουρης έκτισης της ποινής είναι 18 χρόνια, καθώς ύστερα από το εν λόγω όριο μπορούν να κάνουν αίτηση και να βγουν με όρους, αλλά για

την κάθε περίπτωση αποφασίζει σχετικά το δικαστικό συμβούλιο. Δεν αφήνονται δηλαδή ελεύθεροι αυτομάτως, χωρίς δικαστική κρίση, όπως προβλεπόταν στον πολυσυζητημένο ποινικό κώδικα που ψηφίστηκε επί ΣΥΡΙΖΑ παραμονές των εκλογών του 2019. Παρ' όλα αυτά, στο υπουργείο Δικαιοσύνης μελετούν την αύξηση του χρόνου παραμονής στη φυλακή των καταδικασμένων για βιασμούς, σε μια προσπάθεια να προστατευθεί το κοινωνικό σύνολο, αλλά και να εναρμονιστεί η ποινική τους μεταχείριση με το αίσθημα δικαιοσύνης των πολιτών.

Ηδη ο υπουργός Δικαιοσύνης Κωνσταντίνος Τσιάρας έχει δώσει εντολή στη Διарκή Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, που

μελετάει τροποποιήσεις στην ποινική νομοθεσία, να εξεύρει λύσεις για την παράταση του χρόνου έκτισης της ποινής για τους βιαστές και κυρίως τους παιδοβιαστές. Το ίδιο γίνεται για ενδεχόμενη τροποποίηση του νόμου που σήμερα ισχύει και προβλέπει ποινές κάθειρξης έως 15 χρόνια για όσους καταδικάζονται για βιασμούς ανηλίκων, είτε ατόμων που είναι στα όρια της ανηλικότητας.

Στην πράξη, έτσι όπως είναι σήμερα η νομοθεσία, όσοι καταδικάζονται για βιασμό (όχι παιδιών) τιμωρούνται σε 10 ή 15 χρόνια κάθειρξης και μένουν στη φυλακή το πολύ εννέα χρόνια. Και για αυτό το όριο μελετάται επέκταση. Αλλαγές ενδέχεται να γίνουν και στην ποινική τιμωρία

όσων διώκονται για άλλες μορφές σεξουαλικής κακοποίησης, πολλές οι περιπτώσεις τελευταία, όπως γενετήσιες πράξεις σε ανήλικα που είναι κακουργήματα. Η πρακτική των τελευταίων ετών έχει καταδείξει πως οι ποινές που επιβάλλονται είναι σε πολλές περιπτώσεις χάρτινες, με τους δραστές να μένουν λίγο χρόνο στη φυλακή και να κυκλοφορούν στη συνέχεια ελεύθεροι. Μάλιστα οι περιπτώσεις υποτροπής και διαπραξης νέων εγκλημάτων δεν είναι εξαιρεση.

Το ποινικό μητρώο

Πέραν των επικείμενων νομοθετικών μεταβολών, το σχετικό νομοσχέδιο που θα ψηφιστεί πολύ σύντομα από τη Βουλή περιλαμβάνει και άλλες διατάξεις που

έχουν ενδιαφέρον. Προβλέπουν ότι για τους βιαστές και τους δραστές σεξουαλικών εγκλημάτων θα αναγράφεται στο ποινικό τους μητρώο η ποινική δίωξη εις βάρος τους και όχι μόνον –όπως ισχύει για όλα τα εγκλήματα– η αμετάκλητη καταδίκη τους. Το μέτρο εφαρμόζεται και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες με επιτυχία, ενώ η πρόταση Βορίδη για χημικό ευνοουχισμό ισχύει σε πολλές χώρες, ως μέτρο που επιλέγει ο ίδιος ο δράστης, όταν θέλει να βγει από τη φυλακή με όρους.

Πάντως, εδώ τέτοιο μέτρο προς το παρόν δεν αποτελεί αντικείμενο μελέτης από το υπουργείο Δικαιοσύνης. Θα προηγηθούν, λένε πληροφορίες από το υπουργείο, άλλες μεταβολές και στο μέλλον ιδωμεν.

Διαβάζοντας τα ίχνη του τραύματος

Οι ψυχολόγοι στο «Σπίτι του Παιδιού» του υπουργείου Δικαιοσύνης εξηγούν πώς εξετάζουν ένα κακοποιημένο παιδί

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Επιδιώκουν στην πρώτη συνάντησή να μη γίνει αναφορά στο τραυματικό γεγονός. Σε έναν χώρο που θυμίζει φροντισμένο παιδικό δωμάτιο, με ένα ξύλινο τρενάκι στο πάτωμα, λούτρινα ζωάκια και φιγούρες Playmobil στα ράφια, θα αξιολογηθεί αρχικά η αντιληπτική ικανότητα και ψυχική κατάσταση του ανηλίκου. Μπορεί να διακρίνει την αλήθεια από το ψέμα, το πραγματικό από το φανταστικό; Αφού μπουν τα θεμέλια για να οικοδομηθεί μια σχέση εμπιστοσύνης, η κατάθεση θα γίνει άλλη ημέρα, στο δωμάτιο με τις δύο αντικριστές πολυθρόνες και τις δύο κάμερες στο ταβάνι. Ο διάλογος με τον ψυχολόγο θα μαγνητοσκοπηθεί, καθώς σκοπός είναι το θύμα σεξουαλικής κακοποίησης να μιλήσει μία και μοναδική φορά για να αποφευχθεί ο επανατραυματισμός του.

«Η προσέγγιση γίνεται με μεγάλη ευαισθησία για να μη νιώσει ένοχο το παιδί, να διαχειριστεί την αγωνία του και να μπορέσει να μιλήσει», λέει η Σωτηρία Νίκα, ψυχολόγος στο «Σπίτι του Παιδιού» της Αθήνας. «Ξύνεις μια πληγή, και ξέρεις ότι πρέπει να την ξύσεις γιατί αλλιώς δεν θα κλείσει ποτέ. Φροντίζεις όμως να δώσεις το μήνυμα ότι “θα το κάνουμε μαζί”».

Η δομή που υπάγεται στο υπουργείο Δικαιοσύνης στον πρώτο χρόνο λειτουργίας της έχει δεχτεί σε έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο στο Παλαιό Φάληρο 49 παιδιά για τα οποία υπήρχαν υποψίες ότι είχαν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση. Το μικρότερο ήταν 3,5 ετών και το μεγαλύτερο σε λίγο καιρό θα έκλεινε τα 18. Παρότι η δομή καλύπτει την Αττική και όμορες περιοχές, κατέθεσαν εδώ παιδιά που προέρχονταν από την Πάτρα και τη Σπάρτη έως την Πάρο και την Κομοτηνή. Οι περισσότερες παραπομπές είχαν γίνει από ανακριτικές αρχές και τμήματα Ασφαλείας. Αντίστοιχα στο «Σπίτι του Παιδιού» Πειραιά, το οποίο συστεγάζεται με αυτό της Αθήνας, έχουν δεχτεί μέχρι στιγμής 25 ανηλίκους.

Η διαδικασία

Η κ. Νίκα περιγράφει στην «Κ» τη διαδικασία που ακολουθείται. Αρχικά, στην πρώτη συνάντηση, ένας ψυχολόγος και ένας επιμελητής ανηλικών υποδέχονται την οικογένεια ή τον φροντιστή του παιδιού και προσπαθούν να μάθουν περισσότερα σχετικά με τα ενδιαφέροντά του, τις δραστηριότητες και τις ανάγκες του. Μπο-

Η δομή στον πρώτο χρόνο λειτουργίας της έχει δεχτεί σε έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο που θυμίζει παιδικό δωμάτιο, στο Παλαιό Φάληρο, 49 παιδιά για τα οποία υπήρχαν υποψίες ότι είχαν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση. Το μικρότερο ήταν 3,5 ετών και το μεγαλύτερο σε λίγο καιρό θα έκλεινε τα 18.

Η Σωτηρία Νίκα θυμάται ότι στο τέλος κάποιων καταθέσεων υπήρξαν παιδιά που είχαν ζητήσει να την αγκαλιάσουν.

Η Σεβαστή Οικονόμου εξηγεί ότι οι επιμελητές ανηλικών της δομής προσπαθούν να υποστηρίξουν και τις οικογένειες των θυμάτων.

ρεί το θύμα να μη μιλάει ελληνικά και να χρειαστεί διερμηνέας, ή να έχει μεγάλη αγάπη για τα κατοικίδια και να ζητηθεί να υπάρξει στον χώρο ένα ζωόθεραπευτικό δωμάτιο να νιώσει το παιδί πιο άνετα. Η ψυχολόγος θα συντάξει έπειτα μια έκθεση αντιληπτικής ικανότητας του παιδιού για να διαπιστώσει κατά πόσο μπορεί αυτό να καταθέσει. Οι σχετικές πληροφορίες συλλέγονται μέσα από το παιχνίδι, χωρίς να νιώσει το παιδί εκείνη τη στιγμή ότι περνάει από αξιολόγηση.

«Διαβάζοντας ένα παραμύθι και κουβεντιάζοντας έπειτα μπορούμε να διακρίνουμε κατά πόσο ένα παιδί έχει αναπτύξει τον αφηγηματικό του λόγο. Να δούμε εάν ξεχωρίζει το καλό από το κακό, το ηθικό από το μη ηθικό», λέει η κ. Νίκα. «Εξηγούμε στο παιδί ότι δεν θέλουμε να μαντέψει την απάντηση εάν κάνουμε μια ερώτηση. Λέμε ότι θέλουμε να μας διορθώσει εάν δεν έχουμε καταλάβει αυτό που εννοεί».

Σε αυτή τη φάση της διαδικασίας μπορούν να διαπιστώσουν εάν ένα παιδί έχει διάσπαση προσωπικής, ώστε να προσαρμόσουν αναλόγως τα διαλείμματα όταν θα ζητηθεί η μαρτυρία του. Στο τέλος αυτής της συνάντησης, η οποία μπορεί να διαρκέσει έως

και μιάμιση ώρα, ξαναγούν το παιδί και τους συνοδούς του στον υπόλοιπο χώρο, στην αίθουσα της δικανικής κατάθεσης με τις πολυθρόνες και τις κάμερες και τους εξηγούν ότι στο διπλανό δωμάτιο θα βρίσκονται και άλλοι άνθρωποι (οι ανακριτικοί υπάλληλοι) που θα τους βλέπουν μέσα από ένα μόνιτορ και θα τους ακούν.

«Είχε έρθει σε εμάς από τη ΓΑ-ΔΑ ένα παιδί λίγο προτού κλείσει τα τρία έτη. Ήταν πολύ μικρό, δεν είχε βγάλει ακόμη την πάνα. Ελεγε λίγες λέξεις, τις οποίες δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε. Ούτε από το σχέδιό του υπήρχε τρόπος να πάρουμε πληροφορία, δεν είχε αναπτυχθεί ακόμη ο λόγος του για να εκφραστεί. Σε αυτή την περίπτωση έδωσε κατάθεση το αδερφάκι του», λέει η κ. Νίκα.

Η κατάθεση δίνεται συνήθως την επόμενη ημέρα. Η διάρκεια της εξαρτάται από την ίδια την υπόθεση αλλά και από την ηλικία του παιδιού. Μπορεί να κρατήσει από 15 λεπτά έως και δύο ώρες.

Οι ζωγραφίες συνήθως δεν χρησιμοποιούνται ως τεκμήρια, αλλά επικουρικά, καθώς τα σχέδια θα πρέπει να είναι ξεκάθαρα για να βασιστεί κάποιος σε αυτά. Ένα παιδί που δυσκολευόταν να εκφράσει με λόγια κάποιες από τις πράξεις που είχε υποστεί, είχε

«*Η προσέγγιση γίνεται με μεγάλη ευαισθησία για να μη νιώσει ένοχο, να διαχειριστεί την αγωνία του και να μπορέσει να μιλήσει.*»

Ζητήσει από την ψυχολόγο πλαστελίνη μαύρου χρώματος για να αναπαραστήσει με αυτή αντρικά γεννητικά όργανα.

Η Σεβαστή Οικονόμου, προϊσταμένη στο «Σπίτι του Παιδιού» Πειραιά, εξηγεί ότι οι επιμελητές ανηλικών της δομής προσπαθούν να υποστηρίξουν και τις οικογένειες των θυμάτων, να τις διασυνδέσουν με άλλες υπηρεσίες της περιοχής τους, να τους συνδράμουν σε περιπτώσεις που το παιδί δεν θέλει να επιστρέψει στο σχολείο ή στοχοποιείται στη γειτονιά του.

Αλλαγή συμπεριφοράς

Σχετικά με τα σημάδια που συνήθως εμφανίζουν παιδιά τα οποία έχουν υποστεί σεξουαλική βία, τόσο η κ. Οικονόμου όσο και η κ. Νίκα αναφέρουν

ότι διαταράσσεται η συμπεριφορά τους. Μπορεί να υπάρξει διαφορά στις σχολικές τους επιδόσεις, στη διατροφή τους, να μη θέλουν κάποιος να τα αγγίζει και να αποφεύγουν τις αγκαλιές, να προσπαθούν να καλύψουν το σώμα τους ή να ντρέπονται για αυτό, να έχουν εφιάλτες, ή στις μικρότερες ηλικίες να παρατηρείται μια παλινδρόμηση στη χρήση της τουαλέτας.

Στο «Σπίτι του Παιδιού» παραπέμπονται από τις αρμόδιες αρχές περιστατικά με ανήλικα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης. Στην πρόσφατη υπόθεση του Κολωνού η κατάθεση της 12χρονης δόθηκε σε ψυχολόγο της Αστυνομίας, σε άλλο χώρο που έχει διαμορφωθεί για την υποδοχή ανηλικών θυμάτων στη ΓΑΔΑ.

Από τις υποθέσεις που έχουν χειριστεί μέχρι στιγμής στο «Σπίτι του Παιδιού» της Αθήνας κάποια θύματα είχαν ήδη δώσει καταθέσεις αλλού προτού ζητηθεί η συνδρομή τους. Τους τελευταίους μήνες, όμως, βλέπουν κατά βάση παιδιά που μιλούν για πρώτη φορά. «Δεν θα τα ζορίσουμε, δεν θα τα φέρουμε σε δύσκολη θέση», λέει η κ. Νίκα και θυμάται ότι στο τέλος κάποιων καταθέσεων υπήρξαν παιδιά που είχαν ζητήσει να την αγκαλιάσουν.

Όταν μπαίνεις σε ένα σπίτι για να ελέγξεις καταγγελία κακοποίησης...

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗ**

Εξι και εννέα νέες εισαγγελικές παραγγελίες αντιστοίχως έφθασαν σε μόλις μία εβδομάδα στα γραφεία κοινωνικών υπηρεσιών δύο μεγάλων δήμων των νοτιών προαστίων. «Ο ρυθμός των καταγγελιών επηρεάζεται από την επικαιρότητα», σχολιάζει κοινωνικός λειτουργός με 20ετή πείρα. «Οι πολίτες προχώρησαν ταχύτερα σε καταγγελία απ' ό,τι θα έκαναν σε έναν ουδέτερο χρόνο». Αντίστοιχα αφυπνίζονται και τα αντανακλαστικά των υπηρεσιών. «Κατά μέσον όρο διερευνούμε 60-65 εισαγγελικές εντολές κάθε χρόνο», διευκρινίζει. «Για πολλά χρόνια ο καθένας μας έκανε τη διερεύνηση, όπως έκρινε», θυμάται. «Πριν από μερικά χρόνια το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ο Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος και το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού δημοιούργησαν ένα πρωτόκολλο και επιμόρφωσαν όσους εμπλεκόμαστε στη διαδικασία». Περίπου 80% των καταγγελιών αφορούν παιδιά, τα οποία εκτιμάται ότι παραμελούνται ή κακοποιούνται. Πρόκειται συνήθως για πολλαπλώς προβλη-

Οι κοινωνικοί λειτουργοί περιγράφουν τις δυσκολίες και τα διλήμματα που αντιμετωπίζουν όταν καλούνται να γνωματεύσουν για μια προβληματική οικογένεια.

ματικές οικογένειες, όπου συνυπάρχουν εξαρτήσεις από ουσίες και αλκοόλ, χαμηλό μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο... «Χωρίς, ωστόσο, να λείπουν και ευπρόσδεκτες οικογένειες, πέραν πάσης υποψίας, οι οποίες είναι και οι πιο δύσκολες στη διαχείριση». Οι περισσότερες καταγγελίες επιβεβαιώνονται. «Με εξαιρέσεις ορισμένες εκδικητικές, συνήθως μεταξύ πρώην συζύγων, ή παρόμοια της γειτονιάς για φασαρία, η οποία μπορεί να προέρχεται από κρίση ενός παιδιού με κάποιο ψυχικό νόσημα».

Όταν υπάρχει επάρκεια προσωπικού, στην κατ' οίκον διερεύνηση των περιστατικών μεταβαίνουν δύο επαγγελματίες. Η επίσκεψη γίνεται αιφνιδιαστικά ή

κατόπι συνεννόησης. «Προτιμώ να έχω προηγουμένως ενημερωθεί, δημιουργώντας έτσι τις προϋποθέσεις για μια ομαλή μετέπειτα συνεργασία», λέει ο ένας. «Επιλέγω την αιφνιδιαστική επίσκεψη, γιατί έτσι αποκοιμίζω μια ρεαλιστική εικόνα για την καθημερινότητα», αντιτείνει συνάδελφός του. Σε κάθε περίπτωση, η φιγούρα του κοινωνικού λειτουργού που μπαίνει στο σπίτι και ανοίγει το ψυγείο και τα ντουλάπια ανήκει σε άλλες δεκαετίες. «Χτυπάμε το κουδούνι, συστηνόμαστε, επιδεικνύουμε το χαρτί του εισαγγελέα – αν λείπουν, αφήνουμε σημείωμα». Διακριτικά προσπαθούν να ανιχνεύσουν αν υπάρχουν τα στοιχειώδη για τη διαβίωση. Πρόσφατα γονέας που δέχθηκε επίσκεψη σχετικού κλιμακίου έπαθε αμώκ πανικοβάλλοντας το παιδί. «Ηρθατε να μου το πάρετε!», φώναζε. Ζητούμενο για όλους είναι να πείσουν τους πολίτες ότι ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών είναι πρωτίστως υποστηρικτικός. «Δεν είμαστε αστυνομικοί».

Κάποια φορά αναγκάστηκε ο Π.Κ. να ζητήσει τη συνδρομή της Αστυνομίας. «Είχαμε πάει με μια συνάδελφο σε ένα διαμέρισμα,

με στόχο να διερευνήσουμε τις συνθήκες διαβίωσης ενός παιδιού», διηγείται. «Χτυπήσαμε το κουδούνι και μας απάντησε μια γυναίκα, που προσπαθούσε να κάνει τη φωνή της να μοιάζει με αντρική, λέγοντάς μας ότι η μητέρα απουσιάζει». Αυτή η αντίδραση τους έβαλε ψύλλους στ' αυτιά. «Οι αστυνομικοί εισήλθαν από το μπαλκόνι και η επέμβασή τους ήταν όντως απαραίτητη, καθώς η μητέρα είχε ψυχιατρικό πρόβλημα και τη δεδομένη στιγμή ήταν σε κρίση». Το παιδί που αντικρίσαν ήταν 7 ετών, αλλά είχε ανάπτυξη 4. «Δεν είχαμε πού να το πάμε, το κρατήσαμε όλη μέρα στην υπηρεσία μας». Έπειτα από πολύ ψάξιμο ανακάβωσαν μια γιαγιά, την οποία επισκέφθηκαν και έκαναν αυθημερόν αξιολόγηση των συνθηκών διαβίωσης. Εντέλει της έδωσαν το εγγόνι. «Δεν υπήρχε θέση πουθενά αλλού».

Η απομάκρυνση

Η απομάκρυνση ή όχι του παιδιού από το οικογενειακό περιβάλλον είναι μια κρίσιμη απόφαση. «Καλούμαστε να σταθμίσουμε τα δεδομένα, αν ένας γονιός που παραμελεί το παιδί

δύναται με κατάλληλη στήριξη να βελτιωθεί ή όχι», σχολιάζει κοινωνική λειτουργός. «Η απομάκρυνση ακόμα και από την πολυπροβληματική οικογένεια είναι μια τραυματική εμπειρία: το παιδί δεν φεύγει μόνο από τους δικούς του, αλλάζει γειτονιά, φίλους, σχολείο και μεταφέρεται σε κάποια δομή, όπου είναι ζητούμενο πόσο καλές συνθήκες θα βρει». Ιδανικό θα ήταν «να τοποθετηθεί σε ανάδοχη οικογένεια στην ίδια περιοχή, ώστε να μην αλλάξει δραματικά η ρουτίνα του». Γνώμονας για την τελική τους κρίση είναι η ασφάλεια του παιδιού.

«Όσα η μοναδική σε έναν ολόκληρο νομό, βρέθηκαν να αντιμάχομαι και τις αποστάσεις», σχολιάζει μια κοινωνική λειτουργός, η οποία προ 5ετίας παρακολουθούσε σε ένα χωριό μια γυναίκα, κακοποιητική προς τα παιδιά της. «Ενέργοποίησα τη γειτονιά ενθαρρύνοντας μια γειτόνισσα με ενημερώνει για τα εξεσπασμάτα της σε ζωντανό χρόνο: τότε εγώ την καλούσα στο κινητό από μια τοποθεσία δύο ώρες μακριά και της έλεγα “σε ακούω, σταμάτα εδώ και τώ-

ρα”». Η μέθοδος ήταν αντιδεοντολογική. «Όμως δεν γινόταν να διακτινιστώ», ομολογεί. «Η τηλεεπένεσή μου, ωστόσο, επέφερε αποτελέσματα: η μητέρα περιόρισε δραματικά τις εκρήξεις».

Πολλές υποθέσεις «στοιχειώνουν» τους επαγγελματίες. «Πήγα κάποτε σε μια μαθήτριά που είχε κάνει δύο απόπειρες αυτοκτονίας», θυμάται μία εξ αυτών. «Εξαρχής ένωσα ότι αυτό ξεπερνούσε τις γνώσεις μου και ότι θα ήταν προτιμότερο ο εισαγγελέας να διατάξει ψυχιατρική γνωμάτευση». Η κοινωνική λειτουργός έφυγε από το σπίτι με την πεποίθηση ότι το κορίτσι θα κάνει κακό στον εαυτό της ή σε κάποιον άλλον. Το παιδί νοσηλεύθηκε για ένα διάστημα, αλλά επέστρεψε και πάλι στίτι σε σχολείο. Οι εκπαιδευτικοί, ωστόσο, την εννιμέρωσαν ότι η συμπεριφορά της προκαλούσε και πάλι ανησυχία. «Για να μπορώ να κοιμάμαι τα βράδια έχω ζητήσει πολλές φορές εποπτεία από επαγγελματία ψυχικής υγείας, για να συζητώ τις δύσκολες περιπτώσεις», τονίζει ο Π.Σ. «Κάποιες φορές μου το έχει παράσχει η υπηρεσία μου, άλλες το έχω πληρώσει μόνος μου».

Οι δύο Αρμαγεδδώνες του Πούτιν

Με πυρηνική απειλή και καταστροφή υποδομών προσπαθεί να κερδίσει χρόνο ενώ επίκειται η κρίσιμη μάχη της Χερσώνας

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Οκτώ μήνες μετά την έναρξη της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, ο δυσοίωνος όρος της Αποκάλυψης έχει εγκατασταθεί για τα καλά στο λεξιλόγιο της διεθνούς πολιτικής. Πάντα επιρρεπής στη λεκτική ακράτεια, ο Τζο Μπάιντεν προειδοποίησε πρόσφατα ότι, αν ο Βλαντιμίρ Πούτιν κάνει χρήση μικρών πυρηνικών όπλων όπως απειλεί, η αμερικανική απάντηση θα είναι τόσο ισχυρή που ο πλανήτης όλος θα βρεθεί στα πρόθυρα του Αρμαγεδδώνα.

Μια διαφορετικού τύπου Αποκάλυψη βιώνουν ήδη οι Ουκρανοί εδώ και δύο εβδομάδες. Σε μια προσπάθεια να ανακόψει τη θεαματική αντεπίθεση των Ουκρανών, ο ρωσικός στρατός εξαπολύει αλλεπάλληλα κύματα βομβαρδισμών στα πυκνοκατοικημένα αστικά κέντρα με στόχους τις γραμμές ανεφοδιασμού του εχθρού και το ενεργειακό δίκτυο της χώρας. Με το ένα τρίτο των ενεργειακών σταθμών ήδη κατεστραμμένο και με το θερμόμετρο να έχει αρχίσει να πέφτει κάτω από το μηδέν, οι Ουκρανοί απειλούνται με πραγματική ανθρωπιστική καταστροφή, μένοντας χωρίς ρεύμα, χωρίς θέρμανση, ίσως και χωρίς νερό, στον μακρύ, εφιαλτικό χειμώνα που έρχεται. Αυτό ήταν το πρώτο δείγμα γραφής του στρατηγού Σεργκέι Σουροβίκιν, νέου διοικητή των ρωσικών δυνάμεων στην Ουκρανία, ο οποίος απέκρινε τη φήμη του αδίστακτου από τη θητεία του στη Συρία και έγινε γνωστός με το προσωνύμιο –τι άλλο;– Αρμαγεδδών.

Στο Κίεβο και στη Δύση, πολλοί αντιμετωπίζουν τη ρωσική εκδοχή του «Σοκ και δέος» όχι ως δύναμη, αλλά ως αδυναμία. Δεν αποκλείεται να έχουν δίκιο. Η Ουκρανία δεν είναι Συρία, όπου ο Σουροβίκιν και οι άνδρες του είχαν να αντιμετωπίσουν άτακτους τζιχαντιστές. Στην πρόσφατη Ιστορία, όσοι προσπάθησαν να αντισταθμίσουν τις αναποδιές στο πεδίο της μάχης

με σαρωτικούς βομβαρδισμούς πόλεων –στο μυαλό έρχονται οι βομβαρδισμοί του Λονδίνου από τους Γερμανούς, του βορείου Βιετνάμ από τους Αμερικανούς και του Ιράν από τον Σαντάμ Χουσεϊν– δεν είχαν καλό τέλος. Δύο εβδομάδες ρωσικών βομβαρδισμών δεν φάνηκε να επηρεάζουν ουσιαστικά την ουκρανική αντεπίθεση, που κλιμακώνεται απειλητική τόσο στο ανατολικό όσο και στο νότιο μέτωπο.

Τα μάτια όλων στρέφονται αυτές τις μέρες στη Χερσώνα, μία από τις δύο μεγάλες πόλεις που έχουν καταλάβει οι Ρώσοι (η άλλη είναι η Μαριούπολη) και τη μοναδική που βρίσκεται δυτικά του Δνείπερου, στις εκβολές του ποταμού προς τη Μαύρη Θάλασσα. Εδώ, ο στρατηγός Σουροβίκιν κινδυνεύει να αντιμετωπίσει πολύ γρήγορα τον δικό του Αρμαγεδδώνα. Στην πρώτη του τηλεοπτική συνέντευξη μετά την ανάλη-

Ο γένης που κάποτε αναζητούσε ισότιμη θέση σε μια «Μεγάλη Ευρώπη» οδηγεί τη Ρωσία στη «Μεγάλη Ασία», σε ρόλο ελάσσονος εταίρου της Κίνας.

ψη των νέων του καθηκόντων, την περασμένη Τρίτη, αναγνώρισε ότι μπορεί να αναγκαστεί να λάβει «δύσκολες αποφάσεις», υπονοώντας αναδιπλώση. Την επομένη ξεκίνησε η εκκένωση της πόλης από αμάχους και διορισμένους αξιωματικούς.

Τεράστιο πλήγμα

Ενδεχόμενη ανακατάληψη της Χερσώνας από τους Ουκρανούς θα συνιστούσε τεράστιο στρατηγικό και ηθικό πλήγμα για το Κρεμλίνο. Χτισμένη από τη Μεγάλη Αικατερίνη στα εδάφη της Νοβοροσίγια (Νέα Ρωσία) που κατέκτησαν οι Ρώσοι εκτοπίζοντας τους Οθωμανούς, η Χερσώ-

Πυροσβέστες αναζητούν επιζώντες σε βομβαρδισμένο από τους Ρώσους κτίριο στο Κίεβο. Η Μόσχα απαντά με «Σοκ και δέος» στην ουκρανική αντεπίθεση, χτυπώντας κρίσιμες υποδομές, εργοστάσια ενέργειας, αλλά και κατοικίες. Επίδειξη δύναμης ή ένδειξη αδυναμίας, όπως πολλοί αναλυτές πιστεύουν;

να παίζει κομβικό ρόλο στον ανεφοδιασμό της Κριμαίας και είναι πρωτεύουσα μιας από τις τέσσερις περιοχές που μόλις πριν από ένα μήνα προσάρτησε ο Πούτιν.

Την ίδια μέρα, ο Ρώσος πρόεδρος έλαβε μία εκ πρώτης όψης ακατανόητη απόφαση, επιβάλλοντας στρατιωτικό νόμο στις τέσσερις περιοχές, που ήδη τελούσαν υπό στρατιωτική κατοχή. Ενδεχομένως επιδιώκει να νομιμοποιήσει κατασχέσεις που ήδη γίνονται από τον ρωσικό στρατό και, κυρίως, να ελέγξει με σιδηρένια πειθαρχία (περιορισμοί κυκλοφορίας, απαγόρευση απεργιών και συναθροίσεων, αναστολή λειτουργίας πολιτικών κομμάτων

κ.ά.) τα μετόπισθεν, καθώς προετοιμάζεται για αδυσώπητες οδομαχίες μέσα στον αστικό ιστό της Χερσώνας και άλλων πόλεων. Το γεγονός ότι ταυτόχρονα έθεσε σε καθεστώς «πολεμικής οικονομίας» άλλες έξι ρωσικές περιοχές που συνορεύουν με την Ουκρανία και έδωσε αυξημένες εξουσίες στους κυβερνήτες των περιοχών, υποβάλλει και μια άλλη υποψία: να εξοικειώνει σταδιακά με την ιδέα της κατάστασης εκτάκτου ανάγκης όλο τον ρωσικό πληθυσμό, με πιθανά επόμενα βήματα τη γενική επιστράτευση και την κήρυξη στρατιωτικού νόμου ανά την επικράτεια.

Εδώ που έχουν φτάσει τα

πράγματα, ούτε τα πιο ακραία σενάρια μπορούν να αποκλειστούν. Οι sporadικές αντεπιθέσεις και κάποια μικρά κέρδη των Ρώσων στο ανατολικό μέτωπο την προηγούμενη εβδομάδα γύρω από τη σημαντική πόλη Μπαχμούτ, στο Ντονέτσκ, αλλά και στην επαρχία του Χάρκοβο, γέννησαν ανησυχίες στο Κίεβο για το ενδεχόμενο νέας, μαζικής εισβολής ρωσικών στρατευμάτων, με σύμπραξη αυτή τη φορά και της Λευκορωσίας, όπου έχει σχηματιστεί κοινή δύναμη των δύο κρατών. Παράλληλα, το ξαφνικό ταξίδι του Βρετανού υπουργού Άμυνας Μπεν Γουάλας στην Ουάσιγκτον συνοδεύτηκε από

ανησυχητικές φήμες για συντονισμό των δύο συμμάχων ενόψει πιθανού πυρηνικού πλήγματος στην Ουκρανία. Και αν μέχρι χθες λέγαμε ότι ο κόσμος βρίσκεται στην πιο επικίνδυνη στιγμή από την κρίση των πυραύλων της Κούβας, τώρα μάλλον έχουμε ξεπεραστεί από τις εξελίξεις. Το 1962, Κένεντι και Χρουστσόφ επέλεξαν τον σωτήριο συμβιβασμό, αποσύροντας τους πυραύλους τους από Τουρκία και Κούβα αντίστοιχα. Σήμερα, Μπάιντεν και Πούτιν δείχνουν να έχουν κόψει πίσω τους όλες τις γέφυρες της υποχώρησης.

Αιώνες μοιάζει να έχουν περάσει από την 25η Σεπτεμβρίου 2001, όταν ο φρέσκος στην εξουσία Βλαντιμίρ Πούτιν εκφώνησε βαρυσήμαντη ομιλία από το βήμα του γερμανικού Κοινοβουλίου σε άπταιστα γερμανικά, αναπτύσσοντας το όραμά του για μια «Μεγάλη Ευρώπη», μια ισότιμη σχέση στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ Ε.Ε. και Ρωσίας. Η διεύρυνση του ΝΑΤΟ προς ανατολάς και οι «έγχρωμες επαναστάσεις» σε πρώην σοσιαλιστικές χώρες έπνιξαν το μωρό στην κούνια του. Σε μια άλλη ιστορική ομιλία του, φέτος, στις 30 Σεπτεμβρίου, στο Κρεμλίνο, ο Ρώσος πρόεδρος χάραξε την καινούργια εθνική στρατηγική του: Μια μεγαλύτερη Ρωσία σε στρατηγική συμμαχία με τη Μεγάλη Ασία, απέναντι στη «συλλογική Δύση», συνώνυμο της νεοαποικιοκρατίας, του παγκόσμιου απαρχαίντ ή ακόμη και του «σατανισμού». Η ειρωνεία της Ιστορίας είναι ότι ο πολιτικός που γεννήθηκε στην Αγία Πετρούπολη (τότε Λένινγκραντ), την πιο δυτικότερη πόλη της Ρωσίας, και που τόσο θαυμάζει τον Μεγάλο Πέτρο και τη Μεγάλη Αικατερίνη, τους τσάρους που ενίσχυαν αποφασιστικά τη χώρα τους κοιτάζοντας δυτικά, ωθεί τη μεγάλη αυτή δύναμη προς την ασιατική Ανατολή, σε ρόλο ελάσσονος εταίρου της πολύ ισχυρότερης, οικονομικά και πληθυσμιακά, Κίνας.

Σεργκέι Ραντσένκο, ιστορικός, καθηγητής στη Σχολή Αναβαθμισμένων Διεθνών Μελετών του Johns Hopkins

Η Δύση δεν πρέπει να εξουθενώσει τελείως τη Ρωσία

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Να θέσει όρια στην κλιμάκωση του ουκρανικού μετώπου καλεί τη Δύση ο ρωσικής καταγωγής ιστορικός, καθηγητής στη Σχολή Αναβαθμισμένων Διεθνών Μελετών του Johns Hopkins, Σεργκέι Ραντσένκο. Μιλώντας στην «Κ», χαρακτηρίζει υπαρκτό τον κίνδυνο μιας άμεσης εμπλοκής ΝΑΤΟ και Ρωσίας, με την πυρηνική απειλή στο φόντο. Στο πλαίσιο αυτό, θεωρεί προς το συμφέρον της Δύσης να μην εξουθενώσει τη Ρωσία και πως είναι μείζον η μία πλευρά να διαφυλάξει τις κόκκινες γραμμές της άλλης. Θεωρεί, επίσης, ότι ο Πούτιν είναι πεπεισμένος πως μπορεί να κερδίσει τη Δύση στην κούρσα της ενέργειας και των οικονομικών και κοινωνικών της διαστάσεων.

– Ανήκете σε εκείνους που θεωρούν ότι το ΝΑΤΟ θα πρέπει πάση θυσία να αποφύγει την κλιμάκωση στην Ουκρανία και πως η Δύση δεν θα πρέπει να εξουθενώσει τη Ρωσία.

– Μια άμεση σύγκρουση Ρωσίας - ΝΑΤΟ για την Ουκρανία είναι ένα εφικτό και ιδιαίτερα ανησυχητικό σενάριο. Για μήνες, η Δύση απέφυγε επιτυχώς την άμεση εμπλοκή. Τόσο η Ρωσία όσο και το ΝΑΤΟ έχουν σεβαστεί τις άτυπες κόκκινες γραμμές – το ΝΑΤΟ αρνούμενο να παράσχει ζώνη απαγόρευσης πτήσεων πάνω από την Ουκρανία και η Ρωσία αποφεύγοντας προσεκτικά οποιοσδήποτε επιθέσεις εναντίον στόχων του

Δεν υπάρχει ουσιαστική προοπτική για μια σινορωσική συμμαχία. Οι Κινέζοι είναι πολύ πραγματιστές για κάτι τέτοιο.

ΝΑΤΟ. Ωστόσο, μια κλιμάκωση είναι ακόμα πιθανή. Για παράδειγμα, το Κρεμλίνο μπορεί να αποφασίσει ότι δεν έχει άλλη επιλογή από το να καταφύγει σε πυρηνικά πλήγματα εντός της Ουκρανίας. Η Δύση θα μπορούσε να αντιδράσει με συμβατικά πλήγματα, τα οποία με τη σειρά τους θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα η Ρωσία να χτυπήσει στόχους σε δυτικές χώρες. Αυτού του είδους τα εφιαλτικά σενάρια –αν και ακόμα τραβηγμένα– είναι αρκετά αληθινά ώστε να σταματήσουμε και να σκεφτούμε τους εγγενείς κινδύνους μιας αντιπαράθεσης μεταξύ των πυρηνικών δυνάμεων. Δεν μπορούμε να ελπίζουμε ότι η Ρωσία θα αποσυρθεί, επομένως –ενώ βοηθάμε την Ουκρανία να αντιμετωπίσει τη ρωσική επιθετικότητα– εμείς, στη Δύση, θα πρέπει να κρατάμε το βλέμμα μας σταθερά στην αποφυγή της κλιμάκωσης. Η πλήρης εξουθένωση της Ρωσίας στρατιωτικά δεν είναι από μόνη της πρόβλημα. Θα ήταν όμως πρόβλημα για τη Δύση εάν η Ρωσία γινόταν τόσο αδύναμη που θα υπέκυπτε σε εσωτερικές διαμάχες. Ένας εφύλλιος πόλεμος σε μια χώρα που

Ο Σεργκέι Ραντσένκο θεωρεί πως Ρωσία και ΝΑΤΟ πρέπει να συνεχίσουν να σέβονται τις κόκκινες γραμμές ο ένας του άλλου.

διαθέτει 6.000 πυρηνικές κεφαλές, πολύ απλά, δεν είναι προς το συμφέρον κανενός.

– Λόγω της ενεργειακής εξάρτησης από τη Ρωσία, η κοινή γνώμη στην Ευρώπη συχνά έχει την εντύπωση ότι ο Πούτιν βρίσκεται σε θέση ισχύος και δεν αποθαρρύνεται από τις δυτικές κυρώσεις. Είναι έτσι;

– Αυτός ο πόλεμος έχει καταστεί πολύ ακριβός για τη Ρωσία, όχι μόνο σε όρους άμεσων δαπανών για όπλα και υλικά, αλλά και σε όρους οικονομικού κόστους από τις δυτικές κυρώσεις. Ωστόσο, για τον Πούτιν, οι οικονομικοί παράγοντες παίζουν δευτερεύοντα ρόλο. Βασικά, είναι πεπεισμένος ότι μπορεί να κερδίσει τη Δύση σε αυτήν την κούρσα. Ως απολυταρχία, η Ρωσία είναι σχετικά ανθεκτική

απέναντι στις δημόσιες διαμαρτυρίες. Αλλά η Δύση, που αντιμετωπίζει υψηλότερες τιμές ενέργειας και δυνητικά έναν κρύο χειμώνα, θα δυσκολευτεί περισσότερο να προσαρμοστεί στη νέα πραγματικότητα.

– Μετά την εισβολή στην Ουκρανία, εγείρεται το ερώτημα κατά πόσον δημιουργούνται συνθήκες αμφισβήτησης από μηχανισμούς που θα ήταν ικανοί ακόμα και να ανατρέψουν το καθεστώς Πούτιν.

– Αυτό δεν βρίσκεται εντελώς έξω από τη σφαίρα των πιθανοτήτων. Υπάρχουν εντάσεις στην ελίτ. Πολλοί είναι αβέβαιοι για την έκβαση του πολέμου, αλλά είναι απρόθυμοι να βγάλουν τον λαιμό τους έξω. Όμως τα ακριβή περιγράμματα της μάχης για την

εξουσία –στον βαθμό που διεξάγεται– είναι δύσκολο να διακριθούν. Είναι πάντως ξεκάθαρο ότι ο Πούτιν έχει δημιουργήσει ένα σύστημα με πολλούς πιθανούς διαγωνιζόμενους, τους οποίους θέτει τον έναν εναντίον του άλλου με την ελπίδα ότι δεν συνωμοτούν όλοι μαζί εναντίον του. Μέχρι στιγμής, δεν έχουμε δει πολλές αποστάσεις από την ελίτ. Αλλά πολλά εδώ εξαρτώνται από τη συνεχιζόμενη πρόοδο του πολέμου. Αν συνεχίσει να πηγαίνει τόσο άσχημα, θα δούμε περισσότερες εντάσεις, και ο Πούτιν θα αντιμετωπίσει μεγαλύτερες απειλές. Αλλά το ρωσικό σύστημα είναι διαμορφωμένο με τρόπο που καθιστά ιδιαίτερα επικίνδυνο για οποιονδήποτε παίκτη να συνωμοτήσει εναντίον του τσάρου. Μπορείτε να σκεφτείτε μια συζήτηση στους διαδρόμους στο Κρεμλίνο: «Λοιπόν... Βίκτορ, τι πιστεύεις για τον Βλαντιμίρ Βλαντιμίροβιτς;»;

– Ποιος είναι πλέον ο στόχος του Πούτιν; Έχουμε έναν νοσταλγό της Σοβιετικής Ενωσης, σε όρους γεωπολιτικής επιρροής; Οδεύουμε σε έναν νέο Ψυχρό Πόλεμο;

– Η Ρωσία είναι πολύ αδύναμος παίκτης. Δεν έχει κάποια ιδεολογία άξια αναφοράς. Δεν πρόκειται για έναν νέο Ψυχρό Πόλεμο. Στην πραγματικότητα είναι ένας καλός πόλεμος, στην Ουκρανία. Ένας πόλεμος κατάκτησης και κυριαρχίας από την πλευρά του Πούτιν. Προσβλέπει στο να αποκαταστήσει τη Σοβιετική Ένωση; Δεν νομίζω. Αλλά έχει ξεκάθαρα εμμονή με την

Ουκρανία, διότι οι Ουκρανοί τον αμφισβήτησαν. «Τόλμησαν» να αφηγήσουν τον Πούτιν και για αυτό τώρα θέλει να τους τιμωρήσει. **– Ποιο θα ήταν πλέον το καλό σενάριο στις σχέσεις της Ρωσίας με τη Δύση;**

– Η Ρωσία δεν θα φύγει. Η Δύση θα πρέπει να εξετάσει την υιοθέτηση πολιτικών που θα στοχεύουν να κοινοποιήσουν στην Ρωσία ότι δεν επιδιώκει τον θάνατο της Ρωσίας. Το μήνυμά του πρέπει να είναι ότι η Δύση τάσσεται αντίθετη στην επιθετικότητα της Ρωσίας στην Ουκρανία – και μόνο αυτό. Με λίγη τύχη, οι Ρώσοι θα δουν με τον καιρό ότι αυτή η περιπέτεια δεν είναι προς το μακροπρόθεσμο εθνικό συμφέρον της Ρωσίας.

– Η προοπτική μιας σινορωσικής συμμαχίας έχει ουσιαστική δυναμική; Με ισότιμους όρους;

– Όχι, δεν υπάρχει ουσιαστική προοπτική για μια σινορωσική συμμαχία. Οι Κινέζοι είναι πολύ πραγματιστές για κάτι τέτοιο. Φροντίζουν τα δικά τους συμφέροντα. Έχουν ωφεληθεί από την αδυναμία της Ρωσίας και δεν έχουν καμία πρόθεση να παραιτηθούν από τους πόρους στην περιφέρεια της Ουκρανίας, η οποία έχει πραγματικό οικονομικό κόστος για την Κίνα. Σε γενικές γραμμές, οι Κινέζοι έχουν συμμορφωθεί με τις κυρώσεις της Δύσης κατά της Ρωσίας, γεγονός που καταδεικνύει τα όρια στην σινορωσική σχέση, η οποία υποτίθεται ότι είναι μια εταιρική σχέση «χωρίς όρια». Όχι, υπάρχουν πολύ ξεκάθαρα όρια.

ALP PHOTO / RUSTY WIGLESWORTH

Η Λιζ Τραζ, τις πρώτες ημέρες της πρωθυπουργίας της, αφήνει χαμογελαστή την πρωθυπουργική κατοικία και κατευθύνεται προς το Κοινοβούλιο· ο Λάρι, ο γάτος της Ντάουνινγκ Στριτ 10, ανεβασμένος στο παράθυρο, της έχει γυρίσει την πλάτη. Κάποιοι Βρετανοί προτείνουν τον... Λάρι για πρωθυπουργό.

Το νησί που έφυγε από την Ε.Ε. το 2016 και έκτοτε βυθίζεται

Το σημερινό χάος, οι λαϊκιστές ηγέτες και ο... μονόδρομος των εκλογών

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

«**Είμαι** υπέροχο που είμαι εδώ στο Ναυπλιο και δεν βρίσκομαι στο Ουεστμίνστερ αυτήν τη στιγμή. Σας ευχαριστώ που μου παρέχετε καταφύγιο», είπε πριν από μία εβδομάδα, απευθυνόμενος στο Ελ-λνοβρετανικό Συμπόσιο, ο σερ Γκρέιχαμ Μπρέιβι, ο επικεφαλής της «επιτροπής 1922», που είναι επιφορτισμένη με τη διαδικασία διαδοχής σε περίπτωση αμφισβήτησης των ηγετών των Τόρις. «Η μόνη μου πρόταση θα ήταν να βρείτε ένα μέρος κάπως πιο απομακρυσμένο χωρίς τηλεφωνικό σήμα ή σύνδεση στο Ιντερνετ», πρόσθεσε, αφήνοντας να εννοηθεί ότι είχε περάσει δύσκολη νύχτα διαβάζοντας τις δραματικές εξελίξεις στο κόμμα και στην κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Το κοινό στο ξενοδοχείο «Αμαλία» γέλασε πικρά.

Τα λόγια του σερ Γκρέιχαμ εκείνο το βροχερό Σαββατοκύριακο όμως αποδείχθηκαν προφητικά, αφού λίγες ημέρες αργότερα ο ίδιος δέχθηκε ένα τηλεφώνημα από την Ντάουνινγκ Στριτ και η συνάντησή του με τη Λιζ Τρας επισφράγισε το τέλος μιας από τις συντομότερες θητείες στην παγκόσμια ιστορία – με τον Γκόζεφ Γκέιμπελς να κρατάει το απόλυτο ρεκόρ της μιας μέρας στην καγκελαρία προτού βάλει και αυτός τέλος στη ζωή του μετά τον Αδόλφο Χίτλερ.

Η διαδικασία διαδοχής της Τρας ξεκίνησε ήδη και θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί πριν από τη δημοσίευσή του προϋπολογισμού, στις 31 Οκτωβρίου. Ο αρχικός μίνι προϋπολογισμός της Τρας, που προέβλεπε εκταταμένες φοροαπαλλαγές για τα υψηλά εισοδήματα, ήταν άλλωστε αυτός που την «έριξε»: προκάλεσε πανικό στις αγορές, οδήγησε στην απομπή της

Η διαδικασία διαδοχής της Λιζ Τρας θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί πριν από τις 31 Οκτωβρίου.

υπουργού Οικονομικών της, Κουάσι Κουαρτένγκ, και μετέτρεψε μια ψηφοφορία στη Βουλή με θέμα το fracking σε πρόταση μομφής κατά της πρωθυπουργού.

Πρώτος επίδοξος διάδοχός της εμφανίστηκε ο προκατόχος της, Μπόρις Τζόνσον, ο οποίος άφησε να διαρρεύσει μέσω κύκλων του ότι η υποψηφιότητά του είναι «προς το εθνικό συμφέρον». Πολλοί κάγχασαν, αλλά πλέον ο σουρεαλισμός έχει γίνει εγγενές στοιχείο της πολιτικής ζωής στη Βρετανία. Η Νέμεση του Τζόνσον, ο πρώην υπουργός Οικονομικών του Ρίσι Σούνακ, που ήταν ο «Βρούτος» του, είναι βέβαιο ότι θα θελήσει να εκπληρώσει τις φιλοδοξίες του, αλλά θα προσκρούσει στον πρώην πρωθυπουργό και στους εσωκομματικούς υποστηρικτές του, που τον έχουν αποκρύψει ως προδότη. Επομένως, πρώτη ανακοίνωσε

την υποψηφιότητά της η πρώην υπουργός Άμυνας Πένι Μόρντοντ, η οποία είχε μια ανέλπιστα καλή επίδοση στην τελευταία εσωκομματική κούρσα.

Κάλπες ζητάει ο Στάρμερ

«Χρειαζόμαστε τώρα γενικές εκλογές», επείμεινε ο ηγέτης της αντιπολίτευσης, σερ Κιρ Στάρμερ, κουνώντας ειρωνικά το κεφάλι του για το «νέο χαμπλό» του Συντηρητικού Κόμματος, όπως χαρακτηριστικά είπε. Ακόμη και βουλευτές των Τόρις εμφανίστηκαν αδιαφορικοί από την εικόνα του κόμματος. «Εχω απαυδήσει με όλους αυτούς τους ατάλαντους πολιτικούς», είπε ο Τσαρλς Ουόκερ την παραμονή της παραίτησης Τρας και το πρόσωπό του συσπάστηκε από αγανάκτηση. Στην ομιλία παραίτησής της η Τρας έκανε διαρκώς λόγο για την «εντολή» που έλαβε και την οποία δεν κατάφερε να φέρει εις πέρας. Στην πραγματικότητα, εξελέγη με μόλις 80.000 ψήφους μελών του κόμματος και η νομιμοποίησή του επικατέστησε χάθηκε γρήγορα, όταν πήρε πίσω όλη την οικονομική πολιτική με την οποία εξελέγη. Οι Εργατικοί

παρουσιάζουν προβάδισμα 36 ποσοστιαίων μονάδων στις τελευταίες δημοσκοπήσεις και είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ποιος νέος ηγέτης θα μπορέσει να παραλάβει τα συντρίμια του κυβερνώντος κόμματος και να το βγάλει από την παρατεταμένη κρίση.

Η χρονική συγκυρία είναι εξαιρετικά δυσμενής. Ο πληθωρισμός έχει ξεπεράσει το 10% και σύμφωνα με έρευνες η ακρίβεια εξωθεί πολλά νοικοκυριά στο Ηνωμένο Βασίλειο να διαγράψουν συγκεκριμένα γεύματα από την καθημερινότητά τους, ακόμη και να πεινούν για μια ολόκληρη ημέρα. Για την ακρίβεια, δέκα εκατομμύρια ενήλικοι και τέσσερα εκατομμύρια παιδιά δεν είχαν τον περασμένο μήνα τη δυνατότητα να σιτιστούν κανονικά. Το BBC εκπονή σκέδια δράσης και εκστρατείες ενημέρωσης σε περίπτωση που τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο υπάρξουν διακοπές ρεύματος.

Ευρωπαίοι παρατηρητές και πολέμιοι του Βρεxit στην ίδια τη χώρα παρακολουθούν την παρακμή των Τόρις αλλά και του Ηνωμένου Βασιλείου με έκδηλη χαιρεκακία. Η ψευδαίσθηση πως μια χώρα μπορεί να ανακτήσει την κυριαρχία της, αδιαφορώντας για τη διεθνή πραγματικότητα, συναντά τα όριά της. Το σημερινό χάος, απότοκο της αποσύνδεσης από την υπόλοιπη Ευρώπη, αλλά και των λαϊκιστών ηγετών που έχουν παρελάσει τα τελευταία χρόνια από τον αριθμό 10 της Ντάουνινγκ Στριτ, δύσκολα θα εκτονωθεί χωρίς την προσφυγή σε νέα αναμέτρηση. Ωστόσο, ούτε οι Εργατικοί προτίθενται να ανατρέψουν την ετυμγορία του 2016 για έξοδο από την Ευρώπη. Το νησί που έφυγε εκείνον τον δραματικό Ιούνιο από την Ενωσθ βρίσκεται σε συνεχή περιδίνηση τα επόμενα χρόνια και το μέλλον τους είναι αβέβαιο.

Πώς οι αγορές έδειξαν την έξοδο στη Λιζ Τρας

Του **ΜΑΡΚ ΛΑΝΤΛΕΡ**
THE NEW YORK TIMES

Το τέλος της πρωθυπουργίας της Λιζ Τρας σφραγίστηκε το μεσημέρι της Πέμπτης σε σύσκεψη ανωτάτων στελεχών των Συντηρητικών. Η τύχη της είχε, όμως, κριθεί τελεσίδικα τρεις εβδομάδες νωρίτερα, όταν το χρηματιστήριο και η αγορά συναλλάγματος απέρριψαν το νέο της δημοσιονομικό πρόγραμμα, τორπιλίζοντας τη στερίλινα και τις μετοχές βρετανικών επιχειρήσεων.

Η άμεση καταδίκη της πολιτικής φοροαπαλλαγών της Τρας από τις αγορές θρυμμάτισε την εικόνα της, υποβάθισε την αξιοπιστία της Βρετανίας στα μάτια των επενδυτών, αύξησε τα επιτόκια στεγαστικών δανείων, οδήγησε σε πτώση το εθνικό νόμισμα και υποχρέωσε την Τράπεζα της Αγγλίας να παρέμβει προκειμένου να στηρίξει τα βρετανικά μολόγια.

Η αντίδραση των αγορών υπήρξε πολύ σημαντικότερος παράγοντας στην παραίτηση Τρας, από ό,τι οι πικρές παραιτήσεις μελών του υπουργικού συμβουλίου και οι ανησυχίες της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας.

Για τον λόγο αυτό ηγέτες σε όλο τον κόσμο παρακολουθούν την αναταραχή στη Βρετανία, ανήσυχoi για τη σταθερότητα της βρετανικής οικονομίας. Τα επιτόκια, το ενεργειακό κόστος και ο πληθωρισμός αυξάνονται σε όλο τον κόσμο. Το τελευταίο πράγμα που θα ήθελαν όλοι θα ήταν μια εξάπλωση της βρετανικής πολιτικής ασθένειας σε άλλες δυτικές οικονομίες.

Οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι ο ισχυρισμός της Τρας ότι οι αγορές ακολουθούν παγκόσμια τάση και δεν επηρεάστηκαν από τις φοροελαφρύνσεις της είναι ορθός. Κεντρικές τράπεζες σε όλο τον κόσμο αυξάνουν τα επιτόκια για να καταπολεμήσουν τον πληθωρισμό. Η Τρας καλλιέργησε, όμως, παραδοσιακά εικόνα ιεραποστόλου των αρχών της ελεύθερης αγοράς, πιστή στις επιταγές της Μάργκαρετ Θάτσερ και του Ρόναλντ Ρέιγκαν. Οι φοροαπαλλαγές της την κατέστησαν μοναδική μεταξύ των ηγετών μεγάλων οικονομιών, που μάκοντα κατά τον πληθωρισμού, ενώ ουδέποτε απολογήθηκε για την πολιτική της.

Το μοιραίο σφάλμα

«Η αλλαγή δεν βρήκε σύμφωνους τους πάντες», είχε πει η Τρας στο συνέδριο του Συντηρητικού Κόμματος πριν από μία εβδομάδα. Το μοιραίο σφάλμα της υπήρξε, σύμφωνα με ειδικούς, η ακλόνητη πίστη της ότι η Βρετανία θα μπορούσε να αντιστρέψει τους κανόνες των αγορών, προτείνοντας μεγάλες

μειώσεις στη φορολογία, χωρίς αντίστοιχες περικοπές κρατικών δαπανών.

«Επρόκειτο για συνδυασμό κακής δημοσιονομικής συγκυρίας στη λάθος χρονική στιγμή», λέει ο καθηγητής Οικονομικών του Κινγκς Κόλετζ του Λονδίνου, Τζόναθαν Πορτς. Ο καθηγητής καταγγέλλει «θεσμικό βανδαλισμό» από μέρους της Τρας, με την πρωθυπουργό και τον υπουργό Οικονομικών Κουάσι Κουαρτένγκ να ανακοινώνουν μεγάλες φοροαπαλλαγές, εν αγνοία του αρμόδιου κυβερνητικού φορέα: του Γραφείου Προϋπολογισμού.

Ο Κουαρτένγκ, απόφοιτος του Πανεπιστημίου του Κέμπριτζ με διδακτορικό στην ιστορία οικονομικών κρίσεων, απέρριψε αρχικά την αντίδραση των αγορών ως παροδικό φαινόμενο. Το πολιτικό «μανιφέστο», το οποίο έχει συγγράψει από κοινού με την Τρας,

Ηγέτες κρατών σε όλο τον κόσμο παρατηρούν με ανησυχία την αναταραχή στη Βρετανία, ελπίζοντας ότι η πτώση της κυβέρνησης δεν αποτελεί οινόνό τέτοιων εξελίξεων και σε άλλες χώρες.

επαινεί την ελεύθερη αγορά και συμπεριλαμβάνει τους Βρετανούς «μεταξύ των πλέον οκνηρών κατοίκων του πλανήτη».

Το πότε –και το εάν– η Βρετανία θα ανακάμψει πλήρως από την παρούσα περίοδο πολιτικής και οικονομικής αναταραχής παραμένει άγνωστο. Σχεδόν όλες οι προγραμματισμένες φοροελαφρύνσεις της κυβέρνησης έχουν ανασταλεί, ενώ ο επόμενος πρωθυπουργός δεν θα έχει άλλη επιλογή από το να εφαρμόσει αυστηρή δημοσιονομική πολιτική και να περικοψει τις δαπάνες. Κάποιοι φοβούνται επάνοδο στη ζοφερή περίοδο λιτότητας των ετών Κάμερον, μετά την κρίση του 2008. «Ο πρώην υπουργός Οικονομικών και διεκδικητής της αρχηγίας των Τόρις, Ρίσι Σούνακ, θα μπορούσε να σταθεροποιήσει την κατάσταση και να ηρεμήσει τις αγορές. Θα του ήταν, όμως, πολύ δύσκολο να δώσει μακροπρόθεσμες λύσεις, δεδομένης της κατάστασης στο εσωτερικό των Συντηρητικών», λέει ο Πορτς.

Η μακροπρόθεσμη ζημιά που υπέστη η πάλαι ποτέ άριστη φήμη της Βρετανίας στις αγορές είναι εμφανής, ακούγοντας επιφανείς οικονομολόγους να μιλούν για τη βρετανική οικονομία με τον ίδιο τρόπο όπως για την Ελλάδα και την Ιταλία.

Εγγραφα για Ιράν και Κίνα είχε σπίτι του ο Τραμπ

Κάποια από τα απόρρητα έγγραφα που βρέθηκαν από το FBI στο σπίτι του Ντόναλντ Τραμπ στο Μαρ-α-Λάγκο και στο ιδιωτικό του κλαμπ περιελάμβαναν ιδιαίτερα ευαίσθητα αρχεία για το Ιράν και την Κίνα, σύμφωνα με χθεσινό δημοσίευμα της «Ουάσιγκτον Ποστ», που επικαλείται πηγές προσκείμενες στην έρευνα. Αν περιέρχονταν στην κατοχή άλλων αυτά τα στοιχεία θα μπορούσαν να εκθέσουν τις μεθόδους συγκέντρωσης πληροφοριών, τις οποίες η Ουάσιγκτον θέλει να αποκρύψει από τον υπόλοιπο κόσμο. Τουλάχιστον ένα από τα έγγραφα που κατασχέθηκε περιγράφει το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, σύμφωνα με τους μάρτυρες που

Αν διέρρεαν στοιχεία, άνθρωποι που συνδράμουν τη συγκέντρωση πληροφοριών από τις ΗΠΑ θα μπορούσαν να κινδυνεύσουν.

μίλησαν ανώνυμα στην αμερικανική εφημερίδα. Άλλα αρχεία περιείχαν εξαιρετικά ευαίσθητες πληροφορίες για την Κίνα. Σε περίπτωση που αποκαλύπτονταν οι λεπτομέρειες των εγγράφων, θα μπορούσαν να αποτελέσουν σοβαρή απειλή για την ασφάλεια της χώρας. Άνθρωποι που συν-

δράμουν τη συγκέντρωση πληροφοριών από τις ΗΠΑ θα μπορούσαν να κινδυνεύσουν και να αποκαλυφθούν οι μέθοδοι συλλογής τους. Επιπλέον, άλλες χώρες ή εχθροί των ΗΠΑ θα μπορούσαν να προβούν σε αντιπώση. Τα διαβαθμισμένα αρχεία για το Ιράν και την Κίνα θεωρούνται από τα πλέον απόρρητα που εντόπισε μέχρι σήμερα το FBI στην έρευνά του. Ο τώας πρόεδρος αρνείται ότι διέπραξε κάποιο λάθος στη διαχείριση των αρχείων και σε πρόσφατη τηλεοπτική του συνέντευξη είχε πει πως αποκαρτήρισε τα αρχεία που είχε στην κατοχή του. Κατά τη γνώμη του Τραμπ, ένας πρόεδρος μπορεί να αποκαρκτηρίσει πληροφορίες, «μόνο

με τη σκέψη». Εκπρόσωπος του τώας προέδρου απέφυγε να σχολιάσει το δημοσίευμα.

Κάποια από τα επίμαχα αρχεία εντοπίστηκαν στις 8 Αυγούστου, όταν πράκτορες του FBI ερεύνησαν το σπίτι του Τραμπ και εντόπισαν 13.000 έγγραφα, 103 εκ των οποίων διαβαθμισμένα και 18 απόρρητα. Τα έγγραφα αυτά ήταν τα τρίτα κατά σειρά ντοκουμέντα που ανευρέθηκαν στη διάρκεια της έρευνας. Νωρίτερα φέτος είχαν παραδοθεί κουτιά γεμάτα αρχεία, τα οποία περιείχαν 184 διαβαθμισμένα έγγραφα και 15 με το χαρακτηρισμό top secret. Τον Ιούνιο παραδόθηκαν άλλα 38 αρχεία κατόπιν αιτήματος των Αρχών.

Κάποια από τα επίμαχα αρχεία εντοπίστηκαν στις 8 Αυγούστου, όταν πράκτορες του FBI ερεύνησαν το σπίτι του Τραμπ και εντόπισαν 13.000 έγγραφα, 103 εκ των οποίων διαβαθμισμένα και 18 απόρρητα.

Μουντιάλ του 1930 και του 2022

Από το καράβι όλοι μέσα, σε σουίτες με μπάτλερ και σύστημα ανίχνευσης οφσάιντ

Του **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Σε λιγότερο από ένα μήνα ξεκινά το 22ο παγκόσμιο κύπελλο ποδοσφαίρου. Η ΦΙΦΑ επέλεξε να αναθέσει τη διοργάνωσή του στο «εξωτικό» Κατάρ, όχι τόσο για ποδοσφαιρικούς λόγους, μια περιδιάβαση στο διαδίκτυο θα πείσει και τους άπιστους. Για τους Ευρωπαίους πολίτες είναι η πρώτη φορά που το μουντιάλ θα διοργανωθεί χειμώνα. Οι Λατινοαμερικάνοι από την άλλη, ίσως διερωτηθούν «μα καλά γίνεται μουντιάλ καλοκαίρι»; Για την ακρίβεια θα αρχίσει στις 20 Νοεμβρίου με το πρώτο παιχνίδι να είναι μεταξύ της διοργανώτριας χώρας και του Ισημερινού. Δεν το λες και εμπορικό παιχνίδι αλλά... είναι πρεμιέρα, μουντιάλ, το περιμένουμε εδώ και 4 ½ χρόνια!

Χολιγουντιανές παραγωγές

Το πρώτο παγκόσμιο κύπελλο διοργανώθηκε το 1930 στην Ουρουγουάη και σε αυτή τη διάρκεια των 92 χρόνων πολλά πράγματα άλλαξαν. Σήμερα τα μουντιάλ μοιάζουν με χολιγουντιανές παραγω-

Οι τέσσερεις εθνικές ευρωπαϊκές ομάδες επιβιβάστηκαν στο ίδιο καράβι (Κόντε Βέρντε) και χρειάστηκαν 19 ημέρες μέχρι να φτάσουν στο λιμάνι του Μοντεβιδέο. Προπονήσεις; Γυμναστική στο αμπάρι και λίγη μπάλα στο κατάστρωμα!

γές, λαμπερά ποδοσφαιρικά αστέρια και πακτώλ δισεκατομμυρίων ευρώ. Τα ταμεία της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου φουσκώνουν! Η ιστορία της πρώτης διοργάνωσης μοιάζει με το βιβλίο της... αρχαιογνωσίας.

Καθ' όλη τη διάρκεια των περασμένων δεκαετιών αναδύθηκαν πολλές ιστορίες δημιουργώντας παραμυθένια αφήγηση στα αυτιά και τα μάτια των νεαρών φιλάθλων, που περιμένουν με αγωνία να προσθέσουν στο κιτάπι της μνήμης τους αναμνήσεις που θα κρατήσουν για όλη τους τη ζωή. Όπως συμβαίνει με τους πατεράδες τους, οι παππούδες τους ή όπως συνέβη με τους προ-παππούδες τους.

Κάποιες ιστορίες είναι γνωστές, προσλαμβάνοντας διαστάσεις θρύλου, κάποιες είναι άγνωστες και ίσως δύσκολο κάποιος να τις κατανοήσει έτσι όπως άλλαξε ο κόσμος. Ας μην ξεκνάμε από το πρώτο μουντιάλ το οποίο λίγο πριν την έναρξή του, οι πλειότες χώρες μετρούσαν τις πληγές τους από τον Α' παγκόσμιο πόλεμο ενώ εκατομμύρια άνθρωποι ήταν εξahlωμένοι λόγω του οικονομικού κραχ στις ΗΠΑ το 1929. Η τεχνολογία της τότε εποχής για κάποιους πιθανόν

Σε 28 ημέρες η μπάλα στήνεται στη σέντρα και οι διαφορές του τότε με το σήμερα είναι καώδης.

Viva Uruguay

Οι αντιθέσεις του πρώτου μουντιάλ με τα σύγχρονα και συγκεκριμένα με το επικείμενο που θα διοργανωθεί στο Κατάρ είναι πολλές. Η Βολιβία στην πρεμιέρα της (17/7/1930) με αντίπαλο τη Γιουγκοσλαβία παρατάχθηκε στον αγωνιστικό με τους ποδοσφαιριστές της να φέρουν ο καθένας από ένα γράμμα στο μπροστινό μέρος της φανέλας σχηματίζοντας το «Viva Uruguay» σε μια ένδειξη εκτίμησής τους προς τη διοργανώτρια χώρα. Σήμερα εκατομμύρια φίλαθλοι, εκατοντάδες παίκτες και αρκετοί άλλοι άνθρωποι του ποδοσφαίρου τάσσονται ενάντια ακόμη και στη συμμετοχή των χωρών τους, λόγω των χιλιάδων θανάτων εργαζομένων από τις απάνθρωπες συνθήκες για την ανέγερση νέων υπερσύγχρονων γηπέδων στο Κατάρ.

να μοιάζει σήμερα σαν την εποχή του... χαλκού. Σε 28 ημέρες λοιπόν η μπάλα στήνεται στη σέντρα και οι διαφορές του τότε με το σήμερα είναι καώδης.

Τότε ελάχιστες ομάδες ήθελαν ή μπορούσαν να λάβουν μέρος στη διοργάνωση. Δεν είναι όπως σήμερα που 211 εθνικές ομάδες στον κόσμο ονειρεύτηκαν να αγωνιστούν σε τελική φάση του μουντιάλ και έδωσαν ένα σωρό προκριματικούς αγώνες και μπαράζ για να εξασφαλίσουν συμμετοχή. Στο πρώτο μουντιάλ η διοργανώτρια Ουρουγουάη απέστειλε προσκλήσεις αλλά μόνο 13 χώρες αποδέχ-

θηκαν. Από την Ευρώπη τέσσερεις έλαβαν μέρος (Ρουμανία, Γιουγκοσλαβία, Γαλλία, Βέλγιο). Η Γερμανία είχε τα θέματά της με την άνοδο του ναζιστικού κόμματος στην εξουσία, ενώ οι Εγγλέζοι το θεώρησαν υποτιμητικό να λάβουν μέρος σε μια διοργάνωση η οποία είναι χαμηλού επιπέδου, μιας και όπως πίστευαν το καλύτερο ποδόσφαιρο παιζόταν στη χώρα τους.

Η επιμονή των Βασιλιάδων
Κάποιες δεν ήθελαν και τους έπεισαν οι Άρχοντες των χωρών τους, που μυρίστηκαν τη δύναμη του νέου αυτού σπορ. Στη Ρουμανία

ο βασιλιάς Κάρολος Β' αποφάσισε να αποδεχθεί την πρόκληση των Ουρουγουανών σε μια προσπάθειά του να κερδίσει την εύνοια των Ρουμάνων, καθώς τους ήταν αντιπαθής. Ως βασιλιάς διάλεξε και την ομάδα! Το ίδιο και η Γιουγκοσλαβία, έλαβε μέρος κατόπιν απόφασης του Βασιλιά της χώρας Αλέξανδρου. Η ομάδα αποτελείτο μόνο από Σέρβους και Μαυροβούνιους, ούτε τότε έλειπαν τα εθνικιστικά προβλήματα. Η Γαλλία ήταν υποχρεωμένη να λάβει μέρος αφού δικός της άνθρωπος, ο Ζιλ Ριμέ ήταν ο εμπνευστής της διοργάνωσης.

Και οι τέσσερεις εθνικές Ευρωπαϊκές ομάδες επιβιβάστηκαν στο ίδιο καράβι (Κόντε Βέρντε) και χρειάστηκαν 19 ημέρες μέχρι να φτάσουν στο λιμάνι του Μοντεβιδέο. Προπονήσεις; Γυμναστική στο αμπάρι και λίγη μπάλα στο κατάστρωμα!

Τον Νοέμβριο του 2022 η αποστολή των Ηνωμένων Πολιτειών θα καταλύσει σε πολυτελέστατο ξενοδοχείο, σε τεχνικό νησί «The Pearl», που εκτείνεται στο νερό στη Ντόχα. Οι σουίτες των ποδοσφαιριστών, (16.000 ευρώ τη βραδιά), περιλαμβάνουν ιδιωτικό τζακούζι και μπάτλερ 24 ωρών.

Το 1930 ελάχιστες ομάδες ήθελαν ή μπορούσαν να λάβουν μέρος στη διοργάνωση. Σήμερα 211 εθνικές ομάδες έδωσαν προκριματικούς αγώνες και μπαράζ για να εξασφαλίσουν συμμετοχή στο Παγκόσμιο Κύπελλο.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Από τον Θεό, στην τεχνολογία έως τους εξωγήινους

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

γήσει πράγματα και καταστάσεις, συναισθήματα και αντιδράσεις. Ανέκαθεν στην Κύπρο συνέβαινε αυτό και δεν πρόκειται και ποτέ να πάψει καθότι η θρησκεία στο νησί είναι βαθιά ριζωμένη στην κουλτούρα των κατοίκων. Αναμφισβήτητα ο καθένας έχει το δικαίωμα να πιστεύει ότι θέλει διατηρώντας μια συγκεκριμένη στάση ζωής.

Αυτό που σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να γίνει αποδεχτό, είναι αξιωματούχοι ή γενικότερα υπεύθυνοι του Κράτους να επικαλούνται τον Θεό σε περιπτώσεις όπου χρειάζεται να δοθούν λύσεις ή και εξηγήσεις. Δεν μπορεί για παράδειγμα ο υπεύθυνος της Τροχαίας να ζητεί την βοήθεια του Θεού, όταν ρωτηθεί πώς θα βελτιωθούν οι τραγικοί αριθμοί που περιγράφουν την κατάσταση με τα θανατηφόρα δυστυχήματα στο νησί. Η πίστη είναι μια εσωτερική δύναμη που αντλεί ο καθένας από μέσα του και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να δημιουργήσει ένα Κράτος υπεύθυνο έναντι των πολιτών ή και το αντίθετο. Επί τούτου, δεν χρειάζεται να σχολιάσουμε περαιτέρω. Και όμως στην Κύπρο συμβαίνει και αυτό. Να επικαλούνται τον Θεό, αντί ν' αναλαμβάνουν τις ευθές τους, αντί ν' αναγνωρίζουν την ανεπάρκειά τους, αντί να αποχωρούν με αξιοπρέπεια από τα καθήκοντά τους. Εδώ και χρόνια,

Το ταμείο γεμίζει, η αξιοπιστία μειώνεται

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝΝΙΔΗ**

ταία δημοσιοποίηση των αποφάσεων του κυρίου Αριστοτέλη Βρυωνίδη.

Όταν παράγοντες μιας ομάδας (βλέπε Καρμιώτισσα) πέρα από λεκτική αντιπαράθεση, πηδούν (όπως αναφέρεται στο λεκτικό της δημοσιοποίησης της σχετικής καταγγελίας) από το επίσημο θεωρείο και έρχονται στα χέρια με οπαδούς, όταν στο συγκεκριμένο επεισόδιο ανασύρεται μαχαίρι και στη συνέχεια εντοπίζεται ένα ακόμη, όταν προκύπτουν συλλήψεις και στοιχειοθετείται υπόθεση ενώπιον Δικαστηρίου, θα ανέμενε κάποιος πως η ποινή σε αθλητικό επίπεδο εκτός από πρόστιμο θα περιλάμβανε και αποκλεισμούς. Παράγοντες τιμωρούνται με πρόστιμο, συνήθως για δηλώσεις ή αναρτήσεις. Στο παρελθόν, παράγοντες τιμωρήθηκαν με αποκλεισμό από τα γήπεδα, για έντονες αντιδράσεις τους είτε στο χώρο των αποδυτηρίων, είτε στον αγωνιστικό χώρο. Προφανώς για τον Αθλητικό Δικαστή και τα κριτήρια που έχει ενώπιον του, το να πηδήξει ένας παράγοντας από το θεωρείο στην κερκίδα για να τσακωθεί με οπαδούς ή το να βγουν μαχαίρια, δεν εμπίπτει στις σοβαρές υποθέσεις!

ακούς καλοπληρωμένους ή υψηλά στελέχη του Κρατικού μηχανισμού να δικαιολογούν ή να επιχειρηματολογούν χρησιμοποιώντας τ' όνομα του Θεού και την ισχύ του.

Πλέον και με τις εποχές ν' αλλάζουν για τα καλά, σ' αυτό που λέμε «νέα τάξη πραγμάτων», εισήχθη δια του προέδρου του ΚΟΑ, μια νέα επίκληση που σχετίζεται με κάτι εξίσου πανίσχυρο και σχεδόν άπαστο για τον μέσο ανθρώπινο νου, την τεχνολογία. Στην προσπάθειά του, να επιχειρηματολογήσει σχετικά με την προοπτική να αυξηθεί η χωρητικότητα στο Κολόσσι, επικαλέστηκε την τεχνολογία έτσι όπως θα διαμορφωθεί «στο όχι και τόσο πολύ μακρινό μέλλον», όπως δήλωσε χαρακτηριστικά. Τώρα πώς και με ποιο τεχνολογικό τρόπο θα αυξηθεί ένα γήπεδο που καλά, καλά δεν έχει ακόμη παραδοθεί μην ρωτάτε δεν μπορώ να γνωρίζω. Πιο απλό πάντως θα ήταν να φροντίσουν να δημιουργηθεί η πρόνοια για μελλοντική αύξηση, αλλά δεν. Ομολογουμένως η εν λόγω δήλωση του προέδρου του ΚΟΑ, ερέθισε για τα καλά τα χιουμοριστικά αισθητήρια του κοινού, που ξεσάλωσε προσπαθώντας να δώσει μια ερμηνεία. Πολύ φοβάμαι όμως ότι δεν είναι και τόσο αστειό, καθώς οι εκπρόσωποι του κυπριακού Κράτους και του εγχώριου πολιτικού κόσμου, δεν θ' αργήσουν να εμπλέξουν στο δημόσιο διάλογο και άγνωστες προς το παρόν σε μας υπάρξεις. Βαθιά πιστεύω ότι η μέρα που αξιωματούχος θα χρησιμοποιήσει τους εξωγήινους στην επιχειρηματολογία του, δεν θα είναι στο «όχι και τόσο πολύ μακρινό μέλλον». Και ομολογώ... δεν γνωρίζω αν πρέπει να γελάσω.

Οφσάιντ: Τρισδιάστατες φιγούρες

Μετά το video assistant referee (var) που εισάχθηκε στη Ρωσία 2018, στο επόμενο Κατάρ 2022 θα έχουμε άλλη μια καινοτομία.

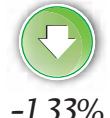
Έρχεται το ημιαυτόματο σύστημα ανίχνευσης οφσάιντ (SAOI), προς υποστήριξη του var. Πρόκειται για τεχνολογία ανίχνευσης άκρων με κάμερες τοποθετημένες σε όλο το στάδιο για να παρέχει την ακριβή θέση των παικτών στο γήπεδο. Ικνυλάτει και αναλύει 29 σημεία δεδομένων των ποδοσφαιριστών δημιουργώντας τρισδιάστατες φιγούρες σε πραγματικό χρόνο έτσι ώστε να προβάλλεται στις οθόνες σε περίπτωση οφσάιντ. Σύμφωνα με τη ΦΙΦΑ επικεφαλής θα είναι οι διαιτητές και το var ο καλύτερος βοηθός.

Αυτού του είδους η τεχνολογία

ακόμη και σήμερα αντικρίζεται από πολλούς με σκεπτικισμό, άλλοι, οι λεγόμενοι ρομαντικοί του ποδοσφαίρου την απορρίπτουν, αλλά η πλειοψηφία την αποδέχεται θεωρώντας ότι βοηθά στην απονομή δικαιουσύνων.

Πάντως, το 1930 δεν ήταν αυτά τα θέματά τους. Το μεγαλύτερο πρόβλημα στον τελικό της διοργάνωσης, 30 Ιουλίου 1930, Ουρουγουάη-Αργεντινή ήταν με ποιου την μπάλα θα έπαιζαν. Μετά από μερικά λεπτά συζητήσεων η απόφαση ελήφθη. Στο α' ημίχρονο θα ξεκινούσαν με αυτή της Αργεντινής (α' ημίχρονο 1-2) και στο β' ημίχρονο με αυτή της Ουρουγουάης (β' ημίχρονο 3-0). Οι γηπεδούχοι κέρδισαν 4-2 και ήταν οι πρώτοι παγκόσμιοι πρωταθλητές.

Εύκολη λύση αποδεικνύεται η επιβολή προστίμου για όλους. Το ταμείο της ΚΟΠ γεμίζει, ευκολίες πληρωμών σε κάποιες περιπτώσεις γίνονται και μόνη χαμένη είναι η αξιοπιστία του κυπριακού ποδοσφαίρου, η οποία, ούτως η άλλως, χαμένη είναι εδώ και χρόνια και από πολλά ζητήματα...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones		Nasdaq		Nikkei		Dax		FTSE 100			ΔΙΕΘΝΗ Ακριβότερο έως και 77% το ψωμί σε Ε.Ε. και ΗΠΑ Σελ. 10	Πετρέλαιο		€/ \$	
	Χ.Α.Κ. 0,34%		Χ.Α. 2,72%		3,18%		2,97%		-0,74%		3,33%		1,37%		-1,33%		0,45%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΣΤΑ ΥΨΗ ΟΙ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

Η κρίση δε αγγίζει τα είδη πολυτελείας

Φαίνεται ότι η κρίση δεν αποτελεί πρόβλημα για τους εύπορους. Οι εξαγωγές ελβετικών ρολογιών τον Σεπτέμβριο αυξήθηκαν κατά 19%, ενώ τα έσοδα της Hermes αυξήθηκαν κατά 24%, στα 3,1 δισ. ευρώ. Μια τσάντα Hermes Kelly από δέρμα κροκοδείλου πουλήθηκε αντί 352.800 ευρώ. **Σελ. 9**

ΛΟΓΩ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ

Μόνο τα απαραίτητα αγοράζουν οι Έλληνες

Επτά στους δέκα καταναλωτές δηλώνουν πως αγοράζουν τα απολύτως απαραίτητα, ενώ το 60% περιορίζει τις δαπάνες λόγω του ανεπαρκούς εισοδήματός του. Σύμφωνα με έρευνα της Focus Bari | You-Gon στην οποία συμμετείχαν 1.000 άτομα, η ακρίβεια είναι αισθητή σε όλους τους Έλληνες. **Σελ. 8**

ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟ

Αναμένουν εκτόξευση real estate στον Πειραιά

«Η άφιξη του μετρό στο κέντρο του Πειραιά, μαζί με την ύπαρξη του τραμ και του ΗΣΑΠ, εκτοξεύει τη διασυνδεσιμότητα του μεγάλου λιμανιού με το υπόλοιπο λεκανοπέδιο. Η εξέλιξη αυτή θα αποτυπωθεί και στην αγορά κατοικίας τα επόμενα χρόνια», εκτιμούν ειδικοί του real estate. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	4,28%	0,12%
Γερμανία	2,47%	0,19%
Γαλλία	2,99%	0,04%
Ιταλία	4,82%	0,16%
Ισπανία	3,60%	0,16%
Ιρλανδία	2,90%	-0,01%
Ελλάδα	5,08%	0,23%
Ην. Βασίλειο	3,89%	-0,30%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόβλεψη Χρέους	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB-	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Ισχυρή η δημοσιονομική θέση της Κύπρου

Συνέντευξη του επικεφαλής του ESM για τη χώρα Wim Van Aken – Ευνοϊκές οι οικονομικές προοπτικές

Την εκτίμηση ότι η Κύπρος έχει αντιμετωπίσει αρκετά καλά τα δύο σοκ της πανδημίας και του πολέμου, εκμεταλλευόμενη τις μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν και την ισχυρή της δημοσιο-

νομική θέση διατυπώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο επικεφαλής του ESM για την Κύπρο Wim Van Aken. Εκτιμά επίσης ότι ένας από τους λόγους για τους οποίους οι προβλέψεις είναι κα-

λύτερες για την Κύπρο από άλλες χώρες είναι επειδή η χώρα δεν εξαρτάται άμεσα από τις εισαγωγές ρωσικού φυσικού αερίου. Ένας δεύτερος λόγος, είναι γιατί η χώρα έχει διαχειριστεί αρκετά καλά τη

δημοσιονομική της κατάσταση. Σημειώνει πως το τρέχον πλαίσιο εκποιήσεων της Κύπρου είναι υγιές και αποτελεσματικό, ωστόσο οι συνεχείς αναστολές και άλλες προκλήσεις στο πλαίσιο αποδυ-

ναμώνουν τη σταθερότητά του και αυτό θα πρέπει να αποφευχθεί. Επισημαίνει ακόμα ότι η έκδοση ενός πράσινου ή βιώσιμου ομολόγου μπορεί να είναι ένα σημαντικό βήμα για την Κύπρο. **Σελ. 3**

Η ενεργειακή κρίση απειλεί βιομηχανίες και εργαζόμενους

Οι βιομηχανίες της Ευρώπης κινδυνεύουν να συντρίβουν από την ενεργειακή κρίση, καθώς οι εξοντωτικές τιμές της ενέργειας τις εξωθεί να μειώσουν την κατανάλωση ενέργειας εις βάρος της παραγωγής τους, της ανταγωνιστικότητάς τους, του μεριδίου τους στην παγκόσμια αγορά και τελικά εις βάρος της βιωσιμότητάς τους. Αν συντρίβουν οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες θα πάρουν μαζί τους 35 εκατ. εργαζόμενους, το 15% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΣΑΛΟΜΟΝ ΦΙΝΤΛΕΡ*

Ετοιμη η Ευρώπη ενόψει του χειμώνα

Η.Ε. έχει πλέον πιθανότητα αποθηκεύσει αρκετό φυσικό αέριο για να περάσει τον χειμώνα, χωρίς να χρειαστεί να περιορίσουν οι βιομηχανίες την κατανάλωσή. Εάν οι εισαγωγές φυσικού αερίου από τρίτους και όχι από τη Ρωσία διατηρηθούν στα πρόσφατα υψηλά επίπεδα και οι εταιρείες και τα νοικοκυριά συνεχίσουν να ανταποκρίνονται στις υψηλές τιμές, μειώνοντας την κατανάλωση, η Ε.Ε. πιθανότατα θα είναι σε θέση να αποφύγει τις άμεσες ελλείψεις και τον περιορισμό τόσο αυτόν τον χειμώνα όσο και τον επόμενο – ακόμη και αν όλες οι εισαγωγές από τη Ρωσία επρόκειτο να σταματήσουν από τον Νοέμβριο και μετά. Σύμφωνα με τις τρέχουσες

τάσεις, οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης φυσικού αερίου πιθανότατα θα είναι γεμάτες κατά 95% μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου, πριν ξεκινήσει πραγματικά η ψυχρή περίοδος. Μερικά στοιχεία υποδηλώνουν ότι η κατανάλωση φυσικού αερίου στην Ε.Ε. έχει ήδη μειωθεί κατά 10% κάτω από τον μέσο όρο της περιόδου 2017-2021. Για το βασικό μας σενάριο υποθέτουμε ότι οι θερμοκρασίες θα παραμείνουν σύμφωνα με τον μέσο όρο των τελευταίων πέντε ετών και ότι η εξοικονόμηση θα φτάσει στο 15% έως τον Σεπτέμβριο του 2023. Η μείωση της ζήτησης αερίου είναι ζωτικής σημασίας. Στα βασικά μας σενάρια οι εισαγωγές από πηγές πλνν της

Οι ταμειυτήρες φυσικού αερίου θα είναι κατά 95% γεμάτοι έως τα τέλη Οκτωβρίου.

Ρωσίας παραμένουν στα αυξημένα εκτιμώμενα πρόσφατα επίπεδά τους (Μάιος έως Οκτώβριος 2022) και διογκώνονται περαιτέρω κατά 1% κάθε τρεις μήνες από τον Ιανουάριο του 2023. Η εγχώρια παραγωγή παραμένει αμετάβλητη.

Υπάρχουν, βέβαια, και εναλλακτικά σενάρια, όπως το να συ-

νεκτιμήσουμε τις επιπτώσεις ενός ψυχρότερου χειμώνα και της μη περαιτέρω αύξησης των –πλην Ρωσίας– εισαγωγών το 2023 – αυτή είναι η αρνητική έκβαση. Από τη θετική πλευρά, εξετάζουμε επίσης τη μεγαλύτερη μείωση στη χρήση αερίου. Αυτά τα σενάρια δεν φανερώνουν πως θα υπάρξουν σαφείς ελλείψεις στο φυσικό αέριο. Πάντως, οι κίνδυνοι εξακολουθούν να υφίστανται: Μεγάλες διαταραχές στις ροές φυσικού αερίου από μη ρωσικές πηγές ή μια απροσδόκητη αύξηση της κατανάλωσης αερίου θα μπορούσαν να βάλουν ξανά στο τραπέζι τον κίνδυνο να υπάρξει ανάγκη διανομής με δελτίο του φυσικού αερίου με διάταγμα και όχι

μόνο με βάση την τιμή. Η κατάσταση στον εφοδιασμό φυσικού αερίου φαίνεται τώρα λιγότερο επικίνδυνη από ό, τι πριν από λίγους μήνες. Οι τιμές αναφοράς του φυσικού αερίου έχουν επίσης υποχωρήσει σημαντικά από την εκτίναξή τους στα τέλη Αυγούστου. Αν και συνεχίζουμε να προβλέπουμε μια σοβαρή ύφεση για την Ευρωζώνη τον χειμώνα, η απώλεια παραγωγής από τα επίπεδα ρεκόρ σε χαμηλότερα σημεία μπορεί τώρα να διαμορφωθεί στο -1,7%, άρα να είναι λιγότερο βαθιά από το -2% που περιμέναμε προηγουμένως.

* Ο κ. Σάλομον Φίντλερ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΚΕΙΤ ΛΑΜΠ* / REUTERS

Οι επιχειρήσεις και η απειλή των πλαστικών

Εχει από καιρό συμφωνηθεί παγκοσμίως ότι η ρύπανση του πλαστικού βλέπεται να οικουσιήματα, τις οικονομίες και τις κοινότητες μας. Μέχρι τη δεκαετία του 1960 οι επιστήμονες είχαν ανακαλύψει ότι περισσότεροι από 100 εκατομμύρια τόνοι απορριμμάτων είχαν απορριφθεί στη θάλασσα. Έχουν περάσει από τότε 60 χρόνια και τα πορίσματα της επιστήμης δεν είναι τίποτε λιγότερο από τρομακτικά: κάθε λεπτό 18 τόνοι πλαστικών απορρίπτονται στις θάλασσες. Εάν η παραγωγή πλαστικών μιας χρήσης συνεχίσει να αυξάνεται με τους σημερινούς ρυθμούς, θα μπορούσε να αντιστοιχεί στο 5%-10% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050.

Το πλαστικό ενέχει διακριτούς κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία, τόσο από την έκθεση σε πλαστικά σωματίδια όσο και από τις συναφείς χημικές ουσίες. Συν τοις άλλοις, τα πλαστικά απειλούν την ίδια την ύπαρξη των ωκεανών του πλανήτη και των οικοσυστημάτων του γλυκού νερού. Οι εταιρείες, επίσης, ενδέχεται να υποστούν σοβαρά ζημιά, εάν εξακολουθήσουν απλώς να λειτουργούν κατά τη συννηθισμένα. Σύμφωνα με την οργάνωση για τη διατήρηση των οικοσυστημάτων The Pew Charitable Trusts, ενδέχεται στο μέλλον να τους ζητηθεί να πληρώσουν ειδικό φόρο για να βοηθήσουν στην κάλυψη του κόστους συλλογής και ασφαλούς απόρριψης των πλαστικών – το σχετικό κόστος υπολογίζεται στα 100 δισ. δολάρια ετησίως. Επίσης, οι επιχειρήσεις κινδυνεύουν να χάσουν τη νομιμοποίηση που τους παρέχει το κοινωνικό σύνολο για να λειτουργούν.

Έχοντας όλα αυτά κατά νουν, είναι τρομερό και απογοητευτικό το γεγονός ότι οι υπεύθυνοι της σύμφορσων, όπως οι επενδυτές και οι πολιτικοί παράγοντες, δεν διαθέτουν επιμεριστάωμένα, σαφή και συγκρίσιμα δεδομένα σχετικά με την παραγωγή, τη χρήση και τη διάθεση πλαστικών σε ολόκληρη την παγκόσμια οικονομία. Εάν θέλουμε να αναλάβουμε αποτελεσματική δράση για την αντιμετώπιση του προβλήματος, είναι απα-

ραίτητο να υπάρχουν δεδομένα για τη χρήση πλαστικού από τις εταιρείες. Λιγότερες πληροφορίες σημαίνει λιγότερη βεβαιότητα για τους επενδυτές. Όταν μια εταιρεία δεν είναι ξεκάθαρη, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει το ζήτημα των πλαστικών, οι επενδυτές δεν μπορούν ποτέ να είναι σίγουροι για τα πραγματικά θεμελιώδη μεγέθη της και τον πραγματικό επενδυτικό κίνδυνο. Για παράδειγμα, οι προοπτικές ανάπτυξης μιας επιχείρησης μπορεί να συνδέονται εγγενώς με την παραγωγή ή την κατανάλωση πλαστικού μιας χρήσης. Ο τρόπος με τον οποίο η εταιρεία συνυπολογίζει τις απαγορεύσεις στα πλαστικά μιας χρήσης στις αναπτυξιακές στρατηγικές της και το εάν επενδύει σε λύσεις, είναι ζωτικής σημασίας πληροφορίες. Είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να αξιολογηθεί η απόδοση μιας εταιρείας, εάν οι επενδύσεις της στη διαχείριση των πλαστικών και η αναζήτηση λύσεων παραμένουν εν κρυπτώ.

Οι χρηματοπιστωτικοί όμιλοι ανησυχούν ολόένα και περισσότερο για τον κίνδυνο να υπάρξει παθητικό και εκκρεμότητες, που συνδέονται με διατάξεις για την ανακαίτηση των κλιματικών κρίσεων και των ακραίων φυσικών φαινομένων. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η απαγόρευση του πλαστικού μιας χρήσης. Πέρσι, έκθεση της οργάνωσης As You Sow διαπίστωσε ότι οι επενδύσεις σε πετροχημικά και πλαστικά αξίας περίπου 400 δισ. δολαρίων κινδυνεύουν να καταστούν περιουσιακά στοιχεία, τα οποία πιθανόν να απομειωθούν ή να γίνουν παθητικό για τις αντίστοιχες εταιρείες. Οι εταιρείες, τώρα, που αποκαλύπτουν δεδομένα σχετικά με το πλαστικό, όπως ο όγκος των πλαστικών μιας χρήσης, που πωλούνται, μπορούν να βοηθήσουν τους επενδυτές να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις σχετικά με το πώς θα κατευθύνουν τα κεφάλαιά τους με βιώσιμο τρόπο.

* Η κ. Κέιτ Λαμπ είναι διευθύντρια παγκοσμίως ζητημάτων και διαχείρισης νερού στον μη κερδοσκοπικό οργανισμό CDP στις ΗΠΑ.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

ΕΜΣ για Κύπρο

Σύμφωνα με την μακροπρόθεσμη ανάγνωση που γίνεται από τον ευρωπαϊκό μηχανισμό σταθερότητας (ΕΜΣ) για την Κύπρο, η οικονομία θα πρέπει να βελτιώσει την παραγωγικότητα που καταγράφει μέσω επενδύσεων στις ψηφιακές τεχνολογίες και την καινοτομία. Μέσα από τον επιδιωκόμενο εκμοντερνισμό η χώρα θα καταφέρει να διαφοροποιήσει το οικονομικό της μοντέλο πετυχαίνοντας στο μέλλον υγιείς ρυθμούς ανάπτυξης. Στο κεφάλαιο ανθεκτικότητα της οικονομίας, ο ΕΜΣ εκτιμά ότι αυτή θα μπορέσει να επιδιωχθεί μόνο μέσω της μετάβασης στην πράσινη οικονομία, αξιοποιώντας τις σημαντικές βοήθειες και τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ΕΕ προσφέροντας τεχνολογία και κονδύλια.

Διπλό κτύπημα

Έρευνα που στηρίζεται σε στοιχεία από την Πορτογαλία κατέδειξε ότι σε περιόδους χαλαρής νομισματικής πολιτικής (μείωση επιτοκίων) οι μισθοί αυξάνονται περισσότερο για τους εργαζόμενους με πανεπιστημιακά προσόντα που απασχολούνται σε μικρές επιχειρήσεις. Μάλιστα ο πολλαπλασιαστής αυτός υπολογίστηκε στο 16%, δηλαδή μείωση στο επιτόκιο ύψους 1% προκαλεί αύξηση στους μισθούς κατά 1,16%. Η έρευνα παρουσιάζεται τώρα σε μια περίοδο σύσφιξης της νομισματικής πολιτικής με την υποσημείωση ότι συμμετρικά ισχύει το ίδιο και σε αυτή την περίπτωση. Προκύπτει λοιπόν ότι η άνοδος των επιτοκίων εκτός από το ότι αυξάνει το κόστος για τους δανειζόμενους, τείνει να μειώνει και το διαθέσιμο εισόδημα αφού στην περίπτωση των μισθωτών, ο μισθός αποτελεί θεωρητικά την μόνη πηγή εξυπηρέτησης των δανείων τους η οποία στην παρούσα συγκυρία γίνεται με αυξημένο κόστος.

Δυο κόσμοι

Η μεγαλύτερη ανησυχία της Φρανκφούρτης και του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού είναι το γεγονός ότι η εικόνα που βγαίνει μέσα από τους ισολογισμούς των τραπεζών αλλά και τις προβλέψεις των επιχειρηματικών τους σχεδίων, καμία σχέση δεν έχει με τη εικόνα που κάποιοι αντικρίζει αν παρακολουθήσει τις προβλέψεις για τη μακροοικονομική κατάσταση στην ευρωζώνη. Μέσα από αυτή την διαπίστωση οι επόπτες εστιάζουν την προσοχή τους στην εντατικοποίηση του εποπτικού διαλόγου, ενώ παράλληλα προτρέπουν τις τράπεζες να εφαρμόσουν βέλτιστες προληπτικές πρακτικές για διαχείριση των κινδύνων που είναι συσφρασμένοι με την παρούσα συγκυρία.

Αντίθετη πορεία

Στο χαμηλότερο σημείο από το 1990 βρίσκεται το ιαπωνικό γιέν ξεπερνώντας το ψυχολογικό

Η χαμηλή συγκριτικά στήριξη στην κρίση αγοραστικής δύναμης αποτελεί την μεγαλύτερη πρόκληση των δημόσιων οικονομικών εν μέσω προεκλογικής περιόδου.

όριο των 150 προς το δολάριο. Η κατάσταση προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία στην κεντρική τράπεζα της χώρας η οποία προσανατολίζεται σε νέα αύξηση των επιτοκίων προκειμένου να ανακοπεί η διολίσθηση του ιαπωνικού νομίσματος. Όπως και στην περίπτωση της Βρετανίας η τράπεζα της Ιαπωνίας ανακοίνωσε πρόγραμμα αγοράς ομολόγων για συγκράτηση των τιμών οι οποίες και σε αυτή τη περίπτωση επηρεάζουν τα συνταξιοδοτικά ταμεία. Είναι η δεύτερη φορά που σε συνθήκες σύσφιξης της νο-

μισματικής πολιτικής μια κεντρική τράπεζα αναγκάζεται να κινηθεί προς τη αντίθετη κατεύθυνση εφαρμόζοντας ποσοτική χαλάρωση.

Επίπεδα κρίσης

Στα επίπεδα της μεγάλης χρηματοοικονομικής κρίσης επέστρεψαν οι αποδόσεις των αμερικανικών ομολόγων του δημοσίου (T-bills) δεκαετούς διάρκειας. Η απόδοση του 4,18% είναι αντιστοιχη με τα επίπεδα που είχαν καταγραφεί στα μέσα του 2008 όταν η χώρα βυθιζόταν στην μεγαλύτερη κρίση της νεότερης ιστορίας της. Στα θετικά, η κατάσταση στην αγορά εργασίας που παραμένει ισχυρή δημιουργώντας την αισιοδοξία ότι τα πράγματα θα εξελιχθούν διαφορετικά αυτή την φορά.

Οικονομία και πολιτική

Η βραχύβια θητεία της Λιζ Τρας στην πρωθυπουργία της Αγγλίας συνιστά όχι μόνο πολιτική αλλά άκρως οικονομική είδηση αφού τις εξελίξεις ουσιαστικά οδήγησαν οι αγορές. Ο μίνι προϋπολογισμός που παρουσίασε αμέσως μετά την εκλογή της περιλάμβανε σημαντικές ανάγκες δανεισμού χωρίς απτά έσοδα, γεγονός που οδήγησε στην επίθεση των αγορών κατά της στερλίνας και των κυβερνητικών ομολόγων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα σε πρώτο χρόνο να παρέμβει η τράπεζα της Αγγλίας και να πράξει όσα η τράπεζα της Ιαπωνίας πράττει αυτή την περίοδο και σε δεύτερο χρόνο να απομακρυνθεί ο υπουργός Οικονομικών με τον νέο να προχωρεί σε ακύρωση του προγράμματος.

Γάλλοι με ζιβάγκο, Δανοί χωρίς στεγνωτήριο

Περιμένοντας τον «στρατηγό Χειμώνα»

Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗ

Τα πρώτα θερμαντικά σώματα έχουν αρχίσει διστακτικά να ανάβουν σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις, η αγωνία όμως για το τι συνεπάγεται φέτος ένα ζεστό σπίτι μονοπωλεί τις συζητήσεις από τον Βορρά ως τον Νότο. Μπορεί ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε να προτείνει στους συμπατριώτες του να βάλουν δεύτερο πουλόβερ και ο Εμανουέλ Μακρόν να λανσάρει συστηματικά το ζιβάγκο, ωστόσο οι Ευρωπαίοι δεν περιορίζονται μόνο στα ζεστά ρούχα. Πολλοί έχουν γεμίσει τις αποθήκες τους με καυσόξυλα, άλλοι τοποθετούν φωτοβολταϊκά, ενώ όσοι μπορούν μεταναστεύουν σε όσο το δυνατόν πιο εύκρατα κλίματα...

Στη Νορβηγία οι καυστήρες πετρελαίου έχουν εδώ και κάποια χρόνια απαγορευθεί, το δε φυσικό αέριο, μπορεί να παράγει εν αφθονία, αλλά καταναλώνεται ελάχιστα εγκώρια. «Μας απομένει, λοιπόν, το ηλεκτρικό ρεύμα, το οποίο μέχρι πρόσφατος ήταν πολύ φθινό και παράγεται κυρίως από υδροηλεκτρικά», λέει στην «Κ» ο Αλέξανδρος Στέφανου, που ζει στο Φρέντικσταντ της Νορβηγίας. Τον τελευταίο όμως έναν χρόνο –ήδη πριν ξεσπάσει ο πόλεμος– οι Νορβηγοί παρακολουθούν

την τιμή του ρεύματος να ανεβαίνει συνεχώς. «Αυτό πονάει, διότι δεν επηρεάζει μόνο την οικιακή μας κατανάλωση και τη θέρμανση, αλλά και τη μετακίνησή μας», σημειώνει. «Η πλειονότητα εδώ κυκλοφορεί με ηλεκτρικά ΙΧ.». Η διακύμανση δε των τιμών κρατάει τους Νορβηγούς σε μόνιμη εγρήγορση. «Είναι σαν χρηματιστήριο, οι τιμές αλλάζουν ανά ώρα, στη μία το μεσημέρι μαθαίνουμε πόσο θα κοστίσει το ρεύμα της επόμενης μέρας», εξηγεί. «Έχουμε ένα σύστημα που παρακολουθεί in real time την κατανάλωση και μας ενημερώνει ποια ώρα το ρεύμα είναι πιο φθινό για να φορτίσουμε το αμάξι και άλλες συσκευές». Τα σπίτια θερμαίνονται με θερμοπομπούς ή με θερμαινόμενα πατώματα ή με air condition ή με σύστημα κυκλοφορίας ζεστού νερού στο πάτωμα ή καλοριφέρ με αντλίες θερμότητας –ανάλογα με την οικονομική δυνατότητα κάθε νοικοκυριού. «Καλού κακού έχω στοκάρει ξύλα και δεν είμαι ο μόνος», λέει γελώντας, ενώ ήδη έχει ανοικτό το κλιματιστικό στους 19,5 βαθμούς.

Για προνοητικό αποδεικνύονται οι Δανοί. «Πολλοί τρέχουν να εγκαταστήσουν ενεργειακές αντλίες», σχολιάζει μια κάτοικος της Κοπεγχάγης, «πέρα πολλές περιοχές, ωστό-

Τα ζεστά ρούχα, τα ξύλα, τα κλιματιστικά και τα ενεργειακά τζάκια είναι μερικές από τις λύσεις που εξετάζουν οι περισσότεροι Ευρωπαίοι για να βγάλουν τον φετινό χειμώνα. Το στοίχημα είναι μεγάλο για όλους...

σο, ζεσταίνονται από τον κεντρικό καυστήρα απορριμμάτων, οπότε είναι καλυμμένοι για τον χειμώνα». Βέβαια, οι οδηγίες ζητούν από τους Δανούς να στερεθούν το αγαπημένο τους στεγνωτήριο για φέτος και να απλώνουν την μπουγάδα στον (σχεδόν ανύπαρκτο) ήλιο. «Θα προσπαθήσουμε να το εφαρμόσουμε, αλλά δεν είναι ρεαλιστικό» σχολιάζει η ίδια. «Αναμονή από έξι έως οκτώ μήνες», γράφει η ταμπέλα έξω από ένα κατάστημα με ενεργειακά τζάκια και σόμπες στο Βενε, κοντά στην Κολωνία. «Ο Γερμανοί φίλοι και γείτονές μας έχουν προμθευτεί μαζικά τέτοια συστήματα θέρμανσης», μεταφέρει στην «Κ» ο Λάζαρος Χατζή-

αλεξάνδρου. «Επικρατεί αναβρασμός, ο κόσμος συχνά μην μπορώντας να ερμηνεύσει τις γεωπολιτικές εξελίξεις τα βάζει με τη νέα κυβέρνηση συνεργασίας ή παρασύρεται σε θεωρίες συνωμοσίας». Οι μεγάλοι χαμένοι από τις αυξήσεις στην τιμή του φυσικού αερίου είναι όσοι είχαν νέα συμβόλαια. «Συντηζόταν εδώ να αλλάζουμε πάροχο κάθε χρόνο, βάσει της προσφοράς που μας έκανε». Έτσι, η πλειονότητα των καταναλωτών είχε 12μηνια συμβόλαια και σήμερα πληρώνει από 12 λεπτά, 65 λεπτά την κιλοβατώρα. «Νιώθω τυχερός που υπήρξα πιστός σε έναν πάροχο και έτσι έχω επωμισθεί μια αύξηση μόνο 4 λεπτών», διευκρινίζει

ο κ. Χατζηαλεξάνδρου. «Ανάρπαστα» έχουν γίνει εξίσου τα οικιακά φωτοβολταϊκά συστήματα, για τα οποία η αναμονή είναι 8 μήνες. «Η αγορά κοστίζει πολύ, αλλά υπάρχει η δυνατότητα να τα νοικιάσεις έναντι 100 ευρώ τον μήνα», προσθέτει. «Σε μεγάλο αδιέξοδο βρίσκονται οι συνταξιούχοι, οι οποίοι κατά μέσο όρο παίρνουν έως 1.300 ευρώ», διευκρινίζει ο ίδιος. «Γνωρίζω δύο ζευγάρια που έκλεισαν τα σπίτια τους και έφυγαν για Ισπανία, καθώς υπολογίζουν ότι εκεί θα αντεπεξέλθουν καλύτερα οικονομικά λόγω του καλού καιρού». Οι Γερμανοί βλέπουν την ποιότητα ζωής τους να χάνεται στην κραταιά πατρίδα τους. «Λόγω ακρίβειας έχουν

Το Λονδίνο και οι άλλοι

Η «φρονική ομίχλη του 1952», που κόστισε τη ζωή δεκάδων χιλιάδων ανθρώπων στο Λονδίνο, αποτέλεσε την αιτία απαγόρευσης χρήσης τζακιών στα αστικά κέντρα, κάτι που εφαρμόζεται έως σήμερα με ευλάβεια. Ελάχιστα σπίτια διαθέτουν πλέον τζάκι, το οποίο ωστόσο είναι ανενεργό. Τα υπόλοιπα δεδομένα στο Ηνωμένο Βασίλειο διαφέρουν ανάλογα με το μέρος. «Στο Λονδίνο, όλα τα σπίτια έχουν φυσικό αέριο, κατά μέσον όρο το ατομικό εισόδημα είναι υψηλό και πολλά νοικοκυριά είναι μονοπρόσωπα», εξηγεί Ελληνίδα κάτοικος, «αυτό σε συνδυασμό με την κρατική επιδότηση κάνει υποφερτή την άνοδο του ενεργειακού κόστους». Σε άλλες πόλεις, όπως το Μάντσεστερ, η θέρμανση γίνεται με ηλεκτρικά σώματα. «Δίνεται ένα πριμ για εγκατάσταση καυστήρα βιομάζας, που είναι ανεδαφικό, γιατί δεν μπορεί να γίνει σε παλιές πολυκατοικίες».

κόψει την εβδομαδιαία έξοδο για φαγητό και φοβούνται ότι δεν θα πάνε διακοπές το καλοκαίρι».

Στην άλλη άκρη της Γερμανίας, στο Μόναχο, ο Νίκος Ιτσινές αντικρίζει τους συναδέλφους του στις τηλεδιασκέψεις με τρία κασκόλ. «Είχαμε ήδη δύο εβδομάδες πολλά βροχή και χαμηλές θερμοκρασίες», εξηγεί, «αναγκαστικά άνοιξα θέρμανση». Ο ίδιος σκοπεύει να ανοίγει επιλεκτικά τη θέρμανση, λίγες ώρες σε δύσκολες μέρες, να ντύνεται ζεστά μέσα στο σπίτι και να αγοράσει έναν αφυγραντήρα. «Ανησυχώ εξίσου για την ηλεκτροδότηση, καθώς έχει ανακοινωθεί ότι θα γίνονται καθημερινές διακοπές ρεύματος».

Ευνοϊκές οι οικονομικές προοπτικές για Κύπρο

Wim Van Aken: Η χώρα δεν εξαρτάται άμεσα από το φυσικό αέριο της Ρωσίας, άρα και οι προβλέψεις είναι καλύτερες

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ο **Ευρωπαϊκός** Μηχανισμός Σταθερότητας (European Stability Mechanism - ESM) βλέπει πως μέχρι στιγμής η Κύπρος έχει αντιμετωπίσει αρκετά καλά τα δύο σοκ της πανδημίας και του πολέμου, εκμεταλλευόμενη τις μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν και την ισχυρή της δημοσιονομική θέση. Μιλώντας σε συνέντευξη του στην «Κ» ο επικεφαλής του ESM για την Κύπρο Wim Van Aken, υπογραμμίζει πως η Κύπρος με το να είναι μικρή και ανοικτή οικονομία κάνει τη χώρα πιο ευάλωτη σε εξωτερικούς κραδασμούς. Την ίδια ώρα ο επικεφαλής του ESM για την Κύπρο εκτιμά πως ένας από τους λόγους για τους οποίους οι προβλέψεις είναι καλύτερες για την Κύπρο από άλλες χώρες είναι επειδή η χώρα δεν εξαρτάται άμεσα από τις εισαγωγές φυσικού αερίου από τη Ρωσία. Ένας δεύτερος λόγος, είναι γιατί η χώρα έχει διαχειριστεί αρ-

Το κλειδί είναι να διατηρηθεί ένας καλός συνδυασμός προσωρινής στοχευμένης στήριξης και μιας συνετής και βιώσιμης δημοσιονομικής πορείας.

κετά καλά τη δημοσιονομική της κατάσταση.

Τέλος, ο κ. Van Aken, σημειώνει πως το τρέχον πλαίσιο εκπομπών της Κύπρου είναι υγιές και αποτελεσματικό, ωστόσο οι συνεχείς αναστολές και άλλες προκλήσεις στο πλαίσιο αποδυναμώνουν τη σταθερότητά του και αυτό θα πρέπει να αποφευχθεί.

- Εκτιμάτε πως θα μπορούμε σε βαθιά ύφεση μετά την πανδημία και από τον πόλεμο στην Ουκρανία;

- Αντιμετωπίζουμε διπλό σοκ. Πρώτον, είχαμε το σοκ της πανδημίας του Covid-19 και τώρα η παγκόσμια και η ευρωπαϊκή οικονομία αντιμετωπίζουν ένα νέο σοκ με τον πόλεμο στην Ουκρανία. Και τα δύο γεγονότα είναι πρωτόγνωρα για πολλούς από εμάς.

Οι οικονομικές απώλειες για τη ζώνη του ευρώ που προέρχονται από τις τρέχουσες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας ξεπερνούν ήδη τις πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970. Έτσι, για τη ζώνη του ευρώ ως εισαγωγέα ενέργειας, η αύξηση της τιμής είναι μεταφορά εισοδήματος και πλούτου στο εξωτερικό σε εξαγωγείς ενέργειας. Δεν μπορεί να αντισταθμιστεί πλήρως αυτή η απώλεια με δημοσιονομικά μέτρα. Ο πόλεμος έχει επίσης μεγενθύνει τις πληθωριστικές πιέσεις, όχι μόνο στις τιμές της ενέργειας, αλλά και σε άλλους τομείς της οικονομίας,

Η έκδοση ενός πράσινου ή βιώσιμου ομολόγου μπορεί να είναι ένα σημαντικό βήμα για την Κύπρο, τονίζει ο επικεφαλής του ESM για την Κύπρο.

ιδιαίτερα των εμπορευμάτων. Αυτή η κατάσταση έχει αρκετές προκλήσεις και όχι μόνο για την Ευρώπη. Οι τελευταίες οικονομικές προβλέψεις του ΔΝΤ δεν αναμένουν παγκόσμια ή ευρωπαϊκή ύφεση το επόμενο έτος, αλλά ο κόσμος είναι έτοιμος για οικονομική επιβράδυνση.

- Ποιες είναι οι προβλέψεις σας συγκεκριμένα για την Κύπρο;

- Οι τελευταίες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επίσης δεν προβλέπουν ύφεση στην Κύπρο. Ούτε το ΔΝΤ. Οι οικονομικές προοπτικές είναι πιο ευνοϊκές για την Κύπρο παρά για τη ζώνη του ευρώ. Το ΔΝΤ αναμένει ανάπτυξη 3,5% για το 2022 και ανάπτυξη 2,5% για το 2023. Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αφορούν οικονομική ανάπτυξη 3,2% και 2,1% αντίστοιχα.

Ένας από τους λόγους για τους οποίους οι προβλέψεις είναι καλύτερες για την Κύπρο από άλλες χώρες είναι επειδή η Κύπρος δεν εξαρτάται άμεσα από τις εισαγωγές φυσικού αερίου από τη Ρωσία. Ένας δεύτερος λόγος είναι γιατί η χώρα έχει διαχειριστεί αρκετά καλά τη δημοσιονομική της κατάσταση.

Τέλος, η Κύπρος έχει εφαρμόσει ένα πολύ καλό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Έχει όλα τα σωστά στοιχεία. Δεν είναι μόνο βασικό να διατηρήσει η Κύπρος τη δημοσιονομική της πορεία,

αλλά και να εφαρμόσει το σχέδιο μέχρι το 2026. Η Κύπρος χρειάζεται τις επενδύσεις που θα προκύψουν από το σχέδιο διαφοροποίησης της οικονομίας της. Μέχρι στιγμής η υλοποίηση έχει προχωρήσει καλά. Υπήρξαν μικρές καθυστερήσεις, αλλά μέχρι στιγμής το σχέδιο είναι σε καλό δρόμο.

Επαρκής η στήριξη

- Πιστεύετε ότι η Κύπρος έχει τη δύναμη πυρός να υποστηρίξει ευάλωτες ομάδες μέσω αυτής της κρίσης;

- Η τρέχουσα κρίση δημιουργεί δυσκολίες, ιδιαίτερα για τους πιο ευάλωτους, καθώς οι πολίτες βιώνουν απώλεια εισοδήματος. Αλλά είναι σημαντικό να καταλάβουμε τι είδους κρίση έχουμε να αντιμετωπίσουμε.

Όπως ανέφερα προηγουμένως, οι χώρες της ΕΕ, ως εισαγωγείς ενέργειας, μεταφέρουν πλούτο στις χώρες εξαγωγής ενέργειας. Αυτή η απώλεια δεν μπορεί να αντισταθμιστεί πλήρως. Η κυβέρνηση μπορεί μόνο να διασφαλίσει ότι τα βάρη κατανέμονται δίκαια. Μπορεί να το κάνει αυτό χρησιμοποιώντας στοχευμένα μέσα για να βοηθήσει όσους έχουν ανάγκη και να διατηρήσει την ουσία της οικονομίας.

Η Κύπρος το κάνει αυτό. Κατά τη διάρκεια της πανδημικής κρίσης, η Κύπρος έδωσε έγκαιρη και επαρκή στήριξη στην οικονομία,

η οποία την απέσυρε λόγω της βελτιωμένης κατάστασης της πανδημίας. Αυτή η έγκαιρη απόσυρση συνέβαλε στη σημαντική βελτίωση της δημοσιονομικής θέσης της Κύπρου φέτος. Κατά τη διάρκεια της τρέχουσας ενεργειακής κρίσης και του κόστους διαβίωσης, η Κύπρος συνέχισε να επεκτείνει τη στήριξη της οικονομίας, διατηρώντας συγκρατημένο το εύρος της. Με αυτόν τον τρόπο, η Κύπρος έχει διατηρήσει τη δημοσιονομική σύνθεση, ενώ παρέχει στοχευμένη και προσωρινή στήριξη σε όσους έχουν ανάγκη. Αυτό θα βοηθήσει στον μετριασμό των επιπτώσεων της αναμενόμενης επιβράδυνσης της οικονομίας και θα βοηθήσει τη χώρα να προετοιμαστεί για τυχόν μελλοντικούς δυσμενείς κραδασμούς.

- Πώς συγκρίνετε την Κύπρο με άλλες χώρες;

- Η Κύπρος τα πάει πολύ καλά. Αυτό οφείλεται επίσης στις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που έχει πραγματοποιήσει η χώρα τα τελευταία χρόνια, ως αποτέλεσμα του προγράμματος του ESM. Και αυτές οι προσπάθειες έχουν γίνει αντιληπτές από τους οίκους αξιολόγησης. Η Κύπρος έχει καλό ιστορικό τα τελευταία 5 χρόνια και οι βαθμολογίες έχουν βελτιωθεί σημαντικά -με μια παύση κατά τη διάρκεια της πανδημίας- αντανάκλωντας τις προσπάθειες που έγιναν. Η επίτευξη της αναγνώρισης

Φέτος, αναμένουμε περαιτέρω μείωση του δείκτη χρέους γύρω στα προπανδημικά επίπεδα του 2019.

της επενδυτικής βαθμίδας από όλους τους κύριους οργανισμούς αξιολόγησης θα ήταν επωφέλις. Το κλειδί είναι να διατηρηθεί ένας καλός συνδυασμός προσωρινής στοχευμένης στήριξης και μιας συνετής και βιώσιμης δημοσιονομικής πορείας. Η επίτευξη επενδυτικής βαθμίδας θα βοηθούσε με τη σειρά της την Κύπρο να διευρύνει και να διαφοροποιήσει την επενδυτική της βάση στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

- Πώς αξιολογείτε τη βιωσιμότητα του κυπριακού δημόσιου χρέους στο νέο οικονομικό περιβάλλον, τη γεωπολιτική κρίση, τον αυξημένο πληθωρισμό και την ενεργειακή ανασφάλεια;

- Η Κύπρος έχει παρουσιάσει ισχυρές δημοσιονομικές επιδόσεις τα τελευταία χρόνια με πτωτική τάση στο λόγο του χρέους προς το ΑΕΠ. Ο λόγος του δημόσιου χρέους της Κύπρου προς το ΑΕΠ πέρυσι μειώθηκε στο 103,6% από το ανώτατο όριο του 115% του ΑΕΠ το 2020. Και αυτό ήταν ενώ εξακολουθούσε να αντιμετωπίζει

Καλό νέο το Green Bond

- Ποια είναι η γνώμη του ESM για την απόφαση της Κύπρου να εκδώσει Πράσινο ομολόγο; Αυτό δεν θα αυξήσει το δημόσιο χρέος;
- Ο ESM βλέπει αυτή τη συνεχιζόμενη εξέλιξη θετικά. Η Κύπρος βρίσκεται στη διαδικασία δημιουργίας ενός πλαίσιου βιώσιμων ομολόγων, το οποίο της επιτρέπει να εκδίδει τόσο βιώσιμα όσο και πράσινα ομολόγα μόλις τεθεί σε εφαρμογή το πλαίσιο. Αυτό επιτρέπει στη χώρα να διευρύνει και να διαφοροποιήσει την επενδυτική της βάση σε επενδυτές που ενδιαφέρονται να επενδύσουν σε πράσινα ή βιώσιμα ομολόγα. Δεν σημαίνει ότι το χρέος πρόκειται να αυξηθεί. Εάν η Κύπρος μεταφέρει ένα ομολόγο που λήγει εκδίδοντας νέο ομολόγο, τότε η χώρα αντικαθιστά το υπάρχον χρέος με νέο χρέος. Και αυτή είναι μια αγορά για την οποία ενδιαφέρονται πολύ οι επενδυτές. Έτσι, η έκδοση ενός πράσινου ή βιώσιμου ομολόγου μπορεί να είναι ένα σημαντικό βήμα για την Κύπρο.

της προκλήσεις από την πανδημία. Έτσι, παρά τους πολλούς εξωτερικούς κινδύνους, οι επιλογές εσωτερικής δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής παρέμειναν καθοριστικές παράγοντας για την πορεία του χρέους. Αυτό είναι αποτέλεσμα όλων των μεταρρυθμίσεων που έγιναν από την κρίση του ευρώ. Φέτος, αναμένουμε περαιτέρω μείωση του δείκτη χρέους γύρω στα προπανδημικά επίπεδα του 2019.

- Πιστεύετε ότι η Κύπρος θα επηρεαστεί περισσότερο από άλλες χώρες από τις κυρώσεις στη Ρωσία και γιατί;

- Αν δείτε πώς έχει εξελιχθεί η κατάσταση, η Κύπρος αντιμετώπισε αρκετά καλά αυτόν τον αντίκτυπο. Στον χρηματοπιστωτικό τομέα, για παράδειγμα, η διαδικασία ήταν ομαλή. Η RCB Bank Ltd είχε μια ομαλή μετεξέλιξη η οποία πλησιάζει στην ολοκλήρωσή της. Όσον αφορά τον τουρισμό, η Κύπρος επιτάχυνε το σχέδιό της για διαφοροποίηση των αγορών τουριστικής πηγής και τα αποτελέσματα το 2022 είναι αξιοσημείωτα. Άλλοι τομείς της οικονομίας διαφοροποιούνται επίσης, ιδίως εάν κοιτάξετε τις υπηρεσίες πληροφοριών και τεχνολογίας. Όλα αυτά συμβάλλουν στον μετριασμό των κινδύνων που απορρέουν από τον πόλεμο στην Ουκρανία και τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν στη Ρωσία.

Κλειδί η ενίσχυση της παραγωγικότητας και οι επενδύσεις

- Υπάρχουν νέες ευκαιρίες για το μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης της Κύπρου να το κάνει πιο ανθεκτικό στις εξωτερικές πιέσεις;

- Όπως είπα, μέχρι στιγμής η Κύπρος έχει αντιμετωπίσει αρκετά καλά αυτά τα δύο σοκ, εκμεταλλευόμενη τις μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν και την ισχυρή δημοσιονομική θέση. Αλλά το να είναι μικρή και ανοικτή οικονομία κάνει τη χώρα πιο ευάλωτη σε εξωτερικούς κραδασμούς. Μεσοπρόθεσμα έως μακροπρόθεσμα, το κλειδί για την Κύπρο είναι η διαφοροποίηση της οικονομίας της και η ενίσχυση της παραγωγικότητας. Ένας τρόπος για να γίνει αυτό είναι ο εκσυγχρονισμός της οικονομίας μέσω επενδύσεων, για παράδειγμα στις ψηφιακές τεχνολογίες και την καινοτομία. Μια ισχυρή ανάπτυξη στον τομέα της

Η μετάβαση στην πράσινη ενέργεια θα ενισχύσει την ανθεκτικότητα της οικονομίας μειώνοντας την εξάρτηση από τον εξωτερικό ενεργειακό εφοδιασμό.

Τεχνολογίας Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ICT) είναι ένα σημαντικό σημαντικών βημάτων που έγιναν προς αυτή την κατεύθυνση. Ένα άλλο στοιχείο είναι η διατήρηση της μελλοντικής οικονομικής ανάπτυξης ενόψει των κλιματικών κινδύνων. Η μετάβαση στην πράσινη ενέργεια θα ενισχύσει την ανθεκτικότητα της οικονομίας μειώνοντας την εξάρτηση από τον

Η αποτελεσματική εφαρμογή των πλαισίων αφερεγγυότητας και αποκλεισμού είναι σημαντική για τη μείωση του ποσού των μη εξυπηρετούμενων δανείων, σημειώνει ο κ. Wim Van Aken.

εξωτερικό ενεργειακό εφοδιασμό. Όλες οι ευρωπαϊκές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου, θα μπορούσαν να επιταχύνουν αυτή τη μετάβαση. Η Κύπρος πρέ-

πει να αντιμετωπίσει τις αδυναμίες στην αγορά εργασίας, ιδίως μια αναντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων που απαιτούνται από τους εργοδότες και εκείνων που προ-

σφέρουν τα άτομα που αναζητούν εργασία. Συγκεκριμένα, η εκπαίδευση και η κατάρτιση θα μπορούσαν να ενισχυθούν περαιτέρω από αυτή την άποψη.

Τέλος, η αποτελεσματική εφαρμογή των πλαισίων αφερεγγυότητας και αποκλεισμού είναι σημαντική για τη μείωση του ποσού των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Θα αποδειχθούν χρήσιμα για την υποστήριξη επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες και θα παρέχουν σαφείς κανόνες τόσο για τους δανειστές όσο και για τους δανειολήπτες. Το τρέχον πλαίσιο αποκλεισμού της Κύπρου είναι υγιές και αποτελεσματικό. Οι συνεχείς αναστολές και άλλες προκλήσεις στο πλαίσιο αποδυναμώνουν τη σταθερότητά του και αυτό θα πρέπει να αποφευχθεί.

- Πώς βλέπετε την ανάπτυξη του κυπριακού τραπεζικού τομέα,

που έχει φυσικά αντίκτυπο στην οικονομία της Κύπρου;

- Η πρόοδος στον χρηματοπιστωτικό τομέα είναι εμφανής. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια του κυπριακού τραπεζικού τομέα έχουν μειωθεί κοντά στο 90% από το 2015. Και ο χρηματοπιστωτικός τομέας έχει αποδειχθεί σχετικά εύρωστος κατά την πρόσφατη κρίση της πανδημίας και το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία.

Ακόμη και με την αύξηση του πληθωρισμού και των επιτοκίων, δεν αναμένουμε σημαντική αύξηση των νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων. Φυσικά, οι προσπάθειες για μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα πρέπει να συνεχιστούν. Όπως είπα προηγουμένως, η ενεργός χρήση εργαλείων αφερεγγυότητας και αναδιάρθρωσης μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη στο μέλλον.

«Τρέχουν» για το IFRS 17 οι κυπριακές ασφαλιστικές

Υποχρέωση μέχρι την 1η Ιανουαρίου του 2023 να έχουν υιοθετήσει το πρότυπο

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Από την πρώτη ημέρα του 2023 οι κυπριακές ασφαλιστικές εταιρείες είναι υποχρεωμένες να υιοθετήσουν το νέο λογιστικό πρότυπο IFRS 17 για τις ασφαλίσεις. Αφορά ένα λογιστικό πρότυπο που θα οδηγήσει σε αυξημένη διαφάνεια σχετικά με την κερδοφορία των εταιρειών, ενώ υπολογίζεται πως η υιοθέτηση θα κοστίσει στον κυ-

Με την προηγούμενη λογιστική, την IFRS 4, οι επενδυτές και οι αναλυτές δυσκολεύονταν να προσδιορίζουν ποιες ομάδες ασφαλιστικών συμβάσεων δημιουργούν κέρδη ή ζημιές.

πριακό ασφαλιστικό κλάδο περίπου 7 - 9 εκατομμύρια ευρώ. Το συγκεκριμένο λογιστικό πρότυπο έχει πάει από αναβολή σε αναβολή (πιθανώς λόγω πανδημίας) και η 1η Ιανουαρίου του 2023 θα είναι και η οριστική ημερομηνία εφαρμογής του. Το IFRS 17 είναι ένα Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς το οποίο εκδόθηκε από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων το 2017 και υπήρχε υποχρέωση να εφαρμοστεί σε παγκόσμια βάση πρώτα τον Ιανουάριο του 2021 και έπειτα τον Ιανουάριο του 2022. Έτσι, μερικές

κυπριακές ασφαλιστικές έχουν υιοθετήσει και άλλες είναι στην τελική ευθεία για υιοθέτηση του προτύπου αυτού, ώστε ο καινούργιος χρόνος να τις βρει έτοιμες. Το κόστος υιοθέτησης του προτύπου της κάθε ασφάλειας κυμαίνεται περίπου στις 200 - 300 χιλιάδες ευρώ, το οποίο θα δώσει μόνο μία φορά και δεν θα είναι ετήσια επαναλαμβανόμενο. Αν υποθέσουμε ότι οι κυπριακές ασφαλιστικές είναι περίπου 30, τότε το κόστος θα κυμανθεί περίπου σε 7 - 9 εκατομμύρια ευρώ. Συνολικά, σε παγκόσμια βάση, το κόστος της υιοθέτησης του IFRS 17 για τις ασφαλιστικές εταιρείες φτάνει -σύμφωνα με έρευνα της Willis Towers Watson- τα 15 με 20 δισεκατομμύρια δολάρια.

Το IFRS 17 σύμφωνα με τους δημιουργούς του, παρέχει ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τις υποχρεώσεις, κινδύνους και την απόδοση των ασφαλιστικών συμβολαίων. Την ίδια ώρα, αυξάνει τη διαφάνεια στις χρηματοοικονομικές πληροφορίες που αναφέρονται από ασφαλιστικές εταιρείες, οι οποίες θα δώσουν με τη σειρά τους στους επενδυτές και τους αναλυτές μεγαλύτερη εμπιστοσύνη και κατανόηση του ασφαλιστικού κλάδου. Τέλος, εισάγει συνεπή λογιστική για όλες τις ασφαλιστικές συμβάσεις που βασίζονται στο τρέχον μοντέλο μέτρησης.

Γιατί η αλλαγή προτύπου;

Εάν ανατρέξει κανείς στην επίσημη περίληψη του προτύπου των IFRS Standards όταν δημιουργή-

Σε παγκόσμια βάση, το κόστος της υιοθέτησης του IFRS 17 για τις ασφαλιστικές εταιρείες φτάνει -σύμφωνα με έρευνα της Willis Towers Watson- τα 15 με 20 δισ. δολάρια.

θηκε το 2017, θα βρει πως το IFRS 17 είναι το πρώτο ολοκληρωμένο διεθνές πρότυπο που θεσπίζει τη λογιστική για ασφαλιστήρια συμβόλαια. Με την προηγούμενη λογιστική για ασφαλιστήρια συμβόλαια, την IFRS 4, οι επενδυτές και οι αναλυτές δυσκολεύονταν να προσδιορίζουν ποιες ομάδες ασφαλιστικών συμβάσεων δημιουργούν κέρδη ή ζημιές, καθώς και να αναλύσουν τις πληροφορίες των τά-

σεων σχετικά με τις ασφαλιστικές συμβάσεις.

Οι περισσότεροι ενδιαφερόμενοι, συμπεριλαμβανομένων των ασφαλιστών, συμφωνούσαν στην ανάγκη υιοθέτησης ενός κοινού παγκόσμιου ασφαλιστικού λογιστικού προτύπου, παρόλο που οι απόψεις διέφεραν για το πώς έπρεπε να είναι. Το IFRS 4 είναι ένα ενδιαμέσο πρότυπο και επιτρέπει στις ασφαλιστικές να χρησιμο-

ποιούν διαφορετικές πρακτικές, συχνά με βάση τις τοπικές λογιστικές απαιτήσεις (γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές σε εθνικό επίπεδο), για την επιμέτρηση των ασφαλιστικών τους συμβολαίων. Ως αποτέλεσμα, μέχρι και σήμερα οι ασφαλιστές χρησιμοποιούσαν ένα ευρύ φάσμα λογιστικών πρακτικών για την αναφορά χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

Οι απαιτήσεις του IFRS 17 για

την αναγνώριση των εσόδων είναι συνεπείς με την αναγνώριση των εσόδων για τις περισσότερες συμβάσεις με πελάτες σε άλλους κλάδους και για πολλούς σε βραχυπρόθεσμα ασφαλιστικά συμβόλαια σήμερα. Αντίθετα, αυτές οι απαιτήσεις διαφέρουν από τις λογιστικές πρακτικές που εφαρμόζονται σήμερα πάνω σε πολλά μακροχρόνια ασφαλιστικά συμβόλαια.

Οι υποχρεώσεις και τα ρίσκα των εταιρειών

Σύμφωνα με το IFRS Standards, το IFRS 17 απαιτεί μια ασφαλιστική εταιρεία που εκδίδει ασφαλιστικά συμβόλαια να αναφέρει στον ισολογισμό της πρώτον τις ταμειακές ροές εκπλήρωσης. Δηλαδή, τις τρέχουσες εκτιμήσεις των ποσών που αναμένει να εισπράξει ο ασφαλιστής από τα ασφαλιστήρια και να πληρώσει για αξιώσεις, παροχές και έξοδα, συμπεριλαμβανομένης προσαρμογής πάνω στο χρονοδιάγραμμα και τον κίνδυνο που απορρέει από

τις ταμειακές ροές. Δεύτερον, να αναφέρει στον ισολογισμό της το συμβατικό περιθώριο υπερεσόδων.

Ως εκ τούτου, το αναμενόμενο κέρδος για την παροχή μελλοντικής ασφαλιστικής κάλυψης (μη δεδουλευμένο κέρδος).

Σύμφωνα με τους δημιουργούς του προτύπου, η επιμέτρηση των ταμειακών ροών εκπλήρωσης αντανakλά την τρέχουσα αξία οποιουδήποτε επιτοκίου εγγυήσεων και χρηματοοικονομικών

επιλογών που περιλαμβάνονται στα ασφαλιστήρια συμβόλαια. Για να αντικατοπτρίζονται καλύτερα οι αλλαγές στις ασφαλιστικές υποχρεώσεις και τους κινδύνους, το IFRS 17 απαιτεί από μια εταιρεία να ενημερώνει την εκπλήρωση ταμειακών ροών σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, χρησιμοποιώντας τις τρέχουσες εκτιμήσεις που είναι συνεπείς με τις σχετικές πληροφορίες της αγοράς. Αλλαγές στις ασφαλιστικές υποχρεώσεις λόγω αλλαγών στο

οικονομικό περιβάλλον (όπως αλλαγές σε επιτόκια) θα αντικατοπτρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις του ασφαλιστή εγκαίρως. Ως εκ τούτου, το IFRS 17 θα παρέχει την τρέχουσα ενημέρωση πληροφοριών σχετικά με την επίδραση των ασφαλιστικών συμβολαίων, σχετικά με την οικονομική θέση της εταιρείας και την έκθεσή της σε ρίσκα, καθώς θα υπάρχει και διαφανής αναφορά αλλαγών σε ασφαλιστικές υποχρεώσεις.

Στον «αέρα» οι πλειστηριασμοί που σχεδιάζουν τα funds στην Ελλάδα

Στον Αρειο Πάγο παραπέμπει το θέμα το υπουργείο Οικονομικών της χώρας, ισχυρό πλήγμα για τις τιτλοποιήσεις του «Ηρακλή»

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

Νέα σοβαρή εμπλοκή στην ομαλή υλοποίηση των επιχειρησιακών πλάνων των τιτλοποιήσεων του «Ηρακλή» συνιστά η πρόθεση του υπουργείου Οικονομικών να παραπέμπει την απόφαση για το κατά πόσον οι εταιρείες διαχειρίσινς κόκκινων δανείων έχουν αρμοδιότητα να εκτελούν πλειστηριασμούς στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου.

Με δεδομένο ότι η προσφυγή στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου θα απαιτήσει αρκετούς μήνες έως ότου ληφθεί απόφαση, τίθεται εν αμφιβόλω το δικαίωμα των εταιρειών διαχείρισης (servicers) να εκτελούν πράξεις αναγκαστικής εκτέλεσης, όπως είναι οι πλειστηριασμοί ακινήτων.

Η εξέλιξη αυτή, όπως εκτιμούν εκπρόσωποι των εταιρειών διαχείρισης, θα αποτελέσει ισχυρό πλήγμα για τις τιτλοποιήσεις του «Ηρακλή», που εξαρτούν σε σημαντικό βαθμό τα προσδοκώμενα έσοδα από τις ρευστοποιήσεις ακινήτων.

Μέχρι σήμερα οι τέσσερις συστημικές τράπεζες έχουν εντάξει στον «Ηρακλή» τιτλοποιήσεις κόκκινων δανείων ύψους 47,9 δισ. ευρώ και έχουν λάβει την εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου για 18,7 δισ. ευρώ. Η κρατική εγγύηση σημαίνει ότι εάν οι εισπράξεις που θα επιτευχθούν από αυτά τα δάνεια μέσα από τις ρυθμίσεις και τις ρευστοποιήσεις περιουσιακών στοι-

Ηδη τα πρωτοδικεία έχουν «παγώσει» τις διαταγές πληρωμής, δηλαδή το πρώτο στάδιο των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης.

χείων, δηλαδή τους πλειστηριασμούς, δεν είναι επαρκείς για την πληρωμή των επενδυτών που έχουν επενδύσει στα ομόλογα που εκδόθηκαν στο πλαίσιο των τιτλοποιήσεων, το Δημόσιο θα υποχρεωθεί να καλύψει τη ζημία αυτή μέσω των εγγυήσεων που έχει αναλάβει στο πλαίσιο του «Ηρακλή».

Το θέμα με την αρμοδιότητα των servicers να πραγματοποιούν πλειστηριασμούς έχει δημιουργηθεί έπειτα από πρόσφατη απόφαση του Αρείου Πάγου, που απαγορεύει τους πλειστηριασμούς ακινήτων από εταιρείες που λειτουργούν ως εντολοδόχοι των funds που έχουν αγοράσει κόκκινα δάνεια στο πλαίσιο του μηχανισμού κρατικών εγγυήσεων «Ηρακλής». Το Ανώτατο Δικαστήριο έχει εκδώσει τρεις διαδοχικές αποφάσεις για το θέμα και συγκεκριμένα τις υπ' αρ. 822/2022, 1102/2022 και 1343/2022, που έχουν προκαλέσει σύγχυση στο θέμα, καθώς η πρώτη (822/2022) απαγορεύει το σχετικό δικαίωμα για τις εταιρείες διαχείρισης, σε

Με δεδομένο ότι η προσφυγή στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου θα απαιτήσει αρκετούς μήνες έως ότου ληφθεί απόφαση, τίθεται εν αμφιβόλω το δικαίωμα των εταιρειών διαχείρισης (servicers) να εκτελούν πράξεις αναγκαστικής εκτέλεσης, όπως είναι οι πλειστηριασμοί ακινήτων.

αντίθεση με τις άλλες δύο (1102/2022 και 1343/2022), που νομιμοποιούν το δικαίωμά τους να προχωρούν σε πλειστηριασμούς ακινήτων.

Η σύγχυση έχει προκληθεί λόγω του νομοθετικού κενού που υπάρχει στους δύο νόμους για τις τιτλοποιήσεις, και συγκεκριμένα τον νόμο 3156 του 2003 και τον νόμο 4904 του 2015, κάτι που επιτρέπει διαφορετική ερμηνεία στο κρίσιμο

θέμα των πλειστηριασμών, στους οποίους βασίζεται σε σημαντικό βαθμό η υλοποίηση των επιχειρησιακών πλάνων για τις τιτλοποιήσεις που έχουν ενταχθεί στον «Ηρακλή».

Η απόφαση για προσφυγή στην Ολομέλεια του Ανώτατου Δικαστηρίου αποτελεί υπαναχώρηση του υπουργείου Οικονομικών από την αρχική του πρόθεση να επιλύσει το θέμα νομοθετικά, αίρον-

τας το νομικό κενό μεταξύ των δύο νόμων και ξεκαθαρίζοντας ότι οι εταιρείες διαχείρισης εκπροσωπούν νομίμως τα SPV που δημιουργήθηκαν σε κάθε τιτλοποίηση δανείων και άρα νομιμοποιούνται να προχωρούν σε πλειστηριασμούς.

Σύμφωνα με πληροφορίες, η απόφαση αυτή επικράτησε σε μια προσπάθεια να αποτραπεί το πολιτικό κόστος που θα συνέδεε την

κυβέρνηση με τους πλειστηριασμούς ακινήτων.

Ηδη, σύμφωνα με πληροφορίες από τις εταιρείες διαχείρισης, τα πρωτοδικεία έχουν «παγώσει» τις διαταγές πληρωμής, δηλαδή το πρώτο στάδιο των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, εξέλιξη που έχει αλυσισδωτές επιπτώσεις στην αγορά, οι οποίες αναμένεται να κορυφωθούν με το πλήρες «πάγωμα» των πλειστηριασμών.

Η εξέλιξη αυτή αποτελεί βόμβα στα θεμέλια του «Ηρακλή», καθώς τινάζει στον αέρα τους προγραμματισμένους πλειστηριασμούς, στους οποίους οι εταιρείες διαχείρισης βασίζονται σημαντικό μέρος των προβλεπόμενων εσόδων έτσι ώστε να πληρώνονται τα έξοδα της τιτλοποίησης και οι ομολογιούχοι τόσο του mezzanine τίτλου όσο του senior ομολόγου, για το οποίο έχει εγγυηθεί το ελληνικό Δημόσιο.

Σύμφωνα με την άποψη που διατυπώνεται από την πλευρά των εταιρειών διαχείρισης, η απόφαση αυτή τινάζει στον αέρα και τη δευτερογενή αγορά των κόκκινων δανείων, δηλαδή τις πωλήσεις δανείων από funds σε άλλα funds προκειμένου να ενισχυθούν εμπροσθοβαρώς τα έσοδα των τιτλοποιήσεων, ενώ μπορεί να λειτουργήσει και ως θρυαλλίδα στην έρευνα που διεξάγει η Eurostat για το κατά πόσον οι τιτλοποιήσεις του «Ηρακλή» θα συμπεριληφθούν στο δημόσιο χρέος, η οποία είναι σε πλήρη εξέλιξη.

Η **Κύπρος** θα μπορούσε να διεκδικήσει την προσοχή των τουριστών που επιλέγουν αυτή την εναλλακτική μορφή τουρισμού, εκτιμά το Υφυπουργείο Τουρισμού, που ετοιμάζεται να προκηρύξει ειδικό σχέδιο ενίσχυσης υγείας και ευεξίας.

Δέκα εκατ. για τουρισμό υγείας και ευεξίας

Το σχέδιο θα τρέξει την περίοδο 2023-2026: τζακούζι, λασποθεραπεία και *sleep therapy* στις επιλέξιμες δαπάνες

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Επενδύσεις εκατομμυρίων έρχονται το επόμενο διάστημα, που αναμένεται ότι θα βάλουν τα πρώτα θεμέλια για δημιουργία ενός νέου προϊόντος και υπηρεσίας που θα προσφέρει η τουριστική Κύπρος: της υγείας και ευεξίας. Κέντρα ευεξίας υπάρχουν ήδη κυρίως σε ξενοδοχεία 4 και 5 αστέρων, ενώ περιλαμβάνονται στους σχεδιασμούς νέων αναπτύξεων και ανακαινίσεων υφιστάμενων ξενοδοχειακών υποδομών. Καταγράφεται επίσης σημαντικό ποσοστό αύξησης στην προτίμηση ξενοδοχείων που προσφέρουν υπηρεσίες ευεξίας. Πρόκειται πάντως για μια τάση στον τουρισμό η οποία ευρύτερα εξελίσσεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια. Μόνο το 2019, ο παγκόσμιος τζίρος του τουρισμού υγείας και ευεξίας ανήλθε στα 4,9 τρισ. ευρώ και 4,4 τρισ. το 2020, σύμφωνα με στοιχεία του Global Wellness Institute. Η Κύπρος θα μπορούσε να διεκδικήσει την προσοχή των τουριστών που επιλέγουν αυτή την εναλλακτική μορφή τουρισμού, εκτιμά το Υφυπουργείο Τουρισμού, που ετοιμάζεται να προκηρύξει ειδικό σχέδιο ενίσχυσης υγείας και ευεξίας. Πρόκειται για σχέδιο που προωθείται μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, ύψους 10 εκατ. ευρώ. Εφόσον το κείμενο του σχεδίου εξεταστεί και εγκριθεί από την Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης, τότε αναμένεται ότι πριν το τέλος του 2022 θα είναι έτοιμο για προκήρυξη.

Επιλέξιμες δαπάνες

Ο προϋπολογισμός του σχεδίου είναι 10 εκατ. ευρώ, και η περίοδος εφαρμογής του από το 2023-2026. Το σχέδιο θα απευθύνεται σε ξενοδοχεία όλης της επικράτειας, παρέχοντας κίνητρα για προσθήκη

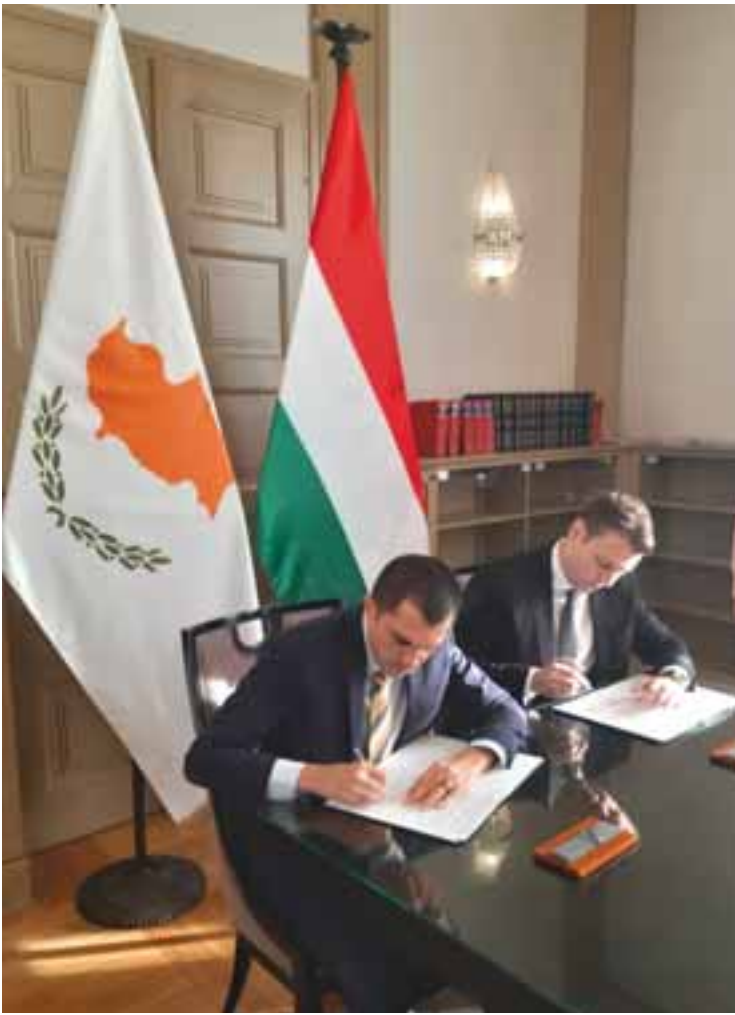
ή βελτίωση των υπηρεσιών υγείας και ευεξίας. Συγκεκριμένα, στις επιλέξιμες δαπάνες περιλαμβάνεται η δημιουργία ή η βελτίωση θερμαινόμενων πισινών εξωτερικού και εσωτερικού χώρου, η δημιουργία εγκαταστάσεων σάουνας, η προσθήκη ή βελτίωση σε υπηρεσίες τζακούζι, σάουνες, salt caves, λασποθεραπεία, υπηρεσίες αθλογυμναστικής, υπνοθεραπεία, κ.ο.κ. Δεν αποκλείεται πάντως να εφαρμοστούν κάποιες διαφοροποιήσεις στο κομμάτι των επιλέξιμων δαπανών, ως αποτέλεσμα και των επαφών του Υφυπουργού Τουρισμού στην Ουγγαρία.

Best practise από Ουγγαρία

Την περασμένη Παρασκευή, στο πλαίσιο αυτής της επίσκεψης, υπογράφηκε μνημόνιο συναντίληψης μεταξύ του υφυπουργού Τουρισμού Σάββα Πετρίου και του υπουργού Εξωτερικών της Ουγγαρίας, το οποίο αφορά συγκεκριμένα

Μόνο το 2019, ο παγκόσμιος τζίρος του τουρισμού υγείας και ευεξίας ανήλθε στα 4,9 τρισ. ευρώ και 4,4 τρισ. το 2020, σύμφωνα με στοιχεία του Global Wellness Institute.

στην προώθηση του τουρισμού υγείας και ευεξίας, ιατρικού τουρισμού και βοηθούμενης διαβίωσης. Η Ουγγαρία θεωρείται χώρα που επενδύει σε αυτό το κομμάτι και διαθέτει μεγάλη τεχνογνωσία σε τουρισμό υγείας και ευεξίας. Από

Την περασμένη Παρασκευή υπογράφηκε μνημόνιο συναντίληψης μεταξύ του υφυπουργού Τουρισμού Σάββα Πετρίου και του υπουργού Εξωτερικών της Ουγγαρίας, το οποίο αφορά στην προώθηση του τουρισμού υγείας και ευεξίας, ιατρικού τουρισμού και βοηθούμενης διαβίωσης.

πλευράς Υφυπουργείου εκτιμάται ότι οι πρακτικές που εφαρμόζει η Ουγγαρία μπορούν να αποτελέσουν και την βάση για ανάπτυξη της Κύπρου σε αυτό το πεδίο. Ήδη έχουν ζητηθεί οι απόψεις της Ουγγρικής πλευράς στο κομμάτι των επιλέξι-

μων δαπανών του επικείμενου κυπριακού σχεδίου. Οι εισηγήσεις που θα γίνουν, το περιεχόμενο των επιλέξιμων δαπανών, θα ενσωματωθούν, ανέφερε ο Σάββας Πετρίος. Θα ακολουθηθούν επίσης πρακτικές σε σχέση με την διαδικασία πιστο-

ποίησης, την οργάνωση και τους τρόπους προβολής του νέου προϊόντος. «Αυτό που προσθέτουμε είναι οι επιλέξιμες δαπάνες, δεν αλλάζει η φιλοσοφία του σχεδίου».

Πάντως δεν είναι η πρώτη φορά που έχει αναζητηθεί το best practice από το εξωτερικό, στην προσπάθεια βελτίωσης και ανάπτυξης των ειδικών μορφών τουρισμού. Τον περασμένο Ιούνιο υπογράφηκε μνημόνιο με τον Οργανισμό Τουρισμού Αλσατίας, στο πλαίσιο του οποίου δηλώνεται η δέσμευση για στενή συνεργασία σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος μεταξύ Κύπρου και Αλσατίας, όπως η οινικές διαδρομές, η γαστρονομία, ο περιπατητικός και ποδηλατικός τουρισμός, ο τουρισμός υπαίθρου, τα Χριστουγεννιάτικα Χωριά και τα Colourful Villages, προϊόντα τα οποία είδαμε ήδη να λανσάρονται το τελευταίο διάστημα.

Χειμερινός τουρισμός

Εκτιμάται ότι η ανάδειξη του τουρισμού υγείας και ευεξίας, θα

Στις επιλέξιμες δαπάνες του σχεδίου περιλαμβάνεται η δημιουργία ή η βελτίωση θερμαινόμενων πισινών εξωτερικού και εσωτερικού χώρου και σάουνας.

αυξήσει και τα ποσοστά τουρισμού την χειμερινή περίοδο. Μιλώντας στην «Κ» ο υφυπουργός Τουρισμού Σάββας Πετρίος αναφέρθηκε στην σημασία ενίσχυσης των υπηρεσιών υγείας- ευεξίας, ιατρικού τουρισμού, και βοηθούμενης δια-

βίωσης και σε ξενοδοχεία που λειτουργούν παραδοσιακά μόνο την καλοκαιρινή περίοδο, ως μέσο για επίτευξη αυτού του στόχου- της ενίσχυσης της χειμερινής περιόδου. Πρόκειται επίσης για μια μορφή τουρισμού, που φαίνεται να προσελκύει μερίδα τουριστών από τις ευρωπαϊκές αγορές, στις οποίες επικεντρώνεται πλέον η Κύπρος-αγορές οι οποίες αναζητούν τις ειδικές μορφές τουρισμού και πιο εξειδικευμένα τουριστικά προϊόντα. Τα στοιχεία αφίξεων των ευρωπαϊκών αγορών δείχνουν ότι, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, οι χώρες της ΕΕ αποτελούν το 40% των συνολικών αφίξεων στο νησί, με Γαλλία, η Αυστρία, η Ουγγαρία και η Πολωνία να καταγράφουν φέτος ρεκόρ αφίξεων στην Κύπρο. Συγκρατημένη αισιοδοξία εκφράζεται και για την φετινή χειμερινή περίοδο. Τουλάχιστον τον Δεκέμβριο, οι εβδομαδιαίες πτήσεις και στα δύο κυπριακά αεροδρόμια ανέχονται κατά μέσο όρο σε 65 την εβδομάδα για το Ηνωμένο Βασίλειο, 38 για το Ισραήλ, 25 για την Γερμανία, 23 για Πολωνία, από 13 για Λίβανο, Αυστρία, Ρουμανία και Βουλγαρία, 10 η Ουγγαρία, 8 η Ιταλία, και 6 για Γαλλία και Σερβία.

Σύμφωνα με τον Υφυπουργό, η κίνηση θα είναι της τελευταίας στιγμής, και μεγάλο ποσοστό μεμονωμένων ταξιδιωτών ενώ δεν θα υπάρχουν ναυλωμένες πτήσεις. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει ξεκάθαρη εικόνα για το πώς θα κυλήσουν οι επόμενοι δυο μήνες, όσον αφορά αφίξεις και πληρότητες ξενοδοχείων.

Πάντως ο στόχος είναι οι αφίξεις της χειμερινής περιόδου να ανέλθουν στο 40% των συνολικών αφίξεων μέχρι το 2030. Μέχρι στιγμής κυμαίνεται γύρω στο 25%.

Ισχυρή ζήτηση στην Ελλάδα για αεροπορικά ταξίδια ενόψει 28ης Οκτωβρίου

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Ιδιαίτερα αυξημένες είναι οι κρατήσεις για το τριήμερο της 28ης Οκτωβρίου, με τον υψηλό πληθωρισμό και το ενεργειακό κόστος να μην έχουν καταφέρει να ανακόψουν τη ζήτηση για ταξίδια, που παραμένει υψηλότερη σε σύγκριση με το 2019. Σύμφωνα με την Aegean, που καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς στις εγχώριες αερομεταφορές, η κίνηση για το τριήμερο της 28ης Οκτωβρίου ξεπερνάει τα επίπεδα του 2019. Παρότι υπολογισμός όγκος κρατήσεων είναι της τελευταίας στιγμής, επειδή πραγματοποιείται την τρέχουσα περίοδο, σημαντικός αριθμός εισιτηρίων έχει αγοραστεί αρκετό καιρό πριν πραγματοποιηθεί μια πτήση, ενδοχρόνως και με στόχο την εξασφάλιση χαμηλότερων τιμών. Ως αποτέλεσμα, πτήσεις προς ιδιαίτερα δημοφιλείς προορισμούς, όπως το Παρίσι και το Λονδίνο, εμφανίζουν

Ποιοι προορισμοί εντός κι εκτός Ελλάδας εμφανίζουν τις περισσότερες κρατήσεις.

υψηλή πληρότητα ακόμη και ένα μήνα πριν από την πραγματοποίησή τους.

Ποιοι είναι όμως οι πλέον περιζήτητοι προορισμοί; Προς το εξωτερικό, από το διεθνές αεροδρόμιο της Αθήνας, οι κρατήσεις με τη μεγαλύτερη ζήτηση είναι προς Μαδρίτη, Βαρκελώνη, Γενεύη, Κοπεγχάγη, Λισαβώνα, Βενετία, Πράγα, Βερολίνο, Βρυξέλλες, Παρίσι, Λονδίνο και Μόναχο. Από το αεροδρόμιο «Μακεδονία» της Θεσσαλονίκης, ικανοποιητική ζήτηση και πληρότητα εμφανίζουν η Λάρνακα, η Στουτγκάρδη και το Μόναχο.

Στο εσωτερικό της χώρας, τα

Η κίνηση για το τριήμερο της 28ης Οκτωβρίου ξεπερνάει τα επίπεδα του 2019.

σκήπτρα της ζήτησης κρατούν, με αφετηρία την Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, η Πάρος, η Σαντορίνη, τα Χανιά, το Ηράκλειο και η Ρόδος. Αντιστοίχως, από τη Θεσσαλονίκη, οι προορισμοί με τη μεγαλύτερη ζήτηση είναι το Ηράκλειο, η Ρόδος και η Κως, που εμφανίζουν ιδιαίτερα υψηλή μέση πληρότητα. Βασικά χαρακτηριστικά των πτήσεων εσωτερικού για το τριήμερο είναι ότι σημαντικός αριθμός κρατήσεων πραγματοποιείται λίγες ημέρες πριν από την αναχώρηση, η οποία συνήθως είναι στις 27 Οκτωβρίου.

Με τις τουριστικές αφίξεις να παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, παρότι το μισό φθινόπωρο έχει ήδη παρέλθει, το ερώτημα είναι εάν το στοιχείο της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου θα κερδηθεί φέτος. Όπως αναφέρουν στελέχη των αερομεταφορών, ακόμη δεν είναι ξεκάθαρο σε ποιους προορισμούς θα διατηρηθεί σε υψηλά επίπεδα η τουριστική κίνηση, ενώ οι κρα-

τήσεις προς Κρήτη, Ρόδο και Κω παραμένουν σε ικανοποιητικά επίπεδα μέχρι τις αρχές Νοεμβρίου. Επίσης, η Θεσσαλονίκη αποκτά χαρακτηριστικά προορισμού για όλο τον χρόνο, ενώ τουρίστες από τις σκανδιναβικές χώρες, τη Γερμανία και την Ελβετία εκδηλώνουν ενδιαφέρον για ταξίδι στην Ελλάδα τον Νοέμβριο.

Η Aegean, που το καλοκαίρι εμφανίσε, κατά πληροφορίες, πληρότητα πτήσεων που αγγίζει τα επίπεδα του 2019, έχει επαναφέρει για τη χειμερινή περίοδο το σύνολο των διαθέσιμων προσφερόμενων θέσεων, που ανέρχονται σε 5 εκατομμύρια και αντιστοιχούν σε δίκτυο περισσότερων από 130 δρομολογίων προς 65 προορισμούς. Τον χειμώνα η Aegean αντιπροσωπεύει σχεδόν το 40% της συνολικής κίνησης εξωτερικού, επειδή τη συγκεκριμένη περίοδο πολλοί ξένοι αερομεταφορείς αναστέλλουν τις πτήσεις τους στην Ελλάδα.

Στο 90% του ΑΕΠ ο στόχος μείωσης του χρέους

Ευνοϊκές για την Ελλάδα οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση του Συμφώνου Σταθερότητας

Πιο ευνοϊκές για τις χώρες με υψηλό χρέος όπως η Ελλάδα φέρεται να είναι οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε ό,τι αφορά τις μεταρρυθμίσεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, τις οποίες θα δημοσιοποιήσει τελικά, με μία εβδομάδα καθυστέρηση, στις 9 Νοεμβρίου. Αυτές αφορούν την εισαγωγή ενός σταδιακού στόχου για τον δείκτη χρέους της τάξης του 90% για τις χώρες «υψηλού κινδύνου», κάτι που για την Ελλάδα θεωρείται απόλυτα διαχειρίσιμο αλλά και θετικό για την πορεία της αξιολόγησής της.

Πηγές της Handelsblatt αναφέρουν ότι η Κομισιόν θέλει να δώσει στα κράτη-μέλη περισσότερο χρόνο για να μειώσουν το χρέος τους, ενώ θα έρθει στο μέλλον σε

Οι «χώρες υψηλού κινδύνου», όπως η Ιταλία και η Ελλάδα, θα πρέπει να ακολουθήσουν μέσα σε τέσσερα χρόνια μια βιώσιμη τροχιά μείωσης χρέους ως προς το ορόσημο του 90%.

συμφωνία με κάθε κυβέρνηση ξεχωριστά για ένα εξατομικευμένο, πολυετές σχέδιο μείωσης του χρέους, με στόχο να απλοποιηθούν οι κανόνες για το χρέος, αλλά να ενισχυθεί και η εποπτεία.

Ο πυρήνας της μεταρρύθμισης αυτής είναι η κατάργηση του λεγόμενου κανόνα του «ενός εικοστού», ο οποίος εισήχθη μετά την κρίση χρέους στην Ευρώζων. Ο κανόνας προβλέπει πως μια χώρα πρέπει να μειώνει το χρέος της κατά το 1/20, της διαφοράς μεταξύ του υπάρχοντος χρέους και του ορίου 60% του ΑΕΠ τον χρόνο, ώστε σε 20 χρόνια το χρέος να έχει μειωθεί στο 60% του ΑΕΠ.

Η Κομισιόν θέλει να δώσει στα κράτη-μέλη περισσότερο χρόνο για να μειώσουν το χρέος τους, ενώ θα έρθει στο μέλλον σε συμφωνία με κάθε κυβέρνηση ξεχωριστά για ένα εξατομικευμένο, πολυετές σχέδιο μείωσης του χρέους, με στόχο να απλοποιηθούν οι κανόνες για το χρέος, αλλά να ενισχυθεί και η εποπτεία.

Από το ξέσπασμα της πανδημίας, αυτή η απαίτηση από τη συνθήκη του Μάαστριχτ θεωρείται ανέφικτη για αρκετές χώρες, επειδή το χρέος έχει αυξηθεί σημαντικά. Σύμφωνα με πληροφορίες της γερμανικής εφημερίδας, οι Βρυξέλλες θα διατηρήσουν το ανώτατο όριο του δείκτη χρέους στο 60% του ΑΕΠ ως μακροπρόθεσμο στόχο, όπως και το 3% για το έλλειμμα, καθώς θεωρούνται μια σημαντική δέσμευση για δημοσιονομική πειθαρχία, ειδικά από τα «γεράκια» μεταξύ των κρατών-μελών.

Ωστόσο, η Επιτροπή προτείνει έναν νέο κανόνα, σύμφωνα

με τον οποίο οι «χώρες υψηλού κινδύνου» (με δείκτη χρέους πάνω από 90% όπως η Ιταλία και η Ελλάδα) μέσα σε τέσσερα χρόνια θα πρέπει να ακολουθήσουν μια βιώσιμη τροχιά μείωσης χρέους ως προς το ορόσημο του 90% — δηλαδή, όπως το μεταφράζουν οι αναλυτές, να έχουν ουσιαστικά σε αυτό το διάστημα ένα αξιόπιστο σχέδιο μείωσης του χρέους προς αυτό το επίπεδο. Μόλις φτάσουν το 90%, θα θεωρούνται χώρες «μειοκινδύνου» και μπορούν να επιβραδύνουν την περαιτέρω μείωση προς το 60%. Κάθε κυβέρνηση μπορεί επίσης να διαπραγματευτεί με την Επιτροπή για την

παράταση της τετραετούς περιόδου έως και κατά τρία χρόνια.

Για την Ελλάδα, αυτός ο κανόνας θεωρείται απόλυτα διαχειρίσιμος. Στα επόμενα τέσσερα χρόνια, δηλαδή το 2026, το ελληνικό χρέος εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί περίπου στο 140% (από 193% το 2021 και 169% φέτος), όπως αναφέρουν αρμόδιες πηγές στην «Κ», με βάση πολύ συντηρητικές προβλέψεις για την ανάπτυξη του ονομαστικού ΑΕΠ καθώς και τον πληθωρισμό. Στο επίπεδο του 90% του ΑΕΠ ο δείκτης του ελληνικού χρέους αναμένεται να φτάσει το 2036, με βάση έναν βιώσιμο τρόπο μείωσης, δηλαδή

5% ανά έτος από το 2024, κάτι που είναι εφικτό. Βασικοί «κανόνες» για να επιτευχθεί αυτό είναι: **α)** Τα πρωτογενή πλεονάσματα να είναι ίσα με τους τόκους, δηλαδή 4,5-5 δις. ευρώ τον χρόνο από το 2024 και μετά και

β) Η αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ να κινείται στο 3,5%-4%, δηλαδή στο 1,5% η πραγματική ανάπτυξη του ΑΕΠ και στο 2,5% ο πληθωρισμός ετησίως.

Όπως μάλιστα επισημαίνει μιλώντας στην «Κ» ο διευθυντής του οίκου αξιολόγησης Score Ratings, Ντένις Σεν, ο στόχος χρέους στο 90% του ΑΕΠ δεν βλάπτει την πιστοληπτική ικανότη-

τα της Ελλάδας — αν μη τι άλλο, μπορεί να είναι πιο ρεαλιστικός και αξιόπιστος στόχος από ένα δείκτη χρέους 60%. Το γεγονός ότι στοιχεία του δημοσιονομικού πλαισίου, όπως αυτό, αναμένεται να αλλάξουν, είναι πιστωτικά θετικό, καθώς δίνει στους οίκους αξιολόγησης μεγαλύτερη εμπιστοσύνη ότι η εποπτεία της μακροοικονομικής διαχείρισης των κρατών-μελών της Ε.Ε θα διασφαλίσει ότι το χρέος θα μειώνεται βιώσιμα σε μακροπρόθεσμη βάση, όπως εξηγεί.

Το εξειδικευμένο, πολυετές και ευέλικτο σχέδιο μείωσης του χρέους σε συνδυασμό με τον κανόνα του 90%, καθιστά συνεπώς το πρόγραμμα μείωσης του χρέους της Ελλάδας πιο αξιόπιστο, όπως τονίζει. «Δεδομένης της προσδοκίας μας ότι η Ελλάδα θα μειώσει το χρέος στο 146,5% του ΑΕΠ έως το 2027, η επίτευξη τέτοιων πολυετών στόχων βραχυπρόθεσμα για μείωση του χρέους στο 90% δεν θα αποτελέσει πρόβλημα για την Ελλάδα», καταλήγει ο Σεν.

Σύμφωνα με την πρόταση της Κομισιόν, η οποία είναι βασισμένη στο μοντέλο του Ταμείου Ανάκαμψης, τα σχέδια μείωσης του χρέους θα αποτελέσουν αντικείμενο διμερών διαπραγματεύσεων μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών κυβερνήσεων, με τα κράτη να δεσμεύονται στην εφαρμογή συγκεκριμένων μεταρρυθμίσεων. Ένα σχέδιο μείωσης του χρέους θα εγκριθεί μόνον εάν η Επιτροπή καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το χρέος είναι βιώσιμο μακροπρόθεσμα, βάσει ανάλυσης βιωσιμότητας.

Σημειώνεται πως το Σύμφωνο Σταθερότητας, το οποίο έχει ανασταλεί από την αρχή της πανδημίας, θα τεθεί ξανά σε ισχύ το 2024, όμως, λόγω της αποτυχίας αύξησης του χρέους στην Ε.Ε., υπάρχει συμφωνία ότι οι προηγούμενοι κανόνες πρέπει να αναθεωρηθούν.

Κλείνει φέτος η πόρτα εξόδου από το Δημόσιο πριν από τα 62 έτη

Ποιοι μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με μειωμένη σύνταξη έως το τέλος του 2022

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Κλείνει οριστικά, στο τέλος του έτους, η πόρτα εξόδου από το Δημόσιο πριν τα 62, με μειωμένη σύνταξη, καθώς η διάταξη που περιλαμβάνεται στο μίνι ασφαλιστικό σχέδιο νόμου, το οποίο αναμένεται να ψηφιστεί από τη Βουλή το επόμενο διάστημα, βάζει τέλος στις πρώτες συνταξιοδοτήσεις από το Δημόσιο. Σύμφωνα με την προωθούμενη ρύθμιση, οι δημόσιοι υπάλληλοι που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι και 31 Δεκεμβρίου του 2012, δηλαδή συμπληρώνουν έως τότε 25ετία, θα συνεχίσουν να έχουν μέχρι και 31 Δεκεμβρίου του 2022 το δικαίωμα να συνταξιοδοτηθούν με μειωμένη σύνταξη, σύμφωνα με τα όρια ηλικίας που εφαρμόζονταν για αυτές τις κατηγορίες το 2021. Αν και το περιθώριο χρόνου φαίνεται μικρό, η διάταξη ορίζει ρητά ότι όσοι από τους δημοσίους υπαλλήλους «πιάνουν» τα μειωμένα όρια εντός του τρέχοντος έτους, δεν χρειάζεται να βιαστούν, θα μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμά τους για πρόωρη συνταξιοδότηση οποτεδήποτε, ακόμη και από την 1η Ιανουαρίου του 2023 και μετά. Η σχετική διάταξη του υπουργείου Εργασίας αφορά τόσο τους δημοσίους υπαλλήλους που είχαν ήδη υποβάλει αιτήσεις και αυτές είχαν «μπλοκαριστεί» από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, όσο και εκείνους που προλαβαίνουν να συμπληρώσουν το απαιτούμενο όριο ηλικίας έως το τέλος του έτους και να υποβάλουν αίτηση συνταξιοδότησης. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι όσοι δημόσιοι υπάλληλοι είχαν θεμελιώσει δικαίωμα πλήρους σύνταξης το διάστημα μεταξύ 2010 και 2012, δηλαδή είχαν κατά κανόνα ήδη 25 χρόνια συμπληρωμένης υπηρεσίας, διατηρούν το δικαίωμα για λήψη

ΔΗΜΟΣΙΟ

Ποιοι έχουν δικαίωμα για μειωμένη σύνταξη

	Γυναίκες που πρωτασφαλίστηκαν πριν από το 1993 και είχαν συμπληρώσει 25ετία έως το 2010	ΣΤΟ 55ο ΕΤΟΣ
	Ανδρες που πρωτασφαλίστηκαν πριν από το 1993 και είχαν συμπληρώσει 25ετία έως το 2010	ΣΤΟ 60ο ΕΤΟΣ
	Ανδρες και γυναίκες που πρωτασφαλίστηκαν πριν από το 1993 και είχαν συμπληρώσει 25ετία έως το 2011	ΣΤΟ 56ο ΕΤΟΣ
	Ανδρες και γυναίκες που πρωτασφαλίστηκαν πριν από το 1993 και είχαν συμπληρώσει 25ετία έως το 2012	ΣΤΟ 58ο ΕΤΟΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Δικαίωμα διατηρούν όσοι είχαν ήδη συμπληρώσει 25 χρόνια υπηρεσίας μεταξύ 2010 και 2012.

κίας έως το τέλος του έτους και να υποβάλουν αίτηση συνταξιοδότησης. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι όσοι δημόσιοι υπάλληλοι είχαν θεμελιώσει δικαίωμα πλήρους σύνταξης το διάστημα μεταξύ 2010 και 2012, δηλαδή είχαν κατά κανόνα ήδη 25 χρόνια συμπληρωμένης υπηρεσίας, διατηρούν το δικαίωμα για λήψη

μειωμένης σύνταξης εντός του 2022, σε ηλικία έως και 60 ετών, με βάση τις διατάξεις που ισχύαν πριν από την έναρξη ισχύος του ασφαλιστικού νόμου 4336. Πρόκειται για τον νόμο που ψηφίστηκε το καλοκαίρι του 2015 και αύξησε τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης, κλείνοντας σταδιακά όλες τις πόρτες για πρόωρη συνταξιοδότηση πριν από τα 62 έτη.

Επομένως, δημόσιος υπάλληλος που είχε συμπληρώσει 25 έτη υπηρεσίας για παράδειγμα το 2011, ή τυχόν άλλο χρονικό όριο για τη θεμελίωση δικαιώματος πλήρους σύνταξης που ισχύει για ειδικές κατηγορίες ασφαλισμένων στο Δημόσιο, και

εξακολουθεί να υπηρετεί από τότε, εφόσον με βάση τη νομοθεσία που ισχύει πριν από το 2015 δικαιούται να λάβει μειωμένη σύνταξη το 2022, θεμελιώνει αυτό το δικαίωμά του και μπορεί να το ασκήσει οποτεδήποτε (ακόμη και μετά το 2022). Στον αντίποδα, δημόσιος υπάλληλος που είχε συμπληρώσει 25 έτη υπηρεσίας για παράδειγμα το 2011 και, με βάση τη νομοθεσία που ισχύει πριν από το 2015, δεν δικαιούται μειωμένη σύνταξη το έτος 2022, γιατί δεν έχει το απαιτούμενο όριο ηλικίας (56, 58 ή 60 κατά περίπτωση). Στην περίπτωση αυτή, ο δημόσιος υπάλληλος θα δικαιούται μειωμένη σύνταξη μόλις συμπληρώσει τα 62 έτη της ηλικίας τους.

Προσοχή όμως. Όπως επισημαίνουν οι ειδικοί της κοινωνικής ασφάλισης, οι αλλαγές αυτές αφορούν μόνο τα ηλικιακά όρια των μειωμένων συντάξεων στο Δημόσιο και όχι τις περιπτώσεις πλήρων συντάξεων μητέρων ή πατέρων ανηλίκων κ.λπ.

Πιο συγκεκριμένα, αφορούν τις γυναίκες με 25ετία το 2010, 2011 και 2012, που συνταξιοδοτούνταν αντίστοιχα στο 55ο, 56ο και 58ο έτος με μειωμένη σύνταξη. Το 56ο και 58ο έτος ισχύει και για τους άνδρες με 25ετία το 2011 και 2012. Τα ηλικιακά αυτά όρια, με σχετική εγκύκλιο, είχαν διατηρηθεί και δεν είχαν μεταβληθεί καθώς δεν περιλήφθηκαν στις μεγάλες αυξήσεις των ηλικιακών ορίων που συντελέστηκαν τον Αύγουστο του 2015 (ν. 4336/2015).

Μπαράζ ελέγχων σε χώρους εργασίας στον αγροτικό τομέα

Συνεργασία με τον διεθνή οργανισμό A21, ο οποίος δραστηριοποιείται στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ξεκινάει η νέα Ανεξάρτητη Αρχή Επιθεώρησης Εργασίας, καθώς διαπιστώθηκε ότι και στη χώρα μας και σε συγκεκριμένους χώρους εργασίας, όπως είναι αγροκτήματα, συσκευαστήρια αγροτικών προϊόντων κ.λπ., υπάρχουν κρούσματα εργασιακής εκμετάλλευσης. Ηδη, το τελευταίο διάστημα διεξήχθησαν από την Ανεξάρτητη Αρχή Επιθεώρησης Εργασίας, στο πλαίσιο κοινής ευρωπαϊκής δράσης, έλεγχοι σε χώρους εργασίας που παρουσιάζουν υψηλή πιθανότητα εμφάνισης κρουσμάτων εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση και διαπιστώθηκαν 49 παραβάσεις, για τις οποίες επιβλήθηκαν πρόστιμα.

Αναλυτικά, οι έλεγχοι εστίαστηκαν σε χώρους εργασίας κυρίως του αγροτικού τομέα, όπως αγροκτήματα, συσκευαστήρια αγροτικών προϊόντων, σημεία διανομής, κτηνοτροφικές μονάδες, πτηνοτροφεία και ελαιοτριβεία. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε εκεί όπου —κατά πληροφορίες— απασχολούνται Ουκρανοί εργαζόμενοι. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν 207 έλεγχοι και βεβαιώθηκαν 49 παραβάσεις, για τις οποίες επιβλήθηκαν 37 πρόστιμα, συνολικού ύψους 238.250 ευρώ. Οι έλεγχοι έγιναν σε συνεργασία με την Ελληνική Αστυνομία, δεδομένης της φύσης των περιστατικών, των αρμοδιοτήτων και της εμπειρίας της στην αντιμετώπιση τέτοιων υποθέσεων.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της ενημέρωσης των εποχικών εργαζομένων, οι επιθεωρητές εργασίας διέ-

νειμαν φυλλάδια (μεταφρασμένα στις γλώσσες των εργαζομένων, από χώρες όπως η Αλβανία, το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και η Ουκρανία), με πληροφορίες για τα εργασιακά τους δικαιώματα, σύμφωνα με την ελληνική εργατική νομοθεσία.

Να σημειωθεί ότι η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων εντάσσεται στις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2022-2025. Με αφορμή μάλιστα την πανευρωπαϊκή ημέρα κατά της εμπορίας ανθρώπων (18 Οκτωβρίου), η Ανεξάρτητη

Διαπιστώθηκαν 49 παραβάσεις για εμπορία ανθρώπων και επιβλήθηκαν πρόστιμα.

Αρχή Επιθεώρησης Εργασίας ανακοίνωσε ότι προχωράει σε στενότερη συνεργασία με τον διεθνή οργανισμό A21. Εξετάζεται μάλιστα η από κοινού ανάληψη δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινωνικού συνόλου σχετικά με το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων, που λαμβάνει και τη μορφή της εργασιακής εκμετάλλευσης.

Ηδη, ο A21 δραστηριοποιείται σε 14 χώρες, έχοντας ενεργή παρουσία και στην Ελλάδα. Μεταξύ άλλων δράσεων, λειτουργεί 24ωρη γραμμή πληροφόρησης (1109), όπου ο καθένας μπορεί με ασφάλεια να ενημερωθεί σχετικά, αλλά και να καταγγείλει ύποπτα περιστατικά.

ταξίδια

ΣΠΕΤΣΕΣ · ΚΡΗΤΗ · ΛΙΜΝΗ ΚΟΜΟ · ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΠΡΕΒΕΖΑ

Η ΠΙΟ ΓΛΥΚΙΑ ΕΠΟΧΗ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΑΚΤΗ

Κυριακή
30/10

Κύμα επενδύσεων σε ξενοδοχεία από μη τουριστικές επιχειρήσεις

Εταιρείες από τη ναυτιλία μέχρι τα τρόφιμα και τα παιχνίδια μπαίνουν στον κλάδο

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Πληθαίνουν οι επιχειρήσεις από διάφορους κλάδους που στρέφονται επικουρικά και στον τουρισμό, προκειμένου να ενισχύσουν την κερδοφορία τους μέσω της ισχυρής δυναμικής που παρουσιάζει ο κλάδος. Εταιρείες άσχετε με το αντικείμενο και χωρίς καμία προηγούμενη εμπλοκή στον κλάδο προχωρούν σε εξαγορές ξενοδοχειακών συγκροτημάτων ή και εκτάσεων προκειμένου να αναπτύξουν μονάδες φιλοξενίας. «Άλλοτε πρόκειται για επενδυτική στρατηγική διαφοροποίησης και άλλοτε για άσκηση διαχείρισης ρευστών διαθέσιμων», εξηγούν κτηματομεσιτικοί κύκλοι που παρακολουθούν τις εξελίξεις. «Ενίοτε αποσκοπούν και στο βραχυπρόθεσμο κέρδος, μέσω ανάταξης και μεταπώλησης των μονάδων», προσθέτουν.

Τελευταίο παράδειγμα αποτελεί η ελληνική εισηγμένη εταιρεία παιχνιδιών AS Company, η οποία ανακοίνωσε χθες Πέμπτη την αγορά εκτάσεων έως και 60 στρεμμάτων στην Ελούντα με σκοπό την ανάπτυξη πολυτελών τουριστικών καταλυμάτων.

Η ελληνική εισηγμένη εταιρεία παιχνιδιών AS Company ανακοίνωσε χθες την αγορά εκτάσεων έως και 60 στρεμμάτων στην Ελούντα, με σκοπό την ανάπτυξη πολυτελών τουριστικών καταλυμάτων.

Αλληπάλληλες εξαγορές από εταιρείες όπως οι AS Company, Attica Group και «Μάννα - Τσατσαρωνάκης».

σέρχεται στον τουρισμό το τελευταίο έτος: ο ακτοπολικός όμιλος Attica Group άρχισε από το 2021 να επενδύει στον ξενοδοχειακό κλάδο. Αρχικά εξαγόρασε μέσω νέας 100% θυγατρικής της –της Attica Blue Hospitality– την ιδιοκτήτρια εταιρεία του ξενοδοχείου Naxos Resort Beach Hotel, που βρίσκεται στον Άγιο Γεώργιο Νάξου και κατόπιν φέτος την ιδιοκτήτρια εταιρεία του ξενοδοχείου Tinos Beach, που βρίσκεται στη περιοχή Κιόνια της Τήνου. Η εισηγμένη ακτοπολική, που αυτό το διάστημα βρίσκεται και σε φάση απορρόφησης της Ανώνυμης Ναυτιλιακής Εταιρείας

Κρήτης, έχει πραγματοποιήσει το τελευταίο έτος δύο επενδύσεις σε ξενοδοχεία, η αξία των οποίων –συμπεριλαμβανομένων των έργων ανακαίνισης– αναμένεται να ξεπεράσει τα 13 εκατομμύρια. Παράλληλα, πληροφορίες θέλουν την ακτοπολική να βρίσκεται κοντά στην ανακοίνωση και τρίτης εξαγοράς ξενοδοχείου.

Προ τριμήνου η αρτοποιία «Μάννα - Ν. Τσατσαρωνάκης» εξαγόρασε από την ΑΕΓΕΚ την «Ελαφώνησος Α.Ε.» έναντι 1,75 εκατ. ευρώ. Η «Ελαφώνησος Α.Ε.» είναι η ιδιοκτήτρια ακινήτου επιφανείας 610 στρεμμάτων στην περιοχή Ελαφονήσι του Δήμου Κισσάμου. Η έκταση διαθέτει άδεια για ήπιας μορφής τουριστική εκμετάλλευση και βρίσκεται σε περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Η αρτοποιία, που σχεδίαζε ήδη από καιρό την επέκτασή της στα ξενοδοχεία και έχει ήδη αποκτήσει το Molos Bay στον Κίσαμο, συνέστησε τον Μάρτιο την

εταιρεία «Αειφόρες Τουριστικές Επιχειρήσεις Φαλάσαρνα Α.Ε.», στον έλεγχο της οποίας πέρασε η έκταση στην Ελαφώνησο, το Molos Bay στον Κίσαμο δυναμικότητας 45 δωματίων και 100 κλινών, καθώς και ακίνητη περιουσία συναποτελούμενη από γεωτεμάχια, οικόπεδα και εγκαταστάσεις στην περιοχή των Φαλασάρνων συνολικής επιφανείας περίπου 119 στρεμμάτων.

Οι τρεις παραπάνω εταιρείες δεν είναι οι μόνες που επιχειρούν ή έχουν επιχειρήσει να μπουν στον τουρισμό. Ενδεικτικά υπενθυμίζεται η επέκταση της εταιρείας ακινήτων «Μπλε Κέδρος» στα ξενοδοχεία και το σχέδιο ανάπτυξης μεγάλου τουριστικού συγκροτήματος στην Κρήτη της μαρμαροβιομηχανίας «Ικτινός». Πηγές της αγοράς εκτιμούν πως η τάση αυτή θα συνεχιστεί, ειδικά καθώς υπάρχουν αρκετές μονάδες ή σχετικά ώριμα σχέδια ανάπτυξης ξενοδοχειακών μονάδων που αντιμετωπίζουν προβλήματα χρηματοδότησης.

Ενίσχυση του τουρισμού στην Αθήνα επιδιώκει ο ΣΕΤΕ

Σημαντικό κεφάλαιο στη στρατηγική προώθησης του ελληνικού τουρισμού αποτελεί και η ενίσχυση της δυναμικής του προορισμού της Αθήνας στις διεθνείς αγορές, σύμφωνα με τον πρόεδρο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), Γιάννη Ρέτσο.

Η επανάκτηση της δυναμικής του προορισμού «Αθήνα» μεταπανδημικά, η βελτίωση των υφιστάμενων και η δημιουργία νέων υποδομών με έμφραση σε μητροπολιτικό συνεδριακό κέντρο, η διεύρυνση των ήδη επιτυχημένων συμμαχιών για την προώθηση και προβολή του brand της πόλης, καθώς και οι τρόποι προσέλκυσης νέων επισκεπτών, ήταν μερικά από τα ζητήματα που αναδείχθηκαν στην εκδήλωση που διοργάνωσε ο ΣΕΤΕ, στο πλαίσιο παρουσιάσεων της εθνικής στρατηγικής για τον τουρισμό 2030 και των σχεδίων δράσης του. Ο πρόεδρος του ΣΕΤΕ υπογράμμισε ότι πρέπει να δοθεί βαρύτητα στη βελτίωση των υποδομών της πρωτεύουσας, όχι μόνο προς όφελος του τουρισμού, αλλά και της ζωής των κατοίκων. Επιπλέον, η περαιτέρω ανάδειξη της πρωτεύουσας ως προορισμού παραμένει βασική προτεραιότητα, εκτιμά. Ιδιαίτερη συμβολή σε αυτή την προσπάθεια είχε και θα συνεχίσει να έχει, σύμφωνα με τον Γ. Ρέτσο, το This Is Athens and Partners, η μεγαλύτερη σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα.

Αναφερόμενος στις βραχυχρόνιες μισθώσεις, ο κ. Ρέτσος σημείωσε ότι αναγνωρίζονται ως μέρος του τουριστικού προϊόντος. Ωστόσο, τόνισε ότι «πέραν της μεμονωμένους δραστηριότητας υπάρχει και ένα γκριζό θεσμικό πλαίσιο που πρέπει να αλλάξει, καθώς επιτρέπει σε επι-

Μεγάλης σημασίας η βελτίωση των υφιστάμενων και η δημιουργία νέων υποδομών.

χειρηματικούς ομίλους υπό τον μανδύα της βραχυχρόνιας μίσθωσης να ασκούν δραστηριότητα πλήρως ανταγωνιστική απέναντι στα ξενοδοχεία ή στα ενοικιαζόμενα δωμάτια, με ό,τι αυτό συνεπάγεται ως προς την εισφοροδιαφυγή.

Από την πλευρά του, ο υπουργός Τουρισμού Βασίλης Κικίλιας σημείωσε πως «με βάση την πολύ αξιόλογη δουλειά του ΣΕΤΕ, του ΙΝΣΕΤΕ και της Marketing Greece, κρίνεται απαραίτητη η επιτάχυνση βασικών έργων υποδομών, αφενός, αλλά και έργων που προσδίδουν βιώσιμο τουριστικό πρόσωπο σε περιοχές ανά τη χώρα». Υπό αυτό το πρίσμα εντοπίστηκαν προορισμοί με μεγάλη τουριστική κίνηση και προτεραιοποιήθηκαν 39 έργα που υποστηρίζουν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Τα έργα αυτά, που παρουσίασε αναλυτικά η «Κ» την περασμένη Κυριακή, θα αποτελέσουν προϊόν διαβούλευσης με δήμους και περιφέρειες.

Με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης η επέκταση του προαστιακού στα Μεγάρα

Την ένταξη στο Ταμείο Ανάκαμψης της επέκτασης του προαστιακού σιδηροδρόμου στη Δυτική Αττική επικύρωσε ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θεόδωρος Σκυλακάκης. Το έργο, προϋπολογισμού 85 εκατ. ευρώ θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2025, διαθέτει αποφάσεις έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (ΑΕΠΟ) και δεν απαιτεί την υλοποίηση απαλλοτριώσεων επειδή βρίσκεται εντός του υφιστάμενου σιδηροδρομικού διαδρόμου. Θα κατασκευαστεί μια νέα γραμμή μήκους 36 χλμ. από τα Ανω Λιόσια μέχρι τον σιδηροδρομικό σταθμό Μεγάρων, που θα εξυπηρετεί τις περιοχές του Ασπρόπυργου, της Ελευσίνας, του Λουτρώπυργου, καθώς και του Νερακίου, της Νέας Περάμου και των Μεγάρων. Η νέα αυτή γραμμή του προαστιακού θα εξυπηρετεί και τις εγκαταστάσεις των ΕΛΠΕ Ασπρόπυργου και Ελευσίνας, ενώ θα διευκολύνει, ευρύτερα, τη μετάβαση των εργαζομένων στον μεγάλο αριθμό εταιρειών διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς προϊόντων που έχουν την έδρα τους δυτικά της Αθήνας. Όπως αναφέρει στην «Κ» στέλεχος επιχειρήσεων logistics, η υφιστάμενη συγκοινωνιακή απομόνωση των συγκεκριμένων περιοχών λειτουργεί αποτρεπτικά για την προσέλκυση εργαζομένων. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό της ΕΡΓΟΣΕ, η επέκταση του προαστιακού στη Δυτική Αττική εκτιμάται ότι θα πραγματοποιηθεί το αμέσως προσεχές διάστημα. Επίσης, το έργο θα περιλαμβάνει την ηλεκτροκίνηση και τη σηματοδότηση μετά τις διασυνδέσεις με το ΣΚΑ-Κιάτο,

εξασφαλίζοντας τη σύνδεση της Δυτικής Αττικής με την Αθήνα, τον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών, τον Πειραιά και το υπόλοιπο σιδηροδρομικό δίκτυο. Οι σταθμοί της νέας επέκτασης είναι ΕΛΠΕ Ασπρόπυργου, Ασπρόπυργος, Βαμβακιά, Ελευσίνα, ΕΛΠΕ Ελευσίνας, Λουτρώπυργος και Νέα Πέραμος.

Προβλέπεται ακόμη η μελέτη αποκατάστασης των κάθετων οδικών διελεύσεων που θίγονται από την αναβάθμιση της υφιστάμενης σιδηροδρομικής γραμμής. Επιπρόσθετα, το έργο θα εξυπηρετεί το φορτίο μεταφοράς των

Θα κατασκευαστεί μια νέα γραμμή μήκους 36 χλμ. από τα Ανω Λιόσια μέχρι τον σιδηροδρομικό σταθμό Μεγάρων.

εμπορευμάτων για τις εγκαταστάσεις των ΕΛΠΕ στον Ασπρόπυργο και την Ελευσίνα, ενώ θα υπάρχει πρόβλεψη για διέλευση επιβατών στις γραμμές του υφιστάμενου προαστιακού σιδηροδρομικού δικτύου (ΣΚΑ - Κιάτο, Α. Λιοσίων και σταθμός Μεγάρων).

Η σύμβαση της επέκτασης του προαστιακού προς τη Δυτική Αττική προβλέπει με προαίρεση και την κατασκευή της επέκτασης της σιδηροδρομικής γραμμής με μήκος 2,9 χιλ., Λιόσια - Μεγάρα προς τον παλιό σιδηροδρομικό σταθμό Μεγάρων, αφότου εκδοθεί η απαιτούμενη ΑΕΠΟ. Το συγκεκριμένο έργο έχει κόστος 8,55 εκατ. ευρώ.

Η ακρίβεια περιορίζει την κατανάλωση

Σε μείωση της κατανάλωσης ακόμη και σε βασικά είδη πρώτης ανάγκης, όπως το ρεύμα, το σούπερ μάρκετ και τα τρόφιμα, έχουν προχωρήσει πλέον σχεδόν όλοι οι Έλληνες καταναλωτές εξαιτίας του κύματος ακρίβειας και του περιορισμού του διαθέσιμου εισοδήματός τους. Την ίδια στιγμή, 7 στους 10 δηλώνουν πως αγοράζουν το απολύτως απαραίτητο, ενώ το 60% περιορίζει τις δαπάνες λόγω του ανεπαρκούς εισοδήματός του.

Σύμφωνα με πανελλαδική έρευνα της Focus Bari | YouGov στην οποία συμμετείχαν 1.000 άτομα, η ακρίβεια είναι πλέον αισθητή σε όλους τους Έλληνες, με τη συντριπτική πλειονότητα να βλέπει υπερβολικές αυξήσεις σχεδόν σε όλα τα είδη, από το ρεύμα, τα καύσιμα, τα τρόφιμα - ποτά, μέχρι και τα καλλυντικά, τα ηλεκτρικά είδη κ.ά. Ειδικότερα, το 97% των ερωτηθέντων απαντάει πως η τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος έχει αυξηθεί αρκετά έως υπερβολικά, ενώ το 96% παρατηρεί υπερβολικές ή αρκετές αυξήσεις στα καύσιμα του αυτοκινήτου. Το 76% (έναντι 54% στην προηγούμενη έρευνα τον Απρίλιο του 2022) συμφωνεί πως μεγάλες είναι οι αυξήσεις και σε επίπεδο υπηρεσιών, όπως τα ταξίδια και οι διακοπές, ενώ και η διασκέδαση εκτός σπιτιού κρίνεται από τους περισσότερους ιδιαίτερα ακριβή (80% από 73%).

Σύμφωνα με την έρευνα, το 77% περιορίζει τις δαπάνες για την αγορά προϊόντων σούπερ μάρκετ (από 73%).

Επτά στους δέκα καταναλωτές δηλώνουν ότι αγοράζουν τα απολύτως απαραίτητα σε έρευνα της Focus Bari.

Λόγω του κύματος ακρίβειας πλέον το 97% των Ελλήνων δηλώνει ότι έχει κάνει τουλάχιστον μία περιορισμένη εξόδω από τα 18 είδη που εξετάζει η έρευνα (ρεύμα, ταξίδια, καλλυντικά κ.λπ.), με το 60% να απαντάει πως αυτό γίνεται γιατί δεν επαρκεί το εισόδημά του και το υπόλοιπο 40% για προληπτικούς λόγους.

Συγκρίνοντας με την προηγούμενη έρευνα της Focus Bari, τον Απρίλιο, περικοπές έκανε τον Οκτώβριο το 70% των καταναλωτών, με το 49% να απαντάει πως τις έκανε λόγω ανεπάρκειας εισοδήματος. Σύμφωνα με την έρευνα, πλέον όλοι δηλώνουν πως έχουν περικόψει τις δαπάνες τους σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2022, με άτομα από την Αθήνα (55%) και τη Θεσσαλονίκη (66%) να δηλώνουν πως σε μεγάλο βαθμό αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν επαρκεί το εισόδημά τους. Ειδικότερα, 8 στους 10 δηλώνουν πως έχουν μειώσει την κατανάλωση στο ηλεκτρικό ρεύμα (από 75% τον Απρίλιο του 2022), ενώ το 77% περιορίζει τις δαπάνες για την αγορά προϊόντων σούπερ μάρκετ (από 73%).

Παράλληλα αυξάνεται ο αριθμός όσων μειώνουν την κατανάλωση τροφίμων και ποτών (71% από 69%), ενώ το 64% περιορίζει πλέον τις δαπάνες για την αγορά ρούχων και υποδημάτων (64% από 56%). Τα απολύτως απαραίτητα λοιπόν αγοράζει το 70% των Ελλήνων καταναλωτών, ενώ το 74% (από 61%) κυνηγάει προσφορές και εκπτώσεις κατά την αγορά προϊόντων. Πλέον, λόγω του πληθωρισμού, το 77% δηλώνει πως κάνει οικονομία στο ρεύμα, στη βενζίνη και στο πετρέλαιο (από 71%), ενώ το 75% επανεξετάζει πραγματικά τις ανάγκες του (από 68%).

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΝΤΗ

Για τους εύπορους δεν υπάρχει κρίση

Εκτίναξη πωλήσεων για τα είδη πολυτελείας, παρά τον αυξημένο πληθωρισμό και την ακριβή ενέργεια

Εάν εξετάσει κανείς τα τελευταία πολύ θετικά οικονομικά αποτελέσματα τριμήνου των ομίλων υψηλής ραπτικής και ειδών πολυτελείας, θα διαπιστώσει ότι οι ζάπλουτοι ζουν σε έναν άλλον κόσμο χωρίς ύφεση, πληθωρισμό και ακριβό ηλεκτρικό ρεύμα. Και προφανώς έχει απόλυτο δίκιο, αρκεί να δει κανείς τις πωλήσεις της Hermes International και του LVMH, αλλά και των ελβετικών ρολογιών, οι οποίες εκτινάχθηκαν με τη βοήθεια της ζήτησης από την Κίνα, που αναζωογονήθηκε, αλλά και των Αμερικανών τουριστών, που κατέκλυσαν τη Γηραιά Ηπειρο και βοηθήθηκαν από το ισχυρό δολάριο.

Ανεξαρτήτως των αντιξοοτήτων οι τσάντες Μπίρκιν, οι σαμπάνιες Moet Hennessy και τα δερμάτινα είδη του Louis Vuitton πάντα θα αγοράζονται.

Αρα, ανεξαρτήτως των μεγάλων αντιξοοτήτων για την πλειονότητα του πληθυσμού της γης, οι τσάντες Μπίρκιν, οι σαμπάνιες Moet Hennessy και τα δερμάτινα είδη του Louis Vuitton πάντα θα αγοράζονται. Στη περίπτωση των εξαγωγών ελβετικών ρολογιών, αυτές τον μήνα Σεπτέμβριο αυξήθηκαν κατά 19%, όπερ σημαίνει πως ο κλάδος συνολικά είναι πολύ κοντά στο να ολοκληρώσει το τρέχον έτος με αποτελέσματα

Οι εξαγωγές ελβετικών ρολογιών τον Σεπτέμβριο αυξήθηκαν κατά 19%, ενώ τα έσοδα της Hermes κατά το τρίτο τρίμηνο αυξήθηκαν κατά 24%, στα 3,1 δισ. ευρώ. Μάλιστα πρόσφατα μια τσάντα Hermes Kelly από δέρμα κροκοδείλου πουλήθηκε αντί 352.800 ευρώ σε δημοπρασία στο Παρίσι. Τα νούμερα αυτά δείχνουν με τον πλέον χαρακτηριστικό τρόπο ότι το ακριβό ρεύμα και οι γενικότερες ανατιμήσεις, για κάποιους δεν αποτελούν πρόβλημα.

ρεκόρ. Οι εξαγωγές, συγκεκριμένα, ενισχύθηκαν στα 2,2 δισεκατομμύρια ελβετικά φράγκα, καθιστώντας τον Σεπτέμβριο έναν από τους καλύτερους μήνες στην Ιστορία, όπως αναφέρει η αρμόδια Συνομοσπονδία της Ελβετικής Ωρολογοποιίας. Και για τους εννέα μήνες του 2022, οι εξαγωγές αυξήθηκαν σε ποσοστό 13%, χάρις στη ζωνρή ζήτηση ελβετικών ρολογιών

από τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, τη Σιγκαπούρη και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Στην δε Κίνα, οι πωλήσεις ενισχύθηκαν κατά 15%, παρά το γεγονός ότι η χώρα ακολουθούσε πολιτική μηδενικών κρουσμάτων με σκληρούς περιορισμούς. Αξίζει να επισημανθεί, όπως αναφέρει το Bloomberg, ότι ο κλάδος ανακάμπτει δυναμικά μετά την πανδημία χάρις στους κατανα-

λωτές, που αποταμίευαν κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού και στις ψηφιακές πωλήσεις. Στην περίπτωση της Hermes, τα έσοδά της κατά το τρίτο τρίμηνο αυξήθηκαν κατά 24% στα 3,1 δισ. ευρώ, εξαιρουμένων των συναλλαγματικών διακυμάνσεων. Τα αποτελέσματα αυτά υπερέβησαν τις εκτιμήσεις των αναλυτών. Η μετοχή της σημείωσε χθες άνοδο έως και 4,3% στις

συναλλαγές του χρηματιστηρίου του Παρισιού κατά τις πρωινές ώρες. Συν τοις άλλοις, φαίνεται πως συνολικά οι όμιλοι ειδών πολυτελείας, αξεσουάρ και υψηλής ραπτικής παραμένουν σε μεγάλο βαθμό απρόσβλητοι από τη συμπίεση των δαπανών, που πλήττει άλλες επιχειρήσεις στο λιανεμπόριο και ειδικά τις εταιρείες καταναλωτικών αγαθών. «Προς το παρόν, δεν έχουμε σημάδια

επιβράδυνσης σε καμία από τις αγορές μας», δήλωσε στους δημοσιογράφους ο οικονομικός διευθυντής του οίκου, Ερίκ ντι Αλγουέ. Πάντως, διευκρίνισε ότι η Hermes παραμένει σε επαγρύπνηση λόγω των συνθηκών σε διεθνές γεωπολιτικό και μακροοικονομικό πλαίσιο. Παράλληλα, όμως, ως μία περαιτέρω χειρονομία εμπιστοσύνης στις δυνάμεις της Hermes, ο Ερίκ ντι Αλγουέ είπε ότι η εταιρεία σχεδιάζει να επιταχύνει τις προσλήψεις.

Η Hermes προσέλαβε περισσότερους από 800 εργαζομένους το πρώτο εξάμηνο του 2022 και σχεδιάζει να προσθέσει ακόμα άλλους 800 μέχρι το τέλος του έτους. Ο όμιλος απασχολούσε 18.400 άτομα στα τέλη Ιουνίου. Η εταιρεία τον Σεπτέμβριο άνοιξε ένα νέο κατάστημα -ναυαρχίδα στη Νέα Υόρκη, ενώ σχεδιάζει επίσης να ανοίξει ακόμη ένα στη Σαγκάη στα τέλη Οκτωβρίου. Επιπλέον, η Hermes θεωρεί πως υπάρχει περιθώριο για αυξήσεις στις τιμές των ειδών της. Ο Ερίκ ντι Αλγουέ επιβεβαίωσε ότι ο όμιλος σχεδιάζει να αυξήσει τις τιμές των προϊόντων παγκοσμίως μεταξύ 5% και 10% το 2023, σε σύγκριση με το 4% το 2022. Η Hermes θεωρείται μία από τις πιο ισχυρές μάρκες στον χώρο πολυτελείας, με την παραγωγή των τσαντών της να περιορίζεται μόνον από τις ίδιες τις δυνατότητες της να τις κατασκευάσει. Τον Σεπτέμβριο ο οίκος δημοπρασιών του Sotheby's πούλησε την πιο ακριβή τσάντα του, μια Hermes Kelly από δέρμα κροκοδείλου αντί 352.800 ευρώ σε δημοπρασία στο Παρίσι.

BLOOMBERG

RIK1

ΕΙΡΗΝΗ ΠΑΣΙ

Κωμική σειρά εποχής με ξεκαρδιστικές περιπέτειες του Παπαχρήστου και των υπόλοιπων χωριανών. Μπερδέματα, παρεξηγήσεις, έρωτες, τσακωμοί και ίντριγκες ανάμεσα στους κατοίκους του πιο τρελού χωριού!

Πρωταγωνιστούν
Κώστας Δημητρίου, Κρίστοφερ Γκρέκο, Μιχάλης Μουστάκας, Αντρέας Μελέκνης, Βαλεντίνα Σοφοκλέους, Λουκία Μιχαήλ Μουσουλιώτη, Έλενα Παπαδοπούλου, Μαρία Μεσαρίτη, Άντρεα Δημητρίου, Εύρος Βασιλείου, Βαλεντίνα Νικολάου, Κωνσταντίνος Αλκιβιάδης, Γεωργία Κωνσταντίνου, Ιάκωβος Χατζηβασίλη, Μάριος Στυλιανού, Θεοδώρα Βήχα, Σκεύος Ποθυκάρπου, Ηρόδοτος Μιητιάδους.

Σενάριο
Μιχάλης Τερζής, Μαρίνα Φραγκεσκίδου

Σκηνοθεσία
Χρήστος Νικολάου

Σάββατο και Κυριακή
7.00 μ.μ.
RIK 1

RIK1

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΒΡΑΔΙΑ

Η εκπομπή που μας χαρίζει τα πιο όμορφα βράδια Κυριακής. Με τραγούδι, χορό και τσιαττιστά, η εκπομπή προβάλλει την παράδοση και τον πολιτισμό της Κύπρου.

Έρευνα – Μουσική επιμέλεια
Μιχάλης Χατζημιχαήλ

Παρουσίαση
Άντρη Καραντώνη

Κυριακή
9.30 μ.μ.
RIK 1

ΑΝΑΛΥΣΗ

Το «ναυάγιο»
της Λιζ Τρας

Του ΚΟΥΙΝ ΣΛΟΜΠΟΝΤΙΑΝ* / THE NEW YORK TIMES

Μόλις πριν από τρεις εβδομάδες στο Ηνωμένο Βασίλειο ανακοινώθηκε ένας μίνι προ-ϋπολογισμός με περίπου 45 δισ. λίρες σε περικοπές φόρων εταιρειών, εισοδήματος και μισθοδοσίας με επίκεντρο τους πλουσίους, καθώς και πρόβλεψη για 60 δισ. λίρες σε μέτρα στήριξης έναντι των υψηλών λογαριασμών ρεύματος.

Αυτό ήταν το μεγαλύτερο δημοσιονομικό πακέτο στη χώρα εδώ και δεκαετίες, αλλά δεν μελετήθηκε από τις αρμόδιες δημοσιονομικές αρχές. Επίσης, η άρτι παραιτηθείσα Βρετανίδα πρωθυπουργός Λιζ Τρας δεν είχε λάβει εντολή μέσω εκλογών, διότι επελέγη από τους Τόρις να αντικαταστήσει τον Μπόρις Τζόνσον.

Η απάντηση στο «δημοσιονομικό γεγονός» ήταν άμεση, οδηγώντας την παγκόσμια οικονομία στο πιο κρίσιμο σημείο από το κραχ του κορωνοϊού στις αρχές του 2020.

Οι αγορές χρήματος θα τιμωρούσαν όχι μόνο τα αριστερά πειράματα, αλλά και τα πειράματα που έστρεφαν τα πράγματα υπερβολικά προς τα δεξιά.

Η βρετανική λίρα έπεσε στη χαμηλότερη ισοτιμία της έναντι του δολαρίου και η Τράπεζα της Αγγλίας χρειάστηκε να παρέμβει για να αποτρέψει ένα φαινόμενο ντόμινο στο συνταξιοδοτικό σύστημα της χώρας και πέραν των συνόρων. Υπάρχει κάτι τραγικο-κωμικό, αν όχι τραγικό, όσον αφορά τους καπιταλιστές επαναστάτες, τους οποίους η κ. Τρας και ο επίσης παραιτηθείς υπουργός Οικονομικών Κουάσι Κουαρτένγκ, απογοήτευσαν, χρησιμοποιώντας τους μηχανισμούς του ίδιου του καπιταλισμού. Αμφότεροι μπορεί να είναι οι τελευταίοι από τους θατσερικούς πολιτικούς, που πτώνται από το ίδιο το σύστημα, το οποίο θεωρούσαν πως πιστά υπηρέτουσαν.

Η καλλιέργεια της ιδεολογίας αυτής, η οποία θα γινόταν

γνωστή ως Θατσερισμός, ξεκίνησε τη δεκαετία του 1970. Διακηρύσσοντας την πίστη στην «ελεύθερη οικονομία και στο ισχυρό κράτος», καταδίκασε τη μεταπολεμική βρετανική οικονομία του κράτους πρόνοιας και προσπάθησε να την αντικαταστήσει με τις αρετές του ατομικώς επιχειρείν και της θρησκευτικής ηθικής.

Ο μίνι προϋπολογισμός, που τερμάτισε τη θητεία του Κουάσι Κουαρτένγκ ως υπουργού Οικονομικών (και μόλις χθες την πολύ βραχύβια θητεία της Λιζ Τρας) και εξασθένησε τη λίρα, μπορεί να θεωρηθεί μια ουτοπική χειρονομία.

Οι Τρας και Κουρτένγκ φαίνεται ότι πίστευαν πως με το να συνδυάσουν όλες τις πιο ριζοσπαστικές πολιτικές του Θατσερισμού (ενώ εύκολα εγκατέλειψαν την ανάγκη για περικοπές δαπανών), θα είχαν κάποιου είδους μαγικό ξόρκι για την «παγκόσμια Βρετανία». Αλλά η όλη πρωτοβουλία σαν ένα άλλο άλμα πίστης προκάλεσε το κάταγμα του λαιμού του δύτη.

Ως αποτέλεσμα υπήρξε απόκλιση ανάμεσα στα κίνητρα του υπάρχοντος καπιταλισμού και του παραμυθιού της φιλελεύθερης ουτοπίας. Οπως ακριβώς οι υπέρμαχοι της εξόδου της Βρετανίας από την Ε.Ε. ανακάλυψαν μετά την αποχώρησή της ότι το Σίτι του Λονδίνου στην πραγματικότητα δεν ήθελε να απαλλαγεί από τους κανονισμούς που εκείνοι υπόσχονταν.

Αυτό ήταν «Ρεϊγκανισμός άνευ δολαρίου». Χωρίς την εμπιστοσύνη, που παρέχεται στο δολάριο ως παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα, η λίρα εμφανίστηκε ελεύθερη πτώση. Ο μίνι προϋπολογισμός υπέβαλε ολόκληρη την οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου σε πειραματική δοκιμασία.

Οι επιστήμονες, που αναλίσκονταν στη θεωρία και μόνον, ανακάλυψαν ότι οι αγορές χρήματος όχι μόνο θα τιμωρούσαν τα αριστερά πειράματα για την αλλαγή της ισορροπίας μεταξύ κρατών και αγορών, αλλά πως ήταν επίσης ευαίσθητοι σε πειράματα που έστρεφαν τα πράγματα υπερβολικά προς τα δεξιά.

* Συγγραφέας του υπό έκδοση βιβλίου «Crack-Up Capitalism: Market Radicals and the Dream of a World Without Democracy».

Στα ύψη η τιμή του πιο βασικού
είδους διατροφής σε Ε.Ε. και ΗΠΑ

Εως και 77% ακριβότερο το ψωμί λόγω του πολέμου στην Ουκρανία

Της ΛΙΖ ΑΛΑΝΤΕΡΜΑΝ
THE NEW YORK TIMES

Όλα δείχνουν πως ο πληθωρισμός επιταχύνεται, ενώ έχει ήδη φτάσει σχεδόν στο 11% στην Ε.Ε. και στο 10,1% στη Βρετανία. Οι τιμές των τροφίμων έχουν αυξηθεί σχεδόν 16% στην Ε.Ε. και πάνω από 14% στη Βρετανία. Λίγα πράγματα όμως προκαλούν τόσο ανησυχία όσο το κόστος του πιο βασικού είδους διατροφής, του ψωμιού, οι τιμές του οποίου δεν υπήρξαν ποτέ υψηλότερες καθώς έχουν αυξηθεί σχεδόν 19% τους τελευταίους 12 μήνες. Καθοριστικός παράγοντας υπήρξε ο πόλεμος στην Ουκρανία, καθώς προκάλεσε ενεργειακή κρίση και εκτόξευση των τιμών των σιτηρών, των ελαίων και των λιπασμάτων.

Το μεγάλο εύρος του πληθωρισμού τροφοδοτεί την αγωνία των ιδυνόντων και των οικονομολόγων που βλέπουν την άνοδο των τιμών να παγιώνεται. Οι εταιρείες τροφίμων μεταφέρουν το αυξημένο κόστος στους καταναλωτές, όπως η Nestle που ανακοίνωσε προημερών ότι οι τιμές της ήταν το γ' τρίμηνο του έτους αυξημένες κατά 9,5% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Οι υψηλές τιμές καταναλωτή εμπνέουν ανησυχία και στις ΗΠΑ όπου ο πληθωρισμός είναι στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 40 ετών, παρά τις προσπάθειες της Federal Reserve να αποθερμάνει την οικονομία. Ακόμη και εκεί η τιμή του ψωμιού έχει σημειώσει άλμα 15% μέσα στον τελευταίο χρόνο. Όταν, όμως, ακριβαίνει το ψωμί οι άνθρωποι αισθάνονται αμέσως τη διαφορά.

Οι αυξήσεις είναι πιο θεαματικές σε χώρες που βρίσκονται κοντά στην εμπόλεμη ζώνη όπως, για παράδειγμα, στην Ουγγαρία όπου τον Σεπτέμβριο το κόστος του ψωμιού ήταν κατά 77% υψηλότερο σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους, σύμφωνα με τη Eurostat. Σε Κροατία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία και Σλοβακία οι τιμές του ψωμιού έχουν σημειώσει άνοδο 30%.

Ο τυφώνας του πληθωρισμού έχει προκαλέσει σοκ στη Γερμανία, όπου το κόστος του ψωμιού έχει εκτοξευθεί κατά 18% μέσα στους τελευταίους 12 μήνες. Ο γενικότερος πληθωρισμός στην μεγαλύτερη ευ-

Ο πόλεμος στην Ουκρανία προκάλεσε ενεργειακή κρίση και εκτόξευση των τιμών των σιτηρών, των ελαίων και των λιπασμάτων, συμπαράγοντας σε άνοδο τις τιμές των τροφίμων και ιδιαίτερα του ψωμιού. Σε Κροατία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία και Σλοβακία οι τιμές του ψωμιού έχουν αυξηθεί κατά 30%, στην Ουγγαρία 77% και στη Γερμανία 18%. Ακριβότερα κατά 15% είναι και στην απέναντι πλευρά του Ατλαντικού, στις ΗΠΑ.

Μεγάλες αυξήσεις σε χώρες κοντά στην εμπόλεμη ζώνη — Κύμα λουκέτων σε φούρνους στην Ολλανδία και στο Βέλγιο.

ρωπαϊκή οικονομία βρίσκεται επίσης σε διψήφια επίπεδα, καθώς τον Σεπτέμβριο έφτασε στο 10,9%. Ο φούρνος Fine Bagels στο Βερολίνο αύξησε προσφάτως τις τιμές για τις μπακέτες αμερικανικού τύπου και από το 1,10 ευρώ τις πήγε στο 1,20 ευρώ. Οπως, όμως, τονίζει η υπάλληλος του φούρνου Αλίσ Ζούτζα, αυτό δεν έγινε προβληματιστικά. «Υπήρξε διαμάχη στον φούρνο», τονίζει, καθώς «οι ιδιοκτήτες δεν ήθελαν να αυξήσουμε τις τιμές αλλά τελικά καταλάβαμε

ότι δεν είχαμε άλλη επιλογή». Δικαιολογημένη η ανησυχία των ιδιοκτητών. Στην Ολλανδία έκλεισε ένας στρατός από φούρνους από το τέλος του καλοκαιριού και μετά, εξαιτίας του κόστους της ενέργειας.

Στο Βέλγιο οι φούρνοι αυξάνουν τις τιμές, αλλά ο ένας στους δέκα έχει αναγκαστεί να κλείσει και πριν από το τέλος του έτους αναμένονται και άλλα λουκέτα. Την ίδια στιγμή, στη Λιθουανία, ο παραδοσιακός φούρνος Velzelio Duona προσπάθησε να αποφύγει αυτήν την άσχημη μοίρα.

Ο ιδιοκτήτης του, Βάιντας Μπαρανάουσкас, παράγει παραδοσιακό ψωμί με τη συνταγή της μητέρας του. Φέτος αναγκάστηκε να ανεβάσει τις τιμές κατά 33% προκειμένου να καλύψει το αυξημένο κόστος που έχει το αλεύρι, το πλιέλαιο και η ζάχαρη. Εχει, άλλωστε, διπλασιαστεί το κόστος ορισμένων ξηρών καρπών και σπόρων που προστίθενται σε κάποιες

κατηγορίες ψωμιού. Και δεν μένουν αλώβητες ούτε οι βιομηχανίες τυποποιημένου ψωμιού. Τα σημαντικότερα ευρωπαϊκά σούπερ μάρκετ που πωλούν μεγάλες ποσότητες ψωμιού έχουν προσπαθήσει να διατηρήσουν τις τιμές τεχνικά σε χαμηλά επίπεδα για να προσελκύσουν πελατεία, αλλά η επίμονη εκτόξευση των τιμών των υλικών τα έχει αναγκάσει να ανεβάσουν τις τιμές. Και οι καταναλωτές περιμένουν και νέες αυξήσεις.

Ο λόγος είναι ότι οι τιμές δεν φαίνεται να υποχωρούν, όπως τονίζει ο Τζόαν Σάντερς, πρόεδρος της Fedima, ευρωπαϊκής ομοσπονδίας προμηθευτών φούρνων.

«Είναι η πρώτη φορά μετά πολλά χρόνια που βλέπουμε πληθωρισμό στις τιμές βασικών ειδών διατροφής», τονίζει ο κ. Σάντερς και προσθέτει, «είναι ανησυχητικό επειδή ο πληθωρισμός ήρθε για να μείνει και θα είναι δύσκολο να αποκλιμακωθούν οι τιμές».

Σε ελεύθερη πτώση ο κλάδος των ημιαγωγών

Οι διαδοχικές προειδοποιήσεις για χαμηλότερα κέρδη από τις εταιρείες του κλάδου των ημιαγωγών (τσιπ), όπως οι Micron Technology και Samsung Electronics, υποχρεώνουν τους αναλυτές να αναθεωρήσουν δραστικά τις προβλέψεις για τα έσοδά τους με πιο γρήγορο ρυθμό από τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. Αξίζει να σημειωθεί πως ο κλάδος έχει διανύσει μέσα σε ένα χρόνο μια πορεία από την ευημερία στον βυθό και τώρα προετοιμάζεται για μια καταιγίδα, η οποία αναμένεται να πλήξει τους πάντες, από τους παραγωγούς των ημιαγωγών έως εκείνους που κατασκευάζουν τον εξοπλισμό τους, καθώς και επεξεργαστές υπολογιστών. Ο Δείκτης Ημιαγωγών Φιλαδέλφειας, ο οποίος θεωρείται σημείο αναφοράς, έχει υποχωρήσει 42% από τις αρχές της χρονιάς, τείνοντας να εμφανίσει τη χειρότερη ετήσια επίδοση 14ετίας. Και αυτό αποδίδεται στη δραστική μείωση της ζήτησης.

Η αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών παρουσιάζει την πιο μεγάλη κάμψη το τρίτο τρίμηνο,

Η αγορά ηλεκτρονικών υπολογιστών παρουσιάζει μεγάλη κάμψη το τρίτο τρίμηνο.

Ο σχετικός δείκτης έχει υποχωρήσει 42% από τις αρχές της χρονιάς λόγω δραστικής μείωσης της ζήτησης.

σύμφωνα με την εταιρεία ερευνών Gartner. Η οικονομική αβεβαιότητα και η πληθώρα αδιά-

θετων προϊόντων επηρέασαν τις πωλήσεις για τέταρτο τρίμηνο διαδοχικά. Συν τοις άλλοις, οι προοπτικές είναι δυσοίωνες, όπως αυτές αποτυπώνονται στις προκαταρκτικές προβλέψεις των ομίλων κατασκευής ημιαγωγών, οι οποίοι βρίσκονται αντιμέτωποι με έναν όγκο αποθεμάτων στις αποθήκες τους — οι τελευταίες που εξέδωσαν ανάλογες ανακοινώσεις ήταν οι Samsung, Micron και Advanced Micro Devices. Οι

προσδοκίες κερδών κατά την τελευταία τριμηνία Ιουλίου - Σεπτεμβρίου υποχώρησαν κατά 16%, σύμφωνα με στοιχεία που συγκέντρωσε το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg. Κατά τους αναλυτές της Citigroup, επίκεινται και άλλες δύσκολες ημέρες, ενώ ο Δείκτης Ημιαγωγών Φιλαδέλφειας θα εξασθενήσει ακόμα περισσότερο ενόσω η κρίση θα οξύνεται. «Φορέστε ένα κράνος, διότι τα πράγματα θα χειροτερεύσουν», επισημαίνει ο Κρίστοφερ Ντάνελλι, αναλυτής της Citigroup, ο οποίος αναμένει δύο εταιρείες κατασκευής τσιπ, την αμερικανο-ολλανδική NXP Semiconductors και την αμερικανική Texas Instruments, να αναφέρουν μειωμένες κρατήσεις. «Απλώς βλέπουμε την απαρχτή μιας καθοδικής πορείας και κάθε εταιρεία του κλάδου θα την αντιληφθεί». Η Nvidia, της οποίας οι ημιαγωγοί είναι συννηθισμένο εξάρτημα των υψηλής ποιότητας υπολογιστών για βιντεοπαιχνίδια, έχει χάσει ένα μεγάλο μέρος από τη χρηματιστηριακή αξία της.

BLOOMBERG

Προς Κάθε Ενδιαφερόμενο – Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο

Το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, διενεργεί διαγωνισμό με συνοπτική διαδικασία και με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή, για την παροχή Υπηρεσιών Καθαριότητας/Κλητήρα στο Κέντρο Αξιολόγησης Αναπηρίας Λάρνακας (Αρ. Διαγωνισμού: ΤΚΕΑΑ 14/2022).

Μπορείτε να βρείτε τα σχετικά έντυπα του Διαγωνισμού στην ιστοσελίδα του Τμήματος www.mlsi.gov.cy/dsid στην ενότητα «Τελευταία Νέα».

Σε περίπτωση που ενδιαφέρεστε για συμμετοχή παρακαλείστε όπως υποβάλετε την προσφορά σας το αργότερο μέχρι τις 22 Νοεμβρίου 2022 και ώρα 12:00, στο κιβώτιο προσφορών της Αναθέτουσας Αρχής στη διεύθυνση Λεωφόρος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου ΙΙΙ 67, 2220, Λατσία (ισόγειο) ή όπως αποσταλούν στην Αναθέτουσα Αρχή με συστημένη ταχυδρομική επιστολή, η οποία θα πρέπει, με ευθύνη του Προσφέροντα, να παραληφθεί από την Αναθέτουσα Αρχή μέχρι την τελευταία προθεσμία υποβολής Προσφορών.

Η ενεργειακή κρίση απειλεί τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες

Εξωθούνται σε μείωση της παραγωγής και της ανταγωνιστικότητας εις βάρος της βιωσιμότητάς τους

Οι βιομηχανίες της Ευρώπης κινδυνεύουν να συντριβούν από την ενεργειακή κρίση, καθώς οι εξοντωτικές τιμές της ενέργειας τις εξωθεί να μειώσουν την κατανάλωση ενέργειας εις βάρος της παραγωγής τους, της ανταγωνιστικότητάς τους, του μεριδίου τους στην παγκόσμια αγορά και τελικά εις βάρος της βιωσιμότητάς τους. Αν συντριβούν οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες από την ενεργειακή κρίση θα πάρουν μαζί τους 35 εκατ. εργαζομένους, το 15% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Η κατάσταση ανησυχεί πολιτικούς και επιχειρηματίες, οι οποίοι εκφράζουν φόβους ότι η ενεργειακή κρίση οδηγεί σε αποβιομηχάνιση της Ευρώπης. Ο πρωθυπουργός του Βελγίου, Αλεξάντερ ντε Κρόο, προειδοποιεί για ένα κύμα αποβιομηχάνισης στην Ευρώπη, ενώ το Ευρωπαϊκό Στρογγυλό Τραπέζι, οι επικεφαλής των μεγαλύτερων ευρωπαϊκών βιομηχανιών, με επιστολή του προς την πρόεδρο της Κομισιόν εκφράζει ανησυχία πως «η εκτόξευση των τιμών της ενέργειας υπονομεύει την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών βιομηχανιών».

Πολλές ευρωπαϊκές βιομηχανίες ακολουθούν το σύστημα που υιοθέτησαν δημόσιες υπηρεσίες και πόλεις σε πολλά

μέρη της Ευρώπης και κατεβάζουν τον θερμοστάτη. Όπως τονίζει, όμως, σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, το πρόβλημα δεν εξαντλείται στις χαμηλότερες θερμοκρασίες στις οποίες πρέπει να εργαστεί το προσωπικό τους. Υπάρχουν ήδη ενδείξεις ότι προτού ακόμη αρχίσει ο χειμώνας, πολλές

Για κύμα αποβιομηχάνισης στην Ευρώπη προειδοποιεί ο Βέλγος πρωθυπουργός Αλεξάντερ ντε Κρόο.

μεγάλες βιομηχανίες της Ευρώπης μειώνουν την παραγωγή σε ορισμένους τομείς εξαιτίας της ανεπάρκειας ενέργειας, ενώ κάποιες άλλες μεταφέρουν μέρος της παραγωγής τους αλλού όπου βρίσκουν φθηνότερη ενέργεια. Η αυτοκινητοβιομηχανία Renault έχει ήδη περιορίσει το χρονικό διάστημα που αφήνει τις βαφές των αυτοκινήτων σε υψηλές θερμοκρασίες προκειμένου να περιορίσει την κατανάλωση ενέργειας, καθώς η διαδικασία αυτή θέρμανσης των χρωμάτων αντιπροσωπεύει το

40% του φυσικού αερίου που καταναλώνει. Η χαρτοβιομηχανία DS Smith έχει δώσει εντολή στις μονάδες της να μειώσουν την κατανάλωση ενέργειας κατά 15% όπως συμφώνησαν τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. τον Ιούλιο. Η γαλλική προμηθευτρια αυτοκινητοβιομηχανιών Valeo μειώνει την κατανάλωση ενέργειας κατά 20% με μέτρα όπως η διακοπή της παραγωγής στη διάρκεια του Σαββατοκύριακου και η μείωση της θερμοκρασίας στους χώρους παραγωγής στη διάρκεια της εβδομάδας. Και η βελγική χημική βιομηχανία Solvay δρομολογεί μείωση 30% της χρήσης αερίου. Στελέχη αυτών των βιομηχανιών που καλύπτουν ευρύτατο φάσμα, από τις χημικές βιομηχανίες και τις βιομηχανίες λιπασμάτων και κεραμικών, προειδοποιούν ότι κινδυνεύουν να χάσουν οριστικά και αμετάκλητα το μερίδιο αγοράς τους και να αναγκαστούν να μεταφέρουν μέρος της παραγωγής τους σε άλλα μέρη όπου θα βρουν φθηνότερη ενέργεια. Για τους ίδιους λόγους η μεγαλύτερη χαλυβουργία της Ευρώπης, ArcelorMittal, εκτιμά πως η παραγωγή της στις ευρωπαϊκές μονάδες της θα είναι αυτό το τρίμηνο κατά 17% χαμηλότερη σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Ο οίκος εμπορί-

Πολλές μεγάλες βιομηχανίες της Ευρώπης μειώνουν την παραγωγή σε ορισμένους τομείς εξαιτίας της ανεπάρκειας ενέργειας, ενώ κάποιες άλλες μεταφέρουν μέρος της παραγωγής τους αλλού, όπου βρίσκουν φθηνότερη ενέργεια. Η αυτοκινητοβιομηχανία Renault έχει ήδη περιορίσει το χρονικό διάστημα που αφήνει τις βαφές των αυτοκινήτων σε υψηλές θερμοκρασίες, προκειμένου να μειώσει την κατανάλωση ενέργειας.

ας μετάλλων Eurometalex αναφέρει, τέλος, ότι όλα τα κυτάρια ψευδάργυρου στην Ε.Ε. έχουν αναγκαστεί να περιορίσουν ή ακόμη και να διακόψουν πλήρως τη δραστηριότητα, ενώ στην Ε.Ε. έχει ήδη μειωθεί κατά 50% η παραγωγή αλουμινίου. Σύμφωνα με την Ανούκ Ονορέ, αναπληρώτρια διευθύντρια ερευνητικού προγράμματος του Ινστιτούτου Ενεργειακών Μελετών της Οξφόρδης, συνολικά οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες αντιπροσωπεύουν περίπου το 27% έως 28% της προσφοράς ενέργειας στην Ε.Ε. Και βέβαια, δεν είναι πάντα εύκολο να μειωθεί η χρήση του καυσίμου σε πολλές βιομηχανικές διαδικασίες.

Περίπου το 60% της κατανάλωσης αερίου από βιομηχανίες αφορά διαδικασίες που απαιτούν υψηλές θερμοκρασίες από 500 βαθμούς Κελσίου και άνω. Ανάμεσά τους η παραγωγή γυαλιού, τσιμέντου και κεραμικών. Όπως τονίζει η Ονορέ, «για τις διαδικασίες που απαιτούν χαμηλότερες θερμοκρασίες, υπάρχουν πολύ μεγαλύτερα περιθώρια για χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας». Στο μεταξύ, όμως, βιομηχανίες που είχαν στραφεί στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, κάνουν βήματα πίσω και επιστρέφουν στα ορυκτά καύσιμα για να αντιμετωπίσουν την ενεργειακή κρίση. Η γερμανική φαρμακοβιομηχανία Bayer, για

παράδειγμα, έχει από το 2019 ανακοινώσει ότι σχεδιάζει να στραφεί εξ ολοκλήρου στις ανανεώσιμες πηγές. Στη συνέχεια, ωστόσο, επανέφερε τον άνθρακα ως εναλλακτική για την περίπτωση που δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες θέρμανσης για τη βιομηχανική παραγωγή. Και η ξηρασία που έπληξε μεγάλες περιοχές της Ευρώπης το καλοκαίρι περιόρισε δραματικά την παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας, ενώ στη Γαλλία τα τεχνικά προβλήματα που παρουσιάστηκαν στους πυρηνικούς αντιδραστήρες έχουν υπαγορεύσει αναστολή της λειτουργίας τους, με αποτέλεσμα να μην καλύπτεται η ζήτηση.

PIK1

ΠΟΙΟΣ ΡΩΤΑ

Τηλεπαιχνίδι γνώσεων που μας κρατά συντροφιά καθημερινά στο PIK!

Δύο ομάδες, τέσσερις παίκτες, πολλές ανατροπές και πλούσια δώρα. Ένα διασκεδαστικό και συνάμα επιμορφωτικό τηλεπαιχνίδι με ερωτήσεις, οι οποίες υποβάλλονται από άτομα που βρίσκονται σε διάφορα μέρη εκτός στούντιο. Οι παίκτες καλούνται ν' απαντήσουν στις ερωτήσεις προσπαθώντας να μαντέψουν ποιος απ' όλους θα κάνει την πιο εύκολη ερώτηση!

Ένα τηλεπαιχνίδι που σημειώνει διεθνή επιτυχία ήρθε φέτος στην κυπριακή τηλεόραση για να μας προσφέρει γνώσεις, αλήθια και στιγμές διασκέδασης!

Παρουσίαση
Άντρη Καραντώνη

Καθημερινά
7.00 μ.μ.
PIK 1

PIK1

ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Δραματική σειρά εποχής, η οποία εκτυλίσσεται σ' ένα παραθαλάσσιο χωριό στην επαρχία Λάρνακας κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας στην Κύπρο. Ένας Τούρκος πλούσιος γαιοκτήμονας και διοικητικός αξιωματούχος της περιοχής έχει ως ασχολία την επίβλεψη των εργασιών στα χωράφια του, στα οποία εργάζονται εξαθλιωμένοι από τη φτώχεια εργάτες. Η περιοχή είναι γεμάτη από επικίνδυνους ρηστές και ο κόσμος φοβάται να κυκλοφορεί. Η Κύπρος υποφέρει από μεγάλη ανομβρία και η φτώχεια μαστίζει τον κόσμο.

Πρωταγωνιστούν
Ανδρέας Τσουρής, Αντρούλα Ηρακλήους, Νεοκλής Νεοκλήους, Ζωή Κυπριανού, Σίμος Τσιάκκας, Κύνθια Παυλίδου, Στέλιος Καήλιστράτης, Χριστόφορος Χριστοφόρου, Γιώργος Αναγιωτός, Νίκη Δραγούμη, Ελεάνα Παπαδοπούλου, Παναγιώτης Κυριάκου, Αθηνά Σάββα, Βάρσια Αδάμου, Κρίστιαν Βήαντσκου, Σταύρος Ππασιός κ.α.

Επιμέλεια σεναρίου – Εποντεία παραγωγής
Κόριννα Αβρααμίδου

Σενάριο
Σοφία Σοφοκλήους, Δέσποινα Πυρκεττή, Πάννης Κόκκινος

Σκηνοθεσία
Ναστάζια Χριστοδούλου, Ανδρέας Σεντάνης

Σκηνικά – Κοστούμια
Λάκης Γενεθλής

Δευτέρα - Παρασκευή
9.00 μ.μ.
PIK 1

Επόμενη στάση για το real estate... Πειραιάς

Το μετρό αναβαθμίζει τις γειτονιές του μεγάλου λιμανιού και φέρνει επενδυτικές ευκαιρίες για την ανάπτυξη νέων κατοικιών

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

«**Η άφιξη** του μετρό στο κέντρο του Πειραιά, μαζί με την ύπαρξη του τραμ και του ΗΣΑΠ, εκτοξεύει τη διασυνδεσιμότητα του μεγαλύτερου λιμανιού της χώρας με το υπόλοιπο λεκανοπέδιο. Η εξέλιξη αυτή θα αποτυπωθεί και στην αγορά κατοικίας τα επόμενα χρόνια». Η φράση ανήκει σε επαγγελματία της αγοράς ακινήτων, με τη σημαντική σημείωση ότι ειπώθηκε πριν από δύο και πλέον χρόνια, όταν είχε πλέον τεθεί σε τροχιά ολοκλήρωσης το συγκρότημα γραφείων Piraeus Port Plaza (πρώην καπνοβιομηχανία Παπαστράτος) στην περιοχή του Αγίου Διονυσίου,

Κατά 17% αυξήθηκαν τα τελευταία δύο χρόνια οι τιμές πώλησης ακινήτων σε εννέα γειτονιές του Πειραιά.

στο κέντρο του Πειραιά. Σήμερα, λίγες ημέρες μετά τα επίσημα εγκαίνια των τριών νέων σταθμών της Γραμμής 3 του μετρό στον Πειραιά, φαίνεται πως η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώνεται πλήρως και αποτυπώνεται και με αριθμούς.

Ανοδικά

Για παράδειγμα, σύμφωνα με στοιχεία που επιμελήθηκε για λογαριασμό της «Κ» το δίκτυο ηλεκτρονικών αγγελιών Spigotatos.gr, στο κέντρο του Πειραιά, πλησίον του λιμανιού, η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης κατοικιών κατά το

φετινό τρίτο τρίμηνο ανήλθε σε 1.630 ευρώ/τ.μ., τιμή που είναι αυξημένη κατά 22% σε σχέση με πριν από δύο χρόνια (και 12% πάνω από πέρυσι). Αντιστοίχως, στα Καμίνια και στην Παλαιά Κοκκινιά η ζητούμενη τιμή ανήλθε σε 1.260 ευρώ/τ.μ., καταγράφοντας αύξηση κατά 41% σε σχέση με πριν από το τρίτο τρίμηνο του 2020, ενώ συγκριτικά με πέρυσι η άνοδος αγγίζει το 26%. Στο Κερατσίνι η αύξηση σε σχέση με το 2020 φθάνει το 20%, ενώ στα Ταμπούρια και στην Αγία Σοφία οι τιμές είναι αυξημένες κατά 14,3%. Στη δε Δραπετσώνα η αύξηση προσεγγίζει το 30%. Συνολικά, η μέση ζητούμενη τιμή σε εννέα διαφορετικές γειτονιές του Πειραιά διαμορφώνεται σήμερα σε 1.540 ευρώ/τ.μ., από 1.314 ευρώ/τ.μ. πριν από δύο χρόνια, μια αύξηση της τάξεως του 17%.

Μάλιστα στελέχη της αγοράς επισημαίνουν ότι η άνοδος αυτή θα ήταν πολύ μεγαλύτερη αν δεν είχε μεσολαβήσει η πανδημία. Επίσης, ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας είναι ότι οι νέοι σταθμοί του μετρό καλύπτουν μια περιοχή με χαμηλής ποιότητας κτιριακό απόθεμα, το οποίο χρήζει αναβάθμισης, ενώ λείπουν και οι ποιοτικές νέες αναπτύξεις που θα προσελκύσουν νέους κατοίκους. Αντιστοίχως, πολλά σημεία της πόλης διαθέτουν εγκαταλελειμμένα και κενά ακίνητα, πρώην αποθήκες ή βιοτεχνίες, που παραμένουν αναξιοποίητα επί δεκαετίες, ακριβώς όπως ο Πύργος του Πειραιά.

Η «μαγιά» αυτή εκτιμάται ότι θα προσφέρει σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες για εταιρείες

Η έλευση του μετρό στον Πειραιά αποτυπώνεται και στις τιμές πώλησης κατοικιών

ΜΕΣΗ ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ ΤΙΜΗ, ΕΥΡΩ/Τ.Μ.

ΠΕΡΙΟΧΗ	Γ' τρίμ. 2020	Γ' τρίμ. 2022
Δραπετσώνα	1.015	1.314
Ταμπούρια-Αγία Σοφία	1.000	1.143
Κέντρο-Λιμάνι Πειραιά	1.333	1.630
Πέραμα	1.263	1.239
Καστέλλα-Πασαλιμάνι	1.765	2.027
Κερατσίνι	1.000	1.200
Καλλιπόλη-Φρεαττύδα	1.533	1.890
Πειραική-Χατζηκυριάκειο	2.029	2.166
Καμίνια-Παλαιά Κοκκινιά	892	1.260

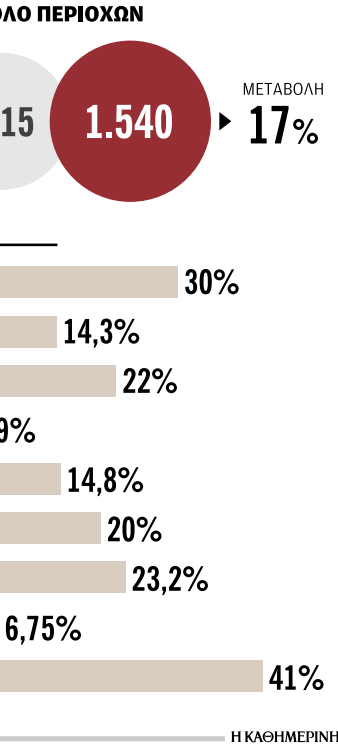
ΠΗΓΗ: Spigotatos.gr

ανάπτυξης και κατασκευής κατοικιών, που ήδη επιδιώκουν να τοποθετηθούν στην αγορά του Πειραιά με αφορμή και την άφιξη του μετρό. «Όταν αποκτήσαμε το 2016 τις εγκαταστάσεις της “Παπαστράτος”, πριν από σχεδόν επτά χρόνια, το μετρό ήταν ακόμη κατά το θεωρητικό, ιδίως ως προς το πότε θα άνοιγε ο σταθμός που βρίσκεται εκεί κοντά. Σήμερα, εκτιμώ ότι οι τρεις νέοι σταθμοί θα αλλάξουν τη ροή της πόλης και από οικιστικής πλευράς, κάτι που θα το δούμε να συμβαίνει τους επόμενους 12-18 μήνες», αναφέρει στην «Κ» ο Δημήτρης

Ανδριόπουλος, διευθύνων σύμβουλος της Dimand Real Estate.

Αγιος Διονύσιος

Σύμφωνα με τον ίδιο, η ευρύτερη περιοχή του Αγίου Διονυσίου αναμένεται να προσελκύσει πολλές εταιρείες ανάπτυξης κατοικιών, καθώς οι αξίες καταγράφουν σταθερή άνοδο από το 2018 και μετά, κάτι που θα συνεχιστεί και το επόμενο διάστημα. Η σημαντική βελτίωση της συνδεσιμότητας του κέντρου του Πειραιά με τη Ριβιέρα, το Ελληνικό, το κέντρο της Αθήνας και το αεροδρόμιο αναμένεται να λειτουργήσει προς την κατεύθυνση

αυτή. Επιπλέον, σήμερα στην περιοχή μετακινούνται καθημερινά πάνω από 10.000 εργαζόμενοι, οι οποίοι απασχολούνται στα νέα κτίρια γραφείων της περιοχής.

Ο αριθμός αυτός θα αυξηθεί ακόμη περισσότερο με τη λειτουργία του Πύργου Πειραιά, σε περίπου 12 μήνες από σήμερα, καθώς το μεγαλύτερο τμήμα του προβλέπεται χρήσεις γραφείων. Μάλιστα, με δεδομένο ότι το κοινό αυτό θα είναι και υψηλότερων εισοδημάτων, είναι αναμενόμενο ότι θα χρειαστεί αναβάθμιση και το προσφερόμενο απόθεμα ακινήτων προς πώληση ή ενοικίαση.

Συγκροτήματα διαμερισμάτων

Η νέα ζήτηση στον Πειραιά αφορά σε μεγάλο βαθμό ακίνητα τα οποία σήμερα δεν υπάρχουν, τουλάχιστον όχι με τα χαρακτηριστικά που να καλύπτουν τη ζήτηση. Στο πλαίσιο αυτό, εταιρείες όπως η Dimand και η Premia Properties ΑΕΕΑΠ σχεδιάζουν νέες κινήσεις στην ευρύτερη περιοχή. Η Dimand Real Estate βρίσκεται στο τελικό στάδιο αδειοδότησης για την κατασκευή δύο νέων συγκροτημάτων εξυπηρετούμενων διαμερισμάτων (serviced apartments), στην περιοχή του Αγίου Διονυσίου στον Πειραιά. Τα εν λόγω ακίνητα, επιφάνειας ανωδομής 4.500 τ.μ. και 2.000 τ.μ., θα φιλοξενούν πλήρως επιπλωμένες και εξοπλισμένες κατοικίες, οι οποίες θα συνδυάζονται με παροχή υπηρεσιών (π.χ. καθαρισμός, πρόσβαση στο Διαδίκτυο κτλ.). «Στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε μια νέα ζήτηση στην περιοχή, τόσο από εργαζόμενους των εταιρειών που δραστηριοποιούνται πλέον στον Άγιο Διονύσιο όσο και από μεμονωμένους ενδιαφερομένους, οι οποίοι ενδιαφέρονται για το σημείο λόγω της λειτουργίας του νέου σταθμού του μετρό, που βρίσκεται πολύ κοντά», αναφέρει ο Κ. Ανδριόπουλος, διευθύνων σύμβουλος της Dimand.

Η ακρίβεια φρενάρει την άνοδο των ενοικίων στην Αττική

Αμετάβλητη η μέση τιμή το γ' 3μηνο σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο διάστημα

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Σε τροχιά σταθεροποίησης έχουν αρχίσει να εισέρχονται πλέον οι τιμές ενοικίασης κατοικιών στην Αττική. Με εξαίρεση ορισμένες ανανεώσεις συμβολαίων που γίνονται σε τιμές υψηλότερες σε σύγκριση με πριν από μερικά χρόνια, τα νέα συμβόλαια ενοικίασης φαίνεται πως αποτυπώνουν την «κόπωση» των τιμών, καθώς έχει αρχίσει να γίνεται αντιληπτό ότι δεν υπάρχει περιθώριο για άλλες αυξήσεις στην παρούσα φάση.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του δείκτη τιμών Spigotatos Property Index (SPI) του ομώνυμου δικτύου ηλεκτρονικών αγγελιών, η μέση τιμή ενοικίασης στην Αττική κατά τη διάρκεια του φετινού τρίτου τριμήνου διαμορφώθηκε στα 8,54 ευρώ/τ.μ., πρακτικά αμετάβλητη σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Μάλιστα, εξετάζοντας τις επιμέρους περιοχές, παρατηρούνται και παραδείγματα ήπιας διόρθωσης των τιμών. Για παράδειγμα, στα δυτικά και στα ανατολικά προάστια, η μέση ζητούμενη τιμή ενοικίασης διαμορφώθηκε σε 7,26 και 7,5 ευρώ/τ.μ. αντίστοιχα, ελαφρώς χαμηλότερα από το δεύτερο τρίμηνο, όταν οι τιμές ήταν 7,31 και 7,65 ευρώ/τ.μ. αντίστοιχα. Επίσης, στο κέντρο της Αθήνας, αλλά και στα βόρεια προάστια, οι τιμές είναι αμετάβλητες σε επίπεδο τριμήνου, σε 9 και 10 ευρώ/τ.μ. αντίστοιχα.

Ωστόσο, σε ετήσια βάση, η μέση αύξηση κατά το τρίτο τρίμηνο διαμορφώνεται στο 6,8%. Τη μεγαλύτερη αύξηση με το εντυπωσιακό 17,2% καταγράφει το υπόλοιπο Αττικής, που περιλαμβάνει περιοχές όπως η Σαρωνίδα, το Σούνιο και η Ανάβυσσος, οι οποίες εξελίσσονται πλέον

Σταθεροποιούνται οι τιμές των ενοικίων στην Αττική

ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ ΤΙΜΗ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗΣ, σε ευρώ/τ.μ./μήνα

ΠΕΡΙΟΧΗ	2021	2022	
	γ' τρίμ.	β' τρίμ.	γ' τρίμ.
Κέντρο Αθήνας	8,98	9,00	9,02
Βόρεια προάστια	9,47	10,00	10,00
Νότια προάστια	10,2	10,59	10,83
Δυτικά προάστια	6,94	7,31	7,26
Ανατολικά προάστια	6,92	7,65	7,50
Πειραιάς	7,53	8,33	8,43
Προάστια Πειραιά	6,88	6,82	6,88
Υπόλοιπο Αττικής	7,20	8,33	8,44

ΠΗΓΗ: Spigotatos Property Index

σε «hotspot» για τους ψηφιακούς «νομάδες».

Όπως αναφέρουν στελέχη της αγοράς ακινήτων, κατά τη διάρκεια του φετινού καλοκαιριού κορυφώθηκε η ζήτηση για ενοικιάσεις μεσοπρόθεσμου χαρακτήρα (π.χ. έξι μήνες) στις περιοχές του παράκτιου μετώπου της Αττικής. Κύριοι εκφραστές αυτής της ζήτησης ήταν ξένοι επαγγελματίες, που επιθυμούσαν ακίνητα υψηλών ποιοτικών προδιαγραφών, με κήπο και πισίνα, θέλοντας να συνδυάζουν την εργασία τους με το ήπιο κλίμα και την υψηλή ποιότητα ζωής. Σημαντική αύξηση με 12% σε ετήσια βάση κατέγραψε και η αγορά του Πειραιά, ενώ άνοδο κατά 6,2%

ετησίως παρατηρείται και στα νότια προάστια, που αποτελούν και τον «πρωταθλήτη» σε ό,τι αφορά το ύψος των τιμών. Ειδικότερα, η μέση ζητούμενη τιμή διαμορφώνεται στα 10,83 ευρώ/τ.μ. Ωστόσο, όπως έχουν προειδοποιήσει και στελέχη της κτηματαγοράς, φαίνεται πως οι τιμές των ενοικίων δύσκολα θα επιστρέψουν σε ανοδική τροχιά το αμέσως προσεχές διάστημα.

Το κύμα της ακρίβειας, το κόστος των λογαριασμών κοινής ωφελείας και ιδίως εκείνου του ρεύματος έχουν πλήξει την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών, με αποτέλεσμα να είναι όλο και πιο δύσκολη η κάλυψη όλων των οικονομικών υποχρεώσεων. Αλ-

λωστε, με εξαίρεση τις αναπροσαρμογές που έγιναν στον βασικό μισθό, πολλοί από τους υπόλοιπους εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα εξακολουθούν να αμείβονται με μισθούς λίγο υψηλότερους του βασικού.

Ηδη πάντως, ακόμη και πριν από την εκτόξευση του ενεργειακού κόστους, που συμπίεζει τα οικονομικά των νοικοκυριών, το κόστος στέγασης κρινόταν επαχθές. Με βάση τα στοιχεία της Eurostat για το 2020, σχεδόν οκτώ από τους δέκα ανθρώπους που διέμεναν στο ενοίκιο, θεωρούνταν υπερβολικά επιβαρυνόμενοι πολίτες, δαπανώντας πάνω από το 40% του εισοδήματός τους για την κάλυψη των αναγκών στέγασής τους.

Ανοδικά οι τιμές πώλησης κατοικιών

Η επιστροφή των ξένων επενδυτών στην αγορά κατοικίας της Αττικής, ιδίως στο κέντρο της Αθήνας και στα νότια προάστια, έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση των τιμών, τόσο που παρατηρήθηκε και κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους.

Παρότι δηλαδή θα περίμενε κανείς μια ελαφρά επιβράδυνση του ρυθμού άνοδου των τιμών, λόγω της μείωσης της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών και της άνοδου των επιτοκίων, εντούτοις οι αξίες καταγράφουν ακόμα μεγαλύτερη αύξηση χάρη στην ανάκαμψη της ζήτησης από το εξωτερικό. Ειδικότερα, σύμφωνα με την ανάλυση των στοιχείων του δείκτη SPI του Spigotatos.gr, η μέση ετήσια αύξηση κατά το φετινό τρίτο τρίμηνο διαμορφώθηκε σε 8,5%, έναντι αύξησης κατά 7,6% το δεύτερο τρίμηνο και 7,3% κατά το πρώτο τρίμηνο του 2022. Το αγοραστικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό επιβεβαιώνεται και με βάση τις περιοχές που καταγράφουν τις μεγαλύτερες αυξήσεις. Συγκεκριμένα, στα νότια προάστια η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης διαμορφώ-

ται πλέον σε 3.167 ευρώ/τ.μ., αυξημένη κατά 12,7% σε ετήσια βάση. Αντίστοιχα, στο κέντρο της Αθήνας η μέση τιμή αγγίζει πλέον τα 1.750 ευρώ/τ.μ., καταγράφοντας ετήσια άνοδο της τάξεως του 8,6%. Το «δέλεαρ» της βραχυχρόνιας μίσθωσης είναι πλέον εμφανές και προσελκύει εκ νέου τους επενδυτές ακινήτων.

Ισχυρή ζήτηση από ξένους επενδυτές για ακίνητα στο κέντρο της Αθήνας και στα νότια προάστια.

Ιδιαίτερης μνείας χρήζει πλέον και η αγορά κατοικίας του Πειραιά, όπου η μέση τιμή πώλησης αυξήθηκε κατά 13,4% σε 1.744 ευρώ/τ.μ. Η ανάπλαση της περιοχής του Αγίου Διονυσίου και η έλευση του μετρό μέσω της επέκτασης της Γραμμής 3 φαίνεται πως έχουν ενισχύσει σημαντικά τη ζήτηση κατοικίας, ωθώντας και τις τιμές προς τα πάνω.

Οριακή υποχώρηση καταγράφκεσε ορισμένες περιοχές στα δυτικά και στα ανατολικά προάστια.

«Σύνθεση» σε κεραμικές πλάκες για το ισόγειο του Νέου Δημαρχιακού Μεγάρου Αθηνών επί της οδού Λιοσίων», 1985. Τέμπερα σε χαρτί.

Τίποτε τυχαίο, τίποτε περιττό

Η «Κ» επισκέπτεται το ατελιέ του ζωγράφου Γιάννη Μόραλη, πολύτιμο προσωπικό χώρο της δημιουργίας του

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Η πολυθρόνα του. Τα γυαλιά του και η πίπα του. Η βιβλιοθήκη γεμάτη βιβλία τέχνης. Οι δίσκοι της κλασικής μουσικής που άκουγε όταν ζωγράφιζε, κυρίως Μπαχ. Αλλά και λίγη τζαζ. Το μικρό καθιστικό τοποθετημένο σε μια κόγχη, μπεζ διθέσιος καναπές και μαξιλάρια στο χρώμα της ώχρας. Δίπλα του μόνο δύο καρέκλες: λίγοι εκλεκτοί φίλοι και συνεργάτες έμπαιναν στον ιδιωτικό χώρο του Γιάννη Μόραλη. Πάνω από τον καναπέ, μια δεύτερη «Ανοιξη» σαν την πρώτη, το έργο που περίμενε στο σπίτι του τον Μάνο Χατζιδάκι όταν επέστρεψε από την Αμερική.

Δεκατρία χρόνια μετά τον θάνατό του, πρώτη φορά η πόρτα του ατελιέ ανοίγει σε δημοσιογράφο – ο χώρος δεν είναι επισκέψιμος για το κοινό. Η παρουσία του Γιάννη Μόραλη, επιβλητική, εξακολουθεί να ορίζει το μικρό διαμέρισμα της οδού Δεινοκράτους 9. Αλλωστε, οι παρεμβάσεις που έχουν γίνει από την οικογένειά του –εκτελεστές της διαθήκης του– είναι ελάχιστες και όλες κρατούν το μέτρο και την αισθητική του. Μετά το εργαστήριο στη Σκουφά, ο Μόραλης εγκαταστάθηκε εδώ το 1960, περίπου 50 ετών, και διαμόρφωσε τον χώρο από την αρχή έτσι ώστε να τον εξυπηρετεί. Δούλευε πολλές ώρες, καθημερινά. Από αυτό το ατελιέ βγήκαν μερικά από τα σπουδαιότερα ζωγραφικά έργα του, αλλά και δουλειές που σχετιζόνταν με τις

εφαρμοσμένες τέχνες – αφίσες, κεραμικά, σχέδια υφασμάτων, αρχιτεκτονικές μακέτες για τη διαμόρφωση εξωτερικών χώρων σαν το δημαρχείο της Αθήνας, μελέτες για θεατρικά κοστούμια και σκηνικά. Αυτός ήταν ο κόσμος της τέχνης του τουλάχιστον για μία δεκαετία, πριν δηλαδή η Αίγινα τον κατακτήσει, κι αρχίσει να μοιράζεται ανάμεσα στην Αθήνα και στο νησί.

Με την ανιψιά του, την κεραμίστρια Χριστίνα Μόραλη, καθόμαστε σε ένα μεγάλο τραπέζι μπροστά στο φωτεινό παράθυρο που βλέπει στον ακάλυπτο της πολυ-

Δεκατρία χρόνια μετά τον θάνατό του, πρώτη φορά το ατελιέ ανοίγει σε δημοσιογράφο – ο χώρος δεν είναι επισκέψιμος για το κοινό.

κατοικίας. Όταν ο ίδιος ζούσε εδώ, αυτό το παράθυρο κάλυπταν πάντοτε κουρτίνες. Προτιμούσε να ζωγραφίζει με τεχνητό φωτισμό, και σπάνια χρησιμοποιούσε τη μεγάλη βεράντα. «Ο Θεός μου ήταν εργασιομανής», σχολιάζει με αγάπη η κ. Μόραλη, «δεν είχε χρόνο να απολαύσει το έξω». Παρατηρώ τη μικρή κουζίνα, τόσο στενή που μάλλον δεν χρησιμοποιείτο ποτέ. «Μα βέβαια! Είχε πάντοτε

Ο Γιάννης Μόραλης στο εργαστήριό του στην οδό Σκουφά.

το τραπέζι του στο εστιατόριο του Φιλίππου», θυμάται. Τι άλλο θυμάται από εκείνον;

«Ήταν απίστευτα τακτικός, και το ατελιέ επίσης βρισκόταν σε απόλυτη τάξη, κάτι που δεν συμβαίνει συχνά στα καλλιτεχνικά εργαστήρια. Εγώ όμως είμαι πολύ ακατάστατη. Μια μέρα τού έφερα να υπογράψει μερικά κεραμικά που φτιάξαμε

μαζί και με μια απρόσεκτη κίνηση έχυσα στο πάτωμα το μελάνι. Πάγωσα. Δεν μου φώναξε, αλλά επέμεινε να μην αγγίξω τίποτε και τα μάζεψε όλα μόνος του». «Ήταν αυστηρός;», τη ρωτάω. «Οχι, όμως είχε όρια στη ζωή του, όπως και στη ζωγραφική του», απαντά δειχνοντάς μου την άψογη γεωμετρία των ζωγραφικών συνθέσεων που αναπτύσσονται ρυθμικά σε οριζόντιους και κάθετους άξονες.

«Τι άλλο θυμάστε από εκείνον;», επιμένω. «Το καθημερινό πρωινό τηλεφώνημα στην αδελφή του για μια καλημέρα και την επιβεβαίωση πως όλα πάνε καλά», λέει.

Ο κύριος χώρος του ατελιέ ήταν εξ ολοκλήρου αφιερωμένος στην τέχνη του. Τα έπιπλα ήταν σχεδιασμένα από τον ίδιο, μελετημένα να καλύπτουν με τον καλύτερο τρόπο τις ανάγκες του. Τίποτα δεν ήταν τυχαίο, τίποτε περιττό. Υπήρχαν πολλά σχεδιαστήρια και πάγκοι όπου μαστόρευε τα τελάρα του. Ακόμη και δέκα καβάλετα με πινάκες σε διάφορα στάδια επεξεργασίας, από τις πρώτες πι-

Στις 26 Οκτωβρίου εγκαινιάζεται στο Μουσείο Μπενάκη στο Κολωνάκι η έκθεση «Γιάννης Μόραλης. Χώρος ιδιωτικός».

νελιές μιας ιδέας μέχρι ολοκληρωμένα έργα. Αμέτρητα περιοδικά τοποθετημένα σε τραπέζια –χρησιμοποιούσε εικόνες για τις σχεδιαστικές μελέτες του– και άλλα βιβλία τέχνης, ποιήσεων και λογοτεχνίας. Πολλά διακοσμητικά αντικείμενα, κάποια τα μάζευε κι άλλα του χάριζαν. Τα σύνεργα της ζωγραφικής –παλέτες, κουτιά με μπογιές, πινέλα, χρώματα, οι ποδιές του– ακόμη βρίσκονται εδώ.

Στο τραπέζι όπου τώρα καθόμαστε έχουν μείνει μερικές cartes-visite με τυπωμένη τη χειρόγραφη φράση: «Δεν φιλοτεχνώ πλέον προσωπογραφίες», από την εποχή που είχε αποφασίσει ότι η ζωγραφική του αλλάζει πορεία. Στα ντουλάπια φυλάσσονται τα πολύτιμα τετράδιά του με σημειώσεις, σκίτσα, προσχέδια, όλα άψογα τακτοποιημένα ανά έτος.

Σε λίγες ημέρες (26/10) εγκαινιάζεται στο Μουσείο Μπενάκη στο Κολωνάκι, η έκθεση «Γιάννης Μόραλης. Χώρος ιδιωτικός». Η έκθεση προβάλλει τις αφετηρίες των καλλιτεχνικών αναζητήσεών του, τις εικαστικές του καταβολές και τη δημιουργική πορεία του, εστιάζοντας συγχρόνως στον άνθρωπο και στον ιδιωτικό του χώρο με υλικά που προέρχονται από το ατελιέ.

Η παρουσίαση του πρωτογενούς υλικού των σχεδιασμάτων, των σημειώσεων, των μελετών, των ολοκληρωμένων έργων και, παράλληλα, στοιχείων της προσωπικής καλλιτεχνικής ζωής του θα ανοίξει για το κοινό ένα νέο παράθυρο στο έργο του Μόραλη, ενός από τους κορυφαίους Έλληνες εικαστικούς του 20ού αιώνα, εκπρόσωπο μιας γενιάς και μιας νοοτροπίας που όρισε τον νεοελληνικό πολιτισμό για πολλές δεκαετίες.

Η έκθεση συνδιοργανώνεται από το Μουσείο Μπενάκη και την εταιρεία «Εργαστήριο Γιάννης Μόραλης». Διάρκεια έως τις 8/1/23.

Αριστερά: Μια γωνιά του ατελιέ της Δεινοκράτους. Στο κέντρο, μερικές σελίδες από τα περίφημα τετράδια με τις σημειώσεις του και προσχέδια. Δεξιά, ένα από πρώιμα έργα του Μόραλη, το «Κάρο και αγωγιάτης», 1934, λάδι σε χαρτόνι.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

16.10 - 22.10.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
και **ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ**
kouroupakisa@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΚΩΜΩΔΙΑ

«Μετά τη βροχή»
στο Θέατρο Διόνυσος

Η αικμηρή κωμωδία «Μετά τη βροχή» του Καταλανού συγγραφέα Σέρτζι Μπελμπέλ, η οποία ανεβαίνει σε μετάφραση Λεωνίδα Καρατζά και σκηνοθεσία Χρήστου Γιάγκου είναι η νέα παραγωγή του Θεάτρου Διόνυσος. Ο συγγραφέας στο έργο του «Μετά τη βροχή» μιλάει για τις σκέψεις των ανθρώπων σε μια απάνθρωπη κοινωνία και καθρεφτίζει τις εντάσεις, τον επιθετικό ερωτισμό, την υποβόσκουσα βία αλλά και την δίψα για επικοινωνία. Θέατρο Διόνυσος, Διαγόρου 29 Λευκωσία. Παραστάσεις στη Λευκωσία, Τετάρτη, Παρασκευή & Σάββατο στις 8:30 μ.μ., Κυριακή στις 6:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22818999, 99621845.**

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

ReInHerit - Παράσταση μέσα στην ιστορία

Η εκδήλωση «ReInHerit - Παράσταση μέσα στην ιστορία: Το Αρχοντικό Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου» αποτελεί μια από τις εκδηλώσεις που διοργανώνονται ως περιπτωσιολογικές μελέτες στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος ReInHerit “Redefining the Future of Culture Heritage: Creating an Innovative Model for Sustainability”, με συντονιστή το Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου. Η παράσταση οργανώνεται από το CYENS Centre of Excellence, εταίρου του προγράμματος ReInHerit. Η εμβυθιστική

κή παράσταση στο αρχοντικό Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου συνδυάζει μουσικό δρώμενο, ηχητική εγκατάσταση και πολυαισθητηριακή έκθεση στους χώρους ενός μοναδικού μνημείου πολιτιστικής κληρονομιάς. Είναι κατάλληλη για όλες τις ηλικίες και θα παρουσιαστεί με τρεις διαφορετικές ώρες έναρξης, για περιορισμένο αριθμό επισκεπτών. Αρχοντικό Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου, το Σάββατο 29 Οκτωβρίου 2022, στις 5:30 μ.μ., 7:00 μ.μ. και 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22128157.**

ΘΕΑΤΡΟ

«1984» στον ΘΟΚ

Το άκρως προφητικό μυθιστόρημα 1984 του Τζορτζ Όργουελ, διασκευασμένο με τόλη από τους Ρόμπερτ Άικι και Ντάνκαν Μακμίλαν, αποτελεί ένα σκληρό και ακραία αληθινό μανιφέστο κατά του ολοκληρωτισμού, ένα δυστοπικό αριστούργημα για την κατασκευή της πραγματικότητας, την παραχάραξη του παρελθόντος, τον έλεγχο και το πάγωμα της συνειδήσης, το οποίο μας συγκλονίζει ακόμα και σήμερα, εβδόμηντα δύο ολόκληρα χρόνια από τότε που πρωτοκυκλοφόρησε. Ο κεντρικός ήρωας, Ουίνστον Σμιθ, ζει στον

ζοφερό κόσμο της Ωκεανίας, προσπαθώντας με κάθε μέσο να διατηρήσει τη λογική του απέναντι στο ασφυκτικό καθεστώς παρακολούθησης του Μεγάλου Αδελφού, που έχει απαγορεύσει διά ροπήλου κάθε σκέψη. Ένας πολύ δυνατός πυρήνας ηθοποιών μεταφέρει επί σκηνής, υπό τη σκηνοθετική καθοδήγηση του Λεάνδρου Ταλιώτη, το εφιαλτικό βίωμα του κεντρικού ήρωα και την αντίστοιχη περιρρέουσα ατμόσφαιρα, αναδεικνύοντας την ανεξάντλητη, διαχρονική δυναμική του κειμένου και την εκρηκτικότητα της δράσης

του. Ένα τολμηρό, ριζοσπαστικό εγχείρημα, αντίστοιχο του αζεπέραστου κειμένου το οποίο υπηρετεί, μια υπενθύμιση ότι το μέλλον είναι εδώ. Θέατρο ΘΟΚ, την Τετάρτη 26 Οκτωβρίου 2022, στις 8:30 μ.μ. Νέα Σκηνή, Γρηγόρη Αυξεντίου 9, Λευκωσία. **Προώλησηwww.thoc.org.cy.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

«Η Μαγεία της Κιθάρας» στην Καστελιώτισσα

Ο Πολιτιστικός Οργανισμός Μουσικόραμα παρουσιάζει τη «Μαγεία της Κιθάρας» με τον Μάρκο Τριανταφυλλίδη σε μια μοναδική συναυλία στην Καστελιώτισσα. Απολαύστε μια διαφορετική προσέγγιση της Ισπανικής και λατίν μουσικής, του Αργεντινικού Τάγκο και δημοφιλή έργα μέσα από μία σύγχρονη αισθητική. Ταξιδέψτε με την μαγεία της κιθάρας με τον εξαιρετικό καλλιτέχνη Μάρκο Τριανταφυλλίδη που θα μας αποδείξει ότι το tango συνεχίζει να είναι ένας ζωντανός τρόπος έκφρασης και η ταυτότητα της Αργεντινής. Οι ρίζες του ανάγονται στη δυτική Αφρική και την Ισπανία. Το τάνγκο διέσχισε

σε τον ωκεανό, πήρε την πρώτη του μορφή στις υποβαθμισμένες συνοικίες του Ρίο ντε λα Πλάτα και κατάφερε, με έναν μοναδικό δυναμισμό, όχι μόνο να επιβιώσει αλλά και να εμπλουτιστεί στον 20ό και -απρόβλεπτο- στον 21ο αιώνα, εκφράζοντας ένα είδος τελετουργικού ερωτικού κώδικα, που ανανεώνεται μέσα από νέους εκτελεστές και δημιουργούς. Ένα δυναμικό ρεπερτόριο που δεν θα αφήσει κανένα αδιάφορο. Αίθουσα Καστελιώτισσα, την Τετάρτη 26 Οκτωβρίου 2022 στις 8:00 μ.μ. Αγίου Μάρων, Πύλη Πάφου, Παλαιά Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99430654.**

ΕΚΘΕΣΗ

Η 2η ατομική έκθεση του Φίλιππου Θεοδωρίδη

Στην έκθεση «The City Becomes the Island», ο ήχος συνεχίζει να καθοδηγεί τις πινελιές του Θεοδωρίδη, τον ρυθμό και την έντασή τους, καθώς και τη διαδικασία συνένωσης διαφόρων στοιχείων τα οποία ενώνονται αρμονικά. Η φρασρία της καθημερινότητας στην πόλη μετατρέπεται στη γαλήνη και την ηρεμία του νησιού, με αποτέλεσμα έργα τέχνης που απονέμουν καθαρότητα και ηρεμία αλλά ταυτόχρονα είναι έντονα και παικνιδιά-

ρικά. Τα έργα βασίζονται σε μια συνεχή διαδικασία δημιουργίας και διαγραφής ή στην προσθήκη νέων στρωμάτων διατηρώντας τα ίχνη από όσα έχουν προηγηθεί. Υπάρχει πάντα μια απτή, ζωντανή αίσθηση του καλλιτέχνη να παίρνει αποφάσεις ή να αλλάζει πορεία. The Edit Gallery, Αγίας Ζώνης 23, Nicolaou Pentadromos

Centre, Λεμεσός. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 19 Νοεμβρίου 2022. **Πληροφορίες τηλέφωνο 25251710.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Αμπάλατοι/ες εσμέν...

Την περασμένη Κυριακή παρακολουθούσα τηλεόραση και το ζαπινγκ με έφερε στην εκπομπή του Alpha Κύπρου «Λούης Night Show» και ω! της τύχης μου έπεσα επάνω σε κάποιο γκάλοπ της εκπομπής, σε κάποιο mall της πρωτεύουσας, όπου η συνεργάτιδα της εκπομπής ρωτούσε διάφορους περαστικούς, από πού βγαίνει η λέξη αμπάλατος, βοηθώντας μάλιστα τους/τις ερωτώμενους/ες λέγοντάς πως είναι ξένη λέξη. Φυσικά, κανείς και καμιά δεν κατάφερε να βρει από πού βγαίνει η λέξη και κάθε φορά η συνεργάτιδα της εκπομπής έδινε την ετυμολογία της λέξης, που φυσικά είναι πάρα πολύ απλή και της φαινόταν και περίεργο που δεν την έβρισκαν. Η απάντηση λοιπόν για το από πού βγαίνει η λέξη της κυπριακής διαλέκτου «αμπάλατος» βγαίνει από το αγγλικό unbalanced, που σημαίνει ανισορροπημένος! Τόσο απλά, τόσο εύκολα.

Εγώ όμως έρχομαι και αναρωτιέμαι, αυτή η βεβαιότητα για την ετυμολογία της λέξης από πού προέρχεται; Διότι για να παίρνεις ένα μικρόφωνο και να ρωτάς, είσαι βέβαιος ότι αυτό που θα πεις είναι σωστό, τεκμηριωμένο και δεν θα γίνεις ρεζίλι... Εμ! Όχι, λοιπόν. Η συνεργάτιδα της εκπομπής κάπου διάβασε στην παγκόσμια εγκυκλοπαίδεια του google την προέλευση της λέξης, όμορφη και ωραία, και ήταν βέβαιη ότι ουδεμία άλλη έρευνα είναι αναγκαία, αφού το λέει το google

και επιβεβαιώνεται από τις παρέες, τότε στιδούσε άλλο περριττεύει. Ένα έρμιο λεξικό της κυπριακής διαλέκτου γιατί δεν άνοιξε; Εκείνη η κάποια/α από την παραγωγή της εκπομπής, ο παρουσιαστής, Λούης Πατσάλιδης, ένας ή μία τέλος πάντων, να σκεφτούν «ρε, να το επιβεβαιώσουμε, μη μας πουν κι αμπάλατους!». Όχι, βγήκε στον αέρα μία ακόμη «ιστόφτη» που αφορά την κυπριακή διάλεκτο, σε μία δημοφιλή εκπομπή, prime time ζώνης, και σιγά τα ωά, τι κι αν ειπώθηκε κάτι παντελώς λανθασμένο, αλλά αληθοφανές και εύπεπτο, και σιγά τα αρκά! Έτσι, ελαφρά τη καρδία παίρνουμε γενικά τη διάλεκτο (γίνονται αφοριστικός, το ξέρω) και μετά μας φταίει η παιδεία, τα σχολεία, τα έντυπα και κάθε τι άλλο, εκτός από την ημιμάθειά μας, τη βόλεψή μας σε λογής-λογής μύθους. Εργαλειοποιείται η διάλεκτος, πείει δεξιά και αριστερά και όπου κάτσει η μιλία της. Αρχαιοπρεπέστατη η διάλεκτος, κοινές λέξεις και φράσεις με τους Τ/κ (μέχρι και λεξικό υπάρχει, άλλη τραγική ιστορία, αυτή...), ομηρική, φράγκικη, ελληνική, και μανά κι αδελφή!

Θεωρώ λοιπόν πως πρέπει επιτέλους να αποφασίσουμε αν θέλουμε να πάρουμε σοβαρά την κυπριακή διάλεκτο, ως κοινωνία, ως Πολιτεία, ως εκφραστικό μέσο. Να δούμε πώς εξελίσσεται, πώς μπολιάζεται με νέες λέξεις και εκφράσεις, σύμφωνοι, αλλά όχι να τη φέρνουμε στα μέτρα μας,

για να δείξουμε ότι την κατέχουμε ή ότι μπορούμε να τη χειριστούμε.

Έτσι για την καταγραφή αντιγράφων από άρθρο του 1914, στην κυπριακή εφημερίδα «Αιών»: «Αμφιβάλλω εάν υπάρχουν μέσα εις την Κύπρο τρεις, οι οποίοι μπορούν να την μεταχειρισθούν [σ.σ. την κυπριώτικη γλώσσα (sic)] για να γράψουν εις αυτήν κάτι τι] και συνεχίζει κλείνοντας το άρθρο του: «Είμεθα Κυπριαίοι και την Κύπρον δεν την νέρουμε, ούτε την αγαπούμε φαίνεται, αψ' ου δεν την προσέχουμε, πρέπει όλοι να ριχούμε στην μελέτη της και στην παρατήρησι [...].

Πέρασαν εκατό και βάλε χρόνια... δεν ξέρω πόση πρόοδο έχουμε κάνει, αλλά η μη παρατήρηση και η μη μελέτη ισχύει (φυσικά και υπάρχουν εξαιρέσεις, και θα μείνω σε ένα μόνο όνομα, αν και υπάρχουν και άλλα, αυτό του Κωνσταντίνου Γιαγκουλλάη), αλλά ένας κούκος δεν έφερε ποτέ καμία άνοιξη.

Ο Αντώνης Αγκαστινιώτης έγραφε το 1933 πόσο σημαντικό είναι να εισαχθεί η κυπριακή διάλεκτος στα δημοτικά σχολεία: «τα πρώτα σχολικά χρόνια η γλωσσική αντίσταση που συναντά το παιδί πρέπει νάνε εκμηδενισμένη ή ελάχιστη, γι' αυτό τα' Αναγνωστικά μας πρέπει νάνε γραμμένα με βάση την Κυπριακή διάλεκτο με εξέλιξη προς την Πανελλήνια λαϊκή γλώσσα». Ο Κώστας Προυσής το 1934 γράφει μιλώντας για την κυπριακή γλώσσα: «Χαμπαράκι δεν παίρνουμε από

τέτοια μικροπράγματα». Ο αρθρογράφος της Πρωινής, πάλι το 1933 με το ψευδώνυμο Ο Παράξενος γράφει: «Η γλώσσα μας λοιπόν έχει κι' αυτή τη ζηλεμένη ομορφιά, as την προσέχουμε καλύτερα κι' as την αγαπήσουμε πραγματικά, της αξίζει».

Στις 27 Οκτωβρίου 2019, τρία χρόνια πριν, στο άρθρο μου με τίτλο «Στον κόσμον δεν νξεύρουν ίντα συντικάνομεν» έγραφα, ελκιστότατος φυσικά μπροστά στον Πρωσλή ή στον Γιαγκουλλάη: «Μπορούν άραγε όλοι οι γλωσσολόγοι του νησιού, μαζί με λαογράφους, φιλόλογους, ιστορικούς, προγραμματιστές να φτιάξουν το Μέγα Λεξικόν της κυπριακής διαλέκτου, με παρατήρηματα γραμματικής και συντακτικού της; Να τυποποιήσουμε το πώς τη γράφουμε, να δούμε τις διαφορές προτεινόμενες φρασές, να τη βάλουμε στο Πανεπιστήμιό μας, στα σχολεία μας; Ίδού κυπροφελές έργο».

Κλείνοντας: αμπάλατος, ο [στερ. α + μεσν. μπάλατος < α-πάλωτος] ή *αναπάλωτος (= ανυποχώρητος) < απαλόνω < απαλός. Κατά Καραποτ., από το араб. balid, ablad < balada (=πλήθος)] αγροίκοι, άξεστος, αγράμματος, ογκώδης, ενοχλητικός, δύστροπος, ξύλο απελέκτο, ατημέλητος, ακατάστατος. Κ.Γ. Γιαγκουλλάης, «Θεσσαυρός της Μεσαιωνικής και Νεότερης Κυπριακής Διαλέκτου», Λευκωσία 2014, σελ. 44.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ο «Θεός Βάνιας»
στη Χιροσίμα...

Μετά την προβολή προτιμάς να γυρίσεις σπιτί σου με τα πόδια. Βγαίνεις από την αίθουσα σιωπηλός, περπατάς με ανακούφιση θέλοντας να παρατείνεις τους ανεξάντλητους απόηχους της ταινίας. Η τρίωρη διάρκεια του γιαπωνέζικου «Drive my car» του Ριουσούκε Χαμαγκούτσι (βραβευμένου με Οσκαρ, προβάλλεται δεύτερη εβδομάδα στις αίθουσες) μακάρι να μην αποτρέψει όσους αμφιταλαντεύονται ή διστάζουν.

Όλο και πιο σπάνια η κινηματογραφική παραγωγή ξεφεύγει από τις επιμελημένες, θεματικές, συνταγές και επιλέγει μονοπάτια που μπορεί να μην είναι άγνωστα, δεν σημαίνει όμως ότι είναι και πλήρως καταγεγραμμένα. Μπορεί να οφείλεται στους δυσερμηνευτους, ίσως γι' αυτό και εξαιρετικά γοπτευτικούς, κώδικες του ιαπωνικού πολιτισμού, ίσως και στο γεγονός ότι η ταινία βασίζεται σε διήγημα του δημοφιλούς Χαρούκι Μουρακάμι ενώ παράλληλα αρδεύεται γενναιοδωρα από τον «Θείο Βάνια» του Τσέχωφ.

Ο κεντρικός ήρωας, Γιουσούκε Καφούκου, είναι θεατρικός ηθοποιός και σκηνοθέτης, παντρεμένος και ερωτευμένος με την όμορφη και μυστηριώδη Οτο, σεναριογράφο, η οποία τον απατά. Η Οτο πεθαίνει ξαφνικά, από εγκαρφαλική αιμορραγία. Δύο χρόνια αργότερα, ο Καφούκου, στοιχειωμένος από την απώλεια της γυναίκας του, δέχεται να σκηνοθετήσει μια παράσταση στο «Θείου Βάνια» σ' ένα φεστιβάλ στη Χιροσίμα. Του παρέχουν -υποχρεωτικά- σσφέρ για το δικό του αυτοκίνητο. Καθόκοντα αναλαμβάνει η 23χρονη, πολύ εσωστρεφής, Μισάκι. Μια συνήθεια του Καφούκου παραμένει αδιατάρακτη: να ακούει στις διαδρομές την ανάγνωση του «Θείου Βάνια» με τη φωνή της γυναίκας του, χωρίς τις ατάκες του Βάνια, που έπαιζε ο ίδιος.

Τα γεγονότα και οι ανατροπές φροντίζουν να κρατούν το ενδιαφέρον του θεατή ζωντανό, όμως στο «Drive my car» δεν είναι η ιστορία που μετράει τόσο όσο ο χειρισμός της. Αυτές οι ιδιόμορφες «αναπνοές» των πλάνων, η τολμηρή προσέγγιση του χρόνου (δεν είναι θέμα διάρκειας αλλά επιλογών). Στο μεταίχμιο του ειδικού και του γενικού, του ερωτικού και του κοινωνικού, της ζωής και του θανάτου.

Η ταραχή και η απαντοχή του κόσμου αντικατοπτρίζεται μέσα από το -και μέσα στο- έργο του Τσέχωφ. Η θλίψη, η παραιτήση, αλλά και η μελαγχολική ειρωνεία μιας ζωής που σαρκάζει με την επανάληψή της, συναντιούνται στην -περίφημη- τελευταία σκηνή του «Θείου Βάνια», στον μονόλογο της Σόνιας. Μόνο που ο σκηνοθέτης Καφούκου έχει δώσει, στην παράστασή του, τον ρόλο της Σόνιας σε μια ηθοποιό κωφόλαλη που μιλάει στη νοηματική. «Τι να κάνουμε, θείε Βάνια, πρέπει να ζήσουμε. Θα περάσουμε μέρες και μέρες αμέτρητες, τη μια μετά την άλλη, μεγάλα, ατέλειωτα βράδια» θα υποφέρουμε καρτερικά τις δοκιμασίες που θα μάς στείλει η μοίρα» θα δουλεύουμε για τους άλλους και τώρα και στα γεράματά μας χωρίς ανάσα, κι όταν έρθει η ώρα μας, θα πεθάνουμε αγόγγυστα, κι εκεί απ' τον τάφο, θα πούμε πως υποφέραμε, κλάψαμε, πικραθήκαμε, κι ο Θεός θα μας λυπηθεί, κι εμείς, θείε, αγαπήμενε μου θείε, θα δούμε μια ζωή ολοφώτεινη, υπέροχη, αρμονική, θα χαρούμε, και τις συμπεριμένες μας δυστυχίες θα τις δούμε τότε με συγκίνηση, με χαμόγελο - και θ' αναπαυτούμε». Η Σόνια αγκαλιάζει τον Βάνια, η στιγμή είναι απόλυτα «προστατευμένη» μέσα σε μια ευεργετική σιωπή. Μόνο ο ανεπαίσθητος ήχος που παράγει η κίνηση της νοηματικής γλώσσας. Αυτή η «συνάντηση» του θεάτρου με τον κινηματογράφο, ανθολογείται. Ο Ριουσούκε Χαμαγκούτσι ξέρει πώς να αποσπάσει από τη σκηνή την ένταση και τη συναισθηματική δύναμη που επιμεριέχει. Όχι την προφανή την άλλη, την αδιόρατη, που χρειάζεται τη σιωπή για να αναδυθεί.

Οδηγώντας, ένα κόκκινο βίντατζ αυτοκίνητο, τα χιλιόμετρα μπορεί να λύνουν κόμπους, να απελευθερώνουν, να συμπιλιώνουν με τους φόβους και τα διαρκή πένθη. «Όσο ζουν σκέφτονται συνεχώς αυτούς που πέθαναν. Κι αυτό θα συνεχίζεται. Έτσι θα ζούμε», λέει ο ήρωας της ταινίας στην οδοντό του, μπροστά στα συντρίμια αυτού που κάποτε ήταν σπιτί της. Η αλήθεια παραμένει ο συντομότερος δρόμος προς τη ζωή.

Μας ορίζουν τ' άκρα, αλλά κι η υποκρισία

Ο Αιμίλιος Χαραλαμπίδης σκηνοθετεί την «Πικρία Χώρα» της Κωνσταντίας Σωτηρίου και μιλάει για την παράσταση στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Αιμίλιος Χαραλαμπίδης σκηνοθετεί στην Πάνω Σκηνή Σατιρικού Θεάτρου την «Πικρία Χώρα» της συγγραφέως Κωνσταντίας Σωτηρίου (Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας στην κατηγορία Διήγημα/ Νουβέλα για το 2019) και λέει πως στην παράστασή του κρατήθηκε η βασική ιστορία των δύο γυναικών (Πόπη Αβραάμ και Λένια Σορόκου) που γεννήθηκαν με την προίκα της κοινής απελπισίας για τους χαμένους τους ανθρώπους και που άντεξαν τη μεγάλη σύγκρουση και γύρω από αυτές όμως τις δύο πρωταγωνίστριες κτίστηκε και μια ισχυρή πανοπλία στήριξης από μια άλλη ομάδα γυναικών (Έλενα Δημητρίου, Κύνθια Παυλίδου και Μυρσίνη Χριστοδούλου).

Ο Αιμίλιος μου λέει επίσης πως ο αγνοούμενος είναι συνεχώς παρών στην παράστασή του «ως ανάμνηση, ως πρωταγωνιστής στο όνειρο, ως θύμα, ως θύτης, ως αυτός που καθορίζει τη μετά θάνατον ζωή αυτών που μένουν πίσω».

–Πικρία Χώρα... είναι, Αιμίλιε, ακόμη πικρή η γεύση που μας έχει αφήσει η ιστορία στην Κύπρο;

–Ναι, ένας τόσο μικρός τόπος να είναι ποτισμένος με τόση πίκρα, είναι πολύ σπάνιο. Όσο καιρό παραμένει η πληγή ανοικτή, τόσο ακόμη θα στάζει δηλητήριο. Και αυτό το ζήτημα μας άφησε πίσω σε πολλούς άλλους τομείς της κοινωνικής μας, για παράδειγμα,

«Οι νθοποιοί είναι απαλλαγμένες από οποιαδήποτε σκηνική βοήθεια, βρίσκονται συνεχώς στην σκηνή, με όπλα το κείμενο, τη συμμετοχή και την ενέργειά τους. Ακόμη και όταν σιωπούν».

ανάπτυξης και εξέλιξης. Και λόγω αυτής της στάσης, δημιουργείται περαιτέρω δυστυχία. Βέβαια μιλά έχοντας ζωντανές τις μνήμες εκείνων των εποχών. Δεν γνωρίζω εάν οι νεότερες γενιές αισθάνονται πίκρα ή εάν επηρεάζονται καθόλου από τον παραλογισμό της υφιστάμενης κατάστασης.

–Ήταν κάποιου είδους ρίσκο η σκηνοθεσία αυτής της παράστασης;

–Από την άποψη ότι ξανακούσαμε αυτές ή παρόμοιες ιστορίες και ίσως δεν θέλουμε πια να τις θυμόμαστε, ναι, μπορεί. Εδώ όμως πρόκειται για θεατρική παράσταση κι όχι για ντοκιμαντέρ, παρόλο που οι ιστορίες είναι παρόμοιες από αφηγήσεις Κυπρίων γυναικών. Το θέατρο έχει τη δυνατότητα να παρουσιάσει και ν' αναδείξει ένα ζήτημα μ' έναν ιδιαίτερο τρόπο, ακολουθώντας μια συγκεκριμένη αισθητική και αφηγηματική πορεία. Στην περίπτωση μας αγγίζουμε ακροθιγώς και ένα άλλο πολύ λεπτό ερώτημα, που δεν ξανασυστήθηκε επί σκηνής πιστεύω. Το ζήτημα του

Στην παράσταση «Πικρία Χώρα» λέει ο Αιμίλιος Χαραλαμπίδης αγγίζου ακροθιγώς και ένα άλλο πολύ λεπτό ερώτημα, που δεν ξανασυστήθηκε επί σκηνής, το ζήτημα του ρόλου των πεσόντων στρατιωτών που υπηρετούσαν τη θητεία τους κατά τη διάρκεια του πραξικοπήματος.

ρόλου των πεσόντων στρατιωτών που υπηρετούσαν τη θητεία τους κατά τη διάρκεια του πραξικοπήματος.

–Σε ποια στοιχεία του βιβλίου της Κωνσταντίας Σωτηρίου στάθηκε περισσότερο στη σκηνοθετική σου προσέγγιση;

–Κρατήσαμε τη βασική ιστορία των δύο γυναικών (Πόπη Αβραάμ και Λένια Σορόκου), που γεννήθηκαν με την προίκα της κοινής απελπισίας για τους χαμένους τους ανθρώπους και που άντεξαν τη μεγάλη σύγκρουση, μετά την ανεύρεση των οστών του γιου της μεγαλύτερης εκ των δύο. Ο λόγος, η αμφιλεγόμενη στάση του απέναντι στο έγκλημα του πραξικοπήματος. Γύρω από αυτές όμως τις δύο πρωταγωνίστριες

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

αλληλεγγύης, για εξήγηση των ανεξήγητων, αλλά και για επιβίωση.

–Γλυκεία Χώρα του Μαχαιρά, σε αντίθεση με την Πικρία Χώρα της Σωτηρίου... σκέφτηκες ποτέ αν μας ορίζει ως τόπο αυτή η αντίθεση;

–Το νησί του έρωτα και το νησί των αγίων. Ναι. Μας ορίζουν τα άκρα ως κοινωνία, αλλά και η υποκρισία επίσης σε μεγάλο βαθμό.

–Το ζήτημα των αγνοουμένων είναι ένα από τα πιο πικρά κεφάλαια της κυπριακής τραγωδίας, στην παράστασή σου, πώς πρωταγωνιστεί ο αγνοούμενος;

–Είναι συνεχώς παρών μέσα στην απουσία του. Με διάφορους τρόπους: ως ανάμνηση, ως πρωταγωνιστής στο όνειρο, ως θύμα, ως θύτης, ως αυτός που καθορίζει τη μετά θάνατον ζωή αυτών που μένουν πίσω.

–Έχει κάθαρση η τραγωδία της Κύπρου, Αιμίλιε;

–Πρέπει να έχει, προς το παρόν όμως δεν τη βλέπουμε να πλησιάζει. Στην παράστασή μας όμως, η κάθαρση εμφανίζεται στο προσωπικό επίπεδο. Οι αθώοι ξέρουν πώς ν' αναγνωρίζουν τους λοιπούς αθώους και πώς να τους θεραπεύουν. Μεταξύ των ανθρώπων κυριαρχεί η φροντίδα κι ανθίζει η συμπύλωση και η αγάπη.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: «Πικρία Χώρα» της Κωνσταντίας Σωτηρίου, Πάνω Σκηνή Σατιρικού Θεάτρου (Αίθουσα Παντελής Κούρος), κάθε Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή στις 8:00 μ.μ. μέχρι τις 30 Οκτωβρίου.

DEEJAY
93.5
RADIO

Βασιλική Παπαμιχαήλ &
Δημήτρης Δερματάς
BREAKFAST
Καθημερινά 06:00-10:00

5^ο ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ
HALLOWEEN EDITION

ΔΑΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
(δίπλα από Αρχή Αδειών)
Παρασκευή 28, Σάββατο 29 και Κυριακή 30
Οκτωβρίου 2022 | 10:00π.μ. - 07:00μ.μ.

Κολοκύθες για στόλισμα
Βόλτες με άλογα και πόνυ
Trick or Treat
Halloween πάρτι & διασκέδαση
Skeleton paintball παιχνίδι
Παραστάσεις παπαγάλων
Ζαχαροτεχνίες
Συγκρουόμενες βαρκούλες
Τραμπολίνα bungee jumping
Τοξοβολία
Τροχός της τύχης
Halloween facepainting

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΠΟ €2

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ - ΕΙΣΦΟΡΑ €2

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ: TRICK OR TREAT
HALLOWEEN ΠΑΡΤΙ, ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΤΡΟΜΑΚΤΙΚΟ" ΚΟΚΤΕΪΛ & ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΑΠΑΓΑΛΩΝ

Διοργανωτής: Inspired Family Fun

Χορηγοί επικοινωνίας: LOVE 100.7 FM, PIK, Cal, CREATIVE COMMUNICATIONS, BLACKBOOK

Υποστηρικτές: SOEASY, McDonald's, Green, EASY, etc.

Πώς τα σχέδια συντονίζονται με την ιστορία

Η εικαστικός Μαρία Λοϊζίδου μίλησε στην «Κ» για τη νέα της δουλειά

Συνέντευξη στη ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ

«What happens to me is written up there» είναι η νέα πρόταση της Μαρίας Λοϊζίδου με την οποία η γκαλερί eins στη Λεμεσό συμμετέχει στο Limassol Art Walks 2022. Βρέθηκα με τη Μαρία Λοϊζίδου στο εργαστήρι της στη Λευκωσία. Ήρεμη, χαλαρή, εργατική, συνεπής, νομίζω αυτά είναι μερικά πράγματα που θα την περιέγραφαν. Η κα Λοϊζίδου ξεκίνησε να μου εξηγεί τι είναι αυτό που θα δούμε στην eins γκαλερί, μου μίλησε για τη σχέση με το σχέδιο, για την επιστροφή της στη γενέτειρά της Λεμεσό αλλά και για το μοντέλο του καλλιτέχνη στην Κύπρο. «Παραπέμπω πάρα πολύ κόσμο να το σκεφτεί. Στην Κύπρο το μοντέλο του καλλιτέχνη αποδεικνύεται να είναι το πιο έντιμο και κυρίως το πιο υποσχόμενο» λέει στην «Κ».

—Μιλήστε μου για το προτζεκτ σας στην eins γκαλερί;

—Είναι ένα προτζεκτ, μια πρόταση που διαμορφώνεται χρόνια και αποτελεί για εμένα κάτι εξαιρετικά πολύτιμο. Ήλθε αυτή η στιγμή να ασχοληθώ με το κομμάτι της πρακτικής μου, που είναι το σχέδιο και να το παρουσιάσω στο σύνολό του για πρώτη φορά. Σχεδιάζω πολύ, αγαπώ το σχέδιο, το μολυβί στο χαρτί. Στο αρχείο των σχεδίων μου διακρίνονται τρεις κατηγορίες, είναι το σχέδιο για το σχέδιο που είναι αυτοτελές, είναι τα τετράδια που αφορούν τις παράλληλες ασκήσεις και σημειώσεις μέσω σχεδίου των γλυπτικών προτάσεων και εγκαταστάσεων, όπου το μεγαλύτερο μέρος γίνεται όταν η εγκατάσταση στον χώρο ολοκληρώνεται, θέλοντας να κατανοήσω τι μου φανερώνεται. Σε αυτή την περίπτωση αφιερώνω χρόνο για να πάρω σημειώσεις, μέσω σχεδίου, σαν επισκέπτης, σαν αναγνώστης. Και υπάρχει και το τρίτο κομμάτι στην πρακτική του σχεδίου που είναι τα τετράδιά μου, τα artist books που συνήθως αφηγούνται μια ιστορία.

—Πώς καταφέρνετε να κρατάτε την απόσταση από το έργο σας;

—Εκτιμώ ότι η κάθε δουλειά παύει να ορίζεται από εμάς, από τη στιγμή που είναι εκτεθειμένη σε δημόσια ανάγνωση. Από τη στιγμή που το έργο εκτίθεται, εισέρχονται οι ενέργειες όλων, οι διαφορετικές αναγνώσεις των επισκεπτών, τα ακούσματα των άλλων σχολιασμών, οπότε και η δουλειά παίρνει άλλες διαστάσεις, που θα πρέπει να ελευθερωθούν για τη συνέχεια.

—Διαβάζοντας για την έκθεση, αντιλαμβάνομαι ότι αποτελείται από διάφορα κομμάτια, μιλήστε μου γι' αυτό.

—Σημαντικό για εμένα είναι το γεγονός της έκπληξης, έτσι θα προσπαθήσω να τ' αναλύσω με ένα μεταφορικό τρόπο προκειμένου να μη φανερώσω εντελώς το τι θα δει ο επισκέπτης. Ανέτρεξα στο αρχείο του σχεδίου που αφορά το σχέδιο ως αυτοτελές έργο και εξακρίβωσα εγώ ως θεατής, ως παρατηρητής ότι πρόκειται για μια σειρά περίπου δύο χιλιάδων σχεδίων, τα οποία ανήκουν αρχειο του εργαστηρίου. Έχω γενικά μια καλή σχέση με την οργάνωση πραγμάτων, οπότε δεν ήταν μια κοπιαστική δουλειά, δεν χρειαζόταν να τα βάλω σε τάξη. Τα βρήκα όλα ταξινομημένα σε ομάδες, σε ημερομηνίες, συμπληρωμένα με τα στοιχεία, υλικό, ημερομηνίες και τίτλους. Με απασχολεί εδώ

«Εκτιμώ ότι η κάθε δουλειά παύει να ορίζεται από εμάς, από τη στιγμή που είναι εκτεθειμένη σε δημόσια ανάγνωση», λέει η Μαρία Λοϊζίδου στην «Κ».

“

Δεν ξέρω εάν ο κόσμος θα ήταν καλύτερος, εάν είχε το μοντέλο της καθημερινότητας του καλλιτέχνη. Παραπέμπω πάρα πολύ κόσμο να το σκεφτεί.

και κάποια χρόνια η έννοια της αρχειοθέτησης και κατανοώ ότι αυτό συντονίζεται με το εκάστοτε θέμα του ερευνητή. Το ερώτημα δηλαδή που θέτει. Σε αυτή την περίπτωση ως παρατηρητής και περνώντας από όλες τις σειρές, μιλούμε για δουλειά μεταξύ του 1985 και του 2022, σχεδόν μισός αιώνας, και εκτιμώντας ότι η δυναμική της διάρκειας ορίζει το αποτέλεσμα επέλεξα να αρχειοθετήσω τα σχέδια, ορίζοντας τα σε 48 ομάδες. Ο αριθμός των ομάδων καθώς και οι νέοι τίτλοι καθορίστηκαν από την παρατήρηση. Η έκθεση είναι το αποτέλεσμα αυτής της σχέσης, της δικής μου ως ερευνητή των σχεδίων μου και της δικής σας ανάγνωσης.

—Είναι δύσκολο το σχέδιο ως μέσο;

—Το σχέδιο έχει παραμέτρους που είναι εξαιρετικά περιορισμένες προς τον εντυπωσιασμό του θεατή, γι' αυτό άλλωστε το σχέδιο θεωρείται από πολλούς συλλέκτες πολύτιμο στη μοναδικότητα της χειρονομίας. Το σχέδιο χρειάζεται μεγαλύτερη προσοχή στη σχέση του με το φως. Είναι απαιτητικό, θέλει τις δίκες του συνθήκες συντήρησης.

—Ο τίτλος της έκθεσης τι σημαίνει για εσάς;

—Η πρόταση ονομάζεται «Αυτό που μου συμβαίνει τώρα είναι γραμμένο εκεί πάνω» είναι τίτλος ανώνυμου πίνακα τον οποίο βρήκα εξαιρετικά ενδιαφέροντα στο γεγονός ότι ο ζωγράφος, όριζε τη ζωή του στην επιφάνεια του πίνακα. Το ερώτημα που θέτω με αυτή την έκθεση είναι κατά πόσο τα σχέδια αυτά, που είναι μια πρακτική πολλών χρόνων, διάρκειας σχεδόν όσο και η Κυπριακή Δημοκρατία, μπορεί να συντονιστεί με την ιστορία του τόπου, του καθενός από μας. Εάν ο κάθε επισκέπτης βρει ένα κομμάτι της δικής του ιστορίας και ταυτιστεί έστω με μέρος του τι διαβάζει στα σχέδια. Σε αυτή την περίπτωση η δουλειά που προτείνω έχει τη σημασία της. —Για ποιο λόγο προβάλλετε αυτά τα ερωτήματα;

“

Το να δηλώσω παρουσία στη Λεμεσό, με μια εξαιρετικά πολύτιμη πρόταση για μένα έχει τη σημασία του και τη δυσκολία του.

—Όλα αυτά έχουν να κάνουν με την αγωνία που έχω ως προς θέματα συμμετοχικότητας, συλλογικότητας, αγνώστους της ιστορίας μέσω συνδέσεων των νέων θεμάτων και βιωμάτων και μιας ανοικτοσύνης. Η προσπάθεια μου είναι να τα φέρω όλα μαζί, προκειμένου να θεθούν ερωτήματα για μια συζήτηση που να αφορά όλους.

—Μέσα σε αυτά χρόνια, μέσα από όλα αυτά τα σχέδια άλλαξε η σχέση σας με το αποτέλεσμα από τότε που ξεκινήσατε μέχρι τώρα; Πώς διαμορφώθηκε;

“

Το να δηλώσω παρουσία στη Λεμεσό, με μια εξαιρετικά πολύτιμη πρόταση για μένα έχει τη σημασία του και τη δυσκολία του.

είναι το θέμα τους κτλ. Το ερώτημα που θέτω είναι το θέμα της σύνδεσης με τα πράγματα και τα γεγονότα, καταργώντας τον χρόνο και ξανά ότι δεν μπορώ να τα ορίσω χρονικά. Αν δεν έβλεπα τις ημερομηνίες δεν μπορώ να τα ξεχωρίσω από την ποιότητα της γραμμής και της σύνθεσης. Φυσικά, τίθενται θέματα αφαιρέσεων, θέματα σύνθεσης στην πραγματοποίησή τους, που αυτά είναι μια αλχημεία που ούτε εγώ η ίδια δεν θυμάμαι. Στο αποτέλεσμα όμως, το μαγικό είναι η σχέση μεταξύ τους και μαζί μας, συνδέοντάς τα με το πότε έγιναν, κάτω από ποιες συνθήκες, ποιο

τα η φρεσκάδα του πρωτάρη και να συσσωρεύεται η γνώση στην εκτίμηση που έχεις για το αντικείμενό σου. Αυτό που μπορώ να πω με σιγουριά είναι ότι από την αρχή της καριέρας μου έτρεφα μια βαθιά εκτίμηση για το σχέδιο, η οποία συντηρείται μέχρι σήμερα. —Όπως μου έχετε πει ξαναγράψτηκαν οι τίτλοι στα σχέδιά σας. Πόσο δύσκολο ήταν αυτό;

—Εξαιρετικά δύσκολο, αλλά αυτό σημαίνει αρχειοθέτηση. Αρχειοθέτηση σημαίνει πως ορίζεις τα πράγματα εκ νέου. Υπάρχουν πολλών ειδών αρχειοθετήσεις που κάθε φορά ορίζονται από άλλα ερωτήματα. Σε αυτή τη φάση το ερώτημα που θέτω είναι πώς όλα αυτά η πρακτική μπορεί να ταυτιστεί, μπορεί να συντονιστεί με την ιστορία ενός τόπου, με τις ιστορίες όλων μας. Έτσι ορίσα τίτλους, που βρίσκω ότι μας αφορούν όλους.

—Πληροφορίες: Οι ώρες λειτουργίας της γκαλερί στο πλαίσιο των τριήμερων εγκαίνιων του φεστιβάλ είναι: 23 Οκτωβρίου, 15:00 - 17:00. Στη συνέχεια, οι ώρες λειτουργίας έως τις 19 Νοεμβρίου έχουν ως εξής: Πέμπτη - Παρασκευή, 18:00 - 20:00, Σάββατο, 11:00 - 13:00.

Το μοντέλο του καλλιτέχνη στην Κύπρο

—Επιστρέψετε και πίσω στην πόλη σας, τη Λεμεσό...

—Στη Λεμεσό, στην οδό Αθηνών ήταν η πρώτη μου έκθεση πριν εγκατασταθώ στην Κύπρο, σε μια πρώιμη φάση της καριέρας μου. Επίσης, στη Λεμεσό είναι το πατρικό μου και η μητέρα μου. Όταν έφυγα από τη Λεμεσό στα 18 μου και όταν έπρεπε να επιστρέψω από τη Γαλλία και πίσω στην Κύπρο, επέλεξα να έλθω στη Λευκωσία, οπότε η δραστηριότητά μου ήταν περισσότερο στο εξωτερικό και το εργαστήρι μου στη Λευκωσία. Έτσι το να δηλώσω παρουσία στη Λεμεσό, με μια εξαιρετικά πολύτιμη πρόταση για μένα έχει τη σημασία του και τη δυσκολία του.

—Κάνετε ποτέ διάλειμμα από το σχέδιο;

—Πάντα σχεδιάζω, γι' αυτό βρέθηκα με τόσο μεγάλο αριθμό σχεδίων.

—Δηλαδή πάντα δουλεύετε;

—Πάντα δουλεύω, συστηματικά! Δεν σταμάτησα ποτέ μου, μαζί με δουλειές που κάνω κατά διαστήματα για βιοποριστικούς σκοπούς, μαζί με τη στήριξη των εκθέσεων, μαζί με διαγωνισμούς. Έχει ανθρώπους που δουλεύουν το ίδιο ή και περισσότερο και κάνουν μια δουλειά που δεν τους ενδιαφέρει. Είμαι ευγνώμων που ασχολούμαι με κάτι τόσο δημιουργικό.

—Για ποια πράγματα είστε ευγνώμων;

—Είμαι ευγνώμων ότι οι συνθήκες μου επέτρεψαν να περιοριστώ στο εργαστήρι μου από δική μου επιλογή. Υπήρχαν στιγμές που έπρεπε να επιλέξω. Βρίσκεσαι συνεχώς εκτός συστήματος, εκτός υπόλοιπου οικονομικού μηχανισμού. Με την οικονομική κρίση αποδείχτηκε φυσικά ένα θετικό μοντέλο, εξοικειωμένο με τα δύσκολα. Δεν ξέρω εάν ο κόσμος θα ήταν καλύτερος, εάν είχε το μοντέλο της καθημερινότητας του καλλιτέχνη. Παραπέμπω πάρα πολύ κόσμο να το σκεφτεί. Στην Κύπρο το μοντέλο του καλλιτέχνη αποδεικνύεται να είναι ένα από τα εντιμότερα και κυρίως τα πιο υποσχόμενα.

Εγχειρίδιο μα και αγαπητικό λεύκωμα

«Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου 1971-2021 | Μισός Αιώνας Θέατρο - Ένας Κόσμος Ολόκληρος», Ιστορία 50 χρόνων σε 500 σελίδες

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗ

Χωρισμένη σε τέσσερα μέρη, με 503 σελίδες, η επετειακή έκδοση του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου και του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών «Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου 1971-2021 | Μισός Αιώνας Θέατρο - Ένας Κόσμος Ολόκληρος» είναι πραγματικά μία έκδοση που ο αυριανός μελετητής του κυπριακού θεάτρου θα πρέπει να αναζητήσει, αλλά και ο σημερινός θεατρόφιλος θα θελήσει να περιδιαβεί στις σελίδες του. Πενήντα χρόνια ιστορίας είναι πολλά για να καταγραφούν τα πάντα, ωστόσο φαίνεται ότι η ομάδα που συστάθηκε για να καταγράψει την ιστορία του ΘΟΚ δεν πελάγωσε και ευθύς εξ αρχής έθεσε τους άξονες έρευνας και τεκμηρίωσης, πάνω στους οποίους θα προχωρούσε. Πολύ ορθά επισήμανε ο επιστημονικός επιμελητής της έκδοσης, δρ Αντώνης Πετρίδης, κατά την επίσημη παρουσίαση του τόμου ότι ο ΘΟΚ επέδρασε καταλυτικά και ως καλλιτεχνικός και ως αναπτυξιακός παράγοντας. Ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου έφερε έναν άλλο αέρα στα καλλιτεχνικά πράγματα της Κύπρου, ελλείψεις, προβλήματα και άλλους είδους δυστοκίες πείσμωναν και γινόντουσαν συν τω χρόνω μαθήματα για ένα πιο δημιουργικό αύριο, οι επιτυχίες γέμιζαν αισιοδοξία και έδιναν θάρρος στους ανθρώπους του ΘΟΚ. Τα γεγονότα του 1974 φέρνουν την παράσταση του Νίκου Χαραλάμπους «Ικέτιδες» και το «Μάνα κουράγιο» του Heinz-Uwe Haus και η πανδημία του 2020-2021

Εξαιρετικά χρήσιμα και τα τέσσερα Παραρτήματα του τόμου, τόσο για τη μακροϊστορία του ΘΟΚ, αλλά και για τη μικροϊστορία του.

γίνεται αφορμή για επαγρύπνηση και ετοιμότητα, οικονομική στήριξη, ψηφιοποίηση, προσαρμογές παραστάσεων κ.ά.

Τέσσερα μέρη

Το πρώτο μέρος, μετά τους χαιρετισμούς, είναι αφιερωμένο στην ιστορία του ΘΟΚ, με πολύ ενδιαφέροντα κείμενα, όπως είναι η μελέτη της Άντρεας Χ. Κωνσταντίνου, με τίτλο «ΘΟΚ: Μία πανοραμική όψη», της Ελλάδας Ευαγγέλου, «Ίδρυση και πρώτη παράσταση» και «Ο ΘΟΚ και τα γεγονότα του 1974». Ακολουθούν σύντομες μελέτες για σημαντι-

Το Παράρτημα με την παραστασιογραφία που περιλαμβάνεται στον επετειακό τόμο είναι ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο για τον μελετητή της ιστορίας του ΘΟΚ, αλλά και για τον φιλοπερίεργο αναγνώστη, και φυσικά πρόσφορο εργαλείο για εξαγωγή στατιστικών στοιχείων.

κές παραστάσεις που ανέβασε ο Οργανισμός, όπως «Ο καυκασιανός κύκλος με την κιμωλία» του Μπέρτολτ Μπρεχτ, η «Σαμιά» του Μενάνδρου, οι «Επτά επί Θήβας» και «Πέρσες» του Αισχύλου, το «Τρίτο Στεφάνι» του Ταχτσή και ο «Μεγάλος περίπατος του Πέτρου» της Άλκας Ζέν. Το πρώτο μέρος συμπληρώνουν σημειώματα που αφορούν τη διαδρομή του ΘΟΚ, όπως η δημιουργία της Πειραματικής Σκηνής, η ίδρυση της Δεύτερης Σκηνής και της Νέας Σκηνής του ΘΟΚ, και η ίδρυση του αναπτυξιακού τομέα. Ακολουθούν σημειώματα για σημαντικές

στιγμές του ΘΟΚ, όπως είναι η ανέγερση του ιδιόκτητου κτηρίου του Οργανισμού, η κατάργηση του θιάσου και η δημιουργία θέσης καλλιτεχνικού διευθυντή, η εξέλιξη της Παιδικής Σκηνής και της Σκηνής 018 αλλά και η συμμετοχή του ΘΟΚ στη Σύνοδο των Θεάτρων της Ευρώπης και ο Θεσμός των Βραβείων.

Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται πέντε ουσιαστικές μελέτες που αφορούν το ρεπερτόριο του ΘΟΚ τα πενήντα αυτά χρόνια. Οι μελέτες κατηγοριοποιούνται στο Αρχαίο Δράμα, της Κυριακής Α. Ιωαννίδου, στο Ξένο Ρεπερτόριο,

της Μαρίας Χαμάλη-Πατέρα, στο Νεοελληνικό Θεατρικό Έργο, της Κυριακής Αργυρού, στην Κυπριακή Δραματουργία, του Λεωνίδα Γαλάζη, και στο Παιδικό και Εφηβικό Θέατρο, της Στέλλας Δημητρίου. Στο τρίτο μέρος υπάρχουν δέκα σύντομα σημειώματα για τη θεατρική ανάπτυξη και πώς ο ΘΟΚ συνέβαλε σε αυτή. Σημαντικοί σταθμοί είναι οι θεατρικές επιχορηγήσεις, η ανάπτυξη του κυπριακού θεατρικού έργου, πρόγραμμα PLAY, τα θεατρικά εργαστήρια και η επιμόρφωση, η ανάπτυξη και στήριξη του ερασιτεχνικού θεάτρου, η δημιουργία του Θεατρικού Μουσείου, καθώς και πώς ο Οργανισμός συμπεριφέρθηκε την περίοδο του κορωνοϊού. Το τέταρτο μέρος είναι αφιερωμένο σε τέσσερα πολύ χρήσιμα για τον μελετητή της ιστορίας του κυπριακού θεάτρου, μιας και συγκεντρώνουν πολύτιμες πληροφορίες για την παραστασιογραφία, για την ενίσχυση της θεατρικής δημιουργίας, πλήρη στοιχεία για τα Βραβεία Θεάτρου και το παράρτημα που είναι αφιερωμένο στους ανθρώπους πίσω από τη σκηνή, οι οποίοι συχνά πέφτουν θύματα της ιστορικής λήθης, ενώ είχαν σημαντικό μερίδιο σε όλες τις παραγωγές. Εξαιρετικά χρήσιμα και τα τέσσερα τόσο για τη μακροϊστορία του ΘΟΚ, αλλά και για τη μικροϊστορία του.

Το Παράρτημα της παραστασιογραφίας, ειδικότερα, που επιμελήθηκε η Κυριακή Αργυρού, όπως δηλώνεται είναι κατά το δυνατόν πλήρες. Καταγράφονται 495 θεατρικές παραγωγές από την έναρξη της χειμερινής περιόδου του 1971 έως το τέλος της θερινής του

2021. Η καταγραφή κάθε παράστασης περιλαμβάνει τα ονοματεπώνυμα των συγγραφέων, τον τίτλο της παράστασης, την ομάδα των συντελεστών και η πρώτη διανομή. Πρώτη παράσταση είναι ο «Αγαμέμνων» του Αισχύλου που ανέβηκε στην Κεντρική Σκηνή, στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, στις 18 Νοεμβρίου 1971, σε σκηνοθεσία Νίκου Χατζίσκου.

Εμβληματικές μορφές

Οι σελίδες 96-141 αφιερώνονται σε σαράντα έξι ανθρώπους του ΘΟΚ, οι οποίοι συνέδεσαν το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος της καριέρας τους με τον Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου. Στον κατάλογο περιλαμβάνονται σκηνοθέτες, ηθοποιοί, σκηνογράφοι, ενδυματολόγοι, μουσικοί και μεταφραστές, με τον καθένα και την καθεμιά να έχει αφήσει το δικό του/της αποτύπωμα στην ιστορία του ΘΟΚ. Τα πορτρέτα των σαράντα έξι θεατράνθρωπων συντάξαν ο δημοσιογράφος Γιώργος Σαββινίδης, η θεατρολόγος Κυριακή Α. Ιωαννίδου και ο αναπληρωτής καθηγητής στη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου και επιστημονικός επιμελητής της έκδοσης Αντώνης Κ. Πετρίδης.

Η παρουσίαση της επετειακής έκδοσης του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου και του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών «Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου 1971-2021 | Μισός Αιώνας Θέατρο - Ένας Κόσμος Ολόκληρος» πραγματοποιήθηκε, την Τρίτη 18 Οκτωβρίου, στην Κεντρική Σκηνή του ΘΟΚ.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΡΟΤΕΡΝΤΑΜ

Καλλιτεχνική άνοιξη

Στη διάρκεια του Μεσοπολέμου, η πόλη του Ρότερνταμ γνώρισε καλλιτεχνική άνθηση. Αυτήν την κληρονομιά διερευνά η νέα έκθεση στο μουσείο Chabot. Το Ρότερνταμ στην εποχή της τζαζ και των νέων ελευθεριών μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αντιπαρατίθεται εμμέσως με το Ρότερνταμ που βίωσε την απάλειψη της προπολεμικής μνήμης μετά τον βομβαρδισμό του το 1940 (έργο του Χέντρικους Τσαμπότ, «Η φωτιά του Ρότερνταμ», 1940).

ΠΑΡΙΣΙ

Σακρ-Κερ

Η περίφημη Βασιλική της Σακρ-Κερ (της Ιερής Καρδιάς) δεσπόζει με τους τρούλους της από μεγάλο ύψος στην κορυφή του λόφου της Μονμάρτρης. Με μεγάλη καθυστέρηση έλαβε επιτέλους τον τίτλο του εθνικού μνημείου. Η Σακρ-Κερ χτισμένη τον 19ο αιώνα, μετά την ήττα των Γάλλων στον γαλλο-πρωσικό πόλεμο του 1870, σε ένα υβριδικό στυλ με ρωμανικά και βυζαντινά στοιχεία, ως ένα μνημείο ελεύθερης μεταγραφής μεσαιωνικών ρυθμών.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Μικρός Πρίγκιπας

Η Βιβλιοθήκη Μόργκαν και το μουσείο της διαθέτουν στις συλλογές τους το χειρόγραφο του Σαιντ-Εξυπερύ για τον «Μικρό Πρίγκιπα» μαζί με όλες τις θαυμάσιες, πρωτότυπες υδατογραφημένες ζωγραφιές (1943). Το πολύτιμο αυτό αντικείμενο είναι το επίκεντρο της νέας έκθεσης που πλαισιώνεται με άλλες εκδόσεις, φωτογραφίες και σημειώσεις του Γάλλου συγγραφέα, συγκροτώντας έτσι ένα γοητευτικό σύμπαν μέσα στο οποίο γεννήθηκε και ο «Μικρός Πρίγκιπας».

ΝΤΕΝΒΕΡ

Οι Φλαμανδοί

Η μεγάλη έκθεση που παρουσιάζεται στο Μουσείο Τέχνης του Ντένβερ συγκεντρώνει σημαντικά έργα φλαμανδικής τέχνης από τον 16ο έως τον 19ο αιώνα. Με τίτλο «Άγιοι, αμαρτωλοί, εραστές και τρελοί: 300 χρόνια Φλαμανδών Δασκάλων» είναι μια συνεργασία με ιδρύματα και μουσεία του Βελγίου και της Ολλανδίας. Τα έργα, όταν έφτασαν στο Ντένβερ, παρέμειναν σε ειδικές συνθήκες θερμοκρασίας και υγρασίας 24-48 ώρες έως ότου εγκλιματιστούν.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας εγκαινιάζει, στις 17/2, το νέο Κέντρο για τις Επιστήμες, την Εκπαίδευση και την Καινοτομία με τίτλο «Ρίτσαρντ Γκίλντερ», ένα πρωτοποριακό αρχιτεκτόνημα σχεδιασμένο από τους αρχιτέκτονες Studio Gang. Το Κέντρο θα έχει εμβαδόν πάνω από 21.000 τ.μ. Η αρχιτεκτονική του εμπνέεται από φόρμες που παραπέμπουν σε τεράστιους ιστούς αράχνης με δυνατότητα αξιοποίησης του φυσικού φωτισμού με ιδιαίτερη ατμόσφαιρα.

Κεφάλι αγοριού, π. 1777 (κόκκινη κιμωλία σε χαρτί), έργο του Ζαν-Μπατίστ Γκερζ.

Προσωπογραφίες στον χρόνο, μια δωρεά στη Νέα Υόρκη

Το περίφημο Μουσείο Φρικ στη Νέα Υόρκη λειτουργεί στην προσωρινή διεύθυνσή του ως Φρικ Μανχάταν έως ότου το ιστορικό κτίριό του αποκατασταθεί και ανανεωθεί ώστε να προσφέρει περισσότερο χώρο και βελτιωμένες υπηρεσίες στους χιλιάδες, ανά τον κόσμο, φίλους του. Εν τω μεταξύ, το εκθεσιακό του πρόγραμμα συνεχίζεται με κανονικούς ρυθμούς. Η νέα έκθεση, που εγκαινιάστηκε πριν από λίγες ημέρες και θα παραμείνει ανοικτή έως τις 26 Φεβρουαρίου 2023, παρουσιάζει τα νέα αποκτήματα, όλα ένα κι ένα, προερχόμενα από τη συλλογή Eveillard, που συγκρότησαν από τη δεκαετία του '70 η Ελίζαμπεθ και ο Ζαν-Μαρί Εβεγιάρ, με έμφαση στις προσωπογραφίες σε χαρτί. Η συλλογή τους έχει ανυπολόγιστη αξία. Αρχισε να αποκτά ιδιαίτερη σημασία το 1975, όταν το ζεύγος απέκτησε ένα σχέδιο του Τζον Σίνγκερ Σάρτζεντ. Παραμένει το πιο «μοντέρνο» έργο της έκθεσης, που παρακολουθεί όλη τη διαδρομή της ιστορίας της τέχνης από τα τέλη του 15ου αιώνα με κορυφαία σχέδια ως επί το πλείστον με την υπογραφή Μεγάλων Δασκάλων που εργάστηκαν στη Γαλλία, στη Βρετανία, στην Ιταλία, στην Ισπανία και στην Ολλανδία. Η έκθεση εστι-

άζεται σε 26 έργα που κρίνονται αριστουργήματα στο είδος τους, σχέδια, παστέλ, ένα λάδι. Πολλοί από τους ζωγράφους της συλλογής εκπροσωπούνται και στη μόνιμη συλλογή του Φρικ, καθώς παρόμοιο γούστο είχε και ο ιδρυτής και συλλέκτης Χένρι Κλέι Φρικ. Ανάμεσα στους ζωγράφους συγκαταλέγονται τα ονόματα των Φρανσουά Μπουσέ, Ενγκάρ Ντεγκά, Ζαν-Ονορέ Φραγκονάρ, Φρανθίσκο Γκόγια, Τόμας Λόρενς, Ζαν-Φρανσουά Μιγιέ... Η δωρεά του ζεύγους Εβεγιάρ φέρνει στο Φρικ και υπογραφές που δεν υπήρχαν στη μόνιμη συλλογή, όπως αυτές των Γκιστάβ Καϊγμπότ, Τζον Σίνγκερ Σάρτζεντ και Ελίζαμπετ Λε Μπρεν. Η έκθεση οργανώθηκε από τον αναπληρωτή διευθυντή του Φρικ, Ζαβιέ Σάλομον, και τον επιμελητή Πίτερ Τζέι Σαρπ και τους συνεργάτες του. «Είμαστε ενθουσιασμένοι να παρουσιάσουμε έργα από αυτήν τη μοναδική συλλογή του ζεύγους Εβεγιάρ, που είναι παλιοί φίλοι και υποστηρικτές του μουσείου», λέει ο Σάλομον, «μοιραζόμαστε τα ίδια κριτήρια ομορφιάς, ποιότητας και καλής συντήρησης». Το ζεύγος Εβεγιάρ περιγράφουν τους ίδιους ως «συναισθηματικούς συλλέκτες», υπονοώντας ότι αποκτούσαν έργα που μιλούσαν στην καρδιά τους.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Στην ανθρωπότητα τον ουρανό ολόκληρο ως κληρονομιά»

Η είδηση έκανε τον κύριο Γκρι να χαμογελάσει. Βρέθηκε, λέει, ο χαμένος κατάλογος των άστρων του Ιππάρχου. Ήταν κρυμμένος πίσω από μεσαιωνική περγαμηνή της ελληνορθόδοξης Μονής Αγίας Αικατερίνης του Σινά (η σχετική δημοσίευση έγινε στο περιοδικό Journal for the History of Astronomy).

Κάτω από το χριστιανικό κείμενο ανακαλύφθηκε μέρος του χαμένου καταλόγου άστρων του αρχαίου Έλληνα αστρονόμου Ιππάρχου, η πρώτη στον κόσμο προσπάθεια για μια πλήρη «χαρτογράφηση» του νυχτερινού ουρανού.

Παραπέμποντάς με στο ωραίο βιβλίο «Αστρομυθολογία» του φυσικού Στράτου Θεοδοσίου (εκδ. Δίαυλος), ο κύριος Γκρι με πληροφορεί ότι ο αυθεντικός αστρικός κατάλογος του Ιππάρχου (190-120 π.Χ.) χάθηκε

Ενας αστρονομικός κατάλογος που έγινε κανόνας για 1.500 χρόνια.

μεν, οι ιστορικοί της επιστήμης τον αναζητούσαν αιώνες τώρα, ωστόσο είχε διασωθεί ένας παρόμοιος, βελτιωμένος και επαυξημένος, με νέες συντεταγμένες για 1.022 αστέρες, του περίφημου μαθηματικού, αστρονόμου και γεωγράφου Κλαυδίου Πτολεμαίου (2ος αι.).

«Δεν είναι τρομερή αυτή η επίμονη τάση του ανθρώπου να χαρτογραφήσει τον ουρανό και να ανιχνεύσει σχήματα και παραστάσεις μέσα στα άστρα, φτάνοντας έως τους αστερισμούς;» με ρωτάει ο κύριος Γκρι.

Το όρος Σινά, με την ελληνορθόδοξη Μονή Αγίας Αικατερίνης στους πρόποδες του. Εκεί εντοπίστηκε ο χαμένος κατάλογος του ουρανού του Ιππάρχου.

Η ιστορία της δημιουργίας τέτοιων καταλόγων έχει ηλικία 3.000 χρόνων. Ξεκίνησε την εποχή των Βαβυλωνίων, αλλά έγινε πιο συστηματική την εποχή του Αρίσταρχου του Σάμιου. Ο πρώτος κατάλογος των 48 γνωστών στην αρχαιότητα αστερισμών, με την ακριβή θέση 1.022 άστρων, που διασώζεται στο βιβλίο του Κλαυδίου Πτολεμαίου «Μέγιστη Μαθηματική Σύνταξις», είναι δημιουργία του Ιππάρχου.

Όπως γράφει στο βιβλίο της «Κοιτάζοντας τα αστέρια» (εκδ. Καπόν) η Σάρα Γκίλινχαμ, τον κατάλογο αυτόν οδγήθηκε να συντάξει ο Ιππάρχος έπειτα από την εμφάνιση ενός καινοφανούς αστεία, ενός νόβα δηλαδή, τον οποίο παρατήρησε το 134 π.Χ. στον αστερισμό του Σκορπιού.

Ο Ιππάρχος παραθέτει έναν κατάλογο 24 λαμπρών άστρων

που είναι διαρκώς ορατά, έτσι ώστε να γνωρίζει ο παρατηρητής την ακριβή ώρα στη διάρκεια της νύχτας. Ορισμένοι σύγχρονοι ερευνητές υπολογίζουν ότι οι παρατηρήσεις του Ιππάρχου πρέπει να έγιναν με βάση έναν αστρικό χάρτη που μάλλον είχε δημιουργηθεί το 140 π.Χ. στη Ρόδο, ενώ ο μεγάλος κατάλογός του με θέσεις των 1.022 άστρων υπολογίζεται ότι δημιουργήθηκε το 130 π.Χ. Αυτός ήταν ο τελευταίος αστρονομικός κατάλογος που δημιουργήθηκε στα επόμενα 1.500 χρόνια, μέχρι την έλευση της τυπογραφίας και την περίφημη «Ουρανομετρία» του Μπάγιερ.

«Είναι αυτό που λέει ο Πλίνιος», προσθέτει ο κύριος Γκρι, «ο Ιππάρχος άφησε στην ανθρωπότητα τον ουρανό ολόκληρο ως κληρονομιά». Ο ουρανός, λοιπόν, κρυμμένος κάπου στο Σινά.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Ερασιτές, έπειτα από 45 χρόνια γάμου

Αθεράπευτα ερωτευμένος. Έτσι δηλώνει. Με κέφι για ζωή, με δύναμη για δημιουργία. Στα 87 του. Ελιξήριο της γεμάτης καθημερινότητάς του, της πλήρους ζωής του, κίνητρο και απόλαυση, είναι ο έρωτας. Αυτός που επιβιώνει σαράντα πέντε χρόνια τώρα μέσα σ’ ένα γάμο, όχι πάντα ανέφελο, που κατάφερε όμως να επιβιώσει.

Στη μικρή ερωτική αυτοβιογραφία «Έρωτας στα 80+» (εκδ. Πατάκης) ο Νίκος Δήμου αποτυπώνει το αίσθημα που απολαμβάνει ακόμη, ή μάλλον ιδίως, σε αυτή την ηλικία χάρη στο ζωογόνο ταίρι του. Περιγράφει τα συστατικά στοιχεία μιας μακρόχρονης σχέσης, μικρές καθημερινές συνθήκες τρυφερότητας, μα και την εξέλιξη των δύο μέσα από τη διάρκεια, το βάθος, ίσως και την παροδική ταλάντευση του αισθήματος. Θυμάται την αρχή της γνωριμίας, προσδιορίζοντας την καταλυτική σημασία του αμοιβαίου «σε θέλω», τη γενναιοδωρία που αντικατοπτρίζεται στο πρώτο μεγάλο, ακριβό, ανέλπιστο δώρο που χαρίζει στη μετέπειτα σύζυγό του, προσφέρει σπονδές στο κοινό τους κρεβάτι.

Μα και προσεγγίζει λιτά το φιλοσοφικό ερώτημα των ορίων στον έρωτα, καταθέτοντας τη βεβαιότητα πως δεν υπάρχουν.

Οι παλιοί ερασιτές, το ζευγάρι των πρώτων χρόνων εξακολουθεί να υπάρχει με το ίδιο πάθος, ίσως και μεγαλύτερο τα τελευταία χρόνια, μετά τόσες δεκαετίες κοινής ζωής. Τα συστατικά αυτής της συντήρησης πηγάζουν αβίαστα. Σεβασμός και εκτίμηση, θαυμασμός και αλληλοτροφοδότηση, πάθος και τρυφερότητα κι εκείνη η επιστροφή του άντρα στη γυναίκα αγκαλιά, που τη νιώθει πια και μητρικά. Του άντρα που ζορκίζει τον αναπόδραστο θάνατο, με ασπίδα την ατρόμητη σχέση.

Της αφιερώνει το βιβλίο. Μια κίνηση ατόφιας αγάπης. Κι ύστερα επιτρέπει να μάθουμε πως την αγκαλιάζει. Μας γνωρίζει ένα ερωτικό ποίημα που γράφτηκε τον πρώτο καιρό. Και όμως υποσημειώνει τις συγκινητικές συνθήκες που γράφτη-

ΑΓΓΕΛΗΣ / ΓΑΛΛΙΑΝΟΣ

Ο συγγραφέας Νίκος Δήμου, στα 87 του χρόνια, δηλώνει πως ελιξήριο της γεμάτης καθημερινότητάς του, της πλήρους ζωής του, κίνητρο και απόλαυση, είναι ο έρωτας.

Στη μικρή ερωτική αυτοβιογραφία «Έρωτας στα 80+» ο Νίκος Δήμου αποτυπώνει το αίσθημα που απολαμβάνει ακόμη, ή μάλλον ιδίως, σε αυτή την ηλικία χάρη στο ζωογόνο ταίρι του.

κε. Βιώνει την απόλυτη, διαρκή ευτυχία. Και θα την αγαπούσε ακόμη κι αν είχε άλλο σώμα, μα όμως ότι μοιάζει και νιώθει νέα τον βοηθάει.

Απολαμβάνουν ο ένας τον άλλο ειλικρινά και με ένταση, κι ύστερα αφήνει το βλέμμα του αναγνώστη να εγκατασταθεί στο προσκέφαλό τους, να δει όσα είναι μόνο για τους δύο. Η

μεγάλη ελευθερία των αισθήσεων, που πάνω της στηρίζει μια επιλογή ζωής, ξαφνικά δεσμεύεται από τη γνώση που προσφέρει στους άλλους, στους τρίτους, στους ξένους.

Μια βαθιά συγκινητική αυτοβιογραφία, ένα δοξαστικό της ένωσης, που άντεξε και αντέχει στον χρόνο, που κάνει περήφανο τον δημιουργό και μέτοχο της απόλυτης ερωτικής χαράς και ένωσης, βγαίνει στο φως για να συγκινήσει. Να ταράξει λιμνάζοντα νερά απαθών σχέσεων, βολεμένων συγκατοικήσεων, προδιαγεγραμμένων πορειών. Κινητοποιεί. Το πετυχαίνει όμως, ανασύροντας στην επιφάνεια όσα είναι μόνο για τους δύο. Όσα δεν είναι κρυφά, μα δεν είναι και για να τα αγγίζουν οι τρίτοι. Όσα δεν είναι μυστικά, μα υπάρχουν για να ενώσουν δύο, όχι περισσότερους.

Είναι η ζωή, η ζωή μακριά

από την επιβίωση, όλα όσα περιγράφονται σε τούτες τις λίγες, μικρές σελίδες που ξεχειλίζουν από ερωτικό αίσθημα. Η ζωή που θα υπάρχει και χωρίς να γίνει κτήμα των πολλών, η ζωή που κάποια κομμάτια της δεν αφορούν κανέναν άλλο, παρά μονάχα τους δύο.

Και αν δεν είχε γραφεί; Αν δεν είχε βγει αυτός ο έρωτας στο ανελέητο φως του καλοκαιριού; Δεν θα υπήρχε; Θα υπήρχε, υπάρχει. Υπάρχουν κι όσα δεν μοιραζόμαστε, τώρα που η εποχή θέλει να μοιραζόμαστε τα πάντα, όσα δεν μαθαίνονται, τώρα που όλοι θέλουν να γνωρίζουν, όσα συντηρούν τη χαρά του έρωτα, που δεν αφορά κανέναν άλλο παρά μόνο τους δύο ερασιτές, που δεν μπορεί να γίνει μεγαλύτερη, ειλικρινέστερη, ανθεκτικότερη, αν τη μάθουν οι άλλοι. Αρκεί να τη μοιράζονται με το βλέμμα οι δύο. Αρκεί.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Ανθολογώντας το ηφαιστειο

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ
Τον άναρχο Έρωτα να νιώσω ακέρι
εισαγωγή-ανθολόγηση: Χάρης Βλαβιανός - Ευριπίδης Γαραντούδης
επιμέτρο: Ελένη Σικελιανός
εκδ. Πατάκη, **σελ.** 288

Μπορούμε σήμερα να διαβάσουμε Σικελιανό; Μπορούμε να τον προτινέουμε σε νέους αναγνώστες; Σε αναγνώστριες; Δεν χρησιμοποιάω εδώ το θηλυκό για λόγους πολιτικής ορθότητας, αλλά ως κυριολεκτικό ερώτημα: μπορεί μια νέα γυναίκα σήμερα να τον διαβάσει; Με ειλικρίνεια, αν αναρωτηθούμε: ποιοι είναι οι όροι για να παραδοθεί δυναμικά, όχι μουσειακά, το ποιητικό του σώμα στο μέλλον; Τα ερωτήματα υποβάλλουν σαφώς, ακόμη και στον ανίδεο, τη σκέψη ότι ούτε χωρίς αγκάθια είναι η υπόθεση, ούτε αυτονόητη η απάντηση. Ανάλογοι προβληματισμοί ισχύουν, όπως γνωρίζουμε, για τον Παλαμά. Σημαντική βοήθεια προσφέρει στην ανάγνωση του τελευταίου η ανθολόγηση που με έμπνευση και κρίση επιχείρησε ο Ηλίας Λάγιος (Ερμής, 2001). Τέτοια θέλουμε, είχα σκεφθεί, διαβάζοντας τον κατά Λάγιο Παλαμά. Είναι ένα βιβλίο που μπορεί να βάλει κανείς στο χέρι μιας νεότερης αναγνώστριάς και να

της πει: δες την οπτική του ανθολόγου, διάβασε τα ποιήματα που προτείνει και σκέψου/νιώσε μόνη σου.

Στην ανθολόγηση των ποιημάτων του Αγγελου Σικελιανού που επιχειρούν, συνοδευοντάς την από συνοπτική, εύληπτη, μαχητική εισαγωγή, οι Βλαβιανός και Γαραντούδης ανοίγουν με τη σειρά τους την όρεξη του σύγχρονου αναγνώστη να γευθεί Σικελιανό. Αυτό χρειάζομαστε, κι αν μην πω «χρειάζομαστε απελπισμένα» — μολονότι τα απειλεί σοβαρά. Όπως ο Παλαμάς, έτσι και ο Σικελιανός είναι γιγάντια παγόβουνα που η αναγνωστική κλιματική αλλαγή τα απειλεί σοβαρά.

Για να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο οι Γαραντούδης - Βλαβιανός αποφασίζουν να αναμετρηθούν με τον λόγο και τον αντίλογο που συγκροτούν μια κάπως σύγχρονη περί τον ποιητή συζήτηση, από τον Λορεντζάτο και τον Σινόπουλο μέχρι

τον Καψάλη και τον Μπερλή. Μένουν έξω, αναγκαστικά, ποιητές και κριτικοί μεγάλου βεληνεκούς, αλλά παλαιότερων εποχών, αφού η —δικαι— αγωνία των ανθολόγων επικεντρώνεται στο σήμερα. Μιλώ για αωνία καθώς ο Λευκαδίτης μοιάζει, παρά την καινοτομία και την τόλη του «ελευθερωμένου» στίχου του, να κλείνει μια περασμένη εποχή παρά να ανοίγει στο μέλλον. Υπάρχουν, έτσι, στοιχεία στον Σικελιανό που εύκολα «πετάνε έξω», κατά το κοινώς λεγόμενο, τον σημερινό αναγνώστη.

Δεν είναι, πιστεύω, τόσο η υπηγορία, ούτε τα θέματα. Μέσα στην εκλεκτικιστική δίνη του μεταμοντέρνου ποιος θα ισχυριζόταν ότι ένας ποιητής είναι ξεπερασμένος εξαιτίας της θεματικής και του ύφους; Μάθαμε (ευτυχώς!) να τρώμε από όλες τις κουζίνες και να διαλέγουμε ελεύθερα ό,τι μας ταιριάζει. Το πρόβλημα με τον Σικελιανό έγκειται περισσότερο στην κα-

τεύθυνση αυτού που επισημαίνουν οι ανθολόγοι, με τη βοήθεια του Χάρολντ Μπλουμ, ως «ολιστική αντίληψη του ποιητή μύστη». Αυτό, αν το κατανοήσω σωστά, πλήττει στα θεμέλια της την αξιοπιστία της φωνής που μιλάει στο ποίημα και μας αποξενώνει. Και ωστόσο, την ίδια ώρα που το γράφω, με ζώνει η αμφιβολία: είναι έτσι; Πώς εξηγείται τότε η αειθαλής δυνατότητα της ποίησης του Σικελιανού να γοντεύει; Τι μας συγκινεί; Αν μας αποξενώνουν η πρόθεση και η οπτική του ποιητή, μήπως αυτό που απομένει, απίστευτα δραστικό παρά τις ενστάσεις, είναι η ίδια η ποίηση; «Σα φύλλο που σαλεύει μα δε θροεί»; Ο Λορεντζάτος έχει προτείνει την αποσπασματική, θραυσματική ανάγνωση ενός οργανωμένου ποιητή όπως ο Σεφέρης. Αυτό είναι, ασφαλώς, επικείμενο που δεν μπορεί να σταθεί. Να όμως που ο Λάγιος το επανέφερε στη δική του ανθολόγηση του Παλαμά. Πάνω τον εαυτό μου να εκστασιάζεται από σικελιανικά αποσπάσματα φυλλομετρώντας: «πάνω μου τρίζει/σα μυλολιθάρο ο ήλιος». Μήπως ο συγκεκριμένος ποιητής ήταν μια έκρηξη που δεν άφησε οικοδόμημα, αλλά πολύτιμα κομμάτια, διάπυρα ακόμα.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΡΟΥΣΚΑ

Η Βασιλική Ρούσκα γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Είναι διδάκτωρ του τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ και μεταδιδακτορική ερευνήτρια του ίδιου τμήματος. Έχει συμμετάσχει ως εισηγήτρια σε διεθνή συνέδρια (Κροατία, Ιταλία, ΗΠΑ, Αλβανία, Ολλανδία, Τσεχία). Είναι μέλος της επιστημονικής επιτροπής του Παγκοσμίου Συνεδρίου Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών (SHCONF), ενώ άρθρα της έχουν δημοσιευθεί στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Εργάζεται ως θεολόγος στην ιδιωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Γερμανική Σχολή Θεσσαλονίκης. Πρόσφατα κυκλοφόρησε το βιβλίο της με τίτλο «Ο διάλογος του ιερού και της τέχνης στην ποιητική του Van Gogh» από τις εκδόσεις Αρμός.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Κείμενα για τη φωτογραφία» του Πλάτωνα Ριβέλλη και «Γιάννης Μπεκράκης - Με τα μάτια της ψυχής» του Γιώργου Αρχιμανδρίτη.

Ποιος ήρωας - ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Η Μαρία Νεφέλη του Ελύτη επειδή είναι ένα πρόσωπο που ζει στην πεζή καθημερινότητα, αλλά παράλληλα αναζητάει το όνειρο.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντας και τεθνεώτες;

Εμπειρία:
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Θα προσκαλούσα την Αλκυόνη Παπαδάκη, τον Ομηρο Αβραμίδη, τον Οδυσσέα Ελύτη και τον Νίκο Καββαδία. Και θα πίναμε το ωραιότερο κρασί.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Οτι η φωτογραφία αποτελεί memento mori, σύμφωνα με τη Σούζαν Σόνταγκ.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Δεν έχω διαβάσει κάποιο τελευταίο, αλλά το διαχρονικά αγαπημένο μου είναι οι «Μεγάλες προσδοκίες» του Τσαρλς Ντίκενς.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Το «Έρως και θάνατος» του Χρυσόστομου Σταμούλη. Κάθε φορά το διαβάζω με νέα ματιά και πάντα ανατρέχω εκεί.

Ηταν τα έργα του Βαν Γκογκ μια διέξοδος για να εκφράσει ό,τι τον απασχολούσε;
Αδιαμφισβήτητα. Η ζωγραφική ήταν ο μοναδικός, συμβολικός, πλαστικός, προσωπικός τρόπος του μεταίμπρεσιονιστή δημιουργού να εκφράσει τις ανησυχίες του, θρησκευτικές και υπαρξιακές.

Θα μπορούσε ο απλός παρατηρητής να διακρίνει στοιχεία της θρησκευτικότητάς του;
Αν κάποιος αναγνωρίζει τη θρησκευτικότητα γενικότερα, μπορεί να την αντικρίσει και στα έργα του Ολλανδού ζωγράφου. Φυσικά αυτό προϋποθέτει αποδέσμευση από προκαταλήψεις και «ασκημένα αισθητήρια».

Ποιοι λοιπόν είναι οι κόσμοι του Βαν Γκογκ;
Οι κόσμοι του Βαν Γκογκ είναι οι κόσμοι του απτού, ενεργειακού χρώματος που αναζητούν τον Θεό με σεβασμό και αγάπη στη δημιουργία και τον άνθρωπο.

ΨΗΦΙΑΚΗ **BIBΛΙΟΘΗΚΗ**
από τη **Read LIBRARY**

ΛΟΥΚΙΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΣΤΑΥΡΙΝΟΥ
Για μια αγκαλιά γίνονται όλα
εκδ. Συμεών, **σελ.** 70

Μιλώντας για το βιβλίο της, «Για μια αγκαλιά γίνονται όλα», η συγγραφέας μας λέει: Όλοι γεννιόμαστε με μια μικρή σοφία. Όταν ήμουν μικρή θεωρούσα ότι η απαξίωση είναι ταπεινωτική. Είναι ταπεινωτική. Όμως η ταπεινώση είναι κόρη της Αρετής, και επίσης η ταπεινώση γεννά άλλα μωρά: Το πείσμα και την πεποίθηση ότι μπορείς να καταφέρεις τα πάντα. Φτάνει να έχεις εμπειδώς μέσα σου τον στόχο. Μετά, απλά θα γίνουν τα πράγματα. Μην ακούσεις κανένα ότι είσαι πολύ γέρος για να ανέβεις το Κιλιμάντζαρο. Μην ακούσεις κανένα ότι είσαι πολύ μικρός για να είσαι ο καλύτερος σε ό,τι έχεις επιλέξει. Όχι... Τα πεδία είναι όλα ανοικτά και είναι μπροστά σου. Κανείς δεν θα σου χαρίσει, ούτε θα σου επιστρέψει τα χρόνια που φεύγουν ανεκμετάλλευτα. Το βιβλίο της αγκαλιάς καταπνέεται με αυτά τα θέματα. Περιγράφει ανθρώπους άστοργους και ταλαιπωρημένους. Όμως πάντα υπάρχει το αντίδοτο. Είναι η αγκαλιά, αυτή που λύνει τα τραύματα, θεραπεύει. Και μάλιστα αθόρυβα,

χωρίς αδολεσχία. Μέσα εμπεριέχονται στοιχεία αυτοβελτίωσης, ακόμα κι όταν η αγκαλιά απουσιάζει. Ναι... Διαβάζοντας αυτές τις ιστορίες, ο αναγνώστης αποκομίζει ένα γλυκό απούλημα ενουναίσθησης και ευθυκρίσις. Γνωρίζει πια πως μπορεί να γίνει λίγο πιο καλοσυνάτος με τους συνανθρώπους του και λίγο πιο χαρούμενος στην ψυχή του. Ευτυχώς... υπάρχουνε.

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διατίθεται από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com/> για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Η πρώτη ανάπλαση (αριστερά) βελτίωσε πολύ την εικόνα της παραλίας, δημιουργούσε όμως ένα «τείχος» μεταξύ πόλης και αμμουδιάς. Η νέα εικόνα της (δεξιά) κατάργησε την υψομετρική διαφορά, ελευθερώνοντας την κίνηση των πεζών.

Το παραλιακό «θαύμα» του Τελ Αβιβ

Ο επικεφαλής της επιτυχημένης ανάπλασης της ακτογραμμής στη μεσογειακή μεγαλούπολη μιλάει στην «Κ» για το πρότζεκτ

Του απεσταλμένου μας στο ΙΣΡΑΗΛ
ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΑΛΙΟΥ

Από τις 7 το πρωί, συχνά και νωρίτερα, η παραλία του Τελ Αβιβ αρχίζει να έχει ζωή. Ήδη από τόσο νωρίς το πρωί τα γήπεδα beach volley είναι γεμάτα, άνδρες και γυναίκες κάνουν τζόγκινγκ δίπλα σε άλλους που απλά πηγαίνουν στη δουλειά τους. Το παραλιακό μέτωπο είναι αναμφισβήτητο το πιο ζωντανό κομμάτι της πόλης, και αυτό μόνο τυχαίο δεν είναι. Ο σχεδιασμός της το 2018 από το αρχιτεκτονικό γραφείο MKR (Mayslits-Kassif-Roytman) Architects έχει αποσπάσει διεθνή βραβεία, καταφέροντας όχι απλώς να «σπάσει» το τείχος μεταξύ θάλασσας και πόλης, αλλά κάτι ακόμη πιο σημαντικό: να δημιουργήσει μια νέα αστική κουλτούρα.

Ιδρυτές του γραφείου είναι ο Ουντί Κασίφ και η σύζυγός του Γκανίτ Μαϊσλίτς (στην ομάδα προστέθηκε αργότερα ο Μαόρ Ρόιτμαν), αρχιτέκτονες με πολλά σημαντικά έργα στο Ισραήλ, αλλά και συχνή επαφή με την Ελλάδα, ιδίως την Αθήνα. Η συζήτησή μας ξεκινά από τις παράκτιες πόλεις της Μεσογείου. «Μέχρι πριν από 50 χρόνια η θάλασσα ήταν ο “κάδος απορριμμάτων” της ανθρωπότητας», λέει. «Στην παράκτια ζώνη κατέληγαν οι αποχετεύσεις, από εκεί περνούσαν οι δρόμοι με βαριά κυκλοφορία, εκεί βρίσκονταν η βαριά βιομηχανία όπως τα διυλιστήρια –πρόσφατα είδαμε με λύπη ένα τέτοιο στους Αγίους Θεόδωρους Κορινθίας– και κάθε είδους ανεπιθύμητες χρήσεις. Μόλις τις τελευταίες δεκαετίες συνειδητοποιήσαμε τις δυνατότητές τους, για την αναψυχή –δηλαδή ως κομμάτι της καθημερινότητας των κατοίκων– και του τουρισμού. Και τότε σταδιακά σταμάτησε η ρύπανσή τους και ξεκίνησαν να χτίζονται μεγάλα ξενοδοχεία. Κάπως έτσι έγινε και στο Τελ Αβιβ. Υπάρχει μια φωτογραφία από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα, που δείχνει ανθρώπους με κοστούμια καθισμένους στην ακτή με την πλάτη γυρισμένη στη θάλασσα. Αυτή ήταν η επικρατούσα αντίληψη».

Ο πρώτος περίπατος δημιουργήθηκε στην παραλιακή ζώνη του Τελ Αβιβ τη δεκαετία του '30. Η πρώτη μεγάλη ανάπλαση, ωστόσο, έγινε πολλά χρόνια αργότερα, τη δεκαετία του '80. «Επρόκειτο να περάσει ένας μεγάλος αγωγός αποχέτευσης κατά μήκος της ακτής. Οι αρχιτέκτονες της εποχής, λοιπόν, σκέφτηκαν ότι με αφορμή τα έργα θα μπορούσαν να κατασκευάσουν έναν παραλιακό πεζόδρομο σαν την Κόπα Καμπάνα της Βραζιλίας. Κατασκεύασαν μια όμορφη διαδρομή από συνθετική πέτρα και ωραία μοτίβα, συμπεριέλαβαν έξι καφετέριες δίπλα στη θάλασσα. Παράλληλα, τοποθέτησαν κυματοθραύστες, που βοήθησαν να μειωθεί η ορ-

Η ανάπλαση της παραλίας μετέτρεψε την ακτή σε έναν ζωντανό οργανισμό σχεδόν ολόκληρο το 24ωρο. Επικεφαλής των αρχιτεκτόνων, ο Ουντί Κασίφ (κέντρο).

«Πραγματοποιήσαμε ένα δημοψήφισμα για τα σχέδιά μας, αποδεικνύοντας ότι άρεσαν στους πολίτες. Τελικά τα καταφέραμε».

μή της θάλασσας και να υπερδιπλασιαστεί η αμμουδιά. Αυτά τα 2 χιλιόμετρα περιπάτου έγιναν η εικόνα του Τελ Αβιβ σε όλες τις διαφημιστικές εκστρατείες της εποχής. Ήταν κάτι μοναδικό για το Ισραήλ. Περίπου την ίδια περίοδο άρχισαν να χτίζονται και τα πρώτα μεγάλα ξενοδοχεία. Η ανάπλαση εκείνη έβαλε για πρώτη φορά την παραλιακή ζώνη του Τελ Αβιβ στη ζωή της πόλης, η οποία έως τότε ήταν στραμμένη στο κέντρο, στο εσωτερικό».

Στο βόρειο κομμάτι της ακτής, ωστόσο, βρισκόταν ένα κλειστό στους πεζούς τμήμα: το λιμάνι. «Δημιουργήθηκε στα μέσα της δεκαετίας του '30, λόγω των ταραχών που υπήρχαν στη Γιάφα ανάμεσα στους Εβραίους και στους Παλαιστινίους. Ήταν όμως ένα απαίσιο λιμάνι, το οποίο ποτέ δεν λειτουργήσε σωστά και τελικά

το 1963 έκλεισε. Σταδιακά ο χώρος υποβαθμίστηκε, έγινε επίκεντρο πορνείας και κακόφημων μπαρ. Το 2003 οι λιμενικές αρχές προχώρησαν σε διαγωνισμό για την ανάπλαση της περιοχής του λιμανιού, τον οποίο κερδίσαμε. Ο χώρος εγκαινιάστηκε το 2008 και είχε μεγάλη επιτυχία: ήταν μια πραγματική επανάσταση για την “υπαίθρια” ζωή του Τελ Αβιβ. Ξαφνικά δημιουργήθηκε ένας δημόσιος χώρος που δεν ήταν πάρκο, όπου μπορούσες να περπατήσεις, να πας τα παιδιά σου να παίζουν, να φας, να περάσεις ευχάριστα τον χρόνο σου. Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι πρότινος είχε περισσότερους επισκέπτες –περίπου 3 εκατομμύρια το έτος– από το Δυτικό Τείχος, το πιο ιερό μέρος του Ισραήλ».

Η επιτυχία του παλιού λιμανιού άνοιξε τον δρόμο για την ανάπλαση της κεντρικού παραλιακού πεζόδρομου του Τελ Αβιβ, στον οποίο οι φθορές λόγω χρόνου ήταν πλέον σοβαρές. «Ο διαγωνισμός έγινε το 2008 και το έργο παραδόθηκε σταδιακά έως το 2018. Ήταν μια εντελώς διαφορετική περίπτωση. Αντίθετα με το λιμάνι, που ήταν “κλειστό” στην κοινωνία, στην περίπτωση της κεντρικής ακτής έπρεπε να επανασχεδιάσουμε ένα χώρο

που ήταν ήδη κομμάτι της ζωής της πόλης. Έπρεπε λοιπόν να ζητήσουμε και υπερασπιστούμε κάθε επιλογή μας. Γιατί χρειαζόμασταν όλα αυτά τα επίπεδα, γιατί χαμηλώσαμε τον πεζόδρομο μέχρι το επίπεδο της άμμου», εξηγεί ο κ. Κασίφ.

«Ο παλιός πεζόδρομος ήταν όμορφος, δημιουργούσε όμως ένα σύνορο ανάμεσα στην ακτή και στην πόλη, καθώς ήταν υπερυψωμένος. Αυτό το σύνορο έπρεπε να απαλειφθεί. Επιπλέον, ο χώρος έπρεπε να είναι πολυλειτουργικός, να είναι ταυτόχρονα χώρος αναψυχής και εργασίας, χώρος περιπάτου και άθλησης, αλλά και διασκέδασης, προσβάσιμος σε όλους. Η κατασκευή καθυστέρησε αρκετά, κυρίως λόγω αντιδράσεων του περιβαλλοντικού κινήματος, που μας κατηγόρησε ότι εμπορευματοποιούμε την ακτή, ότι καταστρέφουμε το περιβάλλον. Μάλιστα, χάσαμε ένα χρόνο λόγω δικαστικής πρόςφυγής. Τελικά κάναμε μια ειδική οικολογική αξιολόγηση για να αποδείξουμε ότι η ενέργεια των κυμάτων, όταν έχουν απέναντί τους έναν τοίχο είναι πολύ πιο ισχυρή, παρασύροντας την άμμο στη θάλασσα, αντίθετα με αυτό που προτεínαμε εμείς, δηλαδή τη δημιουργία σκαλιών στο επίπεδο

«Η Αθήνα χρειάζεται περισσότερο πράσινο, χώμα, φύση. Δεν υπάρχει υποκατάστατο στα μεγάλα δέντρα και στις διαπερατές επιφάνειες».

της άμμου. Επίσης πραγματοποιήσαμε ένα δημοψήφισμα για τα σχέδιά μας, αποδεικνύοντας ότι άρεσαν στους πολίτες. Τελικά τα καταφέραμε».

Του εξηγώ ότι οι αντιδράσεις μου θυμίζουν πολύ τις αντίστοιχες στην Αθήνα απέναντι σε κάθε μεγάλη αστική παρέμβαση, λ.χ. στην ανάπλαση της Ερμού ή της Αποστόλου Παύλου. «Την περίοδο αυτή αναπλάθουμε όλη την ακτογραμμή της Εϊλάτ (σ.σ. η μόνη πόλη του Ισραήλ στην Ερυθρά Θάλασσα). Στην αρχή όλοι ήταν υπέρ, αλλά όταν ξεκίνησαν να δουλεύουν οι μπουλντόζες, οι πολίτες φοβήθηκαν ότι καταστρέφουμε την παραλία. Δυστυχώς, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παίρνουν μεγάλο ρόλο σε αυτές τις περιπτώσεις, οι αντιδράσεις παίρνουν διαστάσεις και εξελίσσονται... σε ψηφιακές εξεγέρ-

σεις, συχνά γεμάτες fake news. Το υπουργείο Περιβάλλοντος παρενέβη λόγω του θορύβου που είχε προκληθεί και, παρότι είχε εγκρίνει το project, μας ζήτησε να το επανεξετάσουμε. Τελικά καταφέραμε να αποσπάσουμε εκ νέου την έγκριση του δημοτικού συμβουλίου και προχωράμε».

Η επιτυχία της ανάπλασης της κεντρικής ακτής του Τελ Αβιβ είναι αξιοζήλευτη. «Εκατομμύρια άνθρωποι την επισκέπτονται κάθε μήνα, όχι μόνο, οι περίπου 3 εκατ. κάτοικοι του Τελ Αβιβ αλλά και επισκέπτες εντός και εκτός Ισραήλ», επισημαίνει ο κ. Κασίφ. «Το κυριότερο όμως είναι ότι δημιούργησε μια νέα αστική κουλτούρα, η οποία δεν προϋπήρχε. Στον χώρο αυτό συνυπάρχουν άνθρωποι με μαγιά και άνθρωποι με κοστούμια, που απολαμβάνουν ο καθένας με τον δικό του τρόπο την ακτή». Τι θα κάνατε διαφορετικά σήμερα; «Θα έβαζα περισσότερη σκιά», λέει χωρίς σκέψη.

Το πρόβλημα της κατοικίας

Τον ρωτώ για το πλέον φλέγον πρόβλημα στο Τελ Αβιβ, την έλλειψη προστιθέμενης κατοικίας. «Είναι το πιο καυτό ζήτημα. Οι τιμές στο Τελ Αβιβ είναι τιμές Μανχάταν, οι αξίες στο κέντρο της πόλης είναι σήμερα στα 120.000 σέκελ το τετραγωνικό μέτρο (σ.σ. περίπου 34.000 ευρώ). Και το πρόβλημα πρόκειται να χειροτερέψει, καθώς ο πληθυσμός του Ισραήλ αναμένεται να διπλασιαστεί μέσα στα επόμενα 20 χρόνια», εξηγεί. «Πιστεύουμε εδώ και χρόνια στη φιλελεύθερη οικονομία και στον καπιταλισμό, τώρα όμως συνειδητοποιούμε ότι μας οδηγεί στην αντίθετη κατεύθυνση από αυτή που νομίζαμε. Είναι υποχρέωσή μας να παρέχουμε στους πολίτες κατοικία ανάλογη των οικονομικών ικανοτήτων τους. Το Ισραήλ είναι μια πλούσια χώρα. Η κυβέρνηση θα πρέπει να προχωρήσει σε ένα σοβαρό στεγαστικό πρόγραμμα για να ενοικιάσει ή να πουλήσει κατοικίες σε προστιθέσιμες τιμές».

Η συζήτηση καταλήγει στην Αθήνα, την οποία ο κ. Κασίφ επισκέπτεται συχνά. «Έχει υπολογιστεί ότι η ανάπτυξη σε ένα σοβαρό στεγαστικό πρόγραμμα για να ενοικιάσει ή να πουλήσει κατοικίες σε προστιθέσιμες τιμές».

Όταν η ιστορία συνάντησε τη λογοτεχνία

Το πρώτο βιβλίο του επικοινωνιολόγου Ανδρέα Χατζηκυριάκου «Πτήση CY 284» (εκδ. Καστανιώτη) κυκλοφορεί σε 2η έκδοση

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Το πρώτο μυθιστόρημα του Ανδρέα Χατζηκυριάκου «Πτήση CY 284» (εκδόσεις Καστανιώτη) κέρδισε το αναγνωστικό κοινό σε Κύπρο και Ελλάδα, με τη σύμπλεξη των ιστορικών γεγονότων και της μυθοπλασίας, αλλά και με την εις βάθος έρευνα γεγονότων και προσωπικοτήτων, που αναφέρονται στο βιβλίο. Το αγκάλιασμα του κοινού έφερε μέσα σε δύο μήνες τη δεύτερη έκδοση, αφού η πρώτη έκδοση του βιβλίου εξαντλήθηκε από τους πρώτους δύο μήνες κυκλοφορίας του.

Κατά την παρουσίαση του βιβλίου στη Λευκωσία τον περασμένο Ιούνιο ο δημοσιογράφος και διευθυντής της εφημερίδας «Η Καθημερινή» των Αθηνών Αλέξης Παπαχελάς είπε για το μυθιστόρημα του Ανδρέα Χατζηκυριάκου: «Η ιστορία της πτήσης είναι εμβληματική. Έρχεται να προστεθεί σε άλλες υποθέσεις που παραμένουν άλυτα μυστήρια έως σήμερα. Είναι εντυπωσιακό το πως οι ιστορικοί της περιόδου την προσπέρασαν, μέχρι τη συγγραφή του βιβλίου του Ανδρέα. Έχοντας ακούσει πολλές διηγήσεις από πρώτο χέρι, πρέπει να πω ότι ο τρόπος που ο Ανδρέας Χατζηκυριάκος στήνει το σκηνικό της εποχής, είναι απίθανος. Σου δημιουργεί την εντύπωση ότι είσαι εκεί, στο σκοτεινό δωμάτιο».

Ο συγγραφέας Σταύρος Χριστοδούλου, ομιλητής επίσης στην παρουσίαση της Λευκωσίας είπε για την «Πτήση CY284»: «Αποτελεί μια ψηφίδα της σύγχρονης λο-

Ο αναγνώστης βρίσκει τον εαυτό του «αιχμάλωτο» της πολιτικής ίντριγκας γύρω από τη σχέση της Φρειδερίκης και του Μακαρίου και τη συγκατοίκηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή και του Ανδρέα Παπανδρέου.

γοτεχνικής παραγωγής με φόντο την ιστορία. Ο συγγραφέας μπαίνει νοβγαίνει με άνεση στα δώματα της εξουσίας και καταφέρνει να αποδώσει το πολιτικό κλίμα μιας ολόκληρης εποχής. Αν παραλλήλιστα το βιβλίο αυτό με ένα οικοδόμημα, θα έλεγα ότι η ενδελεχής δημοσιογραφική έρευνα έριξε βαθιά θεμέλια για να αναπτυχθεί επάνω τους η μυθοπλασία. Ο συγγραφέας ισορροπεί ανάμεσα στον μύθο και την πραγματικότητα, στο είναι και το φαίνεσθαι, αρνούμενος να δεχτεί την απολυτότητα της μίας και μοναδικής αλήθειας».

Πρόκειται για το πρώτο μυθιστόρημα του Κύπριου δημοσιογράφου και επικοινωνιολόγου, στο οποίο καταπίνεται με την αινιγματική υπόθεση της πτήσης CY284 των Κυπριακών Αερογραμμών, το αεροσκάφος της οποίας συνετρίβη τα ξημερώματα της 12ης Οκτωβρίου 1967 στο Καστελόριζο, μετά από έκρηξη στον θάλαμο επιβατών, παρασέρνοντας στον θάνατο τους 66 επιβαίνοντες. Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου ξετυλίγονται οι θεατές και αθέατες

Πρόκειται για το πρώτο μυθιστόρημα του Κύπριου δημοσιογράφου και επικοινωνιολόγου, στο οποίο καταπίνεται με την αινιγματική υπόθεση της πτήσης CY284 των Κυπριακών Αερογραμμών, το αεροσκάφος της οποίας συνετρίβη τα ξημερώματα της 12ης Οκτωβρίου 1967 στο Καστελόριζο.

λεπτομέρειες της μοιραίας πτήσης που είχε πολιτικές προεκτάσεις, καθώς συνδέθηκε με τις πολιτικές εξελίξεις που κορυφώνονταν τότε σε Ελλάδα και Κύπρο.

Ο Ανδρέας Χατζηκυριάκος αποτυπώνει με απόλυτο ρεαλισμό την πολιτική πρακτική στο παρασκήνιο και τη διαχρονικά προβληματική σχέση Αθηνών – Λευκωσίας, καταφέροντας με αυτό το υβριδικό λογοτεχνικό είδος να συνθέσει μια μοναδική πλοκή και το σχεδόν τέλει έγκλημα. Πρόκειται για μηχανική βλάβη ή για ανατίναξη, όπως διέδιδαν τότε οι Βρετανοί; Η φήμη που διοχετεύουν είναι εκρηκτική: κάποιοι τοποθέτησαν βόμβα με στόχο τον στρατηγό Γεώργιο Γρίβα-Διγενή, το αντίπαλο

δέος του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Το 1967 μια τέτοια φήμη διαδίδεται με ταχύτητα φωτός.

Ο αναγνώστης βρίσκει τον εαυτό του «αιχμάλωτο» της πολιτικής ίντριγκας γύρω από τη σχέση της Φρειδερίκης και του Μακαρίου και τη συγκατοίκηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή και του Ανδρέα Παπανδρέου.

Το μυθιστόρημα

Η «Πτήση CY 284», λίγο πριν από τα μεσάνυχτα της 11ης Οκτωβρίου 1967 απογειώνεται από το Λονδίνο και σταθμεύει στην Αθήνα, προτού αναχωρήσει για το αεροδρόμιο Λευκωσίας. Οι 66 επιβαίνοντες δεν θα φτάσουν ποτέ στην Κύπρο. Τα ξημερώματα της επομέ-

νης, κάπου κοντά στο Καστελόριζο, η επαφή του πύργου ελέγχου με το αεροσκάφος χάνεται. Πρόκειται για συντριβή ή ανατίναξη; Οι Βρετανοί σπεύδουν να θέσουν υπό τον απόλυτο έλεγχό τους την έρευνα, έστω κι αν αυτή λαμβάνει χώρα στην ελληνική επικράτεια. Η χούντα δεν φέρνει αντιρρήσεις. Το αεροσκάφος είναι ένα βρετανικό Comet 4B, το οποίο όμως έχει βεβαρημένο παρελθόν από αρκετά παρόμοια ατυχήματα. Ένα ακόμη ατύχημα, ίσως συνεπάγεται την καθήλωσή του και το τέλος της κατασκευαστικής εταιρείας. Μήπως γι' αυτό, πριν καν περισυλλέγουν οι σοροί και τη συντρίμια από τη θάλασσα, οι Βρετανοί διαδίδουν ότι πρόκειται για ανατίναξη με στόχο τον Γρίβα-Διγενή και όχι μηχανική βλάβη;

Μολονότι ο Διγενής δεν επέβαινε στο αεροσκάφος, η ιστορία υιοθετεί τη βρετανική θεωρία. Μισό αιώνα αργότερα, από ένα καπρίτσιο της τύχης, ο δημοσιογράφος Στρατής Λεονταρίτης αρχίζει να ερευνά την υπόθεση. Τον σκανδα-

λίζει ότι οι Βρετανοί συγκάλυψαν την έντονη αμφισβήτηση της θεωρίας περί βόμβας από το σωματείο των επαγγελματιών Βρετανών πιλότων. Περισσότερο όμως τον συγκλονίζει ότι κρατούν ακόμη απόρρητη την αστυνομική έρευνα για το πώς και ποιος έβαλε τη βόμβα στο αεροπλάνο. Ακριβώς στο σημείο αυτό η πραγματικότητα δίνει τη θέση της στη μυθοπλασία, ανατρέποντας την ήδη ανατρεπτική θεωρία περί εκστρατείας συγκάλυψης από τις βρετανικές Αρχές. Ο Λεονταρίτης ανασύρει το Ημερολόγιο ενός ανθρώπου που ανήκε στο στενό περιβάλλον της βασιλικής οικογένειας της Ελλάδας, του επίσης δημοσιογράφου Ιάσονα Σπανίδη. Ένα ακόμη ένοχο μυστικό κρύβεται στις σελίδες αυτού του Ημερολογίου... Στην αθέατη πλευρά της Ιστορίας, η βασίλισσα Φρειδερίκη είχε διατάξει μια άκρως απόρρητη αποστολή αμέσως μετά το πραξικόπημα του Απρίλη του 1967.

Πληροφορίες: Το βιβλίο θα παρουσιαστεί στο Δημοτικό Πολιτιστικό Κέντρο «Πάνος Σολομωνίδης» στη Λεμεσό, τη Δευτέρα 31 Οκτωβρίου, ώρα 7:00μ.μ. Για το βιβλίο θα μιλήσουν οι Μίμης Σοφοκλέους, επιστημονικός διευθυντής Παττίκειου Δημοτικού Μουσείου, Ιστορικού Αρχείου και Κέντρου Μελετών Λεμεσού και ο Σταύρος Χριστοδούλου, συγγραφέας. Ο ευρωβουλευτής του ΕΛΚ, Λουκάς Φουρλάς, θα μιλήσει για το ενδιαφέρον του Ευρωκοινοβουλίου για την «Πτήση CY284». Το βιβλίο, 355 σελίδων, επιμελήθηκε η Πόνη Μουπαγιατζή και κυκλοφορεί σε δεύτερη έκδοση από τις Εκδόσεις Καστανιώτη.

Για τον άπληστο
και τον χοριζισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

THE CHASE

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 19:00
ΜΕ ΤΟΝ ΤΑΣΟ ΤΡΥΦΩΝΟΣ

Μπες στην πιο συναρπαστική
καταδίωξη γνώσεων και κέρδισε
μέχρι και **€10,000** καθημερινά!

Τηλ. συμμετοχής: **99059905**

Ασιατικό μοτίβο, love story και... Χίτσκοκ

Το νέο φιλμ του Κορεάτη Παρκ Τσαν-γουκ

Απόφαση φυγής ★★½
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΘΡΙΛΕΡ (2022)
Σκηνοθεσία: Παρκ Τσαν-γουκ
Ερμηνείες: Παρκ Χάε-ιλ,
Τανγκ Γουέι

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο Κορεάτης δημιουργός των αριστουργημάτων «Oldboy» και «Δίψα», Παρκ Τσαν-γουκ, επιστρέφει με την πιο περίπλοκη και συναρπαστική ίσως ταινία του, η οποία μάλιστα αρθρώνεται (επιφανειακά) γύρω από μια αστυνομική ιστορία. Ένας ντετέκτιβ αναλαμβάνει να εξιχνιάσει την υπόθεση θανάτου ενός πλούσιου άνδρα, ο οποίος βρίσκεται νεκρός στη βάση μιας

θεατῆ. Το πιο ενδιαφέρον ίσως στοιχείο εδώ έχει να κάνει με το μοντάζ, το οποίο χρησιμοποιείται για να αναδείξει τα εγκεφαλικά παιχνίδια και τον εσωτερικό κόσμο των πρωταγωνιστών· παράλληλα, η εκπληκτική φωτογραφία και τα μαγικά πλάνα που υπάρχουν διάσπαρτα στο φιλμ, δίνουν ποιητική διάσταση σε ένα κατά τα άλλα «χιτσκοκικού» χαρακτήρα θρίλερ.

Και μετά ήρθε ο... έρωτας. Η ερωτική επιθυμία καλύτερα, η οποία εξελίσσεται σε εμμονή και κατόπιν σε κατάρρα. Διαθέτει δε όλα τα ανάλογα χαρακτηριστικά, από τα μικρά φετίχ (π.χ. το ακριβό σουσί) έως τη ματαιώση, την επανασύνδεση και την τραγωδία. «Η “Απόφαση φυγής” είναι μια ιστορία για ενήλικους. Είναι μια ιστορία αγάπης, αλλά και ένα αστυνομικό δράμα. Αυτό όμως που πραγματικά θέλω να τονίσω είναι ότι είναι μια ιστορία απώλειας, με την οποία κάθε ενήλικος μπορεί να ταυτιστεί. Και αντί να την αντιμετωπίσω σαν μια σκληρή τραγωδία, προσπάθησα να εκφραστώ με λεπτότητα, κομψότητα και χιούμορ», σημειώνει από την πλευρά του ο ίδιος ο Κορεάτης σκηνοθέτης.

Πράγματι το σενάριο του διαθέτει κιουμοριστικές πινελιές, αν και συνολικά το δραματικό βάρος εδώ είναι τόσο που, σε συνδυασμό με την κάπως τραβηγμένη διάρκεια, μπορεί να κουράσει ψυχικά τον λιγότερο εξοικειωμένο θεατή. Παρ’ όλα αυτά, μιλάμε για ένα άρτιο συνολικά φιλμ με συναισθηματικές διακυμάνσεις, αλλά στιβαρό κινηματογραφικό σκελετό, έργο ωριμότητας ενός από τους πιο σπουδαίους δημιουργούς του ασιατικού –και όχι μόνο– σινεμά του καιρού μας.

Ενας ντετέκτιβ αναλαμβάνει να εξιχνιάσει την υπόθεση θανάτου ενός πλούσιου άνδρα. Τα περισσότερα στοιχεία δείχνουν αυτοκτονία, ωστόσο ο επίμονος αστυνομικός αρχίζει να υποψιάζεται τη σύζυγο του υποτιθέμενου αυτόχειρα. Και μετά... ήρθε ο έρωτας.

HOME CINEMA

Ένας πειστικός βετεράνος «Τζέισον Μπορν»

Επάνω, ο Τζεφ Μπρίτζες πρωταγωνιστεί στη σειρά «The Old Man», που προβάλλεται από το Disney+. Κάτω, σκηνή από το θρίλερ «Μαύρα γυαλιά», που είναι διαθέσιμο στο Cínoβο.

The Old Man
ΘΡΙΛΕΡ (2022)
Δημιουργός: Ρόμπερτ Λεβίν,
Τζόνathan Στίινημπεργκ
Ερμηνείες: Τζεφ Μπρίτζες,
Τζον Λίθγκουου

Δύο σχεδόν συνομηλικοί βετεράνοι του Χόλιγουντ συναντιούνται σε αυτήν την καλοφτιαγμένη μίνι σειρά του δικτύου FX, η οποία είναι διαθέσιμη στην πλατφόρμα του Disney+. Ο Τζεφ Μπρίτζες υποδύεται τον Νταν Τσέις, έναν πρώην πράκτορα της CIA, ο οποίος έχει περάσει τις τελευταίες τρεις δεκαετίες εν κρυπτώ λόγω της παλιότερης δράσης του στο Αφγανιστάν. Τα φαντάσματα του παρελθόντος, ωστόσο, θα έρθουν να τον στοιχειώσουν ξανά και ο ίδιος θα βρεθεί κυνηγημένος από τον παλιό συμπολεμιστή του και νυν αρχηγό του FBI (Τζον Λίθγκουου), έναν από τους ελάχιστους που γνωρίζουν την ιστορία του. Μοναδικός του σύμμαχος η πείρα, οι κάπως σκουριασμένες, όμως ακόμη θανάσιμες, μαχητικές του ικανότητες, καθώς και τα δύο πιστά σκυλιά του. Σε εξαιρετική

κή φόρμα για τα 73 του χρόνια, ο Τζεφ Μπρίτζες υποδύεται πειστικά έναν ηλικιωμένο «Τζέισον Μπορν», κυνηγημένο αλλά εξαιρετικά επικίνδυνο εάν τον υποτιμήσεις. Στα ατού της σειράς, η οποία αποτελείται από 7 μονόωρα επεισόδια, είναι ο ρεαλισμός των σκηνών δράσης, οι οποίες μοιάζουν πραγματικά επίπονες και εξαντλητικές, μακριά από τις συτυλιζαρισμένες εκδοχές τους που έχουμε συνηθίσει να βλέπουμε αλλού. Επιπλέον η αφήγηση εμπλουτίζεται με διαλεγμένα φλας μπακ, τα οποία μας αποκαλύπτουν το παρελθόν των ηρώων και την προσωπική σχέση μεταξύ τους, που κάνει την πλοκή ακόμη πιο ενδιαφέρουσα.

Μαύρα γυαλιά ★★
ΘΡΙΛΕΡ (2021)
Σκηνοθεσία: Ντάριο Αρτζέντο
Ερμηνείες: Ιλένια Παστορέλι,
Αζία Αρτζέντο, Αντρέα Γκερβέλι

Από την πλατφόρμα του Cínoβο επιλέγουμε την ταινία-επιστροφή του Ευρωπαίου «Πάπα» των καλτ θρίλερ, Ντάριο Αρτζέντο. Ο τελευταίος παρουσιάζει ένα δια-

σκεδαστικό φιλμ που, ταιριαστά με την εποχή, έχει μια γυναίκα ηρωίδα στο κέντρο του. Η Ιλένια Παστορέλι υποδύεται την Ντιάνα, μια συννοδό πολυτελείας, η οποία θα μείνει τυφλή έπειτα από μια δολοφονική επίθεση εναντίον της. Δεν το βάζει ωστόσο κάτω με τη βοήθεια ενός ορφανού παιδιού από την Κίνα και ενός πανέξυπνου σκύλου-οδηγού, θα βαλθεί να εντοπίσει και να εκδικηθεί τον εχθρό της. Ο Αρτζέντο σκηνοθετεί ταχύτατα μια σπλάιτερ περιπέτεια που εκτυλίσσεται υπό τους ήχους καλτ αγωνιώδους μουσικής, δίχως να ενδιαφέρει ιδιαίτερα για το βάθος ή την αλθοφάνεια της ιστορίας του. Η ατμόσφαιρά του έχει ως συνήθως κάτι το αλλόκοτο, απροσδιόριστα σκοτεινό αλλά και αμήχανο, ενώ κάποιες στιγμές (όπως π.χ. αυτή με τα φίδια) είναι βγαλμένες κατευθείαν από το γχειρίδιο των b-movies. Η Παστορέλι, πάντως, τα καταφέρνει εξαιρετικά στον ρόλο αυτής της εναλλακτικής action hero και είναι από τους βασικούς λόγους για την επιτυχία της ταινίας. Στην πλατφόρμα από τις 25/10.

PIK1

THΛ.: 22862000

- 21.30** Παραδοσιακή βραδιά
- 07.30** Θεία Λειτουργία
- 10.10** Σε προσκυνώ γλώσσα Εκπομπή για τη γλώσσα.
- 11.00** Σπίτι στη φύση - (Ε)
- 11.00** Περιβαλλοντική εκπομπή.
- 11.30** Κύπρος, ένα προσκύνημα
- 12.00** Play List, II - (Ε)
- 13.00** Μουσική εκπομπή. Κοίτα με στα μάτια Εκπομπή για ταζώα.
- 14.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 14.30** Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή.
- 15.00** Μουσικό ραντεβού Μουσική εκπομπή.
- 15.30** Προσωπογραφίες Εκπομπή πολιτισμού.
- 16.30** Χρονογράφημα Ντοκιμαντέρ.
- 17.00** Εκείνη & εκείνοι Μια αλληλική συζήτηση με την Αθηνά Χάλκου.
- 18.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 18.30** Γευστικό ταξίδι στο χωριό Εκπομπή μαγειρικής με την Χρύσω Λέφου.
- 19.00** Ειρήνη Πάσι Κωμική σειρά εποχής.
- 19.30** Κυριώτικα σκετς Ο αζόρτωτος κλέφτης. Μέρος Β΄.
- 20.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 21.00** Αθλητική Κυριακή Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντηρ Καραντώνη.
- 23.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 23.05** Επαναλήψεις

PIK2

THΛ.: 22862000

- 16.20** Wild at heart
- 07.00** Μανώλης και Κατίνα - (Ε) Κωμική σειρά.
- 07.30** Ιστορίες του χωρκού - (Ε) Κωμική σειρά.
- 08.00** Παιδική ζώνη α. Ο μικρός νχουδοτός β. Mini Pet Pals γ. Παιχνίδια στην άμμο δ. Όλι ε. Η Μπιο ταξιδεύει στ. Ο στρουμφάκια
- 11.00** Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
- 11.30** Παιδική ζώνη
- 15.30** Όλα τα πλάσματα μεγάλα και μικρά (All Creatures Great and small) Οικ. σειρά.
- 16.20** Wild at heart - (Ε) Οικονομική σειρά.
- 17.05** Metronome - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
- 17.30** Euramaxx Design - (Ε)
- 18.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 18.30** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (αγγλική)**
- 18.40** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (τουρκική)**
- 19.00** Μαζί/Birlikte - (Ε) Διοικητική εκπομπή.
- 20.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 21.00** Το τελευταίο φιλή του Κάιζερ (The Exception). Δραματική ταινία, με τους Τζάι Κόρνεϊ, Λίλι Τζέιμς, κ.ά.
- 22.45** Little Murder by Agatha Christie - Γαλλική σειρά ταινιών μυστηρίου.
- 00.20** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** - (Ε)

ALPHA

THΛ.: 22212400

- 22.30** Maestro
- 06.00** Deal - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
- 07.00** Άσε μας ρε μαμά Κωμική σειρά.
- 08.00** Οικονομικές ιστορίες - (Ε)
- 09.00** Επτά θανάσιμες πεθερές Κωμική σειρά.
- 10.00** Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή.
- 13.00** Όλα τα πλάσματα των κυριών - (Ε) Ελληνική σειρά εποχής.
- 14.45** The Λούκις Night Show - (Ε)
- 16.15** Μαίρη, Μαίρη, Μαίρη Κωμική σειρά, με τις Βάσω Λασκαράκη, Κατερίνα Ζαρίφη, κ.ά.
- 18.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 18.15** Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.
- 18.45** TET- A-TET στον Alpha Talk show, με τον Τάσο Τρύφωνος.
- 20.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 21.00** Η γη της ελιάς Δραματική σειρά.
- 22.30** Maestro Δραματική σειρά, με τους Χριστόφορο Παπακαλιάτη, Χάρις Αλεξίου.
- 00.00** TET- A-TET στον Alpha - (Ε) Singles Ελληνική σειρά.
- 02.45** Να με προσέχεις - (Ε)

ANT1

THΛ.: 22200200

- 01.00** Fargo
- 07.10** Ο κόσμος να χαλάσει Κωμική σειρά.
- 08.00** Santa Γιολάντα Κωμική σειρά.
- 09.00** Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά.
- 09.30** Πρώτη σταγόνα - (Ε) Κωμική σειρά.
- 11.10** Λίτσα.com - (Ε) Αισθημ. κωμική σειρά.
- 12.00** Υγεία πάνω απ' όλα 5 Χ 5 - (Ε)
- 12.50** Casa De Mikel 4 - (Ε) Σατιρική εκπομπή.
- 16.10** Σαλώμη - (Ε) Δραματική σειρά
- 17.40** Passenger - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Μάριο Ιωαννίδη.
- 18.00** **Τα νέα του ANT1 σε 10΄**
- 18.15** Passenger - (Συνέχεια)
- 18.40** Κρίμα το μπόι σου Κωμωδία, με τους Λάμπρο Κωνσταντάρα, Μάρω Κοντού, κ.ά.
- 20.15** **Τα νέα του ANT1**
- 21.15** Τζον Γουίκ (John Wick) Θρίλερ δράσης, με τους Κιάνου Ριβς, Μάικλ Νίκβιστ, κ.ά.
- 23.00** Supper mammy - (Ε) Κωμική σειρά.
- 00.00** La Pasta Romilwri
- 01.00** Fargo - (Ε) Αστυνομική σειρά.
- 01.50** Ταμόμ - (Ε) Κωμική σειρά
- 02.50** Το σόι μου μέσα - (Ε)

OMEGA

THΛ.: 22477777

- 21.00** Κόκκινο ποτάμι
- 06.00** Τώρα μαζί Ενημερωτική εκπομπή με την Ευλαμπία Ρέβη και τον Γιώργο Σιαδήρα.
- 09.50** OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη.
- 13.00** Greece's Next Top Model - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
- 15.15** Επιπλοκουρμεδιές Εκπομπή μαγειρικής με τον Σταυρή Γεωργίου.
- 16.15** Cash or Trash Με τη Δέσποινα Μοιραράκη.
- 17.25** Greece's Next Top Model - (Ε) Διαγωνισμός μόδας.
- 18.00** **OMEGA NEWS**
- 18.10** Greece's Next Top Model - (Ε) (Συνέχεια).
- 19.10** Τρία μίλια Κοινωνική σειρά.
- 20.10** **OMEGA NEWS**
- 21.00** Κόκκινο ποτάμι Σειρά εποχής, με τους Ιωάννη Παπαζήση, Αναστασία Παντούση, κ.ά.
- 22.00** Asia Express Ταξιδιωτική παιχνιδι περιπέτειας.
- 0.00** Ένα τραγούδι ακόμα Ο Γιώργος Θεοφάνους, υποδέχεται σπουδαίους καλλιτέχνες και μαζί ερμηνεύουν τραγούδια.
- 02.00** OPEN Weekend - (Ε)

ΣΙΓΜΑ

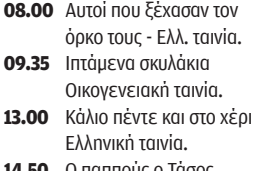
THΛ.: 22580100

- 21.00** The Voice of Greece
- 06.00** Οι Τάκκοι - (Ε) Κυπριακή σειρά.
- 07.00** Στο χωρκόν μας - (Ε) Κωμική σειρά.
- 07.30** Θεία Λειτουργία
- 09.50** Ώρα για φαγητό - (Ε) Μαγειρική με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
- 10.20** Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά.
- 11.20** Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά.
- 12.30** Καλό μεσημέρακι (Best Of) Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 14.30** Γλυκάνσος - (Ε) Δραματική σειρά.
- 15.30** Γεια σου Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 17.20** The Voice of Greece - (Ε) Μουσικός διαγωνισμός.
- 18.00** **Γεγονότα σε συντομία**
- 18.10** The Voice of Greece - (Ε) Μουσικός διαγωνισμός.
- 19.00** Ανεράδες Κυπριακή κωμική σειρά, με τους Σκεύη Παπαμιλάδου, Ελευθερία Ανδρέου κ.ά.
- 20.00** **Τομές στα γεγονότα**
- 21.00** The Voice of Greece Μουσικός διαγωνισμός.
- 00.40** Love Island - (Ε)
- 02.40** Ήρθε κι έδεσε - (Ε)
- 04.30** Γεια σου - (Ε) Με την Μαρία Μπακοδήμου.

CAPITAL

THΛ.: 25577577

- 08.00** Αυτοί που Ξέχασαν τον όρκο τους - Ελλ. ταινία.
 - 09.35** Ιπτάμενα σκυλάκια Οικονομική ταινία.
 - 13.00** Κάλο πέντε και στο χέρι Ελληνική ταινία.
 - 14.50** Ο παππούς ο Τάσος μαγειρεύει - (Ε)
 - 19.10** Το σύμφωνο της σταχτοπούτας - Ρομαντική ταινία.
 - 21.00** Ξένη ταινία
 - 23.00** Οργή στο τιμόνι Ξένη ταινία.
- PLUS** THΛ.: 22599000
- 06.30** Παιδικές σειρές
 - 09.00** Έξι ημενες γεύσεις - (Ε)
 - 11.00** Τηλεαγορά
 - 13.30** Τα λέμε! Με την Τζωρτζία Παναγιώτη.
 - 15.00** Πας μαγειρεύοντας - (Ε)
 - 16.00** Τηλεαγορά
 - 18.30** Αόρατος φακός
 - 19.00** Ταξίδι γεύσεων, VI - (Ε)
 - 20.00** Τα καλύτερα της αγοράς
 - 20.35** Fatsa Book
 - 21.35** Το ταξίδι της ζωής, V
 - 22.30** Ξένη ταινία
- EXTRA** THΛ.: 25715111
- 06.00** Παιδικό πρόγραμμα
 - 09.50** Έξι ημενες αγορές
 - 12.40** Έξι ημενες αγορές
 - 14.00** Η κόρη μου
 - 15.20** Έξι ημενες αγορές
 - 15.50** Κινημ/φικές επιτυχίες
 - 15.55** Έξι ημενες αγορές
 - 18.00** **Δελτίο Ειδήσεων**
 - 18.05** Ελληνικός κινηματογράφος
 - 19.45** EXTRA News
 - 20.20** Κινημ/φικές επιτυχίες
 - 21.00** Έρωτας και τιμωρία
 - 22.30** Licence to kill Ξένη ταινία.

MOVIES BEST

- 21.00** Unhinged
 - 06.30** The Flood
 - 08.30** The Big Fat Stone
 - 10.30** American Siege
 - 12.30** Irma La Douce
 - 15.00** Supernova
 - 16.45** Best Sellers
 - 18.45** Gorky Park
 - 21.00** Unhinged
 - 22.45** Six Degrees Of Separation
 - 00.45** Running For Grace
 - 02.45** The Hurt Locker
 - 05.00** Percy Vs Goliath
- GREEK CINEMA**
- 10.35** Κόσμος και Κοσμάκης
 - 07.45** Μακρυκωσταίοι και Κοντογυρνηδες
 - 09.05** Ο λουστράκος
 - 10.35** Κόσμος και Κοσμάκης
 - 12.20** Η δασκάλα με τα ξανθά μαλλιά
 - 14.00** Ένα έξυπνο έξυπνο μούτρο
 - 15.25** Κάτι να καίει
 - 17.15** Οι Γερμανοί ξανάρχονται
 - 18.45** Διπλή θυσία
 - 20.00** Οι κυρίες της αυλής
 - 21.50** Μακρυκωσταίοι και Κοντογυρνηδες

Σκηνή από την ταινία «Εκεί που ζούμε», βασισμένη στο βιβλίο του Χρίστου Κυθρεώτη. «Η ματιά του δεν είναι του “αγανακτισμένου” που έρχεται να “καταγγείλει” τους άλλους, αλλά κοιτάζει και τη δική του καμπούρα», λέει ο σκηνοθέτης.

Το χρέος μου προς τους αφανείς ήρωες

Ο σκηνοθέτης Σωτήρης Γκορίτσας μιλάει για τη νέα του ταινία «Εκεί που ζούμε», για την κρίση και το ελληνικό σινεμά

Συνέντευξη στον **ΑΙΜΙΛΙΟ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο Σωτήρης Γκορίτσας είναι από εκείνους τους σκηνοθέτες που επιμένουν να βλέπουν την κωμική πλευρά της κοινωνικής ζωής και της καθημερινότητας, ακόμη κι όταν αυτή μοιάζει τόσο ζοφερή όσο η ελληνική εκδοχή της των τελευταίων 10-12 ετών. Οι ταινίες του, σχετικά λίγες (οκτώ σε ένα διάστημα τρεισήμισι δεκαετιών), κατορθώνουν να περιγράψουν αρετές, παθογένειες, προτερήματα και ελαττώματα των ανθρώπων που κατοικούν αυτόν τον τόπο και στο μεταξύ να πουν και μερικές ιστορίες από αυτές που σου μένουν αξέχαστες χάρη στους ήρωές τους. Επειτα από μια δεκαετία κρίσις όμως, με τι κριτήρια διαλέγεις τα υλικά που θα χρησιμοποιήσεις παρακάτω; «Βιώσαμε ο καθένας διαφορετικά τα χρόνια της κρίσις που περάσαμε. Προσωπικά την είδα αρχικά σαν μια τεράστια ευκαιρία αυτογνωσίας, μια ευκαιρία να απαλλαγούμε από τα βαρίδια που μας οδήγησαν στην κρίση. Διαψεύστηκα. Αντ’ αυτού είδα μια καταφυγή της κοινωνίας μας στη χειρότερη των παραδόσεων, στη βλακώδη “περήφανη” στάση ότι “κάποιοι άλλοι, όχι εμείς, φταίνε για ό, τι τραβάμε” και άρα εμείς συνεχίζουμε απτόητοι τη μακα-

ριότητά μας. Αναμενόμενο, θα μου πείτε, για όποιον έχει διαβάσει λίγη Ιστορία. Τουλάχιστον όμως στην τέχνη έχεις την ευκαιρία να ξαναγράψεις την ιστορία όπως θα μπορούσε να είχε εξελιχθεί και όχι όπως πραγματικά εξελίχθηκε», μας λέει ο Έλληνας κινηματογραφιστής.

Στο «Εκεί που ζούμε», την καινούργια του ταινία που κυκλοφορεί την προσεχή Πέμπτη στις αίθουσες, εκείνος χρησιμοποιεί ως αφετηρία το ομώνυμο μυθιστόρημα του Χρίστου Κυθρεώτη, το οποίο έχει για ήρωά του ακριβώς έναν “άνθρωπο της κρίσις”, έναν 35άρη δικηγόρο που αγωνίζεται να τα βγάλει πέρα στη διάρκεια μιας παράξενης μέρας. Τι είναι αυτό που τον τράβηξε στη συγκεκριμένη ιστορία; «Πρώτον, ακριβώς ότι παίρνει τον λόγο η σημερινή γενιά των 35-40άρηδων. Δεύτερον, ότι τον παίρνει μέσα από έναν όχι περιθωριακό ήρωα αλλά κάποιον που συμμετέχει στην καθημερινή κοινωνική ζωή έχοντας να παλέψει με τη δουλειά του, τους φίλους του, τις σχέσεις του, τη χώρα ή την έξοδο από αυτήν, και πάνω από όλα με την πατρική του οικογένεια, εκεί δηλαδή από όπου πιστεύω ότι ξεκινούν όλα. Τρίτον, ότι η ματιά του Χρίστου Κυθρεώτη δεν είναι του “αγανακτισμένου” που

“

Στην τέχνη έχεις την ευκαιρία να ξαναγράψεις την ιστορία όπως θα μπορούσε να είχε εξελιχθεί και όχι όπως πραγματικά εξελίχθηκε.

“

Σέβομαι και θαυμάζω απεριόριστα την αντοχή εκείνου που προσπαθεί στη χώρα μας «να κάνει καλά τη δουλειά του».

έρχεται να “καταγγείλει” όλους τους άλλους, αλλά κοιτάζει συγχρόνως τη δική του καμπούρα. Τέταρτον, ότι αυτό γίνεται με χιούμορ και μάλιστα αυτοσαρκαστικό. Και πέμπτον, ότι μετά τα δημόσια νοσοκομεία μπορούσα επιτέλους να βρεθώ και στον άλλο χώρο που πάντα με ενδιέφερε, εκείνον των δικαστηρίων και του τρόπου λειτουργίας της ελληνικής δικαιοσύνης».

Όπως είπαμε βέβαια ο Γκορίτσας προτιμά να αναδεικνύει με τα σενάρια του τις πιο κωμικές πτυχές της ζωής –και της λογοτεχνίας εν προκειμένω– χαρίζοντας παράλληλα στον Αντώνη, τον οποίο ερμηνεύει άρτια ο Προμηθέας Αλειφερόπουλος, περισσότερο δυναμικό ρόλο από εκείνον που έχει στο βιβλίο.

Σε αυτό υπάρχει διάχυτη η αίσθηση πως ο πρωταγωνιστής παρακολουθεί την ίδια του τη ζωή να περνάει από μπροστά του διαστάζοντας να δράσει· αντιθέτως στη μεγάλη οθόνη εκείνος είναι που ορίζει βασικά τις εξελίξεις. «Αυτό συμβαίνει για τον απλό λόγο ότι η λογοτεχνία έχει άλλα όπλα από ό,τι ο κινηματογράφος. Μπορεί, π.χ., ο ήρωας απλά να παρηγορηθεί και να σχολιάζει και αυτό να είναι συναρπαστικό. Στον κινηματογράφο όμως που με ενδιαφέρει δεν υπάρχει περίπτωση ο

ήρωας να είναι ένας “παθητικός παρατηρητής” της ζωής, με άλλα λόγια να μην “πάσχει”. Εξάλλου, δεν θα άφηνα ποτέ σε κάποιον άλλο έναν τόσο γοητευτικό ρόλο. Προτιμώ, όσο μπορώ, να τον κρατάω για τον εαυτό μου».

Πέραν όλων των υπολοίπων κεντρικό ρόλο στην ιστορία κατέχει το δίπολο του Αντώνη με τον πατέρα του (Στέλιος Μάινας) και η μεταξύ τους περίπλοκη σχέση, η οποία ξεδιπλώνεται περισσότερο στο δεύτερο μέρος της ταινίας. Εκεί ο Αντώνης θα έρθει αντιμέτωπος με έναν γονιό εν πολλοίς απόντα κατά την παιδική του ηλικία, κάτι το οποίο μοιάζει να έχει αφήσει μέσα του ένα κενό που τον βασανίζει και στην ενήλικη ζωή του. Είμαστε τελικά αυτό που διαμορφώνουν οι τροφοί μας;

«Έχουν κυθεί τόσοι τόνοι μερλάνι, αλλά με έχει απασχολήσει και προσωπικά το θέμα, ώστε δεν χρειάζεται, νομίζω, επιπλέον επιχείρημα για να αποδειχθεί. Το ζητούμενο είναι να προσπαθήσουμε και προσωπικά, αλλά θα έλεγα περισσότερο και ως κοινωνία, να καταλάβουμε τι από τα μοντέλα που μας παραδίνουν οι προγονίμονοι κρατάμε και τι από αυτά πετάμε ώστε να ζήσουμε πιο ελεύθεροι, άρα πιο κοντά σε αυτό που πραγματικά έχουμε

ανάγκη. Σε ένα περιβάλλον που τρέχει ιλιγγιώδως δεν είναι και ό,τι πιο εύκολο».

Πριν από όλα αυτά πάντως, έχει προηγηθεί ένα πρώτο μέρος σαφώς πιο ταχύ στους ρυθμούς και χιουμοριστικό στο ύφος του, το οποίο ασχολείται βασικά με την παράνοια της ελληνικής δικαιοσύνης, όπως σε μεγάλο βαθμό είχε συμβεί και με το σύστημα δημόσιας υγείας στο «Απ’ τα κόκαλα βγαλμένα» του 2010. Είναι τόσο «ανεπίδεκτο» οι ελληνικοί κρατικοί φορείς;

«Όλο και κάτι καλύτερεύει»

«Ανεπίδεκτους δεν θα τους έλεγα, γίνονται προσπάθειες και όλο και κάτι καλύτερεύει. Μόνο που γίνεται με την ανατολίτικη ταχύτητα του σαλγκαριού, ενώ η ανάγκη είναι να τρέξουμε σαν τον Γιουσέιν Μπολτ. Ευτυχώς σε κάθε χώρο υπάρχουν άνθρωποι που το προσπαθούν, συνήθως σιωπηλά και χωρίς αναγνώριση, στους οποίους οφείλουμε πολλά. Νιώθω χρέος απέναντί τους και προσπαθώ οι ταινίες μου να είναι ένα ελάχιστο δείγμα ευγνωμοσύνης γι’ αυτό που κάνουν. Σέβομαι και θαυμάζω απεριόριστα την αντοχή εκείνου που προσπαθεί στη χώρα μας “να κάνει καλά τη δουλειά του”. Αυτοί ήταν πάντα το κοινό που ήθελα να φτάσει η ταινία μου».

Να μην καταλήξουμε «καλά αμειβόμενα γκαρσόνια» των ξένων παραγωγών

Όπως είπαμε και παραπάνω, η γενιά –ή οι γενιές, ανάλογα πώς θα το δει κανείς– της κρίσις βρίσκεται εδώ στο επίκεντρο. Ανθρωποι 25-35 ετών και λίγο μεγαλύτεροι, οι οποίοι επί της ουσίας δεν έχουν ζήσει τίποτα διαφορετικό από μια συνεχιζόμενη περίοδο αβεβαιότητας, μαυρίλας, και διαφόρων ειδών απειλές, στην ενήλικη ζωή τους. Η μετανάστευση αποτέλεσε διέξοδο για πολλούς από αυτούς, ωστόσο εκείνοι που έμειναν πίσω, μαζί με όσους τυχόν επιστρέψουν, θα αναλάβουν εκ των πραγμάτων σταδιακά το χτίσιμο της επόμενης μέρας. Τι εφόδια και τι βαρίδια θεωρεί ο Σωτήρης Γκορίτσας πως κουβαλούν μαζί τους σε αυτή την πρόκληση;

«Το μεγαλύτερο εφόδιό τους είναι ότι μοιάζουν απαλλαγμένοι από εμμονές και πολιτικές αγκυλώσεις που ταλαιπώρησαν τη δική μου γενιά και την αμέ-

Αισιοδοξώ ότι οι νέοι θα βρουν τον δρόμο τους. Για να κάνουν τα δικά τους λάθη και όχι να επαναλάβουν τα δικά μας.

σως προηγούμενη από εμένα. Οι οποίοι είχαμε βέβαια τους λόγους μας γι’ αυτή την ιδεολογική μας σκίζοφρένεια. Η διαφορά μου με τους νεότερους είναι ότι περνούν συχνά στο άλλο άκρο και απειασμένοι από τις ιδεολογικές και πολιτικές αρλούμπες των γονιών και παππούδων τους, δυσκολεύονται να διακρίνουν το πώς όσα “προσωπικά” τους απασχολούν –και δικαίως– έχουν άμεση σχέση με την πολιτική και την κοινωνία. Αισιοδοξώ όμως ότι θα βρουν τον

«Μετά τα δημόσια νοσοκομεία επιτέλους βρέθηκα και στον άλλο χώρο που πάντα με ενδιέφερε, εκείνον των δικαστηρίων και του τρόπου λειτουργίας της ελληνικής δικαιοσύνης», λέει για τη νέα του ταινία ο Σωτήρης Γκορίτσας.

δρόμο τους. Για να κάνουν τα δικά τους λάθη και όχι να επαναλάβουν τα δικά μας».

Αν πάντως υπάρχει ένας κλά-

δος, ο οποίος τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει σημάδια ανάπτυξης στη χώρα μας, αυτός είναι του κινηματογράφου, μετά την

οικονομική ώθηση που έδωσε η λειτουργία του ΕΚΟΜΕ και τη συνακόλουθη προσέλκυση ξένων κινηματογραφικών σχεδίων. Επιπλέον, οι Έλληνες παραγωγοί δείχνουν μεγαλύτερη εξωστρέφεια πλέον, αναζητώντας ευκαιρίες να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους εκτός Ελλάδας, ενώ παράλληλα διευρύνουν τη δεξαμενή ταλέντου που λειτουργεί (και) ως πρότυπο εντός.

«Δουλεύοντας σε αυτή την ταινία με τη γενιά των 35-40άρηδων ένιωσα έπειτα από καιρό αισιόδοξος ξανά. Νιώθω ότι είμαστε σε καλά χέρια, πολύ καλύτερα τέλος πάντων από τη δική μου γενιά. Κάθε επαφή με το εξωτερικό είναι ευεργετική καθώς μας απομακρύνει από την κατάρρα της “περίκλειστης” στον εαυτό της κοινωνίας. Το έχω βιώσει και προσωπικά έχοντας το προνόμιο να σπουδάσω στο εξωτερικό, στο

οποίο χρωστώ πολλά. Σε αυτή την κατεύθυνση, της επαφής μας με το εξωτερικό, σίγουρα βοηθάει το ΕΚΟΜΕ, αρκεί να καταλάβει ότι, ναι, είναι καλή για την ελληνική κινηματογραφία η ενίσχυση των ξένων παραγωγών που γίνονται στη χώρα μας, εφόσον όμως συνεχίσει να υπάρχει ελληνική κινηματογραφία. Αλλιώς υπάρχει ο κίνδυνος να καταλήξουμε “καλά αμειβόμενα γκαρσόνια” των ξένων παραγωγών. Όπως πάντα, το εκκρεμές πάει από το ένα άκρο στο άλλο ώσπου, ελπίζω, κάποτε να ισορροπήσει».

 Στο «Εκεί που ζούμε», εκτός των Αλειφερόπουλου και Μάινας, παίζουν ακόμη οι Μάκης Παπαδημητρίου, Χριστίνα Τσάφου, Μαρία Καλλιμάνη, Γεράσιμος Σκιαδαρέσης, Ναταλία Τσαλίκη, Λένα Παπαληγούρα, Αργύρης Μπακιρτζής, Γιούλικα Σκαφίδα κ.ά.

Προσωπική και αξιόπιστη εξυπηρέτηση *myeurolife portal*

Προσωπικά
Συμβόλαια

Lifeneeds
calculator

Σχέδιο
Επιβράβευσης
ourlife

Απαιτήσεις

Πληρωμές

Βεβαίωση
Φόρου
Εισοδήματος

Έντυπα

Προσωπικό
Προφίλ

Κάνε την εγγραφή σου

